

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

นางสาว ประภาภรณ์ รัตโน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PRESENTATION OF BUDDHIST IDEOLOGY IN DAILY NEWSPAPERS

Miss Prapaporn Ratano

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
for the Degree of Master of Arts Program in Journalism and Information
Department of Journalism

Faculty of Communications Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของ
หนังสือพิมพ์รายวัน

โดย

นางสาวประภาภรณ์ รัตโน

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

.... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยuthol เบญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ ขำวิจิตร)

.... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ)

.... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ สุภัตญา สุดบรรทัด)

ศูนย์วิทยานิพนธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาวประภาภรณ์ รัตโน : การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน.(THE PRESENTATION OF BUDDHIST IDEOLOGY IN DAILY NEWSPAPERS) อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ, 180 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะประเด็นและลักษณะการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเหล่านั้น และศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยศึกษาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ฉบับ ได้แก่ ข่าวสด คมชัดลึก โพสต์ทูเดย์ และมติชน ตั้งแต่เดือนมกราคม – ธันวาคม 2552 และการศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านด้วยการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอมากที่สุดในประเด็นการประพฤติดี รองลงมาคือ กรรม และการหลุดพ้น ส่วนใหญ่นำเสนอทิศทางการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์รายวันสามารถสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยได้หลายแง่มุม เช่น วัตถุประสงค์นิยม พุทธประเพณี ปัจเจกนิยม พุทธแบบผสมผสาน ธรรมะประยุกต์ องค์กรด้านพุทธศาสนา ความเลื่อมของพุทธศาสนา การใช้สื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์/บอกบุญ ธรรมะเชิงท่องเที่ยว เป็นต้น

ความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันพบว่า รูปแบบการนำเสนอเป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้คนสนใจอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนา ในหนังสือพิมพ์รายวัน อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ผู้อ่านคิดว่ามี การนำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุด คือ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสาน ทั้งประเด็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ พิธีกรรม และการพยากรณ์ นอกจากนี้เชื่อว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่ในการสะท้อนภาพพุทธศาสนาเพียงบางแง่มุมเท่านั้น และหนังสือพิมพ์รวมไปถึงสื่อประเภทอื่นๆ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือนิสิต..... ปัทมาภรณ์ รัตโน.....
 สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... อ.ดร.ดวงกมล.....
 ปีการศึกษา.....2552.....

518 46961 28 : MAJOR JOURNALISM AND INFORMATION

KEYWORDS : BUDDHIST/ IDEOLOGY / NEWSPAPER

PRAPAPRON RATANO: THE PRESENTATION OF BUDDHIST IDEOLOGY IN DAILY NEWSPAPERS. THESIS ADVISOR: ASST.PROF. DUANG-KAMOL CHARTPRASERT, Ph.D., 180 pp.

This research examines the presentation of Buddhist ideologies in daily newspapers looking specifically at the issues that have been covered and how the news papers have addressed those issues as well as studying readers' opinions on the ideological presentation. A content analysis of for daily newspaper : Khao Sod, Kom Chod Luek, Post Today and Matichon covering the period between January and December 2009 was conducted together with a focus group of readers.

The results indicate that the ideology presented most frequently is the ideology about good conduct, followed by Karma and Nirvana respectively. Most of the issues were presented positively.

The coverage reflected many aspects of Buddhism in Thailand including sacred objects, Buddhist tradition, individualism, applied Dharma, Buddhist organization, deterioration of Buddhism, the use of mass media to solicit contributions and Dharma tourism, etc

Regarding readers' opinion, the respondents indicated that presentation style and the issue covered determined readers' interest. They found that issues covered most often were the combination of Buddhism and other believes as presented in the stories related to astrology, black magic and ritual. Moreover, they believed that newspapers reflect some aspects of Buddhism and hat mass media play an important role in Buddhist propagation.

Department : Journalism

Student's Signature Prapaporn Ratano

Field of Study : Journalism and Information

Advisor's Signature Duangkamol Chartprasert

Academic Year : 2009

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความเอาใจใส่ของ ผศ.ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาให้ความรู้ ข้อคิด มุมมองทั้งด้านการทำวิจัย และเรื่องอื่นๆ อันมีค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผศ.ดร.ณรงค์ ขำวิจิตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ศาสตราจารย์สุกัญญา สุตบรรทัด กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณกำลังใจจากครอบครัวที่รักทุกคน คุณพ่อ คุณแม่ และน้องสาว ที่คอยเป็นกำลังใจ และอยู่เคียงข้างผู้วิจัยเสมอมา ทั้งยามเหนื่อย ยามท้อ พร้อมคำแนะนำ กำลังใจที่ดีที่สุดเมื่อมีปัญหา ขอขอบคุณคุณตา คุณยาย ญาติๆ ที่เป็นกำลังใจ และอวยพรให้หลานเสมอ

ขอขอบพระคุณครูทุกท่านในชีวิตของผู้วิจัย ที่ให้ความรู้ คำแนะนำ ทั้งด้านวิชาการ และ มุมมองในการใช้ชีวิต หวังสมุดทุกแห่งที่เป็นขุมทรัพย์ทางปัญญาที่มีคุณค่า

ขอบคุณเพื่อนๆ น้องๆ IS KKU สำหรับมิตรภาพที่ดี กำลังใจ ความห่วงใย และความช่วยเหลือที่มีให้ผู้วิจัยเสมอมา รวมถึงคำแนะนำ กำลังใจ มิตรภาพจากเพื่อนวารสารสนทนาศ ปริญญาโททุกคน ขอขอบคุณความรู้สึกและมิตรภาพที่ดีจากเพื่อนๆ ทุกคนจากใจจริง

สุดท้ายขอบคุณทุกปัญหา อุปสรรค และทุกๆ ความผิดหวัง ที่หล่อหลอมให้ผู้วิจัยเข้มแข็งมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเรื่องอุตมการณ.....	7
บทบาทอุตมการณ.....	9
อุตมการณกับสื่อมวลชน.....	13
อุตมการณทางพุทธศาสนา.....	18
อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการรับรู้ตีความ.....	36
บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนกับอุตมการณทางพุทธศาสนา.....	47
นิยามศัพท์.....	52
กรอบแนวคิด	53
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	55
หน่วยในการวิเคราะห์.....	56

บทที่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การทดสอบเครื่องมือวิจัย.....	61
การสนทนากลุ่ม.....	61
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
การนำเสนอข้อมูล.....	62
4 ผลการวิจัย.....	63
ประเด็นและทิศทางในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของ หนังสือพิมพ์รายวัน.....	63
ภาพสะท้อนของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันจากการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับ พุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	119
ความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของ หนังสือพิมพ์รายวัน.....	134
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	147
สรุปผลวิจัย.....	147
อภิปรายผล.....	151
ข้อเสนอแนะ.....	170
รายการอ้างอิง.....	171
ภาคผนวก.....	178
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	180

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของ คอรัมน์หนังสือพิมพ์ข่าวสด.....	67
ตารางที่ 2 แสดงประเภท จำนวนข่าวและร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์ข่าวสด.....	71
ตารางที่ 3 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าว ของหนังสือพิมพ์ข่าวสด.....	72
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละข่าวที่ไม่ได้แบ่งนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์ข่าวสด.....	72
ตารางที่ 5 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของ คอรัมน์หนังสือพิมพ์คมชัดลึก.....	77
ตารางที่ 6 แสดงประเภท จำนวนข่าวและร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์คมชัดลึก.....	78
ตารางที่ 7 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าว ของหนังสือพิมพ์คมชัดลึก.....	79
ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละข่าวที่ไม่ได้แบ่งนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์คมชัดลึก.....	81
ตารางที่ 9 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของคอรัมน์ หนังสือพิมพ์ โฟสต์ทูเดย์.....	84
ตารางที่ 10 แสดงประเภท จำนวนข่าวและร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์โฟสต์ทูเดย์.....	89
ตารางที่ 11 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าว ของหนังสือพิมพ์โฟสต์ทูเดย์.....	89
ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละข่าวที่ไม่ได้แบ่งนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา แต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์โฟสต์ทูเดย์.....	91
ตารางที่ 13 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของ คอรัมน์หนังสือพิมพ์มติชน.....	94

ตาราง

หน้า

ตารางที่ 14 แสดงประเภท จำนวนข่าวและร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์มติชน.....	97
ตารางที่ 15 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าว ของหนังสือพิมพ์มติชน.....	97
ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์มติชน.....	98
ตารางที่ 17 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนอประเด็นและทิศทางอุดมการณ์ ทางพุทธศาสนาผ่านคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	99
ตารางที่ 18 แสดงประเภทข่าว จำนวน และร้อยละการนำเสนอประเด็นและทิศทาง อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	103
ตารางที่ 19 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนอประเด็นและทิศทางอุดมการณ์ ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	104
ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	106
ตารางที่ 21 แสดงค่าความถี่ และร้อยละ เปรียบเทียบการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ในคอลัมน์ต่างๆ ของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	107
ตารางที่ 22 แสดงประเภทข่าว ค่าความถี่ และร้อยละ เปรียบเทียบการนำเสนออุดมการณ์ ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	108
ตารางที่ 23 แสดงค่าความถี่ และร้อยละ เปรียบเทียบการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธ ศาสนาผ่านข่าวพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	109
ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละเปรียบเทียบข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา แต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน.....	110
ตารางที่ 25 แสดงความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของ หนังสือพิมพ์รายวัน.....	111

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยมีความผูกพันกับพุทธศาสนามาเป็นเวลายาวนาน ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมาแต่อดีต พุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ฝังลึกอยู่ในความนึกคิด และจิตใจของคนไทยอย่างลึกซึ้ง พุทธศาสนาทำให้คนสามารถเผชิญกับปัญหาในชีวิตประจำวัน ด้วยสามัญสำนึก พุทธศาสนาจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนนับถือ เชื่อมั่น และเป็นสิ่งที่จรรโลงสังคมให้อยู่ได้อย่างสงบสุข

สื่อมวลชนกับสถาบันศาสนาเป็นสิ่งที่ไม่สามารถตัดขาดออกจากกันได้ สถาบันศาสนาถือได้ว่าเป็นสถาบันเก่าแก่ที่ทรงพลังและเป็นแกนกลางของสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่โลกปัจจุบันสถาบันสื่อมวลชนก็ทรงพลังและมีอิทธิพลต่อคนในสังคมเช่นเดียวกัน จุดร่วมที่สำคัญระหว่างศาสนากับสื่อมวลชน คือ การทำหน้าที่สร้างโลกที่สมบูรณ์กว่าโลกที่เป็นจริง สื่อมวลชนจะสะท้อนภาพของความเป็นจริงในสังคม (real world) แต่อีกด้านหนึ่งก็จะนำเสนอภาพของ dream world โลกที่เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์แห่งความดี ทั้งศาสนาและสื่อมวลชนต่างก็มีหน้าที่ดำเนินกิจการอย่างเดียวกัน กล่าวคือ ในด้านหนึ่งเป็นกระจกส่องสะท้อนให้เห็นความเป็นไปของโลกที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน และอีกด้านหนึ่งก็ฉายภาพหรือสร้างแรงจูงใจให้ ก้าวล่วงพ้น ไปจากสภาวะบีบคั้นของปัจจุบัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2549:376)

การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาของสื่อมวลชนได้รับความสนใจอยู่เสมอ เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมพุทธ พุทธศาสนาได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต คนไทยได้รับการบ่มเพาะปลูกฝัง แนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักของพุทธศาสนา เรียกได้ว่าพุทธศาสนาก็เข้ามามีส่วนในชีวิตของคนไทยในทุกแง่มุม ทั้งวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณี ที่สะท้อนผ่านวิถีชีวิต การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนนั้นไม่ใช่เป็นเพียงการให้รายละเอียดว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร เท่านั้น แต่เป็นการถ่ายทอดและผลิตซ้ำอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่สำคัญให้คนไทยได้ซึมซับและเป็นบรรทัดฐานหลักให้คนไทยได้ปฏิบัติตาม

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีพุทธศาสนาช่วยกล่อมเกล่าปลูกฝังโน้มน้าวจิตใจและสร้างจิตสำนึกทางศีลธรรมโดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นกลไกสำคัญ ในการอบรมสมาชิกของสังคมให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ให้มีหลักธรรมที่จะช่วยกล่อมเกล่าและควบคุมสังคม เมื่อพิจารณาในแง่อุดมการณ์แล้ว พุทธศาสนาในบทบริบทของสังคมไทยนั้นเป็นกลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐ ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐที่ช่วยอบรม บ่มเพาะประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติดี อีกนัยหนึ่งคือ พุทธศาสนาจัดได้ว่าเป็นอุดมการณ์หลักของสังคม

อุดมการณ์ คือ ระบบหรือกระบวนการที่คนเราพยายามอธิบายและตีความสิ่งที่ไม่สามารถหาได้จากประสบการณ์ เช่น จินตนาการ หรือเป็นสิ่งที่เกินไปจากความสามารถที่มนุษย์จะรับรู้ได้ อาทิ ชีวิตหลังความตาย (Louis Althusser, 1971 อ้างถึงใน เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2527)

แนวคิดของ Marx (Baran and Davis, 1994:318) เห็นว่าอุดมการณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจของระบบชนชั้น เป็นความคิดเบ็ดเสร็จที่ชนชั้นผู้นำใช้เป็นเครื่องมือที่จะรักษาไว้ซึ่งสถานะภาพ ความมีอภิสิทธิ์ และใช้เป็นข้ออ้างในการกดขี่ชนชั้นอื่นอย่างถูกต้องและเป็นธรรม เช่น การใช้คำราชาศัพท์ในเขมร ที่คงความไม่เท่าเทียมกันทางชนชั้นผ่านทางภาษีสื่อสาร

ในขณะที่ Gramsci (1891-1973 อ้างถึงใน สุรพงษ์ ชัยนาม, 2524) มีความเห็นว่าไม่มีอุดมการณ์ใดของคนเพียงกลุ่มเดียวที่จะก่อตัวอยู่ได้ในสังคม เนื่องจากเขามองว่าสังคมประกอบด้วยหลายชนชั้นและต่างฝ่ายต่างพยายามที่จะอยู่เหนืออีกฝ่ายหนึ่งให้ได้ และทางใดก็ตามดีเท่าการเป็นเจ้าแห่งอุดมการณ์ (Hegemony) ในสังคมนั้น ดังนั้นผลที่ตามมาคือเกิดการแข่งขันของอุดมการณ์หลายกระแสซึ่งแต่ละกระแสก็จะสร้างผลประโยชน์ให้กับกลุ่มคนต่างชนชั้นกัน

แม้ว่าจะมีผู้พยายามให้ความหมายของอุดมการณ์มากมายตามแนวคิดของแต่ละคน แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าสื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีบทบาทและเป็นกลไกสำคัญของอุดมการณ์ที่ถูกนำเสนอสอดแทรกแฝงตัวอยู่ในเรื่องราวต่างๆ ที่นำเสนออยู่บนหน้าหนังสือพิมพ์

ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับอุดมการณ์นั้น สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการผลิตซ้ำตอกย้ำอุดมการณ์ เพื่อให้อุดมการณ์เกิดความคงทนและได้มีโอกาสถ่ายทอดไปยังมวลชนได้อย่าง

แท้จริง และเปิดรับด้วยความสมัครใจ แทรกซึมเข้าไปในจิตใจได้ง่าย มีการบ่มเพาะที่เกิดขึ้นอย่าง
ไม่รู้ตัวความรู้สึกต่อต้านจึงไม่เกิดขึ้น

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นอีกกระบวนการหนึ่ง
ที่นำเสนอกรอบในการมองโลกของมนุษย์ที่มีผลมาจากแนวคิด ความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนา
ที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน โดยเชื่อว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง และเชื่อว่าเป็นวิถีทาง
ที่ดีที่สุดที่พึงปฏิบัติในการใช้ชีวิตในสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในทางพุทธศาสนา คือ
นิพพาน ซึ่งสอดแทรก แฝงตัว อยู่ในเรื่องราวต่างๆ ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ ทั้งอุดมการณ์ที่เกิดจาก
หลักธรรมทางพุทธศาสนา และอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่เกิดจากการผสมผสานกับแนวคิด
ความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทย ทั้งพราหมณ์ ไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ ซึ่งยากที่จะแยกออกจากกัน
ได้ เช่น

พิธี“นายบาตร-ตัดกรรม”

การทำพิธี“นายบาตร-ตัดกรรม” เนื่องในวันเกิดครบ 60 ปี ของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร
ชมรมคนคิดถึงทักษิณ แกนนำพรรคเพื่อไทย และวัดแก้วฟ้าได้ทำพิธี“นายบาตร-ตัดกรรม” พิธีเริ่ม
โดยการสวดถอนวิบากกรรม 8 ทิศ นำรูปพ.ต.ท.ทักษิณ ใส่สูทขนาดเท่าตัวจริงยื่นประจำ 8 ทิศ
พร้อมทั้งให้พระสงฆ์ 10 รูปประจำอยู่ตามจุดทั้ง 8 ทิศ มีส.ส.พรรคและตัวแทนชมรมยื่นประจำ
ตามจุด จากนั้นทำพิธีถอนรูปพ.ต.ท.ทักษิณ เริ่มจากทิศเหนือไปตั้งไว้ที่แท่นชัชชนะจนครบทั้ง 8
จุด ถือเคล็ดว่าต่อไปพ.ต.ท.ทักษิณ จะได้ชนะตลอดไป ซึ่งระหว่าง ที่ทำพิธี พระสงฆ์ได้ทำพิธีสวด
ตลอดเวลา

จากนั้นเป็นพิธีสวดแก้บ่วงกรรม เป็นพิธีตัดแก้กรรมโดยมีพระสงฆ์ 4 รูป ประจำอยู่รอบ
กลดสีดำ จากนั้นพระปลัดประจวบ วัดบางโค ทำพิธีสวดกลับธาตุแปรดวง ซึ่งเป็นการสวดอธิษฐาน
ถอยหลัง 108 จบ สวดบังสุกุลเป็น บังสุกุลตาย อย่างละ 7 รอบ ก่อนที่นายสมชาย นางเยาวภา
และแกนนำพรรค ร่วมกันเปิดกลดที่กางอยู่กลางเวทีปรากฏว่าเป็นรูปพ.ต.ท.ทักษิณขนาดเท่าตัว
จริงยื่นอยู่ 4 ทิศ โดยมีหนามระกำและสายสิญจน์พันอยู่รอบตัวพ.ต.ท.ทักษิณ ซึ่งพระธรรมวโรดม
และนายสมชายใช้มีดตัดหวายลูกนิมิตจากวัดปรก จ.สมุทรสงคราม ตัดหนามระกำและ
สายสิญจน์เพื่อให้พ.ต.ท.ทักษิณ พ้นจากวิบากกรรม จากนั้นพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ 109 รูป
(ข่าวสด 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2552)

พระเดือนชาวบ้านคนจะตายไม่เกี่ยวกับนกแสก

พระญาณไตรโลก เจ้าอาวาสวัดกษัตราธิราชวรวิหาร ในฐานะเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เปิดเผยว่า การที่ประชาชนมีความเชื่อ ว่า เมื่อมีเสียงร้องของนกแสกดังและนกแสกมาเกาะที่บ้านใคร จะทำให้เสียชีวิตนั้น ตนเองไม่ยากให้ประชาชนเชื่อกับเรื่องดังกล่าว เพราะการที่ใครจะเสียชีวิตหรือไม่มันไม่เกี่ยวกับนกแสกแต่อย่างใด สิ่งสำคัญตามพุทธประวัติก็ไม่มี ความเชื่อในเรื่องที่เกิดขึ้น ในทางพระพุทธศาสนา การที่คนจะตายขึ้นอยู่กับกรรมที่ทำกันมาว่าทำดี หรือทำชั่ว และกรรมก็เป็นตัวกำหนดชะตาชีวิตของเราเอง จึงขอให้ประชาชนปรับทัศนคติในการคิด และอย่าไปเชื่อกับสิ่งดังกล่าวมากนัก.....(คมชัดลึก 15 กันยายน พ.ศ. 2552)

จากการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันข้างต้นจะพบว่ามี การส่งผ่าน ความคิด ความเชื่อ มุมมองในทางพุทธศาสนา หรืออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในเรื่องของกรรม ซึ่งกรรมในทางพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องที่ว่าด้วยหลักการของเหตุและผล ผลของการกระทำดี ชั่ว แม้จะนำเสนอในลักษณะของการผสมผสานรูปแบบของการประกอบพิธีกรรมแบบพราหมณ์ ก็ยังคงมีการสอดแทรก กรอบแนวคิดทางพุทธศาสนาตามคติ ความเชื่อของพุทธศาสนิกชนชาวไทยไปด้วย

ในอดีตก่อนที่จะมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพุทธศาสนาและสถาบันสื่อมวลชนอย่างแพร่หลายในประเทศไทย งานวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นศึกษาไปด้านด้านความเชื่อ พิธีกรรมที่ผสมผสานทั้งพราหมณ์ พุทธ และไสยศาสตร์มากกว่า Robert Textor (1960) เรื่อง An Inventory of Non-Buddhist Supernatural Objects in Central Thai Village ศึกษาเกี่ยวกับระบบความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับลักษณะและชนิดของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในหมู่บ้านบางชั้น ผลการวิเคราะห์พบว่า ในสังคมชาวพุทธที่บางชั้นได้แบ่งระบบความเชื่อออกเป็น 3 ระบบ คือ ระบบความเชื่อทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม รวมความเชื่อด้านกฎแห่งกรรมด้วย ระบบความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม เช่น การประกอบพิธีกรรมเพื่อขอฝน และระบบความเชื่อทางโหราศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำนายอนาคตและไม่สัมพันธ์กับหลักศีลธรรมหรือการประกอบพิธีกรรม นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในพุทธศาสนาใน Popular Buddhism in Northeast Thailand ยังพบว่าพุทธศาสนาเป็นแกนกลางของระบบความเชื่อ ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมทางพุทธศาสนามีวัดเป็นจุดศูนย์กลางและมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางศาสนา (William Klausner ,1961)

ปัจจุบันนี้การศึกษางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชนและศาสนาที่นิยมศึกษาวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น บทบาทและผลกระทบของการใช้สื่อที่มีต่อศาสนา ด้านบวกและลบ การรับรู้ระหว่างกันของสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อ การพิจารณาบุคลากรในสถาบันศาสนาในฐานะสื่อประเภทหนึ่ง และภาพลักษณ์ของระบบความเชื่อแบบต่างๆ ที่สะท้อนผ่านผลงานของสื่อ (กาญจน แก้วเทพ, 2542) และประเด็นที่ได้รับความสนใจในระยะหลัง คือ การนำเสนอข่าวสารทางพุทธศาสนาเพื่อการพาณิชย์ หรือพุทธพาณิชย์

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของสื่อมวลชนโดยตรงอย่างจริงจังนั้น ยังไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจน ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันนี้ ผู้วิจัยนี้มุ่งศึกษา การสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน และการนำเสนอประเด็นด้านอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา จากการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อคนไทยในทุกระดับสังคม และสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการส่งเสริม สืบทอด และส่งผ่านอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นอุดมการณ์หลักของสังคมเพื่อปมเพาะ ปลูกฝังแนวทางในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม ขณะเดียวกันการทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชนก็มีอิทธิพลต่อการกำหนดกรอบการรับรู้ แนวคิด ความเชื่อ ตามแนวทางพุทธศาสนา และการสะท้อนภาพของพุทธศาสนาในมุมมองของสื่อมวลชนไปยังประชาชนผู้รับสาร กล่าวคือเป็นการศึกษาการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันและประเด็นการมองโลกโดยใช้แนวทาง กรอบแนวคิด ความเชื่อทางพุทธศาสนา ทั้งที่เกิดจากหลักธรรมคำสอน การผสมผสานกับความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทย และการเปรียบเทียบพุทธศาสนากับศาสตร์อื่นๆ ที่ถูกนำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวัน นอกจากนี้ยังมุ่งศึกษาว่าผู้อ่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันอีกด้วย

คำถามวิจัย

1. หนังสือพิมพ์รายวันนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาประเด็นใดบ้าง
2. หนังสือพิมพ์รายวันสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันอย่างไร
3. ผู้อ่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน
2. เพื่อศึกษาการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันของหนังสือพิมพ์รายวัน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สะท้อนให้เห็นภาพพระพุทธรูปศาสนาสังคมไทยในปัจจุบัน
2. ส่งเสริมการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องอุดมการณ์
2. บทบาทอุดมการณ์
3. อุดมการณ์กับสื่อมวลชน
4. อุดมการณ์ทางพุทธศาสนา
5. อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการรับรู้ตีความ
 - Agenda Setting
 - Priming
 - Framing
6. บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนกับอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

แนวคิดเรื่องอุดมการณ์

คำว่า “อุดมการณ์” (Ideology) ใช้ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1979 โดยนักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสชื่อ Antonie Louis Claude Destutt de Tracy (อ้างถึงใน ปรัชญา ช้างขวัญยืน, 2538) สำหรับ Tracy แล้วอุดมการณ์เป็นการศึกษากระบวนการก่อรูปของความคิด หรือความรู้้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับภูมิปัญญาของมนุษย์ Tracy ต้องการให้อุดมการณ์แพร่หลายออกไปเพื่อออกไปได้แย้งกับแนวความคิดแบบอภิปรายที่ครอบงำสังคมฝรั่งเศสตลอดยุคกลาง เพื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิรูปแบบแผนทางสังคมและการเมืองของฝรั่งเศสขึ้นใหม่

ความหมายของอุดมการณ์ถูกใช้ในทางลบเมื่อกษัตริย์นโปเลียนมหาราช ใช้คำว่า Ideology ในการให้ร้ายกับพวกปัญญาชน นักคิดทั้งหลาย โดยกษัตริย์นโปเลียนมหาราชเห็นว่าอุดมการณ์ คือ สิ่งที่เหลวไหลเป็นเพียงความคิดที่ปฏิบัติไม่ได้ ส่งผลให้อุดมการณ์ถูกลดความสนใจลงไป ต่อมา Marx ได้นำคำนี้มาใช้ในทัศนะของตนเองจากหลายๆ แหล่งที่ Marx ได้แสดงความคิดเห็น เช่น Essence of Christianity, Economic and Philosophical Manuscripts, Thesis on Feuerbach, The German Ideology เป็นต้น และโดยเฉพาะใน The German Ideology สามารถสรุปได้ว่า Marx เห็นว่าอุดมการณ์ของชนชั้นปกครองเป็นจิตสำนึกปลอมแปลง

(False Consciousness) ที่กลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งสร้างขึ้นเพื่อความชอบธรรมให้กลุ่มตน (ชนชั้นปกครอง) (พจนานุกรม พึ่งหลวง, 2544)

อุดมการณ์ตามแนวคิดของ Althusser (1971, อ้างถึงใน Thompson, 1986) มองว่า อุดมการณ์ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้การใช้ชีวิตของมนุษย์เป็นปกติ สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีสติควบคุม สะท้อนถึงการแสดงออกอย่างตั้งใจ มีระบบ เป็นสิ่งที่ใช้อธิบายสิ่งที่มนุษย์ไม่เข้าใจได้ อย่างง่าย ๆ เป็นกระบวนการที่นำจินตนาการมาสู่ความรู้สึกนึกคิด ซึ่งต่างกันไปตามสังคม เช่น กรรมเก่า บัญชาพระเจ้า ซึ่งอุดมการณ์จะแทรกอยู่ในทุกๆ สิ่งทั้งนี้สลับ วัฒนธรรม บทสนทนา จนเข้ามาแทนที่ตัวตนที่แท้จริงของคนนั้นได้ โดยการที่จะทำให้อุดมการณ์หนึ่งๆ อยู่ได้อย่างยาวนาน นั้นต้องอาศัยกระบวนการการผลิตซ้ำ

Rokeach and associates (1960: 35 อ้างถึงใน ทิพาพร พิมพิสุทธิ, 2522) และ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2523) ได้ให้คำจำกัดความอุดมการณ์สอดคล้องกันว่า อุดมการณ์เป็นเรื่องของความเชื่อ แต่ความเชื่อโดยทั่วไปไม่เรียกว่าอุดมการณ์ ความเชื่อที่เรียกว่าอุดมการณ์ได้นั้นจะต้องเป็นความเชื่อที่ยึดถือร่วมกันและนำความเชื่อนั้นมาเป็นหลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตัวในหลายโอกาสและหลายกรณี ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญของอุดมการณ์ไว้ 4 ประเด็น คือ

1. ความเชื่อนั้นได้รับการยอมรับร่วมกันในกลุ่มชน
2. ความเชื่อนั้นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องที่มีความสำคัญต่อกลุ่มชน เช่น หลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิต
3. ความเชื่อนั้นจะต้องเป็นความเชื่อที่คนหันเข้าหาและใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประพฤติปฏิบัติตัว และดำเนินชีวิตอย่างสม่ำเสมอ และในหลายๆ โอกาส
4. ความเชื่อนั้นต้องมีส่วนช่วยในการยึดเหนี่ยวคนในกลุ่มเข้าไว้ด้วยกันหรือช่วยสนับสนุนหรือให้คนนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้

จากที่กล่าวมาแล้ว อาจสรุปความหมายของอุดมการณ์ได้ว่า อุดมการณ์ หมายถึง กรอบในการมองโลกของมนุษย์ที่มีผลมาจากแนวคิด ความเชื่อที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน โดยเชื่อว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง บุคคลปฏิบัติตามอย่างไม่มีเงื่อนไข เนื่องจากเชื่อว่าเป็น

วิถีทางที่ดีที่สุดที่พึงปฏิบัติในการใช้ชีวิตในสังคม หรือไม่อยากให้เกิดแตกต่างหรือขัดแย้งกับสังคม
สุดท้ายก็เกิดความซาชินกับสิ่งนั้น

บทบาทของอุดมการณ์

กลุ่มแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์สามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ๆ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกมี
แนวคิดที่ว่าในแต่ละสังคมจะมีอุดมการณ์เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้นเนื่องจากอุดมการณ์เป็น
เครื่องมือในการครอบงำทางชนชั้น ในขณะที่กลุ่มหลังมีแนวความคิดที่ว่าในสังคมมีการต่อสู้ของ
หลากหลายอุดมการณ์เพื่อที่จะขึ้นมาเป็นเจ้าแห่งอุดมการณ์ในเวลาที่แตกต่างกันซึ่งทั้งสองกลุ่มมี
รายละเอียดในบทบาทและการทำงานของอุดมการณ์ ดังนี้ (จันทิกา สุภาพงษ์, 2543)

กลุ่มเดียว

กลุ่มนี้มองว่าอุดมการณ์เกิดขึ้นมาเป็นเครื่องมือของชนชั้นหนึ่งในการครอบงำความคิดอีก
ชนชั้นหนึ่ง ในแต่ละสังคมจึงน่าจะมีกระแสของอุดมการณ์เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทฤษฎี
เศรษฐศาสตร์การเมืองของ Marx มองว่าในสังคมนั้นมีทรัพยากรวัตถุดิบหรือสิ่งที่เป็นต้นทุนทางการ
ผลิต เช่น ที่ดิน เงิน แรงงานที่จำกัด ขณะที่สังคมมีคนจำนวนมากที่ต้องการประโยชน์จากปัจจัย
เหล่านี้ ดังนั้นเพื่อเป็นการง่ายสำหรับกลุ่มคนในชนชั้นผู้นำหรือกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของปัจจัยในการ
ครอบครองและรักษาปัจจัยเหล่านี้ไว้ไม่ให้เกิดปฏิวัติทางชนชั้น ซึ่งเป็นการยากที่จะใช้เพียงการ
ปราบปรามด้วยกำลังแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นอุดมการณ์ได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมชนชั้น

เมื่อทรัพยากรวัตถุดิบเป็นตัวกำหนดชนชั้นและความสัมพันธ์ทางสังคม ชนชั้นที่เป็นเจ้าของ
ทรัพยากรจึงเป็นชนชั้นผู้ปกครอง ชนชั้นแรงงานเป็นผู้ถูกปกครอง ชนชั้นปกครองหรือที่ Marx
เรียกว่า โครงสร้างส่วนบน ก็จะออกกฎหมาย สร้างทฤษฎี ต่างๆ ขึ้นมาเพื่อที่จะสร้างความชอบ
ธรรมในการรักษาสถานะภาพของชนชั้นตนเอง ซึ่ง Ralph Millband (1969, อ้างถึงใน ชัยชนะ อิงค
วัต, 2530 : 183) ได้ทำการศึกษารัฐบาล และระบบตัวแทนในยุโรป พบว่า บุคคลต่างๆ ที่ทำหน้าที่
บริหารนโยบายรัฐล้วนเป็นผู้ที่มาจากชนชั้นเดียวกันหรือใกล้เคียงกันเกือบทั้งสิ้น บุคคลเหล่านี้มา
จากโรงเรียนเดียวกัน มีการแต่งงานภายในชนชั้นเดียวกัน มีฐานะทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน
และเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดกฎหมาย นโยบายของรัฐหรือสังคมนั้น

กล่าวได้ว่าอุดมการณ์ตามความหมายของ Marx นั้น คือ กระบวนการแห่งการกดขี่ หรือ การครอบงำของคนกลุ่มหนึ่ง ที่ตัดดวงผลประโยชน์และคุณค่าส่วนเกินจากแรงงานของคนอีกกลุ่มหนึ่ง หรือ กลุ่มนายทุนสามารถหากำไรและผลประโยชน์จากธุรกิจที่ตนเป็นเจ้าของโดยอาศัยแรงงานของชนชั้นกรรมาชีพผู้ได้รับผลตอบแทนที่ไม่อาจเทียบเท่ากับกลุ่มนายทุนได้เลย กระบวนการแห่งการกดขี่นั้นก็จะนำไปสู่การรวมตัวกันของความคิด ค่านิยม ซึ่งเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการกดขี่เอารัดเอาเปรียบ และในขณะเดียวกันก็ซ่อนเร้นธรรมชาติที่แท้จริงไว้

อุดมการณ์เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นโดยชนชั้นนายทุนซึ่งต้องการตัดดวงผลประโยชน์จากชนชั้นแรงงาน วิธีที่ดีที่สุดก็คือด้วยการสร้างภาพลวงตาในการทำงาน เพื่อให้ชนชั้นแรงงานไม่คิดจะเรียกร้องสิทธิของตนจากแรงงานส่วนเกินที่ตนทำได้ และเมื่อชนชั้นแรงงานได้รับอุดมการณ์ไว้ในกรอบแนวคิดในการมองโลกของตนแล้ว ชนชั้นนายทุนซึ่งเป็นเจ้าของธุรกิจและเป็นเจ้าของอำนาจรัฐในทางอ้อมก็จะใช้อำนาจทางธุรกิจในมือตน เช่น สื่อมวลชน หรือใช้อำนาจรัฐ เช่น การเข้าไปเป็นสมาชิกสภา เพื่อคงไว้ซึ่งกรอบการมองโลกที่คล้อยตามอุดมการณ์อยู่เช่นนี้ นำเสนอเข้าไปไม่มีที่สิ้นสุด และครอบงำชนชั้นต่อไปไม่มีจุดจบเช่นกัน (Marx อ้างถึงใน Inglis, 1990)

นอกจากนี้ความต้องการในการคงสภาพการเอาเปรียบของชนชั้นไว้ จึงเกิดกลไกทางสังคม 2 ชนิด เพื่อควบคุมความเป็นไปในสังคมไว้ กลไกแรกเป็นกลไกด้านการปราบปราม (repressive apparatus) รูปธรรมของกลไกนี้ เช่น ตำรวจ ทหาร กฎหมาย ซึ่งทำงานอยู่ในหน่วยงานของรัฐ กลไกนี้ใช้มาตรการที่รุนแรง ใช้กำลังในการปราบปราม อีกกลไกหนึ่งเป็นกลไกด้านการครอบงำความคิด (ideological apparatus) เป็นกลไกที่ทำการบ่มเพาะ ปลูกฝังความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ ที่ละน้อยอยู่ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้คนในสังคมยอมรับความคิดหลักหรือเห็นดีเห็นงามกับอุดมการณ์ของสังคมอย่างสมัครใจ เช่น การทำหน้าที่ของ วัด โรงเรียน ครอบครัว และสื่อมวลชน

บทบาทของอุดมการณ์ในการครอบงำสังคมที่คล้ายคลึงกันยังปรากฏในงานของ Althusser ที่แบ่งองค์การของรัฐออกเป็น 2 ส่วน คือ กลไกด้านการปราบปรามกับกลไกด้านอุดมการณ์ (กาญจนา แก้วเทพ, 2529)

กลไกด้านการปราบปรามของรัฐ คำว่าปราบปรามนี้มีนัยยะว่า กลไกรัฐส่วนนี้ทำหน้าที่โดยใช้ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็ความรุนแรงที่เป็นรูปแบบจำกัดเพียงใดก็ตาม (ตัวอย่างเช่น ในรูปแบบการบริหาร แม้ว่าการกดขี่นี้อาจถูกมองว่าไม่มีความรุนแรงทางกายภาพก็ตาม)

กลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐ ซึ่งเราสามารถสังเกตเห็นความแตกต่างได้ทันทีว่ากลไกทางอุดมการณ์ของรัฐนี้มีรูปแบบของสถาบันที่ต่างไปจากอันแรก หรือแยกอยู่ในสถาบันพิเศษ เช่น สถาบันศาสนา สถาบันโรงเรียน สถาบันครอบครัว สถาบันสื่อมวลชน สถาบันทางวัฒนธรรม

Althusser ยังชี้ให้เห็นว่า การที่อุดมการณ์หนึ่งๆ จะกลายเป็นอุดมการณ์ที่ยั่งยืน ทนทานได้นั้นต้องผ่านกระบวนการในการผลิตซ้ำ โดยอาศัยการถ่ายทอดผ่านสถาบันและกลไกต่างๆ ของสังคมให้เป็นที่รับรู้ของสมาชิกในสังคมอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเมื่ออุดมการณ์เป็นเรื่องนามธรรม ก็ยังจำเป็นต้องมีกระบวนการผลิตซ้ำที่เป็นรูปธรรมมารับ เช่น สีของธงชาติ แดงคือชาติ ขาวคือศาสนา น้ำเงินคือพระมหากษัตริย์

งานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดอุดมการณ์กลุ่มเดียวของ บุญเรือง เนียมหอม(2519) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาหนังสือเกี่ยวกับการเมืองช่วงที่ประเทศไทยกำลังอยู่ในภาวะความตึงเครียดทางการเมือง ในพ.ศ.2516-2518 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสื่อสิ่งพิมพ์ในช่วงเวลานั้นต่างสอดแทรกเนื้อหาทางการเมืองอยู่ตลอด โดย 43.62% ของหนังสือที่ศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์และวิเคราะห์วิจารณ์ระบบสังคมตามแนวปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์ และ 28.72% มีจุดประสงค์เพื่อเผยแพร่ลัทธิประชาธิปไตยและวิเคราะห์เนื้อหาการเมืองไทย

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสับสนวุ่นวายในประเทศในยุคนั้น และกลุ่มนักคิดและผู้นำประเทศต่างก็พยายามถ่ายทอดอุดมการณ์อันเป็นประโยชน์หรือเป็นที่พึงพอใจของตนให้ประชาชนผ่านสื่อที่ตัวเองพึงมีอำนาจควบคุมได้

นพรัตน์ ตฤณชาติวิเศษย์ (2536) ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์คำขวัญในฐานะกลไกการสร้างอุดมการณ์ของรัฐในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (2481-2487) ซึ่งได้ข้อสรุปว่าสังคมไทยช่วงนี้มีปัญหาแวดล้อมมากมายที่ประชาชนไม่สามารถจะแก้ไขได้จึงหันมาเชื่อฟังรัฐบาล และการที่รัฐจะนำเสนอสิ่งใดจึงสามารถทำได้ง่าย รัฐอาศัยการใช้คำขวัญเพื่อเผยแพร่อุดมการณ์

ทางการเมืองให้ประชาชนรับรู้ อุดมการณ์ที่ชัดเจนที่สุดในขณะนั้นคือ อุดมการณ์ชาตินิยม โดยมีจอมพล ป.พิบูลสงคราม และหลวงวิจิตรวาทการเป็นผู้บทบาทสำคัญในการเผยแพร่

งานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้นำหรือผู้ปกครองมีอิทธิพลอย่างสูงและทำให้ประชาชนเชื่อได้ง่าย การถ่ายทอดอุดมการณ์เพื่อผลประโยชน์ของตนเองจึงไม่ใช่เรื่องยากเย็นแต่อย่างใด

สรุปได้ว่ากลุ่มแรกนี้มองว่าอุดมการณ์ในสังคมนั้นมีเพียงกลุ่มเดียวที่เป็นประโยชน์กับชนชั้นหนึ่งในสังคมเท่านั้นและยังคงมีความสามารถในการคงสภาพความเป็นอุดมการณ์นี้อยู่ต่อไป เพื่อที่จะให้ชนชั้นที่ได้รับผลประโยชน์ยังคงเป็นชนชั้นผู้สร้างกฎในสังคมต่อไป

กลุ่มเวทีแห่งอุดมการณ์

Gramsci ซึ่งเป็นนักวิชาการในรุ่นต่อมาได้ปฏิเสธแนวคิดที่ว่า หากคนกลุ่มใดชนชั้นใดได้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตก็จะได้ควบคุมปัจจัยในการผลิตความคิด และวัฒนธรรมไปโดยปริยาย ดังนั้นอุดมการณ์ของ Gramsci เห็นว่าในสังคมมีกลุ่มพื้นฐานต่างๆ ที่มีผลประโยชน์ขัดกัน เช่น กรรมกรกับนายทุน ชาวนากับเจ้าของที่ดิน เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2540) เพื่อให้การจัดการกับผลประโยชน์เป็นไปเพื่อกลุ่มของตน กลุ่มต่างๆ ก็พยายามที่จะส่งตัวแทนเข้าไปอยู่ในรัฐ ด้วยระบบการปกครอง เช่น การเลือกตั้ง กลุ่มคนพื้นฐานที่ทำงานเกี่ยวกับการผลิตโดยตรง เช่น กรรมกร นายทุน ชาวนา เจ้าของที่ดิน จะพยายามส่งตัวแทนเข้าไปยึดอำนาจรัฐหรือต่อรองกับอำนาจรัฐ ดังนั้นเมื่อคนกลุ่มใดสามารถเข้าครอบครองอำนาจรัฐได้ ก็จะใช้กลไกรัฐดังกล่าวให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง

ภาพสังคมที่ Gramsci ได้ร่างขึ้นมา จะมีลักษณะของการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา คือไม่มีคนกลุ่มใดที่สามารถยึดครองอำนาจรัฐได้อย่างผูกขาดอยู่ตลอดเวลา แม้แต่ในสถาบันสังคมและกลไกรัฐแต่ละอย่างก็จะมีตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ เข้าไปช่วงชิงพื้นที่อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน ดังนั้นถึงแม้ในด้านกลไกการทำงานของอุดมการณ์ของ Gramsci จะคล้ายคลึงกับของ Marx แต่ในส่วนของผู้สร้างอุดมการณ์และใช้อุดมการณ์ในแนวคิดของ Gramsci คือ คนทุกกลุ่มที่วนเวียนอยู่ในกลไกการผลิต ไม่มีใครกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง กลุ่มเดียว ที่จะใช้อุดมการณ์เพื่อการครอบงำอีกชน

ชั้นหนึ่งตลอดเวลา เป็นการต่อสู้กันระหว่างอุดมการณ์หลัก (Dominant ideology) กับอุดมการณ์ทำชิงอื่นๆ

อุดมการณ์กับสื่อมวลชน

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสื่อและทฤษฎีที่กล่าวถึงสื่อมวลชนกับอุดมการณ์สามารถแยกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มแรกมองความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและอุดมการณ์เชิงวิพากษ์ ซึ่งมองเรื่องอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่ออุดมการณ์ กลุ่มที่สองเชิงสังคมวิทยา มีมุมมองความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนและอุดมการณ์ในแง่ของอุดมการณ์เป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลต่อสื่อมวลชน

มุมมองเชิงวิพากษ์

กระบวนการทำงานของอุดมการณ์ในสมองคนเหมือนกับการทำงานของประสาทการณ คือ เมื่อคนเรามีประสาทการณในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราก็จะเชื่อฝังใจในสิ่งที่ตนเองรับรู้อย่างไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ถ้ามีประสาทการณผ่านประสาทสัมผัสของตนเอง จากการมองเห็น รู้สึก ได้กลิ่น ด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคนอื่นจะบอกอย่างไรก็ตามก็เชื่อใจในสิ่งที่ตนเองมีประสาทการณมากที่สุด การทำงานของอุดมการณ์ก็คล้ายคลึงกัน คือ อุดมการณ์จะทำให้คนผู้นั้นรู้สึกเหมือนว่าตนเองได้รับอุดมการณ์นั้นไปจริงๆ เป็นเจ้าของอุดมการณ์และเข้าใจด้วยตนเอง ไม่ว่าจะใครจะว่าอย่างไรก็ยังเชื่อในอุดมการณ์นั้นอยู่ เราจะเกิดความเชื่อในประสาทการณนั้นโดยปราศจากเหตุผล ทั้งที่จริงแล้วมันคือประสาทการณที่ถูกสร้างให้ตรงกับกรรับรู้ของเรา (Grossberg, Wartella and Whitney, 1998 : 191-195) เช่น เมื่อเราเห็นสีเขียว เรารู้ว่านี่คือสีเขียว แต่จริงๆ แล้วเราลืมไปว่าเราถูกสอนและสั่งสมความคิดมาให้จำว่าลักษณะเช่นนี้เรียกว่าสีเขียวมาแต่แรก จึงเป็นประสาทการณที่เราไม่ได้รับรู้ด้วยตัวเองแต่เรากลับรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่เรารู้ด้วยตนเอง ทั้งที่จริงแล้วสีเขียวคืออะไรเราก็ไม่สามารถบอกความหมายที่แท้ได้

สำหรับการทำงานและหน้าที่ของสื่อมวลชนในระบบอุดมการณ์ สื่อมวลชน คือ ทางผ่านของอุดมการณ์ไปสู่ผู้รับ เพียงแต่เป็นทางผ่านที่ไม่ได้ให้ทุกมุมมองของเรื่องที่น่าเสนอกับเรา เช่น ภาพยนตร์ มุมกล้องเปรียบได้กับสายตาของผู้ชม ซึ่งที่จริงแล้วอยู่แค่ในกรอบสี่เหลี่ยมเท่านั้น เราจะไม่รู้เรื่องราวนอกกรอบสี่เหลี่ยมนั้นเลย แต่ผู้รับสารก็ไม่รู้สึกว่าเป็นการบังคับให้รับสารเท่าที่ส่งมาเท่านั้น (Grossberg et al, 1998 : 199)

เนื้อหาที่ปรากฏในข่าวถือว่าเป็นส่วนของอุดมการณ์ได้ แม้ว่าไม่ใช่ทุกส่วนของข่าวที่จะสนับสนุนสถานะ อำนาจ แต่การนำเสนอข่าวของสื่อเป็นการเสนอแนวทางในการให้ความหมายกับโลกภายนอกให้กับผู้รับสาร ให้แนวคิดที่โลกที่จริงเป็นอย่างไร โลกที่ถูกต้องเป็นอย่างไร ทำให้ผู้รับสารเข้าใจและคิดตามระบบที่สื่อมวลชนนำเสนอ โดยทั่วไปจะนำเสนอในรหัสของกลุ่มผู้นำในสังคม ทำให้เนื้อหาสารสอดคล้องกับอุดมการณ์หลักของสังคมไปด้วย (Grossberg, Wartella and Whitney, 1998 : 189-199)

ตามทัศนะของ Marx เห็นว่าสื่อมวลชนก็คือหน่วยหนึ่งในกระบวนการผลิต และมีคนชนชั้นนายทุนเป็นเจ้าของอยู่ จึงหลีกเลี่ยงมิได้ที่จะเป็นกระบอกเสียงให้ชนชั้นทุนนิยม มอมเมาประชาชนด้วยอุดมการณ์ของตนเอง โดยโครงสร้างและรูปแบบของการสื่อสารมวลชนเองก็เป็นรูปแบบการส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร คนเรามักจะเชื่อว่าเรามีอิสระในการคิดด้วยตนเอง แต่แท้ที่จริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้น เรากลับเอาสมองไปผูกติดกับรูปแบบต่างๆ ที่สังคมหรือคนหมู่มากบอก เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ (สุทธิพันธ์ พุทธนุ, 2535 : 202-203)

ในขณะที่ Althusser เห็นว่าสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการผลิตซ้ำอุดมการณ์ เพื่อให้อุดมการณ์เกิดความคงทนและได้มีโอกาสถ่ายทอดไปยังมวลชนได้อย่างแท้จริง และเปิดรับด้วยความสมัครใจ แทรกซึมเข้าไปในจิตใจได้ง่าย มีการบ่มเพาะที่เกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัวความรู้สึกต่อต้านจึงไม่เกิดขึ้น

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับอุดมการณ์ตามความเห็นของ Gramsci ก็มีการใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่อุดมการณ์ โดยที่สื่อมวลชนมีแนวโน้มจะเป็นเวทีในการต่อสู้กันของอุดมการณ์จากหลายฝ่าย ไม่ใช่เป็นการส่งสารจากรัฐหรือชนชั้นนายทุนเพียงกลุ่มเดียว Gramsciให้ความสำคัญกับชนชั้นอื่นด้วยโดยเฉพาะกลุ่มปัญญาชน เนื่องจากปฏิบัติการในการเป็นเจ้าของอุดมการณ์ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติ ด้านความคิด หรือการกระทำ ล้วนแต่ต้องมีปัญญาชนเป็นผู้ค้นคิดวิธีการ แสวงหาเนื้อหา หรือเป็นผู้ลงมือกระทำเอง (ชัยชนะ อิงควัต, 2530:183)

มุมมองจากทฤษฎีเชิงสังคมวิทยา

สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่เป็นผู้คัดเลือก ตัดทึงอุดมการณ์ในการถ่ายทอดด้วยตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับอุดมการณ์ ถ้าจะมองตามแนวทางสังคมวิทยาพบว่า สื่อมวลชนก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับคนในสังคม เพราะฉะนั้นสื่อมวลชนก็ต้องอยู่ภายใต้ข้อตกลงของสังคมว่าสื่อมวลชนมีหน้าที่อะไรในสังคม แล้วก็ทำตามข้อตกลงของหน้าที่นั้น จึงกลายเป็นแนวทางให้สื่อมวลชนรับเอาอุดมการณ์มาโดยไม่รู้ตัวเหมือนกัน

จากการศึกษาอุดมการณ์ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนพบว่า อุดมการณ์ไม่ใช่แค่ระบบความคิด ความเชื่อของแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นปรากฏการณ์ที่บ่งบอกถึงระดับทางสังคม จึงทำให้นักวิชาการที่ศึกษาอุดมการณ์ในสื่อ มองลึกถึงโครงสร้างรวมที่มีผลต่อทัศนคติของแต่ละบุคคลด้วย ซึ่งผลของการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า ถ้าเทียบตามลำดับของสิ่งที่มีผลต่อเนื้อหาของสื่อแล้ว อุดมการณ์เป็นสิ่งที่มีความครอบคลุมสูงที่สุด

Daniel Hallin (1986 อ้างถึงใน Shoemaker 1996:227) ได้อธิบายรูปแบบการคงอำนาจของอุดมการณ์ต่อสื่อมวลชน โดยได้แบ่งหน้าที่ในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนว่ามีขอบเขตทั้งสิ้น 3 ส่วนคือ

1. Sphere of Legitimate Controversy หน้าที่ในการนำเสนอความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดการโต้เถียงอย่างมีระบบภายใต้กฎหมาย อาทิ การนำเสนอความขัดแย้งในวงการเมือง ความเห็นทางการเมืองที่หลากหลาย
2. Sphere of Consensus หน้าที่ในการนำเสนอให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคม สร้างความคิดเห็นที่ประนีประนอม ลดความแตกแยก
3. Sphere of Deviance หน้าที่ในการชี้แนะทางสังคม ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งผิดปกติในสังคม สื่อจะมีหน้าที่ในการเจาะลึกเปิดโปง สืบเสาะเพื่อหาผู้ที่กระทำผิดนั้นมาลงโทษ

หน้าที่สุดท้ายนี้เปรียบได้กับหน้าที่ในการกล่าวหาของอุดมการณ์ เมื่อมีสิ่งใดหรือคนกลุ่มใดทำตัวผิดแผกไปจากสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้เองสื่อมวลชนจึงทำหน้าที่คล้ายผู้สอดส่อง ตรวจสอบและลงโทษผู้กระทำผิดให้กับอุดมการณ์ทางอ้อม โดย

ที่บางครั้งสื่อมวลชนเองก็ไม่ว่าสิ่งที่คุณทำนั้นเป็นหน้าที่ที่ได้รับมาจากอุดมการณ์ในจิตใจที่สำคัญของตนเอง

ในสังคมไทยสื่อมวลชนมีบทบาทมากขึ้นทั้งต่อผู้คนและสถาบันในสังคมโดยรวม สื่อมวลชนได้สอดแทรกตนเองเข้าไปในทุกกิจการ อย่างที่เรียกว่าแทบจะไม่มีส่วนใดในสังคมที่จะหลุดรอดไปจากสายตาและอำนาจของสื่อมวลชน ดังนั้นจึงหมายความว่าสื่อมวลชนได้เพิ่มอิทธิพลต่อสังคมขึ้นมาด้วย แม้แต่ในเรื่องของวัฒนธรรมและอุดมการณ์

กาญจนา แก้วเทพ (2539) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง วัฒนธรรมแบบมีสื่อเป็นตัวกลางมาจับภาพสังคมไทยในปัจจุบัน เพื่อศึกษาสื่อมวลชนในแง่ศูนย์กลางของการสร้างความรู้ในสังคม การเข้าแทนที่ของสื่อมวลชนในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการจัดลำดับความสำคัญระหว่างผู้ผลิตและผู้เผยแพร่อุดมการณ์ของสังคม พบว่า

1. สื่อมวลชนได้กลายมาเป็นศูนย์กลางในการเป็นแหล่งเสาะหาความรู้ของสังคมโดยอ้างว่า ความรู้ที่เด็กได้จากสื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์ เช่น ภาษาที่ใช้ในการพูด และในขณะเดียวกันสื่อมวลชนก็ได้เพิ่มขีดความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย
2. คนเรามีแนวโน้มสื่อสารผ่านสื่อมากขึ้น เช่น เพจเจอร์ โทรศัพท์ โดยเป็นภาพจำลองมาจากการความสามารถของสื่อ
3. สื่อมวลชนทำให้ลำดับความสำคัญของผู้เผยแพร่อุดมการณ์สำคัญยิ่งกว่าผู้ผลิต เพราะเป็นการผูกขาดในการถ่ายทอดข่าวสารในสังคม ในขณะที่ผู้ผลิตสารนั้นหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงกันไป ทำให้อำนาจของสื่อมีสูงชันยิ่งกว่าการเป็นผู้ส่งผ่านข่าวสารอย่างในสมัยก่อน

นอกจากนี้งานวิจัยของพัสนัย นุตาลัย (2540) เรื่องการสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง ได้แสดงให้เห็นว่า ในสายตาของชนชั้นกลางบางกลุ่ม หนังสือพิมพ์ไม่ใช่เป็นสื่อที่เชื่อถือตามข่าวสารเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือการต่อสู้ทางอุดมการณ์ที่ผู้ใช้ต้องใช้อย่างระมัดระวัง ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้รับสารหรือผู้ใช้สารก็ตาม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองของตน

งานวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับสื่อและอุดมการณ์นั้นเป็นการศึกษาสื่อมวลชนในฐานะเป็นผู้นำเสนออุดมการณ์ไปยังประชาชนผู้รับสาร งานวิจัยของจันทิกา สุภาพงษ์ (2543) ศึกษา

เรื่องบทบาทของหนังสือพิมพ์ไทยในการวางกรอบอุดมการณ์ทางสังคมไทยในกรณีการนำเสนอข่าววัดพระธรรมกายมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการนำเสนออุดมการณ์โดยสื่อมวลชนไทยในหน้าหนังสือพิมพ์ว่า มีการนำเสนออุดมการณ์ในรูปแบบใด ระหว่างการเป็นผู้นำเสนออุดมการณ์หลักกลุ่มที่ส่งเสริมอำนาจรัฐหรือการเป็นเวทีอิสระในการนำเสนออุดมการณ์ในทุกรูปแบบ พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยมีแนวทางในการนำเสนออุดมการณ์ในกลุ่มส่งเสริมอำนาจรัฐมากกว่าการเป็นเวทีอิสระในการนำเสนออุดมการณ์ในทุกรูปแบบ

วรรณมณี บัวเทศ (2545) วิจัยเรื่อง อุดมการณ์ทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่ปรากฏในข้อเขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศแถบเอเชียเปรียบเทียบกับเอเชียวิคพบว่า แม้วานิตยสารทั้ง 2 ฉบับจะมีกลุ่มเป้าหมายแตกต่างกัน แต่เนื้อหาอุดมการณ์ที่ปรากฏในข้อเขียนของนิตยสารทั้งสองทั้งสองเกือบทั้งหมดจะเป็นอุดมการณ์ตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับประเทศโลกตะวันตกและอุดมการณ์ทุนนิยมซึ่งหมายรวมถึงรูปแบบการดำเนินธุรกิจการค้าเสรี และการเกิดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม การรับสารที่มีเนื้อหาอุดมการณ์ตะวันตกเป็นเหมือนการตอกย้ำรากฐานความเชื่อ และนำไปสู่การครอบงำทางอุดมการณ์ผู้รับสารชาวตะวันออกที่มีอุดมการณ์พื้นฐานหรืออุดมการณ์ท้องถิ่นไม่เข้มแข็งพอ ก็อาจจะเริ่มเปลี่ยนความเชื่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์กับสื่อมวลชนนั้น แสดงให้เห็นว่าทั้งสองสิ่งต่างมีอิทธิพลต่อกัน นอกจากนี้ยังมีการนำเสนออุดมการณ์ในหลายรูปแบบทั้งอุดมการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอุดมการณ์หนึ่งที่เป็นกลไกสำคัญของสังคม เป็นกรอบแนวคิดที่ฝังลึกอยู่ภายใต้จิตใจของมนุษย์เรียกได้ว่าเป็นอุดมการณ์พื้นฐานที่นำไปใช้ในการคิด ตัดสินใจ ในการปฏิบัติตน อยู่เสมอ คือ อุดมการณ์ทางศาสนาซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล สำหรับประเทศไทยที่มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อคนไทยเป็นอย่างมาก

อุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ศาสนาถือเป็นสถาบันหนึ่งที่ค้ำจุนสังคมมนุษย์ เพราะศาสนามีบทบาทในการจัดระเบียบสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม (สมภาร พรมทา, 2547:25) ศาสนาจึงเป็นสถาบันที่จำเป็นยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลและการคงอยู่ของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งศาสนาที่จะดำรงอยู่สืบไปในสังคมจะต้องมีบทบาทและหน้าที่อำนวยประโยชน์ ช่วยชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมในสังคม สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม และสร้างความมั่นคงในสังคม (พินิจ ลาภานานนท์, 2549:20)

ศาสนาได้เป็นองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมซึ่งเป็นรากฐานของขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมต่างๆ มีความสำคัญต่อระบบความเชื่อและการปฏิบัติของคน (Harry M. Johnson, 1970) ศาสนาเป็นสิ่งที่ให้คำตอบและแก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ เช่น ความทุกข์ ความผิดหวัง ความเจ็บป่วย และความตาย ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมอันเป็นที่ยอมรับกันในสังคมและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ (Max Weber, 1973)

ศาสนาเป็นรูปแบบความคิดเห็นหนึ่งในสังคม ในสังคมไทยคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ความรู้ความคิดจากพุทธศาสนา ย่อมครอบคลุมความคิดด้านต่างๆ ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เศรษฐกิจ การศึกษา หรือการเมืองการปกครอง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2536:7) พระพุทธศาสนาแปลว่า คำสั่งสอนของผู้รู้ ผู้ตื่นจากกิเลสหรือผู้เบิกบาน (พระญาณวโรดม, 2538:50) มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาสูงสุด หลักคำสอนของพระพุทธศาสนามี 3 ประการคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เรียกว่าพระรัตนตรัย ซึ่งแปลว่ารัตนหรือแก้วอันประเสริฐ 3 ดวง

องค์ประกอบของพุทธศาสนา

ศาสดา พุทธศาสนามีพระพุทธเจ้าผู้ทรงปัญญาคุณ พระมหากรุณาคุณ และพระวิสุทธิคุณ เป็นศาสดาผู้ก่อตั้งผู้ประดิษฐานพระพุทธศาสนา เป็นผู้คิดริเริ่มในการนำเอาคำสั่งสอนที่มีเหตุผลมาประกาศสู่ชาวโลก

ศาสนธรรม พุทธศาสนามีหลักคำสอนที่มีเหตุผลเป็นศาสนธรรม หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนเป็นแก่นของศาสนาที่พุทธศาสนิกชนนำไปประพฤติปฏิบัติ

ศาสนบุคคล บุคคลในพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ตลอดจนพุทธศาสนิกชน

ศาสนพิธี พิธีกรรม ระเบียบประเพณีทางพระพุทธศาสนา เช่น พิธีการทำบุญ อุปสมบท รวมไปถึง

กิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างๆ

ศาสนสถาน พุทธศาสนามีศาสนสถานอันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อรองรับการประกอบพิธีกรรม และเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุ สามเณร เช่น วัดวาอาราม โบสถ์ วิหาร สถูปเจดีย์ พระพุทธรูป สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางพระพุทธศาสนา (สมพร เทพสิทธิ์า, 2542)

สำหรับพระเครื่องในพุทธศาสนาจากงานวิจัย เกี่ยวกับพระเครื่องกับพุทธศาสนาในประเทศไทยปัจจุบัน (อภิวัฒน์ อรัญญมิ, 2548) พบว่าพระเครื่องเป็นสัญลักษณ์และวัตถุทางศาสนา เชื่อว่าสามารถอิทธิฐานอันอเนกอนันต์ในความศักดิ์สิทธิ์ของพระเครื่องเพื่อให้มีโชคลาภเมตตามหานิยม หรือมีอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ ซึ่งขัดต่อหลักความเชื่อทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีการยังมีการใช้พระเครื่องเป็นสินค้าซึ่งเรียกสภาวะเช่นนี้ว่า พุทธพาณิชย์ และมีการขยายตัวอย่างกว้างขวางในทุกระดับของสังคมไทย อย่างไรก็ตามแก่นแท้ของพุทธศาสนานั้นยังคงอยู่ในหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ การดำรงชีวิตของคนไทยได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาซึ่งฝังลึกอยู่ในความคิดและชีวิตจิตใจของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน และองค์ประกอบหนึ่งที่มีบทบาทอย่างสำคัญในพุทธศาสนานั้นคือ พุทธธรรม หรือ พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งจะมีพระสงฆ์เป็นผู้นำคำสั่งสอนเหล่านั้นมาอบรมสั่งสอนให้แก่ประชาชน เพื่อให้มีความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งทางกายและจิตใจ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาสามารถถ่ายทอดผ่านลักษณะคำสั่งสอนเด่นของพุทธศาสนาได้ ดังนี้ (คุณ โทชน์, 2545)

ลักษณะคำสั่งสอนเด่นของพุทธศาสนา

1. มนุษยนิยม (Humanism) พุทธศาสนา ปฏิเสธอำนาจลึกลับและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ หรือการรบกวนผลดบันดาลของเทพเทวาและของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ แต่เน้นที่ตัวมนุษย์เองที่ต้องพัฒนา รับผิดชอบต่อตนเองโดยพฤติกรรมคือการกระทำ การ

กระทำหรือกรรมของตนเองจะเป็นผู้ดลบันดาลผลต่างๆ ให้เกิดขึ้นแก่ชีวิตของตนเอง หลักมนุษยธรรม เป็นเครื่องส่งเสริมความเป็นมนุษย์ พุทธศาสนาเป็นศาสนาของมนุษย์ เพื่อมนุษย์ และสอนโดยมนุษย์ ยกย่องมนุษย์ ให้เลิกถือชั้นวรรณะ แต่ให้ถือการกระทำของตนเองเป็นสำคัญ

2. *สังคมนิยม (Realism)* คำสั่งสอนของพุทธศาสนาล้วนเป็นสังคมนิยม เป็นความจริงแท้ เช่น คำสอนเรื่องไตรลักษณ์ อริยสัจ ปฏิจจสมุปทาน พุทธศาสนามองโลกในแง่ความจริง เป็นสังคมนิยม คือ มองทุกอย่างในสภาพที่เป็นจริง สอนแต่ในเรื่องของสังคมนิยม สิ่งที่เป็นจริงตามธรรมชาติ พระดำรัสของพุทธองค์จึงเรียกอีกอย่างว่า สังคมนิยม
3. *ความเป็นเหตุเป็นผล (Rationalism)* พุทธศาสนาสอนไม่ให้เชื่ออะไรง่ายๆ อย่างมง่ายไรเหตุผล สอนให้ใช้เหตุผลและปัญญาในการไตร่ตรองให้รอบคอบ ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต และการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนต่างๆ
4. *สันตินิยม (Pacifism)* พุทธศาสนาสอนว่า “นัตถิ สันติ ประรัง สุขัง สุขอื่นเสมอด้วยสงบไม่มี” สอนให้มีความเมตตากรุณาต่อกัน ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก และในแง่สัตว์โลกด้วยกันซึ่งร่วมกฎธรรมชาติเดียวกัน คือ ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตายเหมือนกัน จึงถือว่าเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ด้วยกันก็ให้แผ่แผ่ความเมตตากรุณานี้แก่สัตว์ทุกประเภท ไม่ใช่เฉพาะเพื่อนมนุษย์เท่านั้น เมื่อมีความเมตตากรุณาต่อกันเช่นนี้ ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลก็จะเกิดขึ้นแก่กันและกัน สันติภาพก็จะเกิดขึ้นแก่โลก
5. *ปฏิบัตินิยม (Pragmatism)* หลักคำสอนของพุทธศาสนาที่เรียกว่า พุทธธรรม จะสำเร็จประโยชน์สุขแก่สังคมและตนเองได้ ไม่ใช่สักแต่ว่าเรียนรู้ จำเป็นต้องแสดงออกทางพฤติกรรมคือการนำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ได้รับผลดี ดังที่พุทธองค์ตรัสว่า “ความเพียรเป็นหน้าที่ที่ท่านทั้งหลายจะพึงลงมือปฏิบัติกระทำเอง ตถาคตเป็นเพียงผู้ชี้แนวทางให้เท่านั้น”
6. *ธรรมาธิปไตย (Supremacy of Righteousness)* พุทธศาสนาสอนเน้นให้ถือธรรมเป็นใหญ่เป็นสำคัญ ให้ถือการกระทำด้วยปรารถนาความถูกต้องตามเหตุผลตามความเป็นจริงตามสมควร เป็นที่ตั้งเป็นประมาณ เป็นการแสดงออกหรือการกระทำไปเพราะเห็นแก่ความถูกต้องชอบธรรมอย่างที่ว่า “ทำดีเพราะเห็นแก่ความดีหรือทำดีเพื่อความดี” ไม่หวัง

ผลตอบแทนหรือการโฆษณา หรือไม่มีความแฝงลับลมคมในเป็นภูมิหลังการกระทำ ถ้าจะมีคือความถูกต้องชอบธรรม

พุทธธรรมหรือหลักธรรมคำสอนที่เป็น หัวใจสำคัญทางพุทธศาสนา และยังเป็นสิ่งที่กำหนดกรอบแนวคิด การมองโลกในมุมมองของพุทธศาสนา รวมทั้งถ่ายทอดอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่สำคัญไปยังพุทธศาสนิกชน พุทธธรรมที่เป็นหลักสำคัญในพุทธศาสนา มีดังนี้ (พระธรรมปิฎก, 2545)

ไตรลักษณ์

ไตรลักษณ์ คือ ลักษณะโดยธรรมชาติ 3 อย่างของสิ่งทั้งปวง สิ่งทั้งปวงที่เป็นสังขตธรรม (สิ่งที่มีปัจจัยปรุงแต่ง สิ่งที่เกิดขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย) ย่อมตกอยู่ภายใต้กฎ หรือ เงื่อนไข 3 ประการ คือ

1. อนิจจตา (Impermanence) ความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่คงตัว ภาวะที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมสลายไป
2. ทุกขตา (Conflict) ความเป็นทุกข์ ภาวะที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้นและสลายไป ภาวะที่กอดันผืนและขัดแย้งอยู่ในตัว เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงไป จะทำให้คงสภาพนั้นไม่ได้ ภาวะที่ไม่สมบูรณ์มีความบกพร่องอยู่ในตัว ไม่ให้ความสมอยากแท้จริง หรือความพึงพอใจเต็มที่ แก่ผู้อยากด้วยตัณหา และก่อให้เกิดทุกข์แก่ผู้เข้าไปอยากไปยึดด้วยตัณหา อุปาทาน
3. อนัตตา (Soullessness หรือ Non-Self) ความเป็นอนัตตา ความไม่ใช่ตัวตน ความไม่มีตัวตนแท้จริงที่จะบังคับให้เป็นอย่างไรก็ได้

สิ่งทั้งหลายหากจะกล่าวว่ามี ก็ต้องมีอยู่ในรูปของกระแส ที่ประกอบไปด้วยปัจจัยต่างที่อันสัมพันธ์เนื่องอาศัยกัน เกิดดับสืบต่อกันไปอยู่ตลอดเวลาไม่ขาดสาย จึงเป็นภาวะที่ไม่เที่ยง เมื่อต้องเกิดดับไม่คงที่ และเป็นไปตามเหตุปัจจัยที่อาศัย ก็ย่อมมีความบีบคั้น กอดัน ขัดแย้ง และแสดงถึงความบกพร่องที่ไม่สมบูรณ์อยู่ในตัว และเมื่อทุกส่วนเป็นไปในรูปกระแสที่เกิดดับอยู่ตลอดเวลาขึ้นต่อเหตุและปัจจัยเช่นนี้ ก็ย่อมไม่เป็นตัวของตัว มีตัวตนที่แท้จริงไม่ได้ ไม่อยู่ในอำนาจของใครๆ ที่จะบังคับให้เป็นอย่างไร ตามใจปรารถนา

กฎธรรมชาตินี้ เป็นธรรมชาติ คือ ภาวะที่ทรงตัวอยู่โดยธรรมดาเป็น ธรรมจิติ คือ ภาวะที่ตั้งอยู่ หรือยืนตัวเป็นหลักแน่นอนอยู่โดยธรรมดา เป็นธรรมนิยาม คือ กฎธรรมชาติ หรือกำหนดแห่งธรรมดา ไม่เกี่ยวกับผู้สร้าง ผู้บันดาล หรือการเกิดขึ้นของศาสดาหรือศาสนาใดๆ

ปัจจุสมุปบาท

ปัจจุสมุปบาท แปลความหมายเบื้องต้นว่า การเกิดขึ้นพร้อมแห่งธรรมทั้งหลายโดยอาศัยกัน การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันๆ จึงเกิดมีขึ้น หรือการที่ทุกข์มีขึ้นเพราะอาศัยปัจจัยสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันมา เป็นหลักธรรม บ่งว่า เป็นกระบวนการเกิดขึ้นและดับไปของทุกข์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 12 ข้อ ดังนี้

1. อวิชชา คือ ความไม่รู้แจ้ง ไม่รู้ความจริง หรือไม่รู้ตามเป็นจริง
2. สังขาร คือ ความคิดปรุงแต่ง เจตจำนงและทุกสิ่งๆที่จิตใจได้สั่งสมไว้
3. วิญญาณ คือ ความรู้ต่อสิ่งที่ถูกรับรู้ การเห็น ได้ยิน รู้เรื่องในใจ ฯลฯ
4. นามรูป คือ นามธรรมและรูปธรรม ชีวิตทั้งกายและใจ
5. สฬายตนะ อายตนะ คือ ช่องทางรับรู้ทั้ง 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
6. ผัสสะ คือ การรับรู้ การประจวบกันของอายตนะ+อารมณ์ (สิ่งที่ถูกรับรู้)+วิญญาณ
7. เวทนา คือ ความเสวยอารมณ์ ความรู้สึกสุข ทุกข์ หรือเฉยๆ
8. ตัณหา คือ ความทะยานอยาก คือ อยากได้ อยากเป็น อยากไม่เป็น
9. อุปาทาน คือ ความยึดติดถือมั่น การยึดถือค้างใจ และยึดถือเข้ากับตัว
10. ภพ คือ ภาวะชีวิตที่เป็นอยู่ สภาพชีวิต ผลรวมกรรมทั้งหมดของบุคคล
11. ชชาติ คือ ความเกิด ความปรากฏแห่งชั้นทั้งหลายที่ยึดถือเอาเป็นตัวตน
12. ชรามรณะ คือ ความแก่ ความตาย คือ ความเสื่อมอินทรีย์ ความสลายแห่งชั้น

จากองค์ประกอบ 12 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 สาย คือ

สายเกิด (ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์) เรียก สมุทัยวาร

1. เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี
2. เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี
3. เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี

4. เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สฬายตนะจึงมี
5. เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี
6. เพราะผัสสะเป็นปัจจัยหลัก เวทนาจึงมี
7. เพราะเวทนาเป็นปัจจัย ตัณหาจึงมี
8. เพราะตัณหาเป็นปัจจัย อุปาทานจึงมี
9. เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย ภพจึงมี
10. เพราะภพเป็นปัจจัยชาติจึงมี
11. -12 เพราะชาติเป็นปัจจัยชรามรณะจึงมี

สายดับ (ความดับไปแห่งกองทุกข์ทั้งหมด) เรียก นิโรธวาร

1. เพราะอวิชชาถูกนำออกไปโดยไม่เหลือ สังขารจึงดับ
2. เพราะสังขารดับ วิญญาณจึงดับ
3. เพราะวิญญาณดับ นามรูปจึงดับ
4. เพราะนามรูปดับสฬายตนะจึงดับ
5. เพราะสฬายตนะดับ ผัสสะจึงดับ
6. เพราะผัสสะดับ เวทนาจึงดับ
7. เพราะเวทนาดับ ตัณหาจึงดับ
8. เพราะตัณหาดับ อุปาทานจึงดับ
9. เพราะอุปาทานดับ ภพจึงดับ
10. เพราะภพดับ ชาติดับ
11. -12 เพราะชาติดับ ชรามรณะดับ

เมื่อนำองค์ทั้ง 12 ของปฏิจจสมุปบาท มาจัดประเภทตามหน้าที่ของมันในวงจร เป็น 3

พวก เรียกว่า วัฏฏะ 3 คือ

1. อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เป็นกิเลส คือสาเหตุผลักดันให้คิดปรุงแต่งกระทำการต่างๆ เรียกว่า กิเลสวัฏ

2. สังขาร (กรรม)ภาพ เป็น กรรม คือกระบวนการกระทำ หรือกรรมทั้งหลายที่ปรุงแต่งชีวิตให้เป็นไปต่างๆ เรียกว่า กรรมวิภู
3. วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา เป็น วิบาก คือ สภาพชีวิตที่เป็นผลแห่งการปรุงแต่งของกรรม และกลับเป็นปัจจัยแห่งการก่อตัวของกิเลสต่อไปได้อีก เรียกว่า วิบากวิภู

ในความเข้าใจที่ถูกต้องของปัจจุสมุปบาท ตามหลักพุทธธรรม คุณค่าทางจริยธรรมอย่างสำคัญที่เกิดขึ้น คือ

1. ความเชื่อหรือความรู้ตระหนักว่า ผลที่ต้องการ ไม่อาจสำเร็จได้ด้วยความหวังความปรารถนา การอ้อนวอนต่อพระผู้สร้าง หรืออำนาจเหนือธรรมชาติใดๆ หรือด้วยการรอคอย โชคชะตาความบังเอิญ แต่ต้องสำเร็จด้วยการลงมือกระทำ คือ บุคคลต้องพึ่งตนด้วยการทำเหตุปัจจัยที่จะให้ผลสำเร็จที่ต้องการนั้นเกิดขึ้น
2. การกระทำเหตุปัจจัยเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการ จะเป็นไปได้ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของธรรมชาตินั้นอย่างถูกต้อง ปัญญาจึงเป็นคุณธรรมสำคัญ คือ ต้องเกี่ยวข้องและจัดการกับสิ่งทั้งหลายด้วยปัญญา
3. การรู้เข้าใจกระบวนการธรรมชาติ ว่าเป็นไปตามกระแสเหตุและปัจจัย ย่อมช่วยลดหรือทำลายความหลงผิดที่เป็นเหตุให้เข้าไปยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งหลายว่าเป็นตัวตนของตนลงได้ ทำให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องเป็นประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ โดยไม่กลับตกไปเป็นทาสของสิ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องนั้นเสีย ยังคงเป็นอิสระอยู่ได้

หลักธรรมที่สืบเนื่องจากปัจจุสมุปบาท

ความจริงแล้วหลักธรรมต่างๆ ไม่ว่าจะชื่อใดๆ ล้วนสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งสิ้น เพราะแสดงถึงหรือสืบเนื่องมาจากสัจธรรมเดียวกันและเป็นไปเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน แต่นำมาเสนอในชื่อต่างๆ กัน โดยที่ความจริงเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง เป็นความจริงอันเดียวกันแต่แสดงคนละรูปคนละแนว เพื่อวัตถุประสงค์คนละอย่างบ้าง

ด้วยเหตุนี้หลักธรรมบางข้อจึงเป็นเพียงส่วนย่อยของส่วนใหญ่ บางข้อเป็นหลักใหญ่ด้วยกัน ครอบคลุมความหมายของกันและกัน แต่มีแนวหรือรูปแบบการแสดงและความมุ่งหมายจำเพาะในการแสดงต่างกัน ปฏิจจสมุปบาทนั้น ถือว่าเป็นหลักใหญ่ที่ครอบคลุมธรรมได้ทั้งหมด และมีหลักธรรมสำคัญที่เป็นที่รู้จักและมีความสัมพันธ์กัน คือ กรรม และอริยสัจ

กรรม

กรรมเป็นเพียงส่วนหนึ่งในปฏิจจสมุปบาท ซึ่งเห็นได้ชัดเมื่อแยกส่วนออกมาเป็นวัฏฏะ 3 คือ กิเลส กรรม และวิบาก หลักปฏิจจสมุปบาทแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำกรรมและการให้ผลของกรรมทั้งหมด ตั้งแต่กิเลสที่เป็นเหตุแห่งกรรม จนถึงวิบากอันเป็นผลที่ได้รับ กรรมนั้นหมายถึงกระบวนการตามธรรมชาติที่ครอบคลุมเหตุปัจจัยต่างๆ การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา จะแสดงออกทางกายก็ตาม วาจาก็ตาม หรืออยู่ในใจก็ตาม เป็นอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคตก็ตาม ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เป็นกรรมทั้งสิ้น จะมีผลดีหรือผลชั่วขึ้นอยู่กับเจตนาว่ามีเจตนาในทางดีหรือชั่ว (วิทย์ วิศทเวทย์, 2523) คุณค่าที่ต้องการในจริยธรรมของหลักกรรม มีดังนี้

1. ให้เป็นผู้หนักแน่นในเหตุผล และมองเห็นการกระทำและผลการกระทำตามแนวทางของเหตุปัจจัย ไม่เชื่อสิ่งมงาย ตีนขาว เช่น เรื่องแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น
2. ให้เห็นว่า ผลสำเร็จที่ตนต้องการ จุดหมายที่ปรารถนา จะเข้าถึงหรือสำเร็จได้ด้วยการลงมือทำ
3. ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ที่จะงดเว้นจากกรรมชั่ว และรับผิดชอบต่อผู้อื่น ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลทำดีต่อเขา
4. ให้ถือว่าบุคคลมีสิทธิและหน้าที่โดยธรรมชาติ ที่จะทำการต่างๆ เพื่อแก้ไขปรับปรุงสร้างเสริมตนเองให้ดีขึ้นไป โดยเท่าเทียมกัน สามารถทำตนให้เลวลงหรือให้ดีขึ้น ให้ประเสริฐ จนถึงยิ่งกว่าเทวดาและพรหมได้ทุกๆ คน
5. ให้ถือว่าคุณธรรม ความสามารถ ความดีความชั่วที่ทำ ความประพฤติปฏิบัติ เป็นเครื่องวัดความทรมานหรือประเสริฐของมนุษย์ไม่ให้เกิดการแบ่งแยกโดยชาติชั้นวรรณะ
6. ในแง่กรรมเก่า ให้ถือเป็นบทเรียน และให้รู้จักพิจารณาเข้าใจตนเองตามเหตุผล ไม่ค่อยเพ่งโทษแต่ผู้อื่น มองเห็นพื้นฐานทุนเดิมของตนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อรู้จักแก้ไขปรับปรุง และวางแผนสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ถูกต้อง

7. ให้ความหวังในอนาคตสำหรับสามัญชนทั่วไป

อริยสัจ 4

อริยสัจ เป็นหลักธรรมที่สำคัญและรู้จักกันมากที่สุดอีกหลักธรรมหนึ่ง แปลว่า ความจริงอันประเสริฐ ประกอบด้วย 4 ประการ

1. ทุกข์ คือ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากของรัก ความปรารถนาไม่สมหวัง
2. สมุทัย คือ เหตุแห่งทุกข์ ความอยากที่จะยึดถือตัวตนเป็นที่ตั้ง มีอาการที่จะได้ จะเป็น จะเป็นไปอย่างนั้นอย่างนี้ มีตัณหา ความดิ้นรนทะยานอยาก
3. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ ได้แก่ตัณหาที่ดับไปไม่เหลือด้วยการคลายออก สละเสียได้ สลัดออก ฟ้นไปได้ ไม่พัวพัน หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ภาวะแห่งนิพพาน ที่ไม่มีทุกข์ เป็นสุขโดยไม่มีขึ้นต่อตัณหา
4. มรรค คือ ทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่การดับทุกข์ ได้แก่ทางอันประเสริฐมีองค์ 8 ประการ ดังนี้
 1. สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ
 2. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ
 3. สัมมาวาจา วาจาชอบ
 4. สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ
 5. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ
 6. สัมมาวายามะ พยายามชอบ
 7. สัมมาสติ ระลึกชอบ
 8. สัมมาสมาธิ จิตมั่นชอบ

การปฏิบัติไปสู่การดับทุกข์ หรือการฝึกอบรม ศึกษา มรรคทั้ง 8 ประการนั้น มีชื่อเรียกว่า ไตรสิกขา โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา

1. ศีล คือ สิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกในด้านการสัมพันธ์ติดต่อกับปฏิบัติจัดการกับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางวัตถุและทางสังคม ทั้งด้วยอินทรีย์ต่างๆ และด้วยพฤติกรรมทางกาย วาจา พุศฺอีก

นัยหนึ่งว่า การมีชีวิตที่สุจริต ไร้การเบียดเบียน หรือการดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลสังคม และแก่โลก (สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ)

2. สมภา คือ สิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สุภาพอ่อนโยน ความเคารพ ซื่อสัตย์ กตัญญู ด้านความสามารถของจิต มีความเพียรพยายาม รับผิดชอบ มีสติ สมภา ด้านความสุข มีความปรารถนาเบิกบานใจ ความรู้สึกพอใจ (สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ)
3. ปัญญา คือ สิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เชื่อเหตุผล ให้รู้คิด เข้าใจมองตามความเป็นจริง (สัมมาสังกัปปะ สัมมาทิฐิ)

วิมุตติ

วิมุตติ ความหลุดพ้นในสิ่งทั้งปวง เป็นหัวใจที่สำคัญอย่างหนึ่งของพุทธศาสนา พระพุทธองค์เคยเปรียบเทียบให้ภิกษุทั้งหลายฟังว่าน้ำในมหาสมุทรมีรสเดียวคือรสเค็ม ฉันท ไต ธรรมวินัยของพระองค์ก็มีรสเดียวคือวิมุตติรส (วคิน อินทสระ. 2544) เมื่อเปรียบพหุพหุหรือพระพุทธานุภาพก็เหมือนต้นไม้มั่งต้น

ลาภสักการะชื่อเสียง	เปรียบเหมือนใบและกิ่ง
ศีล	เปรียบเหมือนสะเก็ด
สมภา	เปรียบเหมือนเปลือก
ปัญญา	เปรียบเหมือนกระพี้
วิมุตติ	เปรียบเหมือนแก่น

เมื่อหลุดพ้น คือไม่ติดสิ่งใดๆ แล้ว จิตก็เป็นอิสระสามารถใช้ปัญญาและเหตุผลได้อย่างถูกต้องถ่องแท้ ไม่ถูกบิดเบือนครอบงำด้วยอำนาจกิเลส เป็นเสรีชนอย่างแท้จริง เพราะทำลายบ่วงใจได้ทั้งหมดแล้ว

จากพุทธธรรม คำสอนที่เป็นหัวใจหลักของพุทธศาสนาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปความหมายของอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาได้ว่า เป็นกรอบในการมองโลกของมนุษย์ที่มีผลมาจากแนวคิด ความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนาที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน โดยเชื่อว่า

เป็นแนวทางที่ถูกต้อง และเชื่อว่าเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดที่พึงปฏิบัติในการใช้ชีวิตในสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในทางพุทธศาสนา คือ นิพพาน

ผู้วิจัยสามารถแบ่งกลุ่มอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเป็น 3 ประเภท เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาวิจัยได้อย่างครอบคลุม และครบถ้วนมากที่สุด คือ อุดมการณ์ตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาที่กล่าวมาข้างต้น และอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสาน และอุดมการณ์ทางพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์

อุดมการณ์ตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา

อุดมการณ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ กรอบในการมองโลกของมนุษย์ที่มีผลมาจากแนวคิด ความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนาตามหลักธรรม คำสั่งสอน แก่นแท้ของพุทธศาสนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในทางพุทธศาสนา คือ นิพพาน โดยผู้วิจัยสรุปอุดมการณ์ตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็น 6 ประเด็นได้ดังนี้

1. **การหลุดพ้น** เป็นกรอบแนวคิด ความเชื่อเรื่องการหลุดพ้นทั้งปวง อันนำไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของพุทธศาสนา คือ นิพพาน
2. **กรรม** ผลอันเกิดจากการกระทำ กระทำสิ่งใดก็จะได้รับผลนั้น กล่าวคือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หลักของเหตุและผล สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนต้องอาศัยกัน
3. **การพึ่งตนเอง** ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่สอนให้พึ่งตนเอง ไม่อ่อนวอนขอต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรืออำนาจเหนือธรรมชาติใดๆ หรือด้วยการรอคอยโชคชะตาความบังเอิญแต่ต้องสำเร็จด้วยการลงมือกระทำคือ บุคคลต้องพึ่งตนด้วยการทำเหตุปัจจัยที่จะให้ผลสำเร็จที่ต้องการนั้นเกิดขึ้น
4. **ความไม่เที่ยง** ธรรมะคือธรรมชาติ การตระหนักรู้ความจริงของสรรพสิ่ง ความไม่เที่ยง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ไม่มีตัวตน ไม่ยึดมั่นถือมั่น และดำรงตนอย่างไม่ประมาท
5. **ชาติภพ** ว่าด้วยเรื่องความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ดังที่ปรากฏความเกี่ยวกับทศชาติของพระพุทธเจ้า ในส่วนนี้จะเก็บข้อมูลประเด็นที่กล่าวถึงชาติภพอย่างชัดเจน เช่น การกล่าวถึงชาติก่อน ชาติหน้า

6. **การประพฤติดี** ต้องปฏิบัติตามหลักธรรมพื้นฐานที่พุทธศาสนิกชนควรทราบและปฏิบัติ โดยสามารถจำแนกตามหลักไตรสิกขาได้ทั้งในด้านศีล สมาธิ และปัญญา

นอกจากหลักธรรมคำสอนที่พุทธศาสนิกชนยึดถือปฏิบัติแล้ว พุทธศาสนาเป็นแหล่งกำเนิดที่สำคัญที่ทำให้สังคมไทยมีขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งรวมเข้าเป็นพุทธศาสนาด้วย เช่น พระพุทธเจ้า พระธรรมคำสอน พระภิกษุสงฆ์ วัด พุทธศาสนิกชน อุบาสก อุบาสิกา พุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไทย กล่าวได้ว่าวัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมแบบพุทธก็ได้ พุทธศาสนาเป็นตัวกำหนดรูปแบบต่างๆ ของวัฒนธรรมไทยซึ่งล้วนแต่เกี่ยวกับการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทยทั้งสิ้น ทั้ง รูปแบบลักษณะนิสัยใจคิด ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ภาษาและวรรณกรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี

ในส่วนที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวพุทธไทย เห็นได้ชัดถึงความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับสังคมไทย นั่นคือ พุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวพุทธไทยในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคมไทยที่มีความสำคัญให้ความหมายและเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชาติไทย เป็นที่มาและถ่ายทอดวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไทย กล่าวคือ พุทธศาสนาเป็นเสมือนรากเหง้าแห่งความเป็นชาติและเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาติไทยทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมือง

ประมาณ 300 ปีเศษหลังพุทธกาล ประเทศไทยได้รับเอาพุทธศาสนาเป็นครั้งแรกอันเนื่องมาจากอินเดียสมัยนั้น เป็นรัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราชที่ได้ดำเนินการส่งสมณทูตออกประกาศพุทธศาสนาไปยังต่างแดนรวมถึงประเทศไทยด้วย สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันที่พุทธศาสนาได้หยั่งรากฝังลึกในชีวิตจิตใจของประชาชนชาวไทย จนกลายเป็นความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นและลึกซึ้งตั้งแต่ราชสำนักจนถึงครอบครัวชาวบ้าน พุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งประเพณีไทยที่เกี่ยวข้องกับคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การโกนผมไฟที่มีการประกอบทั้งพิธีพรหมณ์และพิธีพุทธที่นิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ อุปสมบท พิธีแต่งงาน พิธีศพ ตลอดจนวันสำคัญทางพุทธศาสนาต่างๆ ที่เป็นบ่อเกิดแห่งขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่ยึดถือปฏิบัติเป็นเวลายาวนานอีกด้วย

นอกจากพุทธศาสนาจะมีบทบาทในวิถีชีวิตของสังคมไทยแล้ว ยังมีการผสมผสานทั้ง พราหมณ์ ไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ ที่แสดงออกผ่านพิธีกรรม แนวคิด ความเชื่อ ที่เกี่ยวข้องกับ พุทธศาสนาจนยากที่จะแยกออกจากกันได้ว่าสิ่งใดคือ หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาตาม พระไตรปิฎกอย่างแท้จริง หรือเป็นแนวคิดความเชื่อทางพราหมณ์ ไสยศาสตร์ หรือ โหราศาสตร์ ซึ่งเป็นลักษณะของอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่เกิดจากการผสมผสานที่อยู่คู่กับสังคมไทยตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน

อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสาน

อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสาน หมายถึง กรอบความคิด ความเชื่อ แนวคิด แบบผสมผสานทางพุทธศาสนา พราหมณ์ ไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ ซึ่งเป็นอุดมการณ์ทาง พุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนจนยากที่จะแยกออกจากกันได้ มักจะถูกมองว่าเป็นความเชื่อที่มกมาย คือการหลงเชื่ออย่างไม่มีเหตุผล อย่างไรก็ตามนอกจาก ประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนอันเป็นหัวใจหรือแก่นของพุทธ ศาสนาแล้วยังมีประเด็นอุดมการณ์อื่นๆที่เกิดจากการผสมผสานกับพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องและเป็น ส่วนหนึ่งในการดำเนินวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชน ทั้งโหราศาสตร์ และไสยศาสตร์

โหราศาสตร์ คือ วิชาว่าด้วยการพยากรณ์โดยอาศัยการโคจรของดวงดาวเป็นหลัก เป็น วิชาที่อาศัยการคำนวณและการจัดรวบรวมสถิติอย่างมีระบบสืบมาแต่โบราณ ในทางพุทธศาสนา นั้น ถือว่าโหราศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่มีขอบเขตจำกัด ย่อมไม่สามารถพยากรณ์ที่ชี้ชัดแม่นยำได้ทุก เรื่อง เพราะเป็นการพยากรณ์ตามหลักสถิติหรือตามกฎเกณฑ์ของดวงดาว เป็นเรื่องของการหวัง ฟังสิ่งภายนอก ถ้าคนเราเชื่อโหราศาสตร์อย่างมกมาย โดยใช้วิชาโหราศาสตร์แทนการกระทำที่ตน ต้องทำด้วยความเพียรพยายามของตนเองไปทุกเรื่องแล้ว โหราศาสตร์น่าจะให้โทษมากกว่าการจะ ทำให้เกิดการพัฒนาชีวิตและจิตใจที่สูงขึ้น แต่ถ้าใช้โหราศาสตร์โดยดำรงอยู่ในคุณธรรม ใช้ สถิติปัญญาและตั้งอยู่บนความไม่ประมาท การนำเอาโหราศาสตร์มาประกอบการดำเนินชีวิต ไม่ หลงเชื่อและยึดติดกับสิ่งเหล่านี้มากเกินไป จนตนเองไม่มีอิสระในการบำเพ็ญคุณงามความดี โหราศาสตร์ย่อมเป็นศาสตร์ที่ให้คุณแก่ผู้นำมาใช้อย่างมหาศาล

ไสยศาสตร์ แปลว่า ศาสตร์ที่ยังลับอยู่ เป็นความเชื่อที่ตกทอดกันมานานเพราะมีลักษณะเข้ากันได้กับความรู้ที่สืบตามสัญชาตญาณของมนุษย์ คือ ฟังผู้อื่น ไม่ฟังตนเอง เป็นศาสตร์ที่ลงทุนน้อยอ่อนน้อมขอได้ เชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ที่เกิดจากอำนาจเวทย์มนต์ และวิญญาน เทพเจ้าตลอดจนภูตผีทั้งหลาย ที่มีความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์และมีอำนาจเหนือมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับพุทธศาสนา ที่มีคำสอนให้บุคคลรู้จักฟังตนเอง ถึงแม้พระพุทธรูปจะทรงสอนให้ฟังพระรัตนตรัย แต่พระองค์ทรงให้ฟังโดยให้ถือเอาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต (พระพรหมวชิรญาณ,2546)

ผู้วิจัยได้รวบรวมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและแบ่งประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสานเป็น 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. **อิทธิปาฏิหาริย์** หมายถึง ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์ หมายถึง การแสดงฤทธิ์ที่พ้นวิสัยของสามัญมนุษย์ได้อย่างน่าอัศจรรย์, เป็นปาฏิหาริย์อย่าง ๑ ใน ปาฏิหาริย์ ๓ ได้แก่ อิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และ อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ หลักธรรมคำสอนและผลแห่งอิทธิปาฏิหาริย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง อิทธิปาฏิหาริย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท (ทิพากาญจน์ ประภารัตน์ ,2551) พบว่า อิทธิปาฏิหาริย์ มีจริงแต่พระพุทธรูปเจ้าไม่ทรงสรรเสริญ พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญ อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นปาฏิหาริย์ ที่ปรากฏจริงตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธรูปเจ้าอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ เกิดจากการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นความจริงที่ว่า เมื่อปฏิบัติธรรมตามจริง ก็จะประสบความสำเร็จทั้งอิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ และมีจิตตั้งอยู่ในคุณธรรมความดี ไม่หวั่นไหวเพราะกิเลสทั้งปวง

อิทธิปาฏิหาริย์ มีมาทุกยุคทุกสมัย ดังนั้น บุคคลจะต้องฝึกฝนบ่มเพาะจิตของตนให้รู้แจ้งเห็นจริงตามกฎของไตรลักษณ์ ซึ่งได้แก่ อนิจจตา ความไม่เที่ยง ทุกขตา ความเป็นทุกข์ และอนัตตา ความไม่ใช่ตัวตน โดยวิธีนี้ จะหลุดพ้นจากกิเลสซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา สรุปได้ว่า อิทธิปาฏิหาริย์มีอยู่จริง แต่พระพุทธรูปเจ้า ไม่ทรงสรรเสริญ

พระพุทธองค์ทรงต้องการให้บุคคลมีปัญญาารู้แจ้งเห็นจริงด้วยการปฏิบัติตามหลักธรรม คำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา

2. **การพยากรณ์** หมายถึง ทำนายหรือคาดการณ์โดยอาศัยหลักวิชา คัมภีร์ โหราศาสตร์ว่าด้วยการทำนาย จากการศึกษาเรื่อง พุทธศาสนากับโหราศาสตร์ พบว่า ในทางพุทธศาสนานั้นพระพุทธเจ้าเองไม่ได้ทรงปฏิเสธความมีอยู่และความเป็นไปได้ของการทำนายทายทัก แต่ก็ไม่ทรงสอนให้สาวกวางใจในโหราศาสตร์ ดังที่ปรากฏในทั้งพระวินัยปิฎกและพระสุตตันตปิฎกว่าพระพุทธเจ้าทรงเห็นว่าโหราศาสตร์เป็นดิรัจฉานวิชา ไม่เหมาะกับชีวิตสมณะ ทรงบัญญัติมิให้ภิกษุภิกษุณีข้องเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทั้งการเรียน การสอน และการหาเลี้ยงชีพ แต่ก็ทรงอนุญาตให้ภิกษุเรียนวิชาด้านดาราศาสตร์ไว้บ้างเพื่อใช้ในการนับวันเวลา ส่วนในการทำนายนั้นทรงห้ามเด็ดขาด (ศิรินญา นภาศัพท์,2551)

3. **พิธีกรรม** หมายถึง การบูชา แบบอย่างหรือแบบแผนต่างๆ ที่ปฏิบัติในทางศาสนาเป็นคำบัญญัติของการประกอบพิธีการต่างๆ และคำว่า พิธีการ (Rite) หมายถึง พิธีตามประเพณีทางศาสนาหรือในโอกาสสำคัญ พิธีกรรมจะก่อให้เกิดอำนาจพิเศษขึ้นมา เป็นการเพิ่มสีสันและพลังอำนาจให้แก่การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นรูปแบบของพฤติกรรมหรือการทำพิธี สรุปว่า พิธีกรรม คือ พฤติกรรมที่กระทำขึ้นเพื่อสนองโลกียวิสัย หรือเพื่อความสูงส่งทางจิตวิญญาณ ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ โดยถูกต้องตามกฎหมาย ประเพณี การสั่งสมของ วัฒนธรรม และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป จะต้องเป็นการกระทำที่ปลูกเร้าหรือเรียกร้องให้เกิดปฏิกิริยาหรืออารมณ์ได้ (พระเทพวิจิตร อดุลฺ,2548)

พิธีกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มพุทธศาสนิกชน บางพิธีก็รับความเชื่อมาจากศาสนาพราหมณ์เข้ามาเสริม บางพิธีก็รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์โดยตรง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์สนองความต้องการของประชาชนได้มากกว่าพิธีกรรมในศาสนาพุทธ กล่าวคือพิธีกรรมและคำสอนในศาสนาพุทธมุ่งด้านจริยธรรมและการใช้เหตุผล โดยเน้นการพึ่งตนเองหรือสติปัญญาของมนุษย์ การทำพิธีจึงมีลักษณะเป็น “บุญ” คือมุ่งความสุขใจที่ได้กำจัดกิเลสของตนเองมากกว่าอย่างอื่น เช่น พิธีทอดกฐิน พิธีทอดผ้าป่า เป็นต้น ส่วนพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์ แสดงถึงการยอมรับความมีอยู่ของอำนาจภายนอกในรูปแบบต่างๆ ลักษณะของ

พิธีมุงสร้างอำนาจภายนอกที่เหนือกว่า เช่นอำนาจของเทพเจ้า เพื่อกำจัดปกป้อง อำนาจภายนอกที่ร้ายแรงอย่างอื่น และให้อำนาจที่เหนือกว่านี้ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบพิธีด้วย ลักษณะพิธีจึงแสดงให้เห็นความสูงต่ำระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง เช่น ผี กับ เทวดา สวรรค์ กับ นรก ข้างขึ้น กับ ข้างแรม เป็นต้น สิ่งที่สูงกว่าได้รับการมองว่าเป็นสิ่งที่เป็นมงคลและบริสุทธิ์ (สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, 2523)

ข้อแตกต่างระหว่างศาสนากับไสยศาสตร์อยู่ที่พิธีกรรม พิธีกรรมทางศาสนามีขั้นตอนที่ชัดเจน มีพระเป็นผู้ประกอบพิธี บุคคลผู้ทำพิธีสามารถทำพิธีได้ จะเป็นใครก็ได้ ทำแทนกันได้ และมีวัตถุประสงค์เพื่อจรรโลง สืบทอดศาสนา นำความเจริญรุ่งเรืองหรือความสุขสบายมาให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนไสยศาสตร์ ผู้ประกอบพิธีจะต้องเป็นบุคคลเฉพาะ ทำแทนกันไม่ได้ มี วัตถุประสงค์กำหนดไว้ชัดเจนเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่ได้เป็นการประกอบพิธีเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของสังคมโดยส่วนรวมการประกอบพิธีกรรมในสังคมไทยนั้นเป็นเรื่องที่ผสมผสานกันระหว่างความเชื่อที่เป็นศาสนากับไสยศาสตร์อย่างแยกกันไม่ออก ตามปกติพิธีกรรมทางศาสนาเน้นความเชื่อทางศาสนาเป็นหลัก แต่มักมีพิธีเป็นความเชื่อทางไสยศาสตร์ปะปนอยู่ด้วยเป็นส่วนน้อยเสมอ (दनัย ไชโยธธา, 2538)

อุดมการณ์ทางพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์

ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมอินเดียสมัยโบราณ พระพุทธเจ้าทรงเป็นนักปฏิบัติและปฏิรูปศาสนาคนสำคัญคนหนึ่งของสังคมอินเดีย พระองค์ทรงมุ่งหมายถึงการ ปรับปรุง ความเชื่อและความรู้ของพุทธบริษัทให้สมควรหรือให้ถูกต้องยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของพระพุทธศาสนา พระองค์ทรงเป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้งถึงที่สุดในกฎแห่ง การบังเกิดขึ้นของชีวิต หรือสายโซ่แห่งชีวิต ทรงเผยแผ่พระธรรม และทรงบำเพ็ญศาสนกิจในท่ามกลาง ทิฏฐิความเชื่อของเจ้าลัทธิต่าง ๆ ซึ่งเป็นภาระอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ นับได้ว่าพระองค์เป็นบุคคลผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในฐานะที่ทรงเป็นศาสดาของศาสนาพุทธ พระองค์ได้อุทิศเวลาทั้งชีวิตให้กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยทรงแสดงวิธีการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงอิสรภาพสูงสุดในศาสนาของพระองค์ไว้แตกต่างไปจากทัศนะเดิมในสังคมอินเดียขณะนั้น ทรงสั่งสอนไม่ให้ชนทั้งหลายข้องแวะในลัทธิ

สุดโต่งหรือเป็นส่วนสุดข้างใดข้างหนึ่ง ได้แก่ ลัทธิกามสุขัลลิกานุโยค อันหมายถึง การหมกมุ่นอยู่กับกามสุขในกามทั้งหลาย และลัทธิอัตตคิลมถานุโยค อันหมายถึง การประกอบความลำบาก เดือดร้อน แก่ตนซึ่งเป็นต้นเหตุในการนำมาซึ่งความทุกข์ เป็นหนทางอันไม่ประเสริฐ และไม่ประกอบด้วยประโยชน์อันใด พระองค์ทรงสอนให้ปฏิบัติตามแนวทางแห่งอริยมรรคมีองค์ ๘ อันเป็นทางสายกลางที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งพระองค์ทรงค้นพบใหม่ด้วยประสบการณ์ตรงของพระองค์เองและพระองค์ได้ตรัสรู้ตามหลักปฏิจสมุปบาท ซึ่งเป็นกระบวนการของหลักแห่งเหตุและผล ซึ่งพระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบความจริงด้วยปัญญาแล้วนำมาเปิดเผย

ส่วนวิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ถือเอากฎแห่งเหตุและผล (Law of Cause & Effect) เป็นใหญ่ พระพุทธศาสนาก็เป็นศาสตร์ที่ถือเอากฎแห่งเหตุและผลเป็นใหญ่เช่นเดียวกัน” และเมื่อเรา กล่าวถึงธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ในโลกภายนอกฝ่ายวัตถุคือ การก่อรูปขึ้นของสิ่งๆ ที่เรียกว่า วิทยาศาสตร์ ซึ่งก่อนหน้านั้นวิชาที่ว่าด้วยธรรมชาตินั้นเรียกว่า ปรัชญาธรรมชาติ (natural philosophy) “คำว่าปรัชญาธรรมชาติในที่นี้ก็คือ สิ่งๆ ที่เรียกว่าวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural science) นั้นเอง” นักวิทยาศาสตร์นั้นจะใช้สมการทางคณิตศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการ แสวงหาความจริงในธรรมชาติ โดยอาศัยความคิดในเชิงเหตุผล และใช้การพิสูจน์ทดลองพร้อมทั้ง ได้สรุปผลออกมาเพื่อให้ชาวโลกได้รับรู้ (สุลักษณ์ วิวัชรา, 2547)

ในปัจจุบันนี้มักมีการนำประเด็นเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และพุทธศาสนามาศึกษาถึงความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกัน ตลอดจนการเปรียบเทียบทั้งสองสิ่งเข้าด้วยกัน ซึ่งการศึกษาในประเด็น อุดมการณ์ทางพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ หมายถึง กรอบแนวคิด ความเชื่อ ในการมองโลก การทำความเข้าใจเกี่ยวกับสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกตามแนวทางพุทธศาสนา และวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ เป็นกรอบแนวคิด ความเชื่อ ในการมองพุทธศาสนาในแง่วิทยาศาสตร์ และการมองวิทยาศาสตร์ ในแง่พุทธศาสนา ในงานวิจัยนี้ จะศึกษาใน 2 ประเด็นอุดมการณ์ที่สำคัญที่มักจะได้รับ การกล่าวถึง และถ่ายทอดในสังคมปัจจุบัน ดังต่อไปนี้ คือ

1. **หลักของเหตุและผล** หมายถึง ทั้งพุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์ต่างมีความเชื่อพื้นฐาน ว่าศาสตร์ของตนมีจุดร่วม คือ เป็นศาสตร์ของเหตุและผล สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนมีสาเหตุ เพื่อจะทำให้เกิดผลนั้น ในการพิจารณาว่าการนำเสนอเนื้อหาข่าว หรือ บทความใดที่

นำเสนอประเด็นอุดมการณ์พุทธศาสนาแบบวิทยาศาสตร์ ในเนื้อหาที่จะต้องมีการกล่าวอ้างอิงถึงทั้งวิทยาศาสตร์ และพุทธศาสนา

2. **การเปรียบเทียบ** หมายถึง การเปรียบเทียบความเชื่อของทั้งสองฝ่ายว่า พุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เป็นไปตามหลักพื้นฐานของพุทธศาสนา เช่น การศึกษาเปรียบเทียบปฏิจสมุปบาทในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท กับทฤษฎีสัมพัทธภาพพิเศษของแอลเบิร์ต ไอน์สไตน์ เป็นต้น
3. **กระบวนการแนวคิด** หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยมีกระบวนการหรือแนวคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ปรากฏอยู่ เช่น การรู้ให้จริง การพิสูจน์ ชาวพุทธต้องรู้ให้จริง แนวคิดหรือกระบวนการเช่นนี้ก็เป็นกระบวนการหรือแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีพุทธศาสนาช่วยกลมเกลียวปลุกฝังน้อมนำวจิตใจและสร้างจิตสำนึกทางศีลธรรมโดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นกลไกสำคัญ ในการอบรมสมาชิกของสังคมให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ให้มีหลักธรรมที่จะช่วยกลมเกลียวและควบคุมสังคม เมื่อพิจารณาในแง่อุดมการณ์แล้ว พุทธศาสนาในบริบทของสังคมไทยนั้นเป็นกลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐ ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐที่ช่วยอบรม บ่มเพาะประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติดี อีกนัยหนึ่ง คือ พุทธศาสนาจัดได้ว่าอยู่ในอุดมการณ์กลุ่มเดียว กล่าวคือ เป็นอุดมการณ์หลักของสังคมที่ แม้จะมีการแบ่งออกเป็นนิกายต่างๆ แต่ก็มีแนวคิดหลัก เป้าหมายที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ไม่ได้มีลักษณะการต่อสู้ของเวทีแห่งอุดมการณ์

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนานอกจากจะดำเนินการตามวิถีทางพุทธศาสนา กล่าวคือ การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนจากพระสงฆ์ ไปยังพุทธศาสนิกชนแล้ว ปัจจุบันการนำเสนอผ่านทางสื่อมวลชนก็เป็นอีกวิถีทางหนึ่งที่สามารถส่งผ่านหลักธรรมคำสอนที่แฝงไปด้วยอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาไปยังพุทธศาสนิกชนผู้เป็นมวลชนผู้รับสารได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการนำเสนออุดมการณ์ทางด้านพุทธศาสนาของสื่อมวลชนนั้นอาจเกิดการบิดเบือน หรือเลือกบางแง่มุมซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการตีความ และการรับรู้ความหมายที่คลาดเคลื่อนจากแก่นหลักของพุทธศาสนาที่แท้จริงได้ แสดงให้เห็นว่านอกจากสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ การตอกย้ำ ผลิตซ้ำอุดมการณ์ แล้ว ยังสามารถกำหนด สร้างอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านกลวิธีต่างๆ ที่

มีอิทธิพลต่อการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทย รวมไปถึงการรับรู้และตีความของผู้รับสารด้วย

อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการรับรู้ตีความ

สื่อมวลชนมีอิทธิพลของการนำเสนออุดมการณ์ ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ตีความของผู้รับสารด้วย กระบวนการในการนำเสนออุดมการณ์ของสื่อมวลชนไปยังผู้รับสารนั้นมักจะเป็นการนำเสนอในลักษณะของอุดมการณ์แฝง สอดแทรกไปในเนื้อหาข่าวสาร ซึ่งสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการรับรู้และตีความของผู้รับสาร ทั้งในระดับ cognitive สื่อสร้างความคิด ระดับ attitudinal สื่อสามารถสร้างและกำหนดความคิด ความเชื่อ คุณค่า รวมถึงทัศนคติ ระดับ emotional สื่อสามารถทำให้เรารู้สึกบางสิ่งบางอย่าง ทำให้เกิดอารมณ์ต่างๆ ได้ ระดับ physiological สื่อมีอิทธิพลต่อระบบร่างกายอัตโนมัติ และสื่อสามารถทำให้เราเกิดการกระทำ พฤติกรรม ซึ่งเป็นผลในระดับ behavioral (Potter, J, 1998:260)

การศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการนำเสนออุดมการณ์และการรับรู้ตีความนั้น มีทั้งการนำเสนออุดมการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์ทางเศรษฐกิจ และอุดมการณ์ทางสังคม และวัฒนธรรม เช่น การประกอบสร้างอุดมการณ์ผ่านสื่อมวลชน จากงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการประกอบสร้างอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์ไทยในช่วงภาวะวิกฤตทางการเมือง พบว่าอุดมการณ์ที่ปรากฏในละครไทยมีทั้งอุดมการณ์ทางการเมือง แบ่งออกเป็น ชาตินิยม อำนาจนิยม อุดมการณ์เศรษฐกิจ ประกอบด้วย ทุนนิยม บริโภคนิยม เงินตรานิยม รวมไปถึงเศรษฐกิจพอเพียง และอุดมการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม ได้แก่ อุดมการณ์ทางชนชั้น ศักดินา ชายเป็นใหญ่ สตรีนิยม ท้องถิ่นนิยม ความรัก พุทธศาสนา ไสยศาสตร์ ธรรมชาตินิยม คุณธรรมและศีลธรรม (พิมพร สุนทรวิริยกุล, 2550) รวมไปถึงการสร้างอุดมการณ์ผ่านการสื่อสารทางการเมือง โดยศึกษาบทบาทในการสร้างอุดมการณ์ซึ่งที่ปรากฏ ผ่านกระบวนการสร้างความหมาย และบทบาทวาทกรรม "รายการนายกฯทักษิณคุยกับประชาชน" ได้แก่ อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์ปฏิรูปการบริหารจัดการ อุดมการณ์ประชานิยม และอุดมการณ์บริหารประเทศแบบนักธุรกิจรุ่นใหม่ให้เกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับเห็นด้วย คล้อยตาม กับแนวความคิดการกระทำของรัฐบาล(ญาณิศภาค กาญจนวิศิษฐ์, 2547) จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการประกอบสร้าง ตอกย้ำ และผลิตซ้ำอุดมการณ์ ไปยังการรับรู้และการตีความของผู้รับสารได้

นอกจากนี้ยังมีศึกษาการนำเสนออุดมการณ์ทางเพศที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ และนิตยสารผู้หญิง ศึกษาอิทธิพลของสื่อประเภทนิตยสารในด้านการถ่ายทอดอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ซึ่งนำไปสู่ความเหนือกว่าของผู้ชาย และความเป็นรองของผู้หญิง ผลการศึกษานิตยสารผู้หญิงพบว่า การนำเสนอภาพลักษณ์ของอัตลักษณ์ความเป็นหญิง เป็นการนำเสนอที่เต็มไปด้วยอคติทางเพศ ที่เป็นผลผลิตอันเกิดจากอิทธิพลของอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้คุณค่าและความหมายผู้หญิงและความเป็นหญิงในแง่ลบ นอกจากนี้ยังพบว่าปฏิบัติการของอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่เต็มไปด้วยความซับซ้อน โดยเฉพาะการทำให้นิตยสารผู้หญิง ที่น่าจะเป็นสื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของผู้หญิงกลับกลายเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การปกป้องรักษาและธรรมวงศ์ไว้ซึ่งอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ (เขียน นรินทร์นุต, 2546) จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่านอกจากสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ในการนำเสนออุดมการณ์ต่างๆ ไปยังผู้รับสารแล้ว สื่อมวลชนยังมีอิทธิพลต่อการรับรู้และตีความ การกำหนดกรอบแนวคิด ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้คุณค่า และกระบวนการตัดสินใจ

การผลิตซ้ำ ตอกย้ำอุดมการณ์ต่างๆ ผ่านทางสื่อมวลชนนั้น สามารถกระทำโดยผ่านกระบวนการคัดเลือก ตัดทิ้ง ถ่ายโอน กำหนดรูปแบบ เพื่อนำเสนออุดมการณ์ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา และกำหนดประเด็นการนำเสนอไปสู่สาธารณะ มีบทบาทต่อการกำหนดพื้นที่ ความถี่ ระยะเวลาในการนำเสนอ รวมไปถึงสื่อมวลชนยังมีอิทธิพลต่อการกำหนดกรอบความคิดของผู้รับสารอาจจะเลือกบางแง่มุมมานำเสนอ ซึ่งสื่ออาจจะไม่ประสบความสำเร็จในการทำให้คนคิดตามสื่อทั้งหมด แต่สื่อมีส่วนในการบอกผู้อ่านว่าควรคิดเกี่ยวกับอะไร และใช้เป็นแนวคิด หรือเป็นกรอบในการตัดสินใจอีกด้วย เช่นเดียวกับการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน การนำเสนออุดมการณ์เหล่านี้ผู้รับสารอาจไม่ปฏิบัติตามทั้งหมด แต่จะสั่งสมเป็นกรอบแนวคิด การตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวันผ่านอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ในการพิจารณาถึงอิทธิพลและผลกระทบของสื่อมวลชนประการหนึ่งที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก คือ การทำหน้าที่กำหนดวาระหรือประเด็นของสังคมของสื่อมวลชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิธีการคิดและวิธีการมองโลกของประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Walter Lippmann (1922 as cited in Miller, 2002:257) ที่กล่าวว่า สื่อมวลชนมีบทบาทในการสร้างภาพต่างๆ ในหัวสมองของคน

การกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting)

สื่อมวลชนมีอำนาจในการคัดเลือกเรื่องราวหรือประเด็นที่จะนำเสนอ มีบทบาทในการเป็นผู้กำหนดกรอบข่าวสารและเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) หรือเป็นผู้กำหนดประเด็นให้แก่สังคม (Agenda Setter) เรื่องใดที่สื่อให้ความสนใจมากและนำเสนอต่อสาธารณชน เรื่องนั้นก็จะกลายเป็นประเด็นทางสังคมที่ได้รับการกล่าวถึงและอยู่ในความสนใจของประชาชน

McCombs & Shaw, 1972 (อ้างถึงใน ยุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ, 2550:13) ได้ชี้ให้เห็นว่า การทำงานของสื่อมวลชนในลักษณะของการกำหนดวาระนั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อวิถีคิดและวิธีการมองโลกของเราทุกคน พลังที่สำคัญอย่างยิ่งของสื่ออยู่ที่ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ และความเข้าใจของปัจเจกบุคคล นอกจากนี้ยังระบุว่าต้องมองลงไปให้ลึกลงไปว่าวาระต่างๆ ที่สื่อนำเสนอมีที่มาจากใคร เช่น บางวาระอาจถูกกำหนดโดยสถาบันหรือองค์กรทางการเมือง หรือโดยกลุ่มพลเมือง หรือกลุ่มนักธุรกิจ ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีวัตถุประสงค์ในการกำหนดวาระของตนแตกต่างกันออกไป

แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนกับระดับการรับรู้และการให้ความสำคัญกับเรื่องนั้นๆของปัจเจกบุคคลและสาธารณชน ประเด็นข่าวสารที่สื่อให้ความสำคัญมาก ผู้รับข่าวสารย่อมได้รับข้อมูลข่าวสารมากและให้ความสำคัญแก่เรื่องนั้นมากตามไปด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบจำลองการกำหนดวาระข่าวสาร

ที่มา : Agenda Setting Model of Media Effects (McCombs & Shaw, 1976)

ตามแบบจำลองนี้ X ทางซ้ายมือ คือ ประเด็นปัญหาหรือหัวข้อต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่สื่อมวลชนให้ความสำคัญและหยิบยกมานำเสนอให้สาธารณชนได้รับทราบ เช่น การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ชาวเขาไร้สัญชาติ ปัญหายาเสพติด ผลกระทบจากไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 การที่สื่อมวลชนเน้นการเสนอประเด็นปัญหาเหล่านั้นในปริมาณมากน้อยต่างกัน มีผลทำให้สาธารณชนรับรู้ในประเด็นหรือหัวข้อเรื่องต่างๆ เหล่านั้นไม่เหมือนกัน ประเด็นที่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนในการนำเสนอมาก ก็จะได้รับพิจารณาเป็นหัวข้อที่สำคัญมากด้วย ขนาดของ X ทางขวามือแสดงให้เห็นถึงระดับความสำคัญของประเด็นปัญหาตามการรับรู้ของสาธารณชน

การศึกษาของ C.J. Bosso (1989) ในทศวรรษ 1980 พบว่าองค์กรข่าวมีปฏิกริยาซ้ำมากต่อปัญหาความอดอยากในเอธิโอเปีย แต่เมื่อนั่งสื่อพิมพ์และโทรทัศน์ตัดสินใจเลือกเรื่องนั้นมานำเสนอ ทุกคนเริ่มพูดถึง หลังจากนั้นเมื่อเลิกนำเสนอประเด็นนี้ ประชาชนก็สรุปว่าวิกฤตการณ์นั้นผ่านไปแล้วและหันไปสนใจเรื่องอื่นแทน เป็นงานวิจัยหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าสื่อมีอิทธิพลต่อการรับรู้

ความสำคัญของวาระข่าวสารของผู้รับสาร หรืองานวิจัยของบุญเลิศ ศุภดิติก (2521 อ้างใน วรณศิริ โมรากุล, 2539) ก็พบว่าสื่อมวลชนสามารถทำให้คนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา โดยหัวข้อข่าวที่สื่อมวลชนเสนอมีความสัมพันธ์เชิงสอดคล้องกับหัวข้อหรือประเด็นปัญหาที่ประชาชนกล่าวถึง

นอกจากงานนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์กับระหว่างความรู้เท่าทันสื่อกับการได้รับอิทธิพลด้านการกำหนดความสำคัญแก่วาระข่าวสาร ของฟารีดา เตชะวิรินทร์เลิศ (2548) พบว่าความรู้เท่าทันสื่อไม่มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลด้านการกำหนดความสำคัญแก่วาระข่าวสาร นักศึกษาที่มีระดับความรู้เท่าทันสื่อต่ำ และนักศึกษาที่มีความรู้เท่าทันสื่อมากจะรับรู้และจัดอันดับความสำคัญแก่วาระข่าวสารสอดคล้องกับการจัดอันดับความสำคัญแก่วาระข่าวสารของหนังสือพิมพ์

ด้วยความเชื่อว่าการจัดวาระข่าวสารผ่านสื่อมีอิทธิพลต่อผู้รับสาร “บ่อยครั้งจึงมีผู้อาศัยอิทธิพลของการจัดวาระสารมาเป็นประโยชน์ในการสร้างข่าวหรือกลบเกลื่อนอีกเหตุการณ์หนึ่ง” (ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์, 2534:57) เช่น งานวิจัยของปาจรีย์ ธนะสมบุญณิกิจ (2538) ระบุว่าช่วงเดือนพฤษภาคม 2535 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกำหนดวาระทางการเมืองเรื่องนายณรงค์ วงศ์วรรณ กับข้อกล่าวหาค้ายาเสพติด เป็นการย้าให้เห็นถึงข้อบกพร่องของบุคคลที่มาจากทางเลือกตั้งเพื่อสนับสนุนการเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูรให้มีความชอบธรรมมากขึ้น ลบข้อด้อยของพลเอกสุจินดาเรื่องการไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

งานวิจัยของเบญจวรรณ สมสิน (2548) ศึกษากลยุทธ์การกำหนดวาระข่าวสารของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ ที่สามารถพลิกภาพลักษณ์จากผู้ต้องหาคดีรื้อบาร์เบียร์และค้าประเวณีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี มาเป็นผู้กล้าของสังคมในกรณีเปิดโปงการรับส่วยของตำรวจและสถาปนาตนเองเป็นดาราทางหน้าหนังสือพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า นายชูวิทย์มีการวางแผนเพื่อใช้สื่อจริง และกลยุทธ์ของเขาสะท้อนความเข้าใจในสื่ออย่างยิ่ง

การเกิดขึ้นมาของประเด็น (Stone, Singletary and ichmond, op.cil.: 235) ก็มีผลต่อการจัดวาระสาร แบ่งออกได้เป็น ประเด็นที่เห็นได้ชัด กับประเด็นที่ไม่ถูกสังเกตเห็น

ประเด็นที่เห็นได้ชัด (obtrusive) คือ ประเด็นที่รู้เพราะค่อยๆ เกิดขึ้น เช่น ภาวะเงินเฟ้อ ความล้มเหลว เป็นต้น ประเด็นที่เห็นได้ชัดนี้จะมาจากการนำเรื่องที่ประชาชนสนใจมาสร้างเป็นหัวข้อในการรายงานข่าว

ประเด็นที่ไม่ถูกสังเกตเห็น (unobtrusive) คือ ประเด็นที่ประชาชนไม่รู้มาก่อนจนกระทั่งสื่อรายงาน เช่น แผ่นดินไหว อุบัติเหตุ เป็นต้น ประเด็นที่ไม่ถูกสังเกตเห็นจะถูกนำมาใช้เป็นประเด็นสาธารณะ (public agenda) โดยสื่อ

Zucker (1978 quoted in Severin and Tankard, op. cit.) พบว่ายิ่งสาธารณชนมีประสบการณ์ตรงกับประเด็นน้อยเท่าใด การพึ่งพิงข้อมูลจากการรายงานข่าวก็มีมากขึ้นเท่านั้น เขาได้ศึกษาเปรียบเทียบประเด็นที่ประชาชนมีประสบการณ์ตรง 3 ประเด็น คือ ค่าครองชีพ การว่างงาน และอาชญากรรม กับอีก 3 ประเด็นที่สาธารณชนไม่ค่อยได้สังเกตเห็น เช่น มลพิษ ยาเสพติด และวิกฤติพลังงาน และพบว่าอิทธิพลด้านการจัดวาระข่าวสารจะมีสูงในกรณีที่ประเด็นที่สื่อนำเสนอเป็นประเด็นที่สังเกตได้ยาก

บทบาทของการจัดวาระสารเพื่อโน้มน้าวความสนใจของผู้อ่านสามารถทำได้หลายวิธี คือ

1. การเพิ่มพื้นที่ของข่าวให้มากกว่าปกติ ข่าวที่มีกรอบใหญ่กว่าข่าวอื่นหรือใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่กว่า จะทำให้เห็นว่าข่าวนั้นมีความสำคัญและชวนอ่านกว่าข่าวอื่น

2. ความถี่ในการนำเสนอ หรือการรายงานข่าวที่มีความถี่สูง หรือรายงานบ่อยๆ จะสร้างความสนใจ หรือตอกย้ำความสนใจให้กับผู้รับสารมากขึ้น

3. ระยะเวลาที่นำเสนอ ถ้าการนำเสนอข่าวมีความถี่มาก แต่มีช่วงระยะเวลาที่นำเสนอค่อนข้างสั้น บทบาทของการจัดวาระสารก็จะลดลงไป

การนำเสนอข่าวสารด้วยความบ่อยครั้งเป็นการ ตอกย้ำ กระบวนการผลิตซ้ำ การให้ความสำคัญด้วยขนาดพื้นที่ และการใช้ภาษาเพื่อสร้างความนิยมให้ข่าวนั้น การไม่นำเสนอและละเว้นการนำเสนอความหลากหลายของข้อมูลข่าวสาร สามารถอธิบายได้ว่า สื่อกำลังพยายามสร้างค่านิยมหรือความคิดให้กับผู้อ่าน เมื่อความคิดหรือค่านิยมนั้นถูกตอกย้ำและผลิตซ้ำโดย

กระบวนการทำงานของสื่อมวลชน จนกลายเป็นรสนิยมของผู้่านสื่อก็ทำหน้าที่ในการตอบสนองรสนิยมนั้นอีกครั้งหนึ่ง

การกำหนดวาระข่าวสารแสดงให้เห็นอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการกำหนดการรับรู้ของประชาชน ข่าวสารประเด็นใดหรือหัวข้อใดที่มีความสำคัญก็จะนำมาเผยแพร่มากหรือรายงานซ้ำๆ เพื่อเพิ่มน้ำหนักของประเด็น ประชาชนผู้รับสารก็จะรู้ว่าเรื่องอะไรที่พวกเขาจะต้องคิดถึง (think about) ต้องพูดถึง (talk about) และต้องวิตกกังวล (worry about) ตามการจัดวาระความสำคัญของสื่อ ดังที่ Lang. K. และ Lang. G. E. (1959 quoted in Severin and Tankard, 2001:222) กล่าวว่า สื่อมวลชนสามารถทำให้ผู้รับสารคิด รู้ และรู้สึกเกี่ยวกับประเด็นใดประเด็นหนึ่งได้ เช่นเดียวกับ Cohen. B. (1963 quoted in Severin and Tankard, loc.cit) ที่กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่าสื่ออาจจะไม่ประสบความสำเร็จในการทำให้คนคิดตามสื่อ แต่สื่อประสบความสำเร็จในการบอกผู้อ่านว่าควรคิดเกี่ยวกับอะไร ทำหน้าที่ในการกำหนดกรอบในการรับรู้ข่าวสาร (framing) ทั้งด้านรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา วิธีการนำเสนอ มิติด้านความคิด และความรู้สึก ผ่านการชูประเด็น (priming) ที่ต้องการนำเสนอด้วย

การส่งผ่านอุดมการณ์และการกำหนดกรอบข่าวสารนั้นมีความสัมพันธ์อย่างยิ่ง เพราะอุดมการณ์ก็เป็นกรอบแนวคิดหนึ่งๆ ของคนเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อในเรื่องต่างๆ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม รวมไปถึงด้านศาสนาด้วย ในขณะที่สื่อมวลชนเองก็มีอิทธิพลต่อการรับรู้และการตีความของผู้รับสารในการกำหนดกรอบแนวคิด การรับรู้ของประชาชน

การชูประเด็น (Priming) และการกำหนดกรอบในการรับรู้ข่าวสาร (Framing)

การชูประเด็น (priming) เป็นบทบาทสื่อมวลชนที่เบนความสนใจให้หันเหไปทางใดทางหนึ่ง ประเด็นบางประเด็นที่สื่อมวลชนให้ความสนใจมีอิทธิพลทำในการประเมินบุคคลหรือสถานการณ์ต่างๆ โดยใช้มาตรฐานจากประเด็นที่รับรู้ผ่านสื่อมวลชนที่นำเสนอในขณะนั้นและมองข้ามประเด็นอื่นๆ ไป เช่น ในการเลือกตั้ง สื่อมวลชนอาจให้ความสำคัญชูประเด็นเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องอื้อฉาวของนักการเมือง ทำให้ผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองจากเรื่องส่วนตัวมากกว่านโยบายหรือความสามารถทางการเมือง (พีระ จิโรโสภณ, 2539)

Serverin and Tankard Jr.(2001) ได้ให้คำนิยามคำว่า การชูประเด็น (priming) คือ กระบวนการซึ่งสื่อมวลชนมุ่งให้ความสนใจต่อประเด็นบางประเด็นบางอย่างหรือบางเรื่องแต่ ละเลยหรือไม่สนใจด้านอื่นๆ ส่งผลให้มาตรฐานที่ประชาชนใช้ในการประเมินบุคคล หรือสิ่งต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปตามที่สื่อให้ความสำคัญ

งานวิจัยในสงครามอ่าวเปอร์เซียเมื่อปี ค.ศ.1990-1991 พบว่าการเสนอข่าวของ สื่อมวลชนเกี่ยวกับสงครามครั้งนี้เป็นวาระข่าวสำคัญในสังคมอเมริกัน ทำให้การประเมิน ประธานาธิบดี จอร์จ บุช จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนชาวอเมริกันขณะนั้นได้รับ คะแนนสูง โดยนโยบายต่างประเทศเรื่องสงครามนี้มีน้ำหนักสูงสุด ทั้งที่ก่อนเกิดสงครามน้ำหนัก ด้านการบริหาร เศรษฐกิจมีน้ำหนักสูง (Iyengar and Simon, 1993) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านอกจาก การกำหนดวาระข่าวสารแล้ว สื่อมวลชนยังมีบทบาทในการเลือกกำหนดความสำคัญในประเด็น ต่างๆ ด้วย และส่งผลถึงการรับรู้ของประชาชนทั้งในทางบวกหรือลบต่อสิ่งนั้นๆ

นอกจากแนวคิดเรื่องกำหนดวาระข่าวสารจะเกี่ยวข้องกับ การชูประเด็น (priming) แล้ว ยังมีแนวคิด การกำหนดกรอบในการรับรู้ข่าวสาร (framing) โดยเชื่อว่า สื่อมวลชนสามารถ กำหนดเนื้อหาและวิธีการนำเสนอได้ว่าจะเบนความสนใจสาธารณชนไปสู่หัวข้ออะไร และในหัวข้อ นั้นจะให้สนใจประเด็นไหน อย่างไร และรู้สื่ออย่างไร

การกำหนดกรอบ (framing) เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากการศึกษาด้านสังคมวิทยา (sociology) จิตวิทยา (psychology) มีการให้ความหมายของการกำหนดกรอบ (framing) ว่าเป็น การเลือกบางแง่มุมของสื่อมวลชน หรือย้ำบางมุมมองของความเป็นจริงส่งมอบให้ผู้รับสาร ใน ขณะเดียวกันก็ละเลยบางเรื่อง การกำหนดกรอบจึงสามารถจะอธิบายได้ในแง่ของหลักการทั่วไปที่ ซึ่งข้อมูลข่าวสารถูกสร้าง (in structured) ให้ความหมาย (defined) ตราประทับ (labeled) หรือถูก จัดหมวดหมู่ (categorized) สอดคล้องกับที่ Robert Entman (1993) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ สำคัญของกรอบ ได้แก่ “การเลือก (selection) และการทำให้โดดเด่น (salience) ... การวางกรอบ คือ การเลือกบางแง่มุม หรือบางมุมมองของความเป็นจริง และทำให้มันโดดเด่น โดยอาศัยบริบท ของการสื่อสารต่างๆ ในอันที่จะเสนอปัญหา ตีความสาเหตุ ประเมินค่าทางศีลธรรม และ/หรือ เน้น แนวทางแก้ไขต่อประเด็นนั้นๆ” และ Entman ย้ำว่าแม้เนื้อหาบางส่วนที่นำเสนอไปจะไม่ได้เป็น ส่วนที่ทำให้โดดเด่น แต่อาจโดดเด่นขึ้นมาได้ในตัวของมันเอง หากสามารถเข้ากับระบบความเชื่อ

ของผู้รับสารได้ดี ในขณะที่เดียวกันความคิดที่ถูกต้องนั้นอาจจะยากที่ผู้รับสารจะรับรู้ ดีความ และจดจำได้เช่นกัน ถ้าไปหักล้างความเชื่อที่ผู้รับสารมีอยู่ สรุปลก็คือขึ้นอยู่กับพื้นฐานความคิดของผู้รับสารด้วย

การศึกษาเกี่ยวกับกรอบทางด้านสื่อสารมวลชน จะถูกมองใน 2 ลักษณะ คือ กรอบของสื่อหรือกรอบของข่าว (Media or News Frames) และกรอบของผู้รับสารหรือกรอบของปัจเจกบุคคล (Audience or Individual Frame)

กรอบของสื่อ หรือกรอบของข่าว

กรอบของข่าวคือโครงสร้างข่าวที่ได้รับการจัดระเบียบด้วยวิธีต่างๆ โดยสื่อ ทั้งนี้เพื่อใช้ในการนำเสนอมุมมอง หรือทัศนคติที่มีต่อข่าวอาจเป็นแก่นเรื่อง (Theme) หรือรูปแบบ (Style) ที่นำมาใช้เพื่อดึงดูดใจผู้อ่าน และอาจส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ของผู้อ่านทั้งทางตรงหรือทางอ้อมได้ การกำหนดกรอบขององค์กรข่าวก็คือ การจัดระเบียบความคิดสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาข่าวที่นำเสนอเสียใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทและชี้ให้เห็นว่าประเด็นข่าวคืออะไร โดยใช้วิธีการเลือกสรร (selective) การเน้นย้ำ (emphasis) การตัดออก (exclusion) การชี้แจงรายละเอียด (elaboration) ซึ่งในบางครั้งสะท้อนออกมาผ่านกลไกต่างๆ ของการเขียน เช่น พาดหัวข่าว (headlines) ความนำ (lead) การยกบางคำพูดมาเน้น (pull quotes) หรือการใช้ย่อหน้าสำคัญ (nut graphs)(Tankard et al, 1991:278)

กรอบของผู้รับสารหรือกรอบของปัจเจกบุคคล

แนวคิดเรื่องกรอบในการตีความนั้นพบครั้งแรกในงานวิจัยของ Goffman. E (1974) นักสังคมวิทยา ซึ่งได้นำเสนอแนวคิดการวิเคราะห์กรอบมาอธิบายชุดของความคาดหวังที่คนเราใช้ในการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน และบุคคลที่อยู่หรือเกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น Goffman กล่าวว่า เมื่อประชาชนจะทำการตีความสิ่งที่เกิดขึ้นรอบโลก พวกเขาจะทำผ่านกรอบ หรือแบบแผนตีความ (schemata of interpretation) ของแต่ละคน เพราะกรอบคือ “การจัดการกับประสบการณ์” หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เราพบเจออยู่ตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน เป็นกระบวนการสำรวจและทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ กรอบจะช่วยให้บุคคลสามารถวางตำแหน่ง

(locate) รับรู้ (perceive) แยกแยะ (identify) หรือให้ชื่อ (label) กับเหตุการณ์นั้นได้ ทั้งนี้คนเราทุกคนจะประเมินคุณค่า (values) และสร้างแง่มุมที่ใช้ในการมองโลกใบนี้ ซึ่งแน่นอนว่าแต่ละคนจะมีการมองที่แตกต่างกันออกไป เพราะเรามี “กรอบอ้างอิง” (frame of reference) ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้สื่อข่าวในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่ง จึงย่อมจะมีกรอบของปัจเจกบุคคลอยู่ด้วยเช่นกัน และกรอบของบุคคลที่มีสถานภาพเป็นผู้สื่อข่าวในสังคมที่ใช้ในการสร้าง “กรอบของสื่อ” ให้แก่สังคมนั้นๆ ต่อไป

งานวิจัยที่ทำการศึกษาอิทธิพลของการกำหนดกรอบของสื่อมวลชนหลายเรื่อง เช่น Shah and Domke (1995) กำหนดให้คนกลุ่มหนึ่งได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณสุข โดยผ่านกรอบทางจริยธรรม (ethical frame) และอีกกลุ่มหนึ่งได้รับข่าวสารเดียวกัน แต่นำเสนอผ่านกรอบทางสังคม (societal frame) โดยที่กรอบทางจริยธรรมจะเน้นไปในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐาน และศีลธรรม ในขณะที่กรอบสังคมจะเน้นไปที่ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนต่อสังคม พบว่าคนที่ได้รับข่าวสารผ่านกรอบจริยธรรม จะตีความการสาธารณสุขว่าเป็นประเด็นทางจริยธรรม มากกว่าคนที่ได้รับผ่านกรอบสังคม นอกเหนือจากนั้น กลุ่มคนดังกล่าวก็มีแนวโน้มที่จะตีความประเด็นอื่นๆ ไปในทางจริยธรรมสูงขึ้นด้วย

Maher (1995) ได้ศึกษาผลกระทบของการวางกรอบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข่าวปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เมืองออสติน รัฐเท็กซัส Maher โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์รายวันท้องถิ่น และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในการรับรู้ถึงสาเหตุของปัญหามาเปรียบเทียบพบว่า กรอบของสื่อละเว้นการเชื่อมโยง ระหว่างการเพิ่มขึ้นของประชากรกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ประชาชนในท้องถิ่นนั้นก็ขาดการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ การกำหนดกรอบในการรับรู้ข่าวสาร (Framing) ได้ถูกนำไปเกี่ยวข้องอย่างมากในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดวาระของข่าวสาร (Agenda Setting) โดยมีการระบุว่า การวางกรอบถือเป็นการจัดวาระลำดับที่สอง (second – level agenda setting) บทบาทในการจัดวาระของข่าวสารไม่ได้บอกเราว่าให้คิดอะไร (what to think) แต่ประสบความสำเร็จในการบอกเราให้คิดเรื่องอะไร (what to think about) การจัดวาระลำดับที่สองก็คือ การมาบอกว่า เราควรจะคิดกับเรื่อง (บางอย่าง) นั้นอย่างไร (how to think about some object)

งานวิจัยของ Golan และ Wanta (2001) สอดคล้องกับคำกล่าวข้างต้น ซึ่งได้ศึกษาการวางกรอบในฐานะที่เป็นการจัดวาระลำดับที่สอง เปรียบเทียบข่าวการเลือกตั้งในขั้นต้น (primary) ของอเมริกา ที่รัฐนิวแฮมเชอร์ กับการรับรู้ในตัวผู้สมัครของประชาชน พบว่า หนังสือพิมพ์มักจะพูดถึง John McCain ในประเด็นทางศีลธรรม ทำให้ McCain กลายเป็นคนที่ดูว่ามีภาษีดีกว่าในแง่ศีลธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับ George W. Bush ซึ่งเป็นคู่แข่ง

ดังนั้นเมื่อมีการสำรวจความคิดเห็นโดย Gallup Poll ภายใต้คำถามว่า “ผู้สมัครคนใด จะทำหน้าที่ได้ดีที่สุดในการที่จะปรับปรุงมาตรฐานของประเทศนี้?” ผู้ตอบแบบสอบถามก็จะใช้กรอบอ้างอิงของตนเอง จากเนื้อหาข่าวของหนังสือพิมพ์และเกิดการเชื่อมโยงระหว่างเรื่องศีลธรรมกับ McCain ซึ่งคำตอบส่วนมากของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ McCain

Golan และ Wanta ระบุว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อประชาชนอย่างมาก ในการรับรู้ถึงคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผลการศึกษายังพบว่ามี การเชื่อมโยงกันระหว่างทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างกับเนื้อหาที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์

อย่างไรก็ตาม การกำหนดกรอบของสื่อมีอิทธิพลต่อผู้รับสารส่วนใหญ่ แต่ไม่มีผลกระทบอย่างสากลต่อคนทั้งหมด (Entman, R, op.cit.:52) ทั้งนี้กรอบของสื่อมวลชนจะสามารถสร้างอิทธิพลทางความคิดต่อผู้รับสารได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าสื่อได้นำเสนอกรอบที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางสังคม ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของผู้รับสารอันเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแวดล้อม และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในชีวิตประจำวันหรือไม่ รวมถึงแบบแผนและระดับการใช้สื่อ การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยมีปัจจัยเกี่ยวกับสถานการณ์ เวลา และทัศนคติหรือความเชื่อที่มีต่อสื่อ เป็นตัวผลักดันให้บุคคลมีการใช้และพึ่งพาสื่อมากขึ้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกรับรู้กรอบการตีความข่าวสารของผู้รับสาร และแสดงให้เห็นอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการรับรู้ตีความ

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนานอกจากจะส่งผ่านด้วยการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระสงฆ์ไปยังพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปแล้ว การนำเสนอผ่านการทำหน้าที่ของสถาบันสื่อมวลชนด้วยกลวิธีการต่างๆ ทั้งคัดเลือก ตัดทิ้ง กำหนดกรอบการรับรู้ ชูประเด็นเป็นกลไกสำคัญ

ในการตอกย้ำ ผลิตซ์อูดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาซึ่งกระทำผ่านบทบาทและหน้าที่ด้านต่างๆ ของสื่อมวลชน

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนกับอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา

สื่อมวลชน เป็นองค์กรทางสังคมที่มีบทบาทสูงในสังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีการบริโภคข่าวสารอย่าง แพร่หลายทั้งในท้องถิ่นที่ห่างไกลและในสังคมเมือง สื่อมวลชนมีบทบาทต่อสังคมมากมายหลาย ด้าน Harold D. Lasswell (1948) นักรัฐศาสตร์ซึ่งบุกเบิกการศึกษาวิจัยด้านสื่อสารมวลชน สรุป บทบาทหน้าที่สำคัญ 3 ประการของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

1. สังเกตการณ์ หรือสอดส่องระแวดระวังสภาพแวดล้อมในสังคม (Surveillance of the Environment) เป็นการแสวงหาและรายงานข่าวสารข้อมูล ความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสังคมให้สมาชิกของสังคมรับทราบ หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นผู้ให้ข้อมูล ข่าวสาร (informative function)

2. ประสานส่วนต่างๆ ในสังคม (Correlation of the Parts of Society) ให้รวมตัวกันและ เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รวมไปถึงการเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่ สื่อมวลชนมีต่อเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งหน้าที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือชักจูงใจ

3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคมไปสู่คนรุ่นต่อไป (Transmission of the Social Heritage from One Generation to the Next) หน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐานของ สังคมและประเพณีวัฒนธรรมของสังคมให้คงอยู่ต่อไป

ต่อมา Charles R. Wright (1960) ได้เพิ่มบทบาทหน้าที่ประการที่ 4 คือ หน้าที่ในการให้ ความบันเทิง ให้ความผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดของปัจเจกบุคคลซึ่งส่งผลให้สมาชิกของสังคม สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้ง่ายขึ้น

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนทางด้านศาสนาได้นำเสนอทั้ง บทบาทการเฝ้าระวัง (Social surveillance) ทำหน้าที่เสมือนหนึ่งผู้สังเกตการณ์สังคม ระแวดระวังคอยสอดส่องความ เคลื่อนไหว ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม แล้วนำมารายงานให้ประชาชนได้รับรู้ความ

เคลื่อนไหวเหล่านั้นอย่างทันเหตุการณ์ ให้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวทางพุทธศาสนาทั้งด้านบวกและลบ เช่น กิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่างๆ ข่าวการบุกเบิกพื้นที่ธรณีสงฆ์ ข่าวการกระทำผิดของพระสงฆ์

บทบาทการเชื่อมโยงหน่วยต่างๆ ในสังคม (Correlation of parts of society) การรายงานข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการรับรู้เรื่องต่างๆ ที่เกิดในทศวรรษของสังคม ทำให้ผู้อ่านสามารถขยายโลกทัศน์ ความรู้ ความคิด มองเห็นประเด็นปัญหาที่มีผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นในส่วนอื่นๆ ของสังคม เกิดการประยุกต์ในแนวคิด อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

บทบาทการถ่ายทอดมรดกสังคม (Transmission of the social heritage) สื่อมวลชนมีศักยภาพในการสื่อสารส่งทอดคุณค่า บรรทัดฐาน ค่านิยมทางวัฒนธรรมของสังคมระหว่างกลุ่มสังคมจากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง ในขณะเดียวกันก็สามารถเผยแพร่ข่าวสารที่แฝงไปด้วยหลักธรรม คำสอน ศีลธรรม จริยธรรมที่ดั่งามให้แก่คนในสังคม เป็นการส่งผ่านถ่ายทอดอุดมการณ์ หลักประพฤติปฏิบัติที่ฝังานในพุทธศาสนาแก่ประชาชนรุ่นต่างๆ อีกทั้งบางประเด็นยังมีการนำเสนอในรูปแบบเรื่องเล่า ภาพการ์ตูน เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจได้ง่าย ไม่เครียดซึ่งเป็นบทบาทการให้ความบันเทิง (Entertainment) ที่แฝงด้วยแก่นสาระทางพุทธศาสนา แต่อย่างไรก็ตามคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภทก็เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนาแตกต่างกันไป

การศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชนกับพุทธศาสนาที่ผ่านมานิยมศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารทางพุทธศาสนา ดังเช่นการศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชนกับวิกฤตศรัทธาในพระพุทธศาสนา และสื่อมวลชนกับความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับวิกฤตศรัทธาในพระพุทธศาสนาตามความคิดเห็นของคนไทย ผลการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนทำให้เกิดวิกฤตศรัทธาในพระสงฆ์ในระดับสูง แต่ไม่มีผลกระทบมากนักต่อศรัทธาในพระพุทธเจ้าและในพระธรรม ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่าการที่สื่อนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในเชิงลบเพราะเหตุผลเชิงธุรกิจและต้องการเตือนสติพระสงฆ์มิให้ปฏิบัติผิดจากพระธรรมวินัย ต้องการชำระพระพุทธศาสนาให้สะอาด รวมถึงเสนอแนะให้สื่อควรมีความรับผิดชอบ

มากกว่านี้ในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์ หากนำเสนอข่าวพระสงฆ์ที่ลึกลับน่าเสนอในเชิงปัจเจกบุคคลมากกว่าเสนอในเชิงสถาบันพระพุทธศาสนา (จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, 2545)

นอกจากนิยามศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารทางพระพุทธศาสนาและยังมีงานวิจัยจำนวนไม่น้อยที่มุ่งเน้นศึกษาเรื่อง การรับรู้ระหว่างกันของสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อ ทั้งด้านทัศนคติของพระสงฆ์ต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน (สุทัศน์ ใจทยักระโทก, 2539) อย่างไรก็ตามผลการศึกษา พบว่า แม้พระสงฆ์เห็นว่าถึงแม้สื่อมวลชนจะเสนอข่าวด้านลบของพระสงฆ์ แต่ก็คงมีอิทธิพลในระดับปานกลางต่อเรื่องความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนสามารถจะมีประสบการณ์ตรงกับสถาบันศาสนา และประสบการณ์ตรงของตนเอง อาจจะทำให้ขัดแย้งกับภาพลักษณ์ด้านลบที่นำเสนอในสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาการรับรู้ของชาวพุทธต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์กับการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน (รัตนวดี เทพช่วยสุข, 2539) ที่พบว่าชาวพุทธส่วนใหญ่รับรู้ภาพลักษณ์ในทิศทางบวก ในขณะที่สื่อมวลชนนำเสนอภาพลักษณ์ในทิศทางลบเป็นส่วนใหญ่

ในปัจจุบันการตกอยู่ภายใต้กระแสของบริโภคนิยมตลาดการค้าขายข้อมูล การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อมวลชน กลายเป็นสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์ต่างๆ กันไปอยู่ในตลาดให้เลือกตามความต้องการของแต่ละบุคคล เห็นได้จากธรรมชาติที่แทรกอยู่ในสื่อต่างๆ ที่ผลิตออกมาเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอไปตามกลุ่มเป้าหมาย และกระแสการนำเสนอข่าวสารทางพุทธศาสนาในแง่ของพุทธพาณิชย์มากขึ้น โดยเฉพาะในสื่อสิ่งพิมพ์การศึกษาเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์กับพุทธพาณิชย์ของ Haruki, Masahiro (2008) The role of amulet magazines in promoting buddhist commercialism in Thai society พบว่า บทบาทของนิตยสารพระเครื่องในการส่งเสริมพุทธพาณิชย์ ในสังคมไทย นิตยสารพระเครื่องในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ประเภทที่ให้ ความรู้ และ 2) ประเภทที่รวบรวมแบบพระเครื่อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของนิตยสาร พระเครื่องที่มีวางจำหน่ายอยู่ในตลาดปัจจุบัน เพื่อเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์เกี่ยวกับพุทธพาณิชย์ และความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ โดยใช้แนวคิด Media Literacy analysis ผลการศึกษาพบว่า นิตยสารพระเครื่องพยายามที่จะชักนำความคิดของผู้อ่านในเรื่องเกี่ยวกับพระเครื่อง และทำให้ ศรัทธานั้นเพิ่มมากขึ้นด้วยการสร้างโลกแห่งทัศนคติขึ้นว่าพระเครื่องมีพลังแห่งความศักดิ์สิทธิ์และ สามารถทำให้อภินิหารนั้นเกิดขึ้นได้จริง (ตามหลัก

ซึ่งเป็นสื่อมวลชนอีกแขนงหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารในทุกระดับ และการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านทางหนังสือพิมพ์รายวันนั้นเป็นอีกกลไกหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการต่อยอด และผลิตซ้ำอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาไปยังมวลชน เป็นการแสดงความสัมพันธ์ในการทำหน้าที่ร่วมกันของสถาบันสื่อมวลชน และสถาบันศาสนาในการปลูกฝัง บ่มเพาะ และหล่อหลอมคนในสังคมให้มีกรอบ แนวคิด ความเชื่อ ในการมองโลกในแบบเดียวกัน

จากแนวคิดต่างๆ ทำให้เห็นความสำคัญและอิทธิพลของสื่อมวลชนในแง่ของการเป็นผู้นำเสนออุดมการณ์สู่สังคม อย่างไรก็ตามยังไม่มีงานวิจัยที่ทำการศึกษากำหนดการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์ ที่แสดงให้เห็นถึงการทำหน้าที่ที่สัมพันธ์กันระหว่างสถาบันสื่อและสถาบันศาสนา การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านหนังสือพิมพ์รายวันนอกจากจะเป็นการต่อยอด และผลิตซ้ำอุดมการณ์ตามแนวคิด การมองโลกในทางพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นการสะท้อนภาพของพุทธศาสนาในสังคมไทยในปัจจุบันผ่านการนำเสนอของหนังสือพิมพ์รายวัน

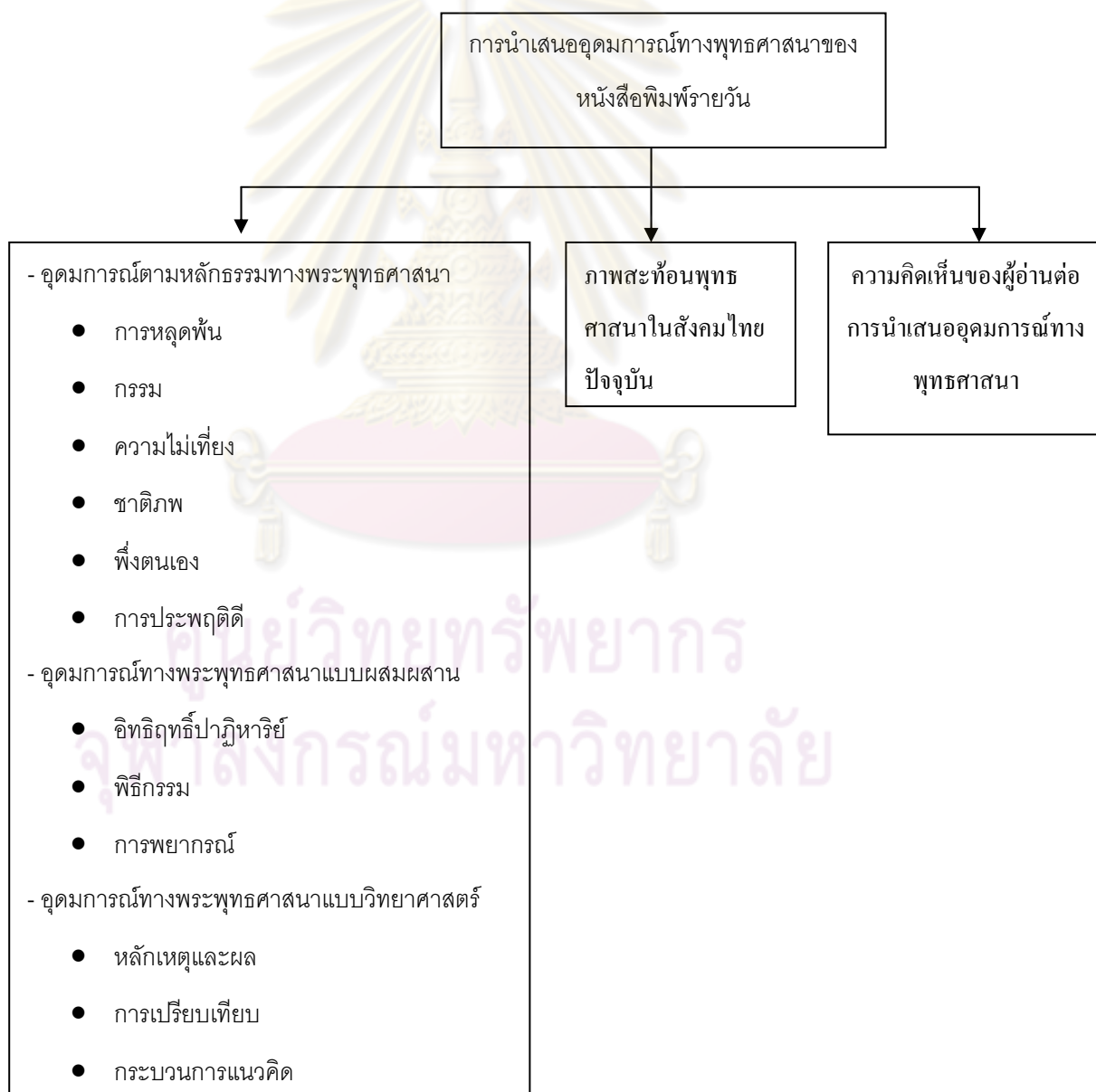
ในปัจจุบันกระแสข่าวด้านพุทธศาสนาได้รับความสนใจจากประชาชนชาวไทย ที่เป็นสังคมพุทธอย่างต่อเนื่อง พุทธศาสนายังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่พักพิงของคนไทยในทุกสถานการณ์ ไม่ว่าจะทุกข์หรือสุข ทั้งทางร่างกายและจิตใจ หนังสือพิมพ์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริม สืบทอด และส่งผ่านอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นอุดมการณ์หลักของสังคมในการบ่มเพาะ ปลูกฝังแนวทางในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม ขณะเดียวกันการทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชนก็มีอิทธิพลต่อการกำหนดกรอบการรับรู้ แนวคิด ความเชื่อ ตามแนวทางพุทธศาสนา และการสะท้อนภาพของพุทธศาสนาในมุมมองของสื่อมวลชนเช่นกัน งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษา การสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน และการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นต่างๆ จากการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

นิยามศัพท์

- อุดมการณ์ หมายถึง กรอบในการมองโลกของมนุษย์ที่มีผลมาจากแนวคิด ความเชื่อที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน โดยเชื่อว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง บุคคลปฏิบัติตามอย่างไม่มีเงื่อนไข เนื่องจากเชื่อว่าเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดที่พึงปฏิบัติในการใช้ชีวิตในสังคม หรือไม่อยากให้แตกต่างหรือขัดแย้งกับสังคม สุดท้ายก็เกิดความซาชินกับสิ่งนั้น
- อุดมการณ์ทางพุทธศาสนา หมายถึง กรอบในการมองโลกของมนุษย์ที่มีผลมาจากแนวคิด ความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนาที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน โดยเชื่อว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง และเชื่อว่าเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดที่พึงปฏิบัติในการใช้ชีวิตในสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในทางพุทธศาสนา คือนิพพาน
- อุดมการณ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง กรอบในการมองโลกของมนุษย์ที่มีผลมาจากแนวคิด ความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนาตามหลักธรรม คำสั่งสอนแก่นแท้ของพุทธศาสนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในทางพุทธศาสนา คือ นิพพาน ในงานวิจัยนี้ แบ่งประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ อุดมการณ์ที่ว่าด้วย การหลุดพ้น กรรม ความไม่เที่ยง ซาติภพ การพึ่งตนเอง และการประพฤติดี
- อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสาน หมายถึง กรอบในการมองโลกของมนุษย์ที่มีผลมาจากแนวคิด ความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนาอันเกิดจากการผสมผสานของพุทธศาสนา พราหมณ์ ไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ การหลุดพ้นทุกข์ งานวิจัยนี้ แบ่งประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสาน 3 ประเด็น ได้แก่ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ การพยากรณ์ และพิธีกรรม
- อุดมการณ์ทางพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ หมายถึง กรอบแนวคิด ความเชื่อ ในการมองโลก การทำความเข้าใจเกี่ยวกับสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกตามแนวทางพุทธศาสนา และวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ เป็นกรอบแนวคิด ความเชื่อ ในการมองพุทธ

ศาสนาในแง่วิทยาศาสตร์ และการมองวิทยาศาสตร์ในแง่พุทธศาสนา โดยในงานวิจัยนี้ไม่ได้มุ่งเน้นว่าสิ่งใดเหนือกว่า แต่มุ่งศึกษาว่ามีการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และพุทธศาสนา ในประเด็นใดบ้าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ หลักเหตุและผล การเปรียบเทียบองค์ความรู้ทั้งสองสิ่ง และกระบวนการแนวความคิดทางวิทยาศาสตร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัย เรื่อง “การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา และความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา จากการนำเสนอข่าวสารทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

การวิเคราะห์เนื้อหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรประเภทเอกสาร ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวัน โดยเลือกวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์ปริมาณ ได้แก่ คมชัดลึก และ ข่าวสด หนังสือพิมพ์คุณภาพ ได้แก่ มติชน และโพสต์ทูเดย์ เป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเนื่องจากเป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่นำเสนอข่าวสารทางพุทธศาสนาเป็นประจำต่อเนื่อง และได้รับความสนใจจากประชาชน

โดยศึกษาเป็นระยะเวลา 1 ปี มกราคม – ธันวาคม 2552 ทั้งนี้เหตุผลที่เลือกศึกษาการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวันเท่านั้น ไม่รวมสื่ออื่น เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ เพราะหนังสือพิมพ์รายวันสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้ทุกระดับในสังคม และเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ทำให้สามารถศึกษาและเก็บรวบรวมหลักฐานได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

หนังสือพิมพ์ปริมาณทั้ง คมชัดลึก และข่าวสด มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาทุกวัน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบระบบ (systematic random sampling) ตามวันในสัปดาห์ (จันทร์ – อาทิตย์) และไม่กำหนดว่าเดือนละกี่ฉบับ แต่กำหนดให้วันที่ 1 มกราคม 2552 เป็นจุดเริ่มต้น แล้วบวก 8 ไปเรื่อยๆ จนครบสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม 2552 เพื่อต้องการให้หนังสือพิมพ์กระจายตัวตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา และหลีกเลี่ยงอคติที่เกิดจากรูปแบบ

ตายตัวของหนังสือพิมพ์ในบางวัน จะทำให้ได้หนังสือพิมพ์รายวันตั้งแต่อาทิตย์ถึงเสาร์ ครบ 7 วัน
รวมทั้งสิ้น 92 ฉบับ

ตารางการเลือกตัวอย่างของหนังสือพิมพ์ปริมาณที่ใช้ในการศึกษา

วัน เดือน	อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
มกราคม	25				1	9	17
กุมภาพันธ์		2	10	18	26		
มีนาคม	22	30				6	14
เมษายน			7	15	23		
พฤษภาคม	17	25				1	9
มิถุนายน			2	10	18	26	
กรกฎาคม	12	20	28				4
สิงหาคม				5	13	21	29
กันยายน	6	14	22	30			
ตุลาคม					8	16	24
พฤศจิกายน	1	9	17	25			
ธันวาคม	27				3	11	19

สำหรับหนังสือพิมพ์คุณภาพ คือ มติชน และโพสทูเดย์ มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาในหน้าศาสนาสัปดาห์ละ 1 วัน รวม 104 ฉบับ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหนังสือพิมพ์ปริมาณและคุณภาพที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ทั้งสิ้น 196 ฉบับ

ข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหาอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันนั้น จะทำการศึกษาเฉพาะข่าวที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาเท่านั้น กล่าวคือ ข่าวที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนสถาน ศาสนธรรม ศาสนพิธี และศาสนบุคคล โดยในเนื้อหาข่าวนั้นอาจมีองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

- ศาสนสถาน หมายถึง วัดวาอาราม โบสถ์ วิหาร สถูปเจดีย์ พระพุทธรูป สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางพระพุทธศาสนา
- ศาสนพิธี หมายถึง พิธีกรรม ระเบียบประเพณีทางพระพุทธศาสนา เช่น พิธีการทำบุญ อุปลมบท รวมไปถึงกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา
- ศาสนบุคคล หมายถึง บุคคลในพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร พุทธศาสนิกชน
- ศาสนธรรม หมายถึง หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

การเก็บข้อมูลจะทำการเก็บข้อมูลการนำเสนอข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ฉบับทุกวัน และข่าว บทความ คอลัมน์ประจำ ในส่วนที่นำเสนอเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาตามตารางการเลือกตัวอย่างเท่านั้น

หน่วยในการวิเคราะห์

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ (Units of Analysis) ได้แก่ ประเด็น โดยนับเป็นความถี่จากประเด็นการนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาที่พบ หนึ่งประเด็นอุดมการณ์นับเป็นหนึ่งความถี่ ซึ่งการนำเสนอบางข่าวอาจมีมากกว่าหนึ่งประเด็นก็จะนับเป็นความถี่ตามประเด็นอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาที่นำเสนอ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ใช้แบบบันทึกข้อมูลในการเก็บข้อมูลการนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

- ประเด็นอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา

การเก็บข้อมูลจะแบ่งเป็นการนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาเป็น 3 ประเภท คือ อุดมการณ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาแบบผสมผสาน และ อุดมการณ์พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์

– อุดมการณ์ตามหลักทางพุทธศาสนาแบ่งเป็น 6 ประเด็นได้ดังนี้

1. **การหลุดพ้น** เป็นกรอบแนวคิด ความเชื่อเรื่องการหลุดพ้นทั้งปวง อันนำไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของพุทธศาสนา คือ นิพพาน
2. **กรรม** การกระทำ กระทำสิ่งใดก็จะได้ผลนั้น กล่าวคือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หลักของเหตุและผล สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนต้องอาศัยกัน
3. **การพึ่งตนเอง** ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่สอนให้พึ่งตนเอง ไม่อ่อนวอนขอต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติใดๆ หรือด้วยการรอคอยโชคชะตาความบังเอิญแต่ต้องสำเร็จด้วยการลงมือกระทำคือ บุคคลต้องพึ่งตนด้วยการทำเหตุปัจจัยที่จะให้ผลสำเร็จที่ต้องการนั้นเกิดขึ้น
4. **ความไม่เที่ยง** ธรรมะคือธรรมชาติ การตระหนักรู้ความจริงของสรรพสิ่ง ความไม่เที่ยงเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ไม่มีตัวตน ไม่ยึดมั่นถือมั่น และดำรงตนอย่างไม่ประมาท
5. **ชาติภพ** ว่าด้วยเรื่องความเชื่อเรื่องการเวียนว่าย ตาย เกิด ดังที่ปรากฏความเกี่ยวกับทศชาติของพระพุทธเจ้า ในส่วนนี้จะเก็บข้อมูลประเด็นที่กล่าวถึงชาติภพอย่างชัดเจน เช่น การกล่าวถึงชาติก่อน ชาติหน้า
6. **การประพฤติดี** การสอนให้เป็นคนดี การปฏิบัติตามหลักธรรมพื้นฐานที่พุทธศาสนิกชนควรกระทำทั้งกาย วาจา และใจ

– อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสานแบ่งเป็น 3 ประเด็นได้ดังนี้

1. **อิทธิปาฏิหาริย์** หมายถึง ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์ หมายถึง การแสดงฤทธิ์ที่พ้นวิสัยของสามัญมนุษย์ได้อย่างน่าอัศจรรย์
2. **การพยากรณ์** หมายถึง ทำนายหรือคาดการณ์โดยอาศัยหลักวิชา ทางโหราศาสตร์ว่าด้วยการทำนาย
3. **พิธีกรรม** หมายถึง การบูชา แบบอย่างหรือแบบแผนต่างๆ ที่ปฏิบัติในทางศาสนาเป็นคำบัญญัติของการประกอบพิธีการต่างๆ และคำว่า พิธีการ (Rite) หมายถึง พิธีตามประเพณีทางศาสนาหรือในโอกาสสำคัญ พิธีกรรมจะก่อให้เกิด

อำนาจพิเศษขึ้นมา เป็นการเพิ่มสี่สันและพลังอำนาจให้แก่การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นรูปแบบของพฤติกรรมหรือการทำพิธี

– อุดมการณ์ทางพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์

1. **หลักของเหตุและผล** หมายถึง ทั้งพุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์ต่างมีความเชื่อพื้นฐานว่าศาสตร์ของตนมีจุดร่วม คือ เป็นศาสตร์ของเหตุและผล สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นล้วนมีสาเหตุเพื่อจะทำให้เกิดผลนั้น ในการพิจารณาว่าการนำเสนอเนื้อหาข่าว หรือ บทความใดที่นำเสนอประเด็นอุดมการณ์พุทธศาสนาแบบวิทยาศาสตร์ ในเนื้อหานั้นจะต้องมีการกล่าวอ้างอิงถึงทั้งวิทยาศาสตร์ และพุทธศาสนา
2. **การเปรียบเทียบ** หมายถึง การเปรียบเทียบความเชื่อของทั้งสองฝ่ายว่า พุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เป็นไปตามหลักพื้นฐานของพุทธศาสนา เช่น การศึกษาเปรียบเทียบปฏิจลสมุปบาทในพระพุทธานุภาพกับทฤษฎีสัมพัทธภาพพิเศษของแอลเบิร์ต ไอน์สไตน์ เป็นต้น
3. **กระบวนการแนวคิด** หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยมีกระบวนการหรือแนวคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ปรากฏอยู่ เช่น การรู้ให้จริง การพิสูจน์ ชาวพุทธต้องรู้ให้จริง แนวคิดหรือกระบวนการเช่นนี้ก็เป็นกระบวนการหรือแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

● ทิศทางของการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์

การเก็บข้อมูลการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้ง 3 ประเภทข้างต้นนั้น นอกจากจะวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ในด้านต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยจะทำการศึกษาดูว่าแต่ละประเด็นอุดมการณ์มีการนำเสนอในทิศทางใด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ทิศทางดังนี้

- ทิศทางบวก หมายถึง ประเด็นที่แผ่กระจายทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอ นั้น มีผลในทิศทางบวกหรือส่งเสริม สนับสนุนประเด็นอุดมการณ์ที่นำเสนอ

- ทิศทางที่เป็นกลาง หมายถึง ประเด็นที่แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอ นั้น ไม่ได้มีผลในทิศทางบวกหรือทิศทางลบ ไม่ได้สนับสนุน ส่งเสริม หรือเสียดสี ประชดประชันประเด็นอุดมการณ์ที่นำเสนอ
 - ทิศทางลบ หมายถึง ประเด็นที่แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอ นั้น มีผลในทิศทางลบหรือไม่ส่งเสริม ไม่สนับสนุน ประชดขัน เสียดสีประเด็นอุดมการณ์ที่นำเสนอ
- ในกรณีที่ไม่ปรากฏประเด็นที่แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจะแบ่งกลุ่มตามทิศทางที่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ดังนี้
 - ส่งผลในทิศทางบวก หมายถึง การนำเสนอข่าว ภาพข่าว หรือ บทความนั้น ส่งผลต่อการรับรู้อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในทางที่ดี
 - ส่งผลในทิศทางที่เป็นกลาง หมายถึง การนำเสนอข่าว ภาพข่าว หรือ บทความนั้น ไม่ได้ส่งผลต่อการรับรู้อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในทางที่ดี หรือทางที่เสื่อมเสีย
 - ส่งผลในทิศทางลบ หมายถึง การนำเสนอข่าว ภาพข่าว หรือ บทความนั้น ส่งผลต่อการรับรู้อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในทางที่ไม่ดี เสื่อมเสีย
 - การสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทย

การสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันจากการนำเสนอของหนังสือพิมพ์รายวัน การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนานอกจากจะนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแล้ว ยังสามารถสะท้อนความเป็นไปของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน การเก็บข้อมูลในประเด็นนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เนื้อหาที่นำเสนอเกี่ยวกับพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวัน และแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ เช่น

 - ธรรมะประยุกต์ หมายถึง การนำหลักธรรม คำสอน ทางพุทธศาสนามาประยุกต์ในการอธิบาย แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม หรือ ประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

- พุทธแบบผสมผสาน หมายถึง การผสมผสานกันระหว่างพุทธศาสนาและความเชื่ออื่น ๆ เช่น พราหมณ์ ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์
- พุทธประเพณี หมายถึง การนำเสนอกิจกรรม ประเพณีทางพุทธศาสนา
- พุทธพาณิชย์ หมายถึง การนำเสนอข่าว บทความ พุทธศาสนาในเชิงพาณิชย์ แฝงการค้า
- วัตถุมงคลนิยม หมายถึง การนำเสนอข่าว บทความที่ส่งผลต่อการนิยมในวัตถุมงคลเครื่องราง ของขลัง พระเครื่อง
- ปัจเจกนิยม หมายถึง การนำเสนอข่าว บทความ เกี่ยวกับพระสงฆ์ในลักษณะเป็นปัจเจกบุคคลมากกว่าการกล่าวถึงโดยภาพรวม เช่น การนำเสนอเกี่ยวกับความสามารถ ความชำนาญเชี่ยวชาญของพระสงฆ์แต่ละรูป ทั้งการประกอบพิธีกรรม การทำนายน การเข้าถึงฌาน
- อื่นๆ หมายถึง ประเด็นอื่นๆ นอกจากการ 6 ประเภทที่แบ่งไว้ข้างต้น ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ เพิ่มขึ้นหลังจากการวิเคราะห์เนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสาร จากหนังสือพิมพ์รายวันโดยเลือกวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ฉบับ คือ คมชัดลึก ข่าวสด มติชน และโพสต์ทูเดย์ โดยศึกษาเป็นระยะเวลา 1 ปี มกราคม – ธันวาคม 2552 ซึ่งผู้วิจัยจะเก็บข้อมูล โดยใช้แบบบันทึกข้อมูล และหนังสือพิมพ์ฉบับย้อนหลังจากหอสมุดแห่งชาติ

การเก็บข้อมูลจะทำการเก็บข้อมูลการนำเสนอข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ฉบับ และข่าว บทความ คอลัมน์ประจำ ในส่วนที่นำเสนอเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเท่านั้น

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกข้อมูลจากตัวแปรที่ต้องการศึกษา จากนั้นนำไปทดสอบความเที่ยงในการลงรหัส ด้วยการทดสอบกับผู้สังเกต 2 คน และคัดเลือกข่าวและบทความที่จะนำมาศึกษาแบบสุ่มทั้งหมด 20 ชิ้น ใช้สูตรการทดสอบความเชื่อมั่นของ Holsti

$$R = \frac{N(C1,2,3.....n)}{(C1+C2+C3...+Cn)}$$

R = ความน่าเชื่อถือ

N = จำนวนผู้ลงรหัส

C1+C2+C3 = จำนวนครั้งที่ผู้ลงรหัสมีความเห็นเหมือนกัน

C1+C2+C3...+Cn = จำนวนครั้งรวมกันทั้งหมดของผู้ลงรหัสที่ทำการศึกษาค่าที่ได้จากการพิจารณาไม่ควรต่ำกว่า 0.75 จึงถือได้ว่ามีความเชื่อมั่น

$$R = \frac{2(47)}{(116)}$$

$$\text{ค่าความเชื่อมั่น} = 0.81$$

ค่าความเชื่อมั่น 0.81 > 0.75 ดังนั้นสรุปได้ว่าแบบบันทึกข้อมูลนี้มีความเชื่อมั่น

การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นพุทธศาสนิกชน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 5-6 คน เนื่องจากผู้วิจัยต้องการใช้การสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูล ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นต่างๆ การจัดกลุ่มสนทนาจึงไม่ได้ใช้เกณฑ์ใดๆ ในการแบ่งกลุ่มเพื่อดูความแตกต่างหรือศึกษาเปรียบเทียบ ส่วนแนวทางการถามที่ใช้ในการดำเนินการสนทนาแบ่งออกเป็นมิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

- มิติด้านการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน
- มิติด้านการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันผ่านหนังสือพิมพ์รายวัน
- มิติด้านบทบาทของสื่อต่อการส่งเสริมเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. สรุปข้อมูลประเด็นและทิศทางในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน จากการเก็บข้อมูล หนังสือพิมพ์รายวัน 4 ชื่อฉบับ ได้แก่ ข่าวสด คมชัดลึก มติชน และโพสต์ทูเดย์ ระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่ มกราคม – ธันวาคม 2552 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) และการคำนวณหาค่าร้อยละ (percentage) จากประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในเนื้อหา
2. สรุปข้อมูลภาพสะท้อนภาพของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันจากการนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน
3. สรุปข้อมูล ประเด็นต่างๆ ที่ได้จากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน จากการเก็บข้อมูล หนังสือพิมพ์รายวัน 4 ชื่อฉบับ ในรูปแบบตาราง และนำเสนอด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Description Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน” ในบทที่ 4 นี้ ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันทั้งหมด 4 ฉบับ ได้แก่ ข่าวสด คมชัดลึก มติชน และโพสต์ทูเดย์ เพื่อศึกษาการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวันว่านำเสนอในประเด็นใด การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเหล่านั้นถูกนำเสนอในทิศทางใด และเพื่อศึกษาภาพสะท้อนพุทธศาสนาจากการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน รวมไปถึงความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

การนำเสนอข้อมูลในผลการวิจัยนี้ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ประเด็นและทิศทางในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

ส่วนที่ 2 ภาพสะท้อนของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันจากการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

ส่วนที่ 1 ประเด็นและทิศทางในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

ลักษณะการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันเพื่อความชัดเจนในการศึกษาผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- การนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันผ่านข่าว
- การนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันผ่านคอลัมน์

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์ข่าวสด

การนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันผ่านคอลัมน์

ลักษณะการนำเสนอคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์ข่าวสดที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ประกอบด้วยคอลัมน์ดังต่อไปนี้

- ฝีสาง คางแคง เป็นคอลัมน์ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่อง ฝิ วิญญาณ ที่อธิบายตามพระคัมภีร์
- คำพระ เป็นคอลัมน์ที่นำเสนอคำคม คำสอนสั้นๆ เพื่อให้แง่คิดเตือนใจจากพระรูปต่างๆ
- รอบด้านวงการพระ เขียนโดย อริยะ เผด็จธรรม คอลัมน์นี้นำเสนอเนื้อหาข่าวสารทั่วไปในวงการพระพุทธศาสนา วัดอุ้มงคฺล เกจิอาจารย์ รวมไปถึงการรอกบุญต่างๆ
- สิบล่อหั้น เขียนโดย เสถียรพงษ์ วรรณปก นำเสนอประวัติของบุคคล พระเถระพระเถรีในพระพุทธศาสนา ผ่านการเล่าประวัติ เรื่องราว เรื่องเล่า
- วงการพระสุดสัปดาห์ เขียนโดย อริยะ เผด็จธรรม นำเสนอเนื้อหา ข่าวสั้น ในวงการพระพุทธศาสนา ทั้ง งานบุญ พระเครื่อง เกจิอาจารย์ชื่อดัง เป็นข่าวสั้นๆ โดยมีการนำเสนอคำคม คำสอนสั้นๆทางพุทธศาสนา เพื่อเตือนใจก่อนเริ่มคอลัมน์
- พระพรหมคุณาภรณ์ เขียนโดย ป.อ.ปยุตโต ป.อ.๙ นำเสนอเนื้อหา คำสอนทางพระพุทธศาสนาในเรื่องราวต่าง เป็นลักษณะของการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับเรื่องราวต่างๆ
- อริยะโลกที่ ๖ คอลัมน์นี้เป็นคอลัมน์ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ข่าวสดทุกสุดสัปดาห์ เนื้อหาที่นำเสนอเป็นประวัติของพระสงฆ์ที่มีลักษณะโดดเด่นในเรื่องต่างๆ เช่น พระนักพัฒนา การปลุกเสกพระเครื่อง โดยนำเสนอประวัติ การศึกษา ผลงาน การปฏิบัติธรรม
- ธรรมะวันหยุด เขียนโดย พระเทพคุณาภรณ์ นำเสนอหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา รวมไปถึงการประยุกต์หลักธรรม คำสอน การปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชน

- นิตานมงคลธรรม เขียนโดย เสถียรพงษ์ วรรณปก นำเสนอเรื่องราวนิตานธรรมะ สอนใจ มีคติ ให้ข้อคิดตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา
- เปิดดลัษพระใหม่ ลักษณะของคอดลัษนั้่นำเสนอรายละเอียดของพระเครื่องใหม่ ๆ ในวงการพระเครื่อง โดยนำเสนอประวัติ การก่อสร้าง รายละเอียด ลักษณะของพระ
- มุมพระเก่า นำเสนอรายละเอียด ลักษณะ ประวัติของพระเครื่อง
- พันธุ์แท้พระเครื่อง ให้รายละเอียด ประวัติ ความเป็นมาของพระเครื่อง รวมไปถึง พุทธคุณ
- ชุมพระเครื่อง นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพระเครื่อง รายละเอียด และลักษณะสำคัญ ต่างๆ
- สองเหรียญเด่น นำเสนอเรื่องราว ประวัติ ลักษณะของวัตถุมงคลที่เน้นไป ทางด้านเหรียญพระต่างๆ
- ชมรมพระเครื่อง โดยแทนท่าพระจันทร์ เป็นคอดลัษนั้่นำเสนอรายละเอียด ให้ ความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องรุ่นต่างๆ ประวัติความเป็นมาในยุคสมัยต่างๆ
- หลังเลนส์สองพระ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุมงคล รายละเอียด ลักษณะเด่น ประวัติความเป็นมา
- สดจากหน้าพระ นำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในลักษณะแบบวาไรตี้ นำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายทั้งการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การไปเยี่ยมชมสถานที่ สำคัญทางพุทธศาสนา
- ศาลาวัด เป็นคอดลัษนั้่นเน้นหนักไปทางด้านกรนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับวงการ พุทธศาสนา เรื่องทั่วไปในพระพุทธศาสนา เช่น ป่วยเพราะโยม
- คำบรรยายพระไตรปิฎก นำเสนอเรื่องราว รายละเอียดตามแบบแผนใน พระไตรปิฎก ให้ความรู้เรื่องพระไตรปิฎก
- เดินสายไหว้พระ นำเสนอเนื้อหาที่เน้นนำเสนอเรื่องราวในลักษณะของพุทธ ศาสนาเชิงท่องเที่ยว การพาไปเยี่ยมชมวัด ให้รายละเอียดของประวัติ บรรยากาศ สถานที่
- มีศัพท์ มีแสง โดย เสถียรพงษ์ วรรณปก ให้ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ทาง พระพุทธศาสนาตามแบบแผนพระไตรปิฎก ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องพร้อมรายละเอียด

- ให้อำนาจพระประธาน เป็นคอดลัมนี่ที่นำเสนอเรื่องราวในลักษณะของพุทธศาสนาเชิงท่องเที่ยว พาเยี่ยมชม ให้ประวัติ ความเป็นมารายละเอียดของพระประธานในวัดต่างๆ พุทธคุณ บรรยายกาศรอบๆวัด
- หน้าต่างศาสนา โดย สำนักงานพระพุทธรักษา นำเสนอข่าวสารทางพุทธศาสนา ลักษณะให้ความรู้เรื่องกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ในทางพุทธศาสนา เช่น ระเบียบพิธีเวียนเทียน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น
- ผู้ตรวจการวัด นำเสนอเรื่องราวรายละเอียด บรรยายกาศลักษณะของวัดต่างๆ สิ่ง ที่ควรปรับปรุง แก้ไข รวมถึงประวัติความเป็นมา ส่วนใหญ่เน้นเรื่องของการให้คำแนะนำ ด้านบรรยากาศ สถานที่
- เลอะแผงหนังสือธรรมะ นำเสนอแนะนำหนังสือเกี่ยวกับธรรมะ

ผลจากการเก็บข้อมูลแบ่งคอดลัมนี่ที่นำเสนอดูมการณี่ออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1.คอดลัมนี่ที่นำเสนอดูมการณี่ทางพุทธศาสนาที่เก็บค่าความถี่ได้

คอดลัมนี่ที่นำเสนอดูมการณี่ทางพุทธศาสนาที่เก็บค่าความถี่ได้ หมายถึง การนำเสนอ ดูมการณี่ทางพุทธศาสนาในลักษณะการนำเสนอผ่านคอดลัมนี่ และมีการนำเสนอ ดูมการณี่ทางพุทธศาสนาในประเด็นต่างๆ ที่สามารถเก็บค่าความถี่ได้อย่างชัดเจน ซึ่งการนำเสนอ ดูมการณี่ทางพุทธศาสนาผ่านคอดลัมนี่ของหนังสือพิมพ์ข่าวสดที่สามารถเก็บค่าความถี่ได้ ประกอบด้วย คอดลัมนี่ นิทานมงคลธรรม ธรรมะวันหยุด อริยะะโลกที่ ๖ พระพรหมคุณาการณี่ วงการพระสุด สัปดาห์ สิบล่อหั้น รอบด้านวงการพระ คำพระ ฝึสางเคงแคง และศาลาวัด

จากการศึกษาพบว่าดูมการณี่ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอดูมการณี่ที่กล่าวมาข้างต้น นั้น มีการนำเสนอ ดูมการณี่ตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ในประเด็นเรื่อง การประพฤติ ดีได้รับการนำเสนอมากที่สุดร้อยละ 37.07รองลงมาคือประเด็นเรื่อง กรรม และการหลุดพ้น ดัง ตารางที่ 1

การประพฤติดี ประเด็นที่นำเสนอ ได้แก่ การมีสติ การรักษาศีล รวมไปถึงการเดินทางสาย กลาง และการหมั่นสร้างกุศล

กรรม อุดมการณ์ที่นำเสนอเรื่องกรรมนั้น ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอแนวทางผลเห็นการปฏิบัติตนตามแนวทางทางพุทธศาสนา ซึ่งมี 2 ประการ คือ กุศลกรรม และอกุศลกรรม หากประกอบกรรมดีจะได้ดี ทำชั่วจะได้ชั่ว

รองลงมา คือ การนำเสนออุดมการณ์เรื่อง การหลุดพ้น ในทางพุทธศาสนาการหลุดพ้น หรือ นิพพาน นั้นเป็นหนทางหรือเป็นจุดสูงสุดในทางพุทธศาสนา

ในส่วนการนำเสนออุดมการณ์ในประเด็นการพึ่งตนเอง การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นนี้สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนตามหลักพุทธศาสนาที่สอนให้รู้จักพึ่งตนเอง พึ่งตนเองในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการกระทำ ลงมือกระทำการทำงานเพียงลำพัง โดยถือตนไม่รวมมือกับผู้อื่น แต่อุดมการณ์เรื่องการพึ่งตนเองที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันนี้ หมายถึง เมื่ออยากได้สิ่งใดต้องรู้จักลงมือกระทำ ไม่หวังผลจากการขอร้องขอต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆ หากไม่ลงมือกระทำแล้วก็ไม่มีทางที่จะประสบผลสำเร็จได้

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของคอลัมน์หนังสือพิมพ์ข่าวสด

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
หลักธรรม	กรรม	17	14.66
	การหลุดพ้น	15	12.93
	ชาติภพ	9	7.76
	พึ่งตนเอง	6	5.17
	ความไม่เที่ยง	7	6.03
	การประพฤติดี	43	37.07
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	5	4.31
	พยากรณ์	0	0.00
	พิธีกรรม	1	0.86

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
พุทธศาสนากับ วิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	0	0.00
	เหตุผล	3	2.59
	กระบวนการแนวคิด	10	8.62
รวม		116	100.00

2. การนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาในคอลัมน์ที่มีความถี่คงที่

การนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาในคอลัมน์ที่มีความถี่คงที่ หมายถึง การนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาในคอลัมน์ที่นำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาในประเด็นเดิมในทุกครั้งที่นำเสนอเนื้อหาคอลัมน์นั้นๆ จึงมีลักษณะการนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาที่มีความถี่คงที่ ไม่ได้แสดงนัยยะสำคัญเมื่อนำมาเก็บค่าความถี่ และหาค่าทางสถิติ ในหนังสือพิมพ์ข่าวสด ประกอบไปด้วยคอลัมน์ เปิดตลับพระใหม่ มุมพระเก่า พันธุ์แท้พระเครื่อง ชุมพระเครื่อง สองเหรียญเด่น ชมรมพระเครื่อง หลังเลนส์ส่องพระ

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาที่นำเสนอผ่านคอลัมน์ข้างต้นนั้น นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาหลัก 2 ประการ คือ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ พิธีกรรม ในความถี่ที่คงที่ กล่าวคือ นำเสนออุดมการณ์ทาง 2 ประการ ในทุกครั้ง

จากคอลัมน์ทั้ง 7 คอลัมน์ นั้นเป็นคอลัมน์ที่นำเสนอเกี่ยวกับพระเครื่อง เครื่องรางของขลัง วัตถุมงคล ในการนำเสนอในเนื้อหาส่วนใหญ่จะมีลักษณะเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน คือ ลักษณะประวัติความเป็นมา เกจิอาจารย์ การประกอบพิธีกรรม รวมไปถึงพุทธคุณของวัตถุมงคลต่างๆ โดยนำเสนอผ่านอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา 2 ประเด็นหลัก คือ

อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ – กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การกล่าวถึงพุทธคุณของวัตถุมงคล

พิธีกรรม – การสร้างวัตถุมงคล การสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น

เปิดตลาด WS-ใหญ่ **เหรียญหลวงปู่สร้อย**

หลวงปู่สร้อย จิตตพันธุ์โต อดีตเจ้าอาวาสวัดทรงศิลา ต.สันป่าดอง อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม เป็นพระเกจิอาจารย์เรื่องวิทยาคม ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ร่วมสมัยเดียวกับ หลวงปู่สารุ วัดบ้านเหล่า อ.พยัคฆภูมิพิสัย และหลวงปู่ป้อ วัดโพธิ์ศรี บ้านเอี้ยค อ.เมือง จ.มหาสารคาม

หลวงปู่สร้อยเกิดประมาณปี อ.พยัคฆภูมิพิสัย โดยมีพระครูสิทธิราช พระเกจิชื่อดังภาคอีสาน เป็นพระอุปัชฌาย์

ท่านมีความรู้ด้านสมุนไพร เพื่อช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บให้ชาวบ้านได้มาก โดยไม่ได้เรียกเงินค่ารักษาแต่อย่างใด สร้างความศรัทธาจากสาธุชนคนยากคนจน

หลวงปู่สร้อยได้อยู่จำพรรษาวัดบ้านปลาขาว อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม สุกท้ายและมรณภาพลงในปี พ.ศ. 2484 สิริอายุ 56 พรรษา 36

วัตถุมงคลหลวงปู่สร้อยที่โด่งดัง เป็นสุดยอดปรารถนาของบรรดา

เขียนพระ คงหนีไม่พ้นตะกรุดเนื้อฝ้ายบาตร ที่มีความโดดเด่นด้านคงกระพัน แคล้วคลาด อุบัติภัยกริบใช้หลวงปู่สร้อย ได้ร่วมกับวัดบ้านปลาขาว จัดสร้างเหรียญรูปเหมือนหลวงปู่สร้อย ในวันมาฆบูชา เพื่อรำลึกถึงคุณงามความดีของท่าน และหารายได้นำไปพัฒนาเสนาสนะภายในวัด

ลักษณะเป็นเหรียญกลม มีหู จำนวนการสร้างจำนวน 2,000 เหรียญ มีเนื้อทองแดงอย่างเดียว

ด้านหน้าเหรียญ ได้ห้วงเป็นอักษรเขียนว่า “นะโมตัสสะ” จากด้านซ้ายของเหรียญโค้งลงไปด้านล่าง วนขึ้นไปทางด้านขวา เขียนคำว่า “พระอุปัชฌาย์สร้อย จิตตพันธุ์โต” บริเวณกลางเหรียญเป็นรูปเหมือนหลวงปู่สร้อย

ส่วนด้านหลังเหรียญยกขอบ ได้ห้วงเขียนว่า “วัดทรงศิลา จ.มหาสารคาม” ตรงกลางเหรียญเป็นรูปพระพุทธรูปปางนั่งสมาธิ ด้านล่างแถวแรกเขียนว่า “มาฆบูชา”

และแถวที่สองเขียนว่า “๒๕๑๕” เป็นปีพ.ศ.ที่สร้าง

พระศรีวิจิตร โมลี อดีตเจ้าคณะอำเภอ นาเชือก พร้อมด้วยพระเกจิอาจารย์ชื่อดังของมหาสารคามในยุคหนึ่งหลายรูป เช่น หลวงปู่มี กั้นตสีโล ฯลฯ ประกอบพิธีพุทธาภิเษก ที่วัดทรงศิลา บ้านปลาขาว

หลังเสร็จพิธีเปิดให้เช่าบูชา เหรียญละ 19 บาท แม้จะเป็นเหรียญตาย สร้างภายหลังจากหลวงปู่สร้อยมรณภาพแล้ว แต่ด้วยความที่พระสงฆ์ผู้ปลุกเสกเป็นพระสงฆ์วิเศษที่มีคุณธรรมอันสูงส่งจึงได้ถูกเช่าบูชาหมดไปอย่างรวดเร็ว และได้รับความนิยมนักสะสมมาโดยตลอดครบจนถึงปัจจุบัน

เหรียญหลวงปู่สร้อยจัดเป็นเหรียญดีราคาถูกเหรียญหนึ่งของเมืองมหาสารคาม ที่ค่อนข้างจะหายาก ทำให้ได้รับความนิยมนในพื้นที่มาโดยตลอดราคาเช่าหาในปัจจุบันไม่สูงเกินไปนัก เหรียญสวยคม อยู่ที่หลักพันต้น สวยน้อยก็อยู่หลักร้อยกลาง

จึงเป็นเหรียญหนึ่งที่นักสะสมนิยมพระเครื่องควรบูชาไว้ในครอบครอง

ตัวอย่างการนำเสนออุดมการณ์ในประเด็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์และพิธีกรรม

จากหนังสือพิมพ์ข่าวสด วันที่ 27 ธันวาคม 2552

3. คอรัลมันที่ไม่แผงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ชัดเจนแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

คอรัลมันที่ไม่ได้แผงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ชัดเจนแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในทิศทางต่างๆ คือ การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ได้นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ชัดเจน แต่เนื้อหาที่นำเสนอเน้นส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ทั้งด้านบวก กลาง ลบ ในหนังสือพิมพ์ข่าวสดประกอบด้วยคอรัลมัน เลอะแผงหนังสือธรรมะ ผู้ตรวจการวัด หน้าต่างศาสนา ไหว้พระประธาน มีศัพท มีแสง สดจากหน้าพระ เดินสายไหว้พระ

คอลัมน์เหล่านี้เป็นคอลัมน์ที่นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องทางพุทธศาสนาที่หลากหลาย แต่ไม่ได้เน้นการนำเสนอหลักธรรมคำสอน หรือ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนา นำเสนอข่าวสาร ความเคลื่อนไหว ระเบียบข้อปฏิบัติเท่านั้น จึงไม่สามารถที่จะสรุปได้ว่านำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นใดชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามเป็นคอลัมน์ที่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในทิศทางบวก เช่น การเดินสายไหว้พระ การประกาศผลสถานปฏิบัติธรรมดีเด่น ล้วน ส่งผลในด้านดีต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งสิ้น

หน้าต่างศาสนา
สำนักปฏิบัติธรรม
ประจำจังหวัดดีเด่น

เมื่อเร็วๆ นี้ นางจุฬารัตน์ บุญยกร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้แถลงข่าวถึงเรื่อง สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น ประจำปี 2552 จำนวน 82 แห่งทั่วประเทศ โดยกล่าวว่า

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจสำคัญคือการรับสนองงาน คณะสงฆ์และพัฒนากิจการพระพุทธศาสนา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมด้วยดีตลอดมา เพราะถือว่าเป็นการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เน้นได้ตรงจุดคือการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมขึ้นตามความสนใจของประชาชนมี

ซึ่งในสภาวะปัจจุบันนี้สังคมไทยมีความเสื่อมโทรมทางด้านจิตใจ เป็นโรคภูมิคุ้มกันบกพร่องทางด้านอารมณ์ ยาที่จะแก้ไขได้คือศรัทธา เป็นผลผลิตมาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า ธรรมโอสถ หรือการปฏิบัติธรรมฝึกอบรมจิตใจให้มีสมาธิเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดสติปัญญาทำหน้าที่รับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและมีอุบายอันแท้จริงของชีวิต จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และคณะกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้กำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคม ให้มีคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงาน เพื่อรองรับการเข้าไปถือศีลปฏิบัติธรรมและทำกิจกรรมทางศาสนาอื่นๆ ตามนโยบายของคณะสงฆ์และของรัฐบาลในการเผยแผ่และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนซึ่งปัจจุบันนี้ สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดที่ได้จัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคมทั่วประเทศ จำนวน 1,016 แห่ง แต่ปรากฏว่าสำนักปฏิบัติธรรม ส่วนมากอยู่ระหว่างการพัฒนาปรับปรุงสำนักให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด จากจุดดังกล่าวนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงแสวงหาแนวทางที่จะมีส่วนในการช่วยพัฒนาส่งเสริมสำนักทั้งหลายให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จึงกำหนดโครงการคัดเลือกสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ 82 พรรษา ประจำปี 2552 ขึ้น เพื่อส่งเสริมสำนักปฏิบัติธรรมที่ได้มาตรฐานและเป็นการช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสำนักปฏิบัติธรรมเหล่านั้น ว่ามีสภาพอย่างไร มีความพร้อมในการรองรับการเข้าไปถือศีลปฏิบัติธรรมมากน้อยแค่ไหน และตั้งอยู่ที่ไหนบ้าง

โดยมอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทำการสำรวจและคัดเลือกสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดที่อยู่ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ที่มีความพร้อมด้านสถานที่ ด้านวิทยากร และด้านบริหารจัดการตามเกณฑ์ที่กำหนด ให้คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น

ซึ่งจะกำหนดจัดพิธีมอบประมาณเดือนพฤศจิกายน ศกนี้

จุไรรัตน์ มีศิริ
กองพุทธศาสนนิเทศ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ตัวอย่างคอลัมน์ที่ไม่แผงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ชัดเจนแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา หนังสือพิมพ์ข่าวสด วันที่ 6 กันยายน 2552

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์ข่าวสด

การเก็บข้อมูลเรื่อง การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผู้วิจัยทำการเก็บข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาผ่านหน้าหนึ่งและข่าวในหน้าในส่วนการนำเสนอเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์ข่าวสดทั้งหมด 166 ข่าว ผลที่ปรากฏ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงประเภท จำนวนข่าวและร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์ข่าวสด

ประเภทข่าว	จำนวนข่าว	ร้อยละ
ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	75	45.18
ข่าวที่ไม่ได้เผยแพร่นัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	91	54.82
รวม	166	100.00

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านการนำเสนอข่าวทางหนังสือพิมพ์ข่าวสด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา และข่าวที่ไม่ได้เผยแพร่นัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

1. ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งหมด 75 ข่าว โดยนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นความดีที่ต่างแตกต่างกันดังที่แสดงให้เห็นในตารางที่ 3

ผลปรากฏว่าข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านหลักธรรมคำสอนในประเด็น การประพฤติดี มากที่สุดร้อยละ 37.50 รองลงมาคือ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ร้อยละ 28.85 ลำดับที่ 3 คือ พิธีกรรม ร้อยละ 25.00 ส่วนอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านหลักธรรมที่ไม่ปรากฏ คือ การหลุดพ้น และความไม่เที่ยง นอกจากนี้ยังไม่ปรากฏการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับพุทธวิทยาศาสตร์อีกด้วย

ตารางที่ 3 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์ข่าวสด

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
หลักธรรม	กรรม	7	6.73
	การหลุดพ้น	0	0.00
	ชาติภพ	1	0.96
	พึ่งตนเอง	1	0.96
	ความไม่เที่ยง	0	0.00
	การประพาศดี	39	37.50
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	30	28.85
	พิธีกรรม	26	25.00
	พยากรณ์	0	0.00
พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	0	0.00
	เหตุผล	0	0.00
	กระบวนการแนวคิด	0	0.00
รวม		104	100.00

2. ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลกระทบต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งหมด 91 ข่าว โดยส่วนใหญ่ส่งบวกรวมผลปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลกระทบต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์ข่าวสด

ประเภทข่าว	ส่งผลกระทบต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา		
	บวก	กลาง	ลบ
ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	44 (48.35)	21 (23.08)	26 (28.57)

ผลจากการเก็บข้อมูลพบว่าชาวที่ไม่ได้แผ่เผยนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านบวกทั้งหมด 44 ชาว คิดเป็นร้อยละ 48.35 รองลงมา คือ ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านลบทั้งหมด ร้อยละ 28.57 และเป็นกลาง คือ ไม่ส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบ ร้อยละ 23.08

ชาวที่ไม่ได้แผ่เผยนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ส่งผลในด้านบวกส่วนใหญ่แล้วจะนำเสนอข่าวการบอกบุญ ชาวที่ส่งเสริมพุทธศาสนาในทางบวก เช่น การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างหอพระไตรปิฎก

นำหลักธรรมผ่านสื่อออนไลน์

น.พ.บัญชา พงษ์พานิช กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการมูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ เปิดเผยว่า มูลนิธิหอจดหมายเหตุฯ ได้จัดกิจกรรมในการเผยแพร่ธรรมะ โดยจะนำหลักธรรมของท่านพุทธทาส พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) และพระมหาภูติชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) มาเผยแพร่ โดยใช้สื่อหลากหลายรูปแบบเพื่อให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่มากขึ้น จึงมีการดำเนินงานโครงการธรรมะใกล้มือ ประกอบด้วย 1.ธรรมะ 4 U เป็นการรับฟังเสียงธรรมะผ่านโทรศัพท์มือถือ 2.ธรรมะดีดี เป็นการรับซื้อธรรมและเสียงธรรมะประจำวันทางอีเมล 3.ชุมชนธรรมะออนไลน์ www.dhamm4u.com ที่จะรวบรวมหลักธรรม ปฏิทินกิจกรรมธรรมะ แผนที่ศาสนสถาน สถานปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งมีบริการรับซื้อธรรมผ่านทาง Twitter (ทวิตเตอร์) โดยเข้าไปที่ <http://twitter.com/buddhadasa>

ขณะเดียวกัน ยังมีโครงการซีดีเปล่าแลกเปลี่ยนธรรมะบรรยายของท่านพุทธทาส การเผยแพร่ธรรมะผ่านสถานีวิทยุเครือข่ายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 44 สถานีทั่วประเทศ ทุกวันเสาร์ และวันอาทิตย์ต้นเดือน เวลา 17.30-18.00 น. การนำคลิปเสียงธรรมะเพื่อเป็นข้อคิดในการใช้ชีวิตประจำวันออกอากาศหลังรายการข่าวทางช่อง 9 และช่อง 11 รวมทั้งโครงการกิจกรรมท่องเที่ยวพุทธสถานและปฏิบัติธรรมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยด้วย

ตัวอย่างชาวที่ไม่ได้แผ่เผยนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ส่งผลในด้านบวก

หนังสือพิมพ์ข่าวสด วันที่ 3 ธันวาคม 2552

ชาวที่ไม่ได้แผ่เผยนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ส่งผลในด้านลบส่วนใหญ่แล้วจะนำเสนอข่าวในทางที่ส่งผลให้พระพุทธศาสนาเสื่อมเสีย เช่น การปฏิบัติตนที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ ความขัดแย้งในวงการพุทธศาสนา

มีอีก'พระ'ตุ้ดเณร'แต่'ว' เสริมสวย เข้า'ชา'ลอน'แต่'ง'สา'

ให้'สีกา'แต่'ง'หน้า
แณ'ฉีก'โบ'ที'อก'กั'
ม'ส'กั'หนั'ก'ใจ'-'เก็บ'
อุ'ป'บ'ณ'ยั'กั'ค'บ'ว'บ'
อง'กั'กร'เก'ย'เ'ย'มี'อีก' 'พระ'ตุ้ด-
เณร'แต่'ว' 'บาง'รูป'ถึง'ขนาด'เข้า'
ร้าน'เสริม'สวย □ อ่าน'ต่อ'หน้า'14

ตัวอย่างข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ส่งผลในด้านลบ

หนังสือพิมพ์ข่าวสด 18 มกราคม 2552

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์คอลัมน์คม ชัด ลึก

การนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันผ่านคอลัมน์

ลักษณะการนำเสนอคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์ข่าวสดที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ประกอบด้วยคอลัมน์ดังต่อไปนี้

- เสกศิลป์แผ่นดินใจ โดย เสกศิลป์ วิชญาณกูร นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ การนำธรรมชาติมานำเสนอในแง่มุมของธรรมชาติ
- ขุมทรัพย์จากพระไตรปิฎก โดย พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัตต์ นำเสนอเนื้อหาหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในรูปแบบของคำกลอนสอนใจ
- สโมสรวนพระ นำเสนอข่าวสารสั้นในวงการพระพุทธศาสนา
- ฟังตนฟังธรรม โดย เพ็ญลักษณ์ ภักดีเจริญ
- ธรรมะสอนใจ การนำเสนอเนื้อหา หลักธรรมะสอนใจ เตือนสติ ให้ข้อคิดแก่ผู้อ่าน จากการสัมภาษณ์บุคคลในรายการต่างๆ ของช่องธรรมะทีวี
- สรรณะคนดัง โดย ไตรเทพ ไกรงู เนื้อหาของคอลัมน์นี้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพระเครื่องของบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการต่างๆ ทั้งประวัติ ที่มาของพระเครื่อง รวมไปถึงพุทธคุณของพระเครื่อง
- ปัญญา ประภาคาร โดย ว.วชิรเมธี การนำเสนอเนื้อหา ข้อคิดในหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา
- ภาวนาวิถี โดย พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ การนำหลักธรรมมาบรรยายสอนใจ รวมถึงการประยุกต์หลักธรรมคำสอนเพื่อนำมาให้ข้อคิด เตือนใจในสถานการณ์ทางสังคม
- ธรรมะจากข่าว เป็นการนำเอาธรรมะ หลักปฏิบัติตนตามแนวทางพุทธศาสนาไปประยุกต์ อธิบาย ทำความเข้าใจ รวมไปถึงการแนะนำจากกรณีข่าวหรือเทศกาลต่างๆ
- พระเครื่องคมชัดลึก นำเสนอข่าวสาร รายละเอียด ลักษณะ ประวัติ พุทธคุณ ของพระเครื่อง
- คมเลนส์ส่องพระ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพระเครื่องรุ่นต่างๆ

- ท่องไปในแดนธรรม โดย ไตรเทพ ไกรฐุ แนะนำวัด พาเยี่ยมชมวัดวาอารามต่างๆ พร้อมทั้งให้รายละเอียดสถานที่นั้นๆ
- ปกิณกะพระเครื่อง ให้รายละเอียด เรื่องราวทั่วไปเกี่ยวกับพระเครื่อง
- สาระสังเขปพระเนื้อชิน โดย ชชาติ วิศิษฐ์สรอรรถ ให้ความรู้ รายละเอียด ประวัติ พุทธคุณ การก่อสร้าง พระเครื่อง วัดอุ้มงคลที่มีลักษณะเป็นเนื้อชิน
- เส้นทางพระเครื่อง โดยตาล ต้นหยง นำเสนอเนื้อหาประวัติเขียนพระ ผู้ทำการซื้อ ขายพระเครื่อง นักสะสมพระเครื่อง ทั้งด้านพุทธศิลป์และพุทธคุณ การอนุรักษ์วัดอุ้มงคลของเก่า โบราณ
- ชั่วโมงเขียน เป็นคอลัมน์ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพระเครื่อง ทั้งประวัติ รายละเอียด ลักษณะ พุทธคุณ

จากการเก็บข้อมูลได้ผลดังนี้

1. คอลัมน์ที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่เก็บค่าความถี่ได้

คอลัมน์ที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่เก็บค่าความถี่ได้ประกอบด้วย เสกศิลป์ แผ่นดินใจ ชุมทรัพย์จากพระไตรปิฎก สโมสรวันพระ ฟังตนฟังธรรม ธรรมะสอนใจ สรรณะคนดัง ปัญญาประกาศาร ภาวนาวิถี ธรรมะจากข่าว

คอลัมน์ที่การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นหลักธรรมคำสอนในด้านการประพฤติดีมากที่สุดร้อยละ 46.49 รองลงมา คือ กรรม ร้อยละ 13.16 ความไม่เที่ยงร้อยละ 8.77 นอกจากนี้มีการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ในประเด็น กระบวนการและแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 7.84

ตารางที่ 5 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของคอแล้มน์หนังสือพิมพ์คมชัดลึก

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
หลักธรรม	กรรม	15	13.16
	การหลุดพ้น	5	4.39
	ชาติภพ	3	2.63
	พึ่งตนเอง	4	3.51
	ความไม่เที่ยง	10	8.77
	การประพฤติดี	53	46.49
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	8	7.02
	พยากรณ์	0	0.00
	พิธีกรรม	4	3.51
พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	1	0.88
	เหตุผล	2	1.75
	กระบวนการแนวคิด	9	7.89
รวม		114	100.00

2. การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านคอแล้มน์ที่มีความถี่คงที่

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านคอแล้มน์ที่มีความถี่คงที่ในหนังสือพิมพ์คมชัดลึก ประกอบด้วย พระเครื่องคมชัดลึก คมเลนส์สองพระ ท่องไปในแดนธรรม ปกิณกะพระเครื่อง สาระสังเขปพระเนื้อชิน เส้นทางพระเครื่อง ชั่วโมงเขียน

อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอในคอแล้มน์ข้างต้นของหนังสือพิมพ์คมชัดลึก ที่มีการนำเสนออย่างสม่ำเสมอในความถี่ที่คงที่หรือนำเสนอทุกครั้ง คือ การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสาน ในประเด็น อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และพิธีกรรม

ในการนำเสนอทั้ง 2 ประเด็นนั้น มาจากการนำเสนอเนื้อหาในคอแล้มน์ในลักษณะของประวัติความเป็นมา รายละเอียด ลักษณะของพระเครื่อง เครื่องรางของขลัง วัตถุประสงค์ประเภท

ต่างๆ รวมไปถึงการนำเสนอพุทธคุณ ที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และการประกอบพิธีกรรมในการสร้างปลุกเสก การสร้างพระเครื่อง

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านการนำเสนอข่าวทางหนังสือพิมพ์คมชัดลึก

การเก็บข้อมูลเรื่อง การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผู้วิจัยทำการเก็บข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาผ่านหน้าหนึ่งและข่าวในหน้าในส่วนการนำเสนอเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์คมชัดลึกทั้งหมด 106 ข่าว มีทั้งข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา และข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผลปรากฏดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงประเภท จำนวนข่าวและร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์คมชัดลึก

ประเภทข่าว	จำนวนข่าว	ร้อยละ
ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	69	65.09
ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	37	34.91
รวม	106	100.00

1. ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งหมด 69 ข่าว โดยนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นความถี่ที่ต่างแตกต่างกัน มีการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในประเด็นการประพฤติดีมากที่สุดถึงร้อยละ 47.41 รองลงมาคือการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสานในประเด็น อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และพิธีกรรม ในความถี่เท่ากัน ร้อยละ 17.24 ส่วนอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านหลักธรรมที่ไม่ปรากฏ คือ การพึ่งตนเอง และกระบวนการแนวคิดทางวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 7 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์คมชัดลึก

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
หลักธรรม	กรรม	7	6.03
	การหลุดพ้น	2	1.72
	ชาติภพ	1	0.86
	พึ่งตนเอง	0	0.00
	ความไม่เที่ยง	5	4.31
	การประพฤติดี	55	47.41
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	20	17.24
	พยากรณ์	2	1.72
	พิธีกรรม	20	17.24
พุทธศาสนากับ วิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	1	0.86
	เหตุผล	3	2.59
	กระบวนการแนวคิด	0	0.00
	รวม	116	100.00

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านหลักธรรมคำสอน โดยการนำเสนอในประเด็นการประพฤติดี มีการนำเสนอทั้งในด้านจิตใจและการกระทำ กล่าวคือ การนำเสนอในแง่ของการปฏิบัติตน เช่น การรักษาศีล ความกตัญญู นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอในแง่จิตใจ คือ การคิดดี การเห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างการนำเสนอข่าวจากหนังสือพิมพ์ คมชัดลึก 31 ธันวาคม 2552

จากการนำเสนอข่าวข้างต้นนั้นในเนื้อหาข่าวนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ด้านหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ในประเด็นการประพฤติดี กรณีนี้นำเสนอการทำบุญ การรักษาศีล การเข้าวัดฟังธรรม ตั้งสติ เจริญสมาธิ

นอกจากนี้ยังมีการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบพุทธวิทยาศาสตร์ในประเด็น การเปรียบเทียบ และในหลักการใช้เหตุและผล ทิศทางในการนำเสนอที่นำเสนอในทิศทางบวก คือ ส่งเสริมและสนับสนุนอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏ

ทุกข์ยุคพุทธกาล กับ ทุกข์วันนี้

อริยสัจ 4 ของพระพุทธองค์นั้นว่าด้วยเรื่อง ทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย) การพ้นทุกข์ (โดยถาวร หรือนิพพาน หรือนิโรธ) และเส้นทางที่จะนำไปสู่การพ้นทุกข์ (มรรค)

ในโลกของตะวันตกสมัยใหม่แล้ว เชื่อว่า "จิต" มีค่าแค่เพียงผลของ "กระบวนการชีวเคมี" เพราะ ต่อมาในร่างภายหลังสารบางประเภทออกมาทำให้เรากระวนกระวาย ทำให้เรานอนไม่หลับ ทุกข์ใจ ปวดหัวเป็นไมเกรน ... หากท่านเชื่อแบบนั้นก็หยุดอ่านต่อเถอะครับ แล้วก็ไปซื้อยานอนหลับ ยาแก้ปวดประสาท ยาแก้ปวดหัวมาแก้กันที่ปลายเหตุแทนที่ แต่หากท่านเชื่อว่า "จิต" นั้นเป็นคัมภีร์ "กระบวนการชีวเคมี" และจิต คือสิ่งที่สามารถบริหารจัดการได้ ควบคุมได้ และตั้งใจจะแก้ไขปัญหาคือต้นเหตุ ก็ควรที่จะเริ่มต้นศึกษา "แก่น" ของพระธรรมอริยสัจ 4 ที่เป็นเหมือนแผนที่อธิบายความทุกข์ การพ้นทุกข์

ตัวอย่างการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่เปรียบหลักการทางพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์
หนังสือพิมพ์คมชัดลึกวันที่ 14 พฤษภาคม 2552

2. ชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งหมด 37 ชาว แต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผลจากการเก็บข้อมูลดังตารางที่ 8 พบว่าชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านบวกทั้งหมด 12 ชาว เท่ากับ เป็นกลาง คือ ไม่ส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบ และชาวที่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านลบทั้งหมด 13 ชาว คิดเป็นร้อยละ 35.14

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์คมชัดลึก

ประเภทชาว	ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา		
	บวก	กลาง	ลบ
ชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะ	12	12	13
อุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	(32.43)	(32.43)	(35.14)

ชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ส่งผลในด้านบวกส่วนใหญ่แล้วจะนำเสนอข่าวที่ส่งเสริมพุทธศาสนาในทางบวก เช่น วัดกับสังคม พระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม

โปรดเกล้าฯ
เลื่อนสมณศักดิ์
พระเถระ 8 รูป
ตั้ง 2 สมเด็จพระสังฆราช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อน
สมณศักดิ์พระเถระานุเถระประจำ
จำปี 2552 จำนวน 86 รูป “พระ
พรหมมุนี” วัดบวรฯ เป็น สมเด็จพระ
พระวันรัต “พระสาสนโสภณ” วัด
ราชบพิธ เป็นสมเด็จพระมหามุนี
วงศ์

อ่านต่อหน้า 13

ตัวอย่างชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก 25 พฤศจิกายน 2552

ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ส่งผลในด้านลบส่วนใหญ่แล้วจะ
นำเสนอข่าวในทางที่ส่งผลให้พระพุทธศาสนาเสื่อมเสีย ความขัดแย้ง

‘บิณฑบาตทับเส้น 2 หลวงตาเปิดศึก ไล่ตีกลางตลาด

หลวงตาวัย 70 นุญพระวัย 64
บิณฑบาตทับเส้นทาง ควง
ตะพึดไล่หวดกลางตลาด
แม่ค้าห้ามรื้อน คร.รวบ
ไล่ขอมสีก โข้วสมุค
บัญชีเงินฝากนับล้าน
บาท **อ่านต่อหน้า 13**

ตัวอย่างข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก 19 กันยายน 2553

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์

การนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันผ่านคอลัมน์

ลักษณะการนำเสนอคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ประกอบด้วยคอลัมน์ดังต่อไปนี้

- สว่าง ใจ กลางใจ โดย สมาน สุคติ นำเสนอประวัติ ผลงาน ของพระสงฆ์ บทบาท ของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาสังคม
- คาบไบลาน ผ่านลานพระ นำเสนอเรื่องราวประวัติของพระสงฆ์ เน้นเรื่อง การปฏิบัติตน ทั้งทางธรรมและการเจริญสมาธิ วิปัสสนา
- กรรมภาวิวัฒน์ นำเรื่องเล่าในสมัยพุทธกาลมาประยุกต์และนำเสนอในแง่มุมตาม คำสอนทางพุทธศาสนา
- มองย้อนศร นำเสนอเนื้อหาในลักษณะจรรโลงใจ พร้อมกับสอดแทรกหลักธรรม คำสอนทางพุทธศาสนา
- Moral Quatient โดย สลิล นำเสนอเนื้อหาหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้กับเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม
- อัศจรรย์พันลึก โดย อ.ตุ้ย วรรณม นำเสนอเนื้อหา การเล่าถึงความมหัศจรรย์ ปาฏิหาริย์ ในพุทธศาสนา
- เครื่องรางอินเทอร์เน็ต นำเสนอข้อมูลของวัตถุมงคล ประวัติ ความเป็นมา การสร้าง พุทธคุณ
- แวดวงสงฆ์ โดย ส.วรสุโต นำเสนอเรื่องราว ข่าวสารสั้นๆในแวดวงพระสงฆ์

จากการเก็บข้อมูลได้ผลดังนี้

1. คอลัมน์ที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่เก็บค่าความถี่ได้ ประกอบด้วย สว่าง ใจ กลางใจ คาบไบลานผ่านลานพระ กรรมภาวิวัฒน์ มองย้อนศร Moral Quatient ครูไม่พัก ศิษย์ลักจำ และอัศจรรย์พันลึก

จากตารางที่ 9 พบว่าหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์มีการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านหลักธรรมคำสอน ในประเด็นการประพฤติดีมาถึงร้อยละ 44.62 รองลงมาประเด็น กรรม ร้อยละ 11.90 และการหลุดพ้น ร้อยละ 11.21

ตารางที่ 9 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของคอลัมน์หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
หลักธรรม	กรรม	52	11.90
	การหลุดพ้น	49	11.21
	ชาติภาพ	34	7.78
	ฟังตนเอง	5	1.14
	ความไม่เที่ยง	38	8.70
	การประพฤติดี	195	44.62
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	5	1.14
	พยากรณ์	3	0.69
	พิธีกรรม	5	1.14
พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	8	1.83
	เหตุผล	0	0.00
	กระบวนการแนวคิด	43	9.84
	รวม	437	100.00

การนำเสนอในประเด็นการประพฤติดีนั้นมีการนำเสนอการปฏิบัติตนของชาวพุทธในการส่งเสริมให้ประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นคนดีตามแนวทางพุทธศาสนา ทั้ง การมีสติ ไม่ประมาท รักษาศีล ละกิเลสทั้งปวง

ประเด็นในเรื่อง กรรม นอกจากจะนำเสนอในเรื่องผลของการกระทำแล้ว ยังนำเสนอในประเด็นของหลักการของเหตุและผลตามแนวทางทางพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4 เมื่อสิ่งนั้นเกิด สิ่งนี้จึงเกิด เป็นเหตุและผลสอดคล้องตามกัน

กรรมภาควิวัฒน์

83 ๒...อ.ตุ้ย วรธรรม

ชาวพุทธต้องรู้ให้จริง

สมัยนี้มองมาทางศาสนาก็มีคำใหม่ๆ อีตๆ ที่ไม่เข้ากับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา หรือพระพุทธศาสนาไม่ได้สอน เช่น การแก้กรรม การสะกนกรรม แต่คนก็ชอบพูดกันโดยไม่ดูว่าคำใหม่ๆ ที่ได้รับการคิดค้นประดิษฐ์ประดอยขึ้นมา นั้น ซึ่งจะโดยใครหรือจากสำนักไหนเป็นปฐมก็แล้วแต่ แต่เห็นได้ว่าพูดกันมากจนบางครั้งเป็นกระแสให้คนส่วนใหญ่ที่หนีไปทางศรัทธาจริตต้องไหลตาม

หนักเข้าก็มีการทำพิธีกรรมต่างๆ เช่น แก้กรรม สะกนกรรม ทั้งที่คนที่ไม่ให้เขาทำการแก้กรรมให้ก็ไม่รู้ว่าการทำพิธีนั้นจะแก้กรรมได้จริง หรือการสะกนกรรมสามารถเห็นกรรมของผู้ให้สะกนได้จริงหรือไม่ อย่างไร เพราะไม่มีใครรับรองได้ เพราะขึ้นอยู่กับคนทำพิธี

อีกอย่างเรื่องพระคัมภีร์นี่แปลมากมาย ก็ตรงที่หากจะมีคนพูด ก็ย่อมจะมีคนอยากฟัง โดยเฉพาะถ้าเป็นคนที่มีวาทาศิลปพูดแล้วคนฟังจะมีความรู้สึกชอบ ยิ่งถ้าพูดในสิ่งที่ผู้ฟังไม่รู้เลย โอกาสที่ผู้ฟังจะคล้อยตามที่เขาพูดนั้นมีเปอร์เซ็นต์สูงมาก

ส่วนตัวเมื่อพูดถึงการ "แก้กรรม" ก็ไม่เคยเห็นว่าเขาทำกันอย่างไร ต้องทำที่ไหน ผู้ทำต้องเตรียมสิ่งของอะไรบ้าง ต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่าไร หรือทำกี่ครั้งถึงจะแก้กรรมได้จริง และเบ็ดเสร็จ

และที่สำคัญเมื่อทำพิธีเสร็จแล้วก็ไม่เห็นว่ามีผู้ทำจะเอาอะไรมาเป็นเครื่องวัดหรือพิสูจน์ว่า

แก้กรรมได้จริง ได้ยินแต่ว่ามีการทำฯ ที่โน่นบ้าง ที่นี้บ้าง แต่ไม่มีใครมาพูดสักคนว่า ไชโย...ฉันแก้กรรมได้แล้ว หรือคุณแก้กรรมได้แล้วนะ ขอบอกสั้นๆ ว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนถึงการแก้กรรมอะไรเลย แต่พระพุทธศาสนาสอนให้ทุกคนทำดี ละความชั่ว และทำใจของตัวเองให้สะอาดเท่านั้น

ทั้งนี้ การที่คนเราทำกรรมชั่วอย่างหนึ่งแล้วก็มาทำพิธีแก้กรรมชั่วนั้น เป็นไปไม่ได้และไม่เป็นในพระพุทศาสนาแน่นอน เพราะกรรมที่ทำแล้วก็เป็นอันทำไปแล้ว จะไปทำพิธีแก้กรรมนั้นๆ ได้อย่างไร

ที่จริงแล้วไม่มีพิธีแก้กรรม ไม่มีกรรมแก้กรรมใดๆ จะมีก็แต่การทำกรรมดีเพื่อบรรเทาหรือชะลอการให้ผลของกรรมชั่วเท่านั้น แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะบรรเทาหรือชะลอได้หมด

เพราะกรรมแต่ละคนทำนั้นมีทั้งกรรมชั่วเล็กน้อย หรือกรรมที่มีโทษเบา กรรมชั่วนปานกลาง หรือกรรมที่มีโทษปานกลาง และกรรมหนัก หรือกรรมที่มีโทษหนัก

แน่นอนว่ากรรมหนักที่มีโทษหนักนั้น ที่เรียกว่า อันตรายกรรม เช่น ฆ่าพ่อ ฆ่าแม่ ฆ่าพระอรหันต์ เป็นต้นนั้น อย่าหวังว่าต้องทำกรรมดีมากๆ เพื่อบรรเทาผลกรรม หรือชะลอไม่ให้กรรมหนักนั้นให้ผลยอมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ว่าสิ่งดีๆ ที่ทำไว้ในตอนมีชีวิตจะมาให้ผล

ได้ก็ต่อเมื่อนั้นตรัยกรรมให้ผลจบแล้วเท่านั้น

การให้ผลของกรรมนั้นไม่แน่นอน บางครั้งอาจมีกรรมอื่นแข่งหน้าให้ผลก่อนก็มี เช่น บางคนเกิดมาในชาตินี้ทำความดีก็มาก แต่สิ่งที่ชีวิตประสบบกับตรงข้าม ก็เพราะมีกรรมชั้วที่เคยทำมาให้ผลอยู่ ครั้นพอให้ผลแล้วก็ยังไม่แน่ว่ากรรมดีที่ทำมาๆ นั้นจะให้ผล เพราะอาจมีกรรมไม่ดีอย่างอื่นมาให้ผลตัดหน้าก็ได้

กลไกของกรรมไม่ได้ซับซ้อนอะไร แต่คนเราต้องเข้าใจ และใครที่รู้ว่าตัวเองทำกรรมไม่ดีไว้ เช่น กรรมเล็กน้อย ปานกลาง ก็สามารที่จะทำกรรมดีทั้งหลาย เช่น รักษาศีล เจริญวิปัสสนากรรมฐานเป็นปกติ ก็ยังหวังการบรรเทาผลแห่งกรรมชั้วนั้นได้อยู่

ส่วนคำว่าสะกนกรรมถ้าเป็นสมัยพระพุทธเจ้า ถ้าเป็นพระพุทองค์หรือพระพุทสาวก บางองค์เราไม่กล้า เพราะว่าเขาสามารถรู้เห็นกรรมเก่าของท่านและคนอื่นได้ โดยเฉพาะ

พระพุทธเจ้าสามารถระลึกย้อนไปได้เป็นแสนเป็นล้านชาติ ฉะนั้นคำว่าสะกนกรรมจึงไม่เหมาะที่จะเอามาพูดกันในยุคนี้ เพราะถ้าพูดหรือทำแล้วก็เป็นตาบสองคม

เพราะฉะนั้นชาวพุทธที่แท้จริงจะพูดจะทำอะไรจงพิจารณาให้รู้ให้เห็นจริงด้วยปัญญา ก่อน อย่าเห็นเขาพูดอย่างนั้นทำอย่างนี้ก็เชื่อแล้วตามไปเสียหมด

และตอนนี้ก็มีพิธีสวดทนายบาตรแก้กรรมกันแล้วจะบอกให้ ○

2. การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในคอลัมน์ที่มีความถี่คงที่

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในคอลัมน์ที่มีความถี่คงที่ พบในคอลัมน์เครื่องราง อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการนำเสนอรายละเอียด ประวัติ ความเป็นมา พุทธคุณของพระเครื่อง ประเด็น อุดมการณ์ที่นำเสนอ คือ อุดมการณ์แบบผสมผสานในประเด็นอิทธิฤทธิ์ และพิธีกรรม ซึ่งนำเสนอในคอลัมน์นี้เป็นประจำ

เครื่องราง
อินเทอร์เน็ต
...สิสส์ณอ

35

พญาครุฑ หลวงปู่ผาด
อำนาจการเงินรุ่งเรือง

นะโม พุทธายะ ขอความนอบน้อมจงมีแด่พระไตรรัตน์ ขอความสุขสวัสดิ์ตั้งบังเกิดมีแก่แฟนฯ เครื่องรางฯ ทุกคน

เครื่องรางวันนี้เป็นพญาครุฑที่มีความงดงาม สร้างและปลุกเสกโดย หลวงปู่ผาด อภินันโท วัดไร่ อ.วิเศษชัยชาญ พระเกจิรตต์บุญแห่งเมืองอ่างทอง ที่เห็นนี้เป็นรุ่นแรก เนื้อมหาโลหะ หลวงปู่สร้างขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2551 จัดเป็นเครื่องรางชั้นดีอันหนึ่งทั้ง

หรือมีที่ดิน บ้าน ร้านค้า เป็นที่ตาบอด ที่ดินติดวัด ติดป่าช้าเก่า ติดเรือนจำ ติดสุสาน อยู่ใต้สะพาน รถข้าม หรืออยู่ในที่อับโชคทั้งหลาย

หรือรดที่ขับไม่ว่าจะเป็นรดมือหนึ่งหรือมือสอง ขับแล้วมักเกิดอันตราย มีผู้บาดเจ็บอยู่บ่อยครั้ง หรือมีเลขทะเบียนรถและสิ่วรถชงกับดวงคนขับ ขับที่อยู่ดีๆ โดนเบียด โดนชน ทั้งที่ขับระวังแล้ว

ให้ลองนำพญาครุฑมาไว้ที่บ้าน ร้านค้า บริษัท รถที่มีปัญหา แล้วพญาครุฑจะช่วยได้ ในทางการค้า ขายการค้าที่ซบเซาก็จะกลับมาดีขึ้นและมีกำไร

ตำนานพญาครุฑ เล่ากันว่าเป็นกึ่งเทพกึ่งสัตว์ มีฤทธิ์อำนาจมากถึงขนาดจับพระอาทิตย์ พระจันทร์ กินเป็นอาหาร เพราะนึกว่าเป็นผลไม้สุก

สู้กับเทวดา พรหม ยักษ์ ทัวทั้งจักรวาลไม่เคยแพ้ใคร สู้กับพระนารายณ์ก็ไม่แพ้ไม่ชนะกัน จนพระนารายณ์รู้ว่าพญาครุฑมีฤทธิ์อำนาจเสมอกัน จึงขอสงบศึก โดยตกลงกันว่าให้พญาครุฑเป็นพาหนะ เพราะมีปีกใหญ่ กระพือปีกครั้งหนึ่งไปได้ถึงขอบจักรวาล

ในคัมภีร์พระเวท กล่าวว่า พญาครุฑเป็นสัญลักษณ์แห่งความก้าวหน้าในการบริหารราชการ การเลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง หรือทำกิจการห้างร้านรุ่ง

<p>มีความศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่ธรรมดา มีอำนาจเหนือมนุษย์ชานับถือ (เขาวัวอย่างนั้น)</p> <p>เล่ากันว่า หลายคนที่ได้ครุฑของหลวงปู่ไปบูชาแล้ว ถ้าทำธุรกิจส่วนใหญ่จะประสบผลสำเร็จเจริญก้าวหน้า ทำการค้าได้ผลกำไรไม่ขาดมือ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี</p> <p>เกี่ยวกับพญาครุฑหลวงปู่เคยแนะนำไว้ว่า ใครก็ตามที่มีบ้าน ร้านค้า หรือบริษัทติดทางสามแพร่ง หรือบ้าน ร้านค้า ปลุกคร่อมบ่อ ตอเก่า เจ้าที่แรง หรือคนในบ้าน ญาติพี่น้อง หรือพนักงานในบริษัท มีปากเสียงทะเลาะกันประจำ เงินทองไม่เข้าบ้าน หรือหามาได้ก็มีเหตุให้เงินต้องออกไปไม่ติดบ้านติดร้าน หรือค้าขายตุ๊ก กลับสะกด</p>	<p>เรื่อง</p> <p>ยิ่งกว่านั้น เชื่อว่าบิกที่ใหญ่ของพญาครุฑจะช่วยพัดทำลายอุปสรรค ปัญหา และข้อขัดข้องต่างๆ ในชีวิตให้มลายหายไปด้วย</p> <p>อีกทั้งบิกยังปกป้องคุ้มครองป้องกันภัยพิบัติทั้งปวง และพัดพาความเจริญรุ่งเรืองในด้านการเงิน ชื่อเสียงเกียรติยศ และโภคทรัพย์ แก้ว แหวน เงินทอง มาสู่ผู้บูชาด้วย</p> <p>ใครที่มีปัญหาดังกล่าวมาหรือปัญหาอื่นๆ เข้ามาในชีวิต ลองหาครุฑมาบูชาดูเพื่อว่าชีวิตจะดีขึ้นบ้าง อาจจะไม่ใช่พญาครุฑของหลวงปู่ผาด จะเป็นของเกจิรูปอื่นก็น่าลองไม่เบา ○</p>
--	--

ตัวอย่างการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในคอลัมน์ที่มีความถึงที่
หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ 22 มีนาคม 2552

3. คอลัมน์ที่ไม่แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ชัดเจนแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

คอลัมน์แวดวงสงฆ์เป็นคอลัมน์ที่นำเสนอข่าวสารสั้นๆเกี่ยวกับเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในแวดวงพระพุทธศาสนา ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาชัดเจน แต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในทิศทางบวกหรือทิศทางที่ดีให้คนสนใจทราบความเคลื่อนไหวทางพุทธศาสนามากขึ้น

แวดวงสงฆ์
ช...ส.วรสุโต
sudtos@yahoo.com/Fax.02-671-3132

B4

... เนื่องในโอกาสสมทวงคดเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ 5 ธ.ค. 2552 คณะสงฆ์รัฐบาล หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และประชาชนชาวไทย ได้แสดงออกซึ่งความรักภักดี และระลึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติถำรัฐสีมาอาณาจักรโดยทศพิธราชธรรม ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเป็นคุณูปการแก่ประเทศชาติอย่างเนืองนิตย์ ยังความร่มเย็นเป็นสุขแก่พสกนิกรโดยทั่วหน้า มหาเถรสมาคมสมควรจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติเช่นทุกปีที่ผ่านมา จึงให้ดำเนินการดังนี้

1.ให้เจ้าคณะภาคและเจ้าคณะจังหวัด คัดเลือกพระสงฆ์ในเขตปกครองเข้าร่วมปฏิบัติธรรม ดังนี้

1.1 เจ้าคณะภาค 1 เจ้าคณะภาค 2 เจ้าคณะภาค 14 และ

ส่วนหนึ่งและพุทธศาสนิกชนสงสัยว่าจะไรคือความขราในความหมายของเจ้าคณะผู้ปกครอง เพราะเมื่อปลดพระราชวุฒาจารย์ออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสเมื่อพ.ศ. 2547 อ้างว่าท่านชราภาพ (ท่านเกิดพ.ศ. 2461) มาเมื่อวันที่ 10 พ.ย. 2552 ตั้งพระพิพิธกิจจาภิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดท่าสะพาน มาเป็นเจ้าอาวาสวัดหลวงพ้อโสธรทั้งๆ ที่มีอายุถึง 84 ปีแล้ว ปัญหาจึงไม่จบง่ายๆ ดังที่ประกาศออกมา ยิ่งรู้สึกหวาดเสียวหากได้ยิบบรรดาผู้ที่รักและหวงแทนวัดหลวงพ้อโสธรประชุมแสดงความคิดเห็น หลังจากทราบว่ามีมหาเถรสมาคมไม่ได้ให้ความสนใจกับการเคลื่อนไหวของคณะสงฆ์วัดหลวงพ้อโสธร แม้แต่น้อย อะไรจะเกิดขึ้นขอให้ติดตามอย่างกะพริบตา

วันที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มอบพระบัญชาแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงให้พระราชวรมณี เจ้าอาวาสวัดคุลีธาราม บางกอกน้อย และพระพิพิธกิจจาภิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดหลวงพ้อโสธร เมื่อวันที่ 16 พ.ย. 2552 เวลา 14.00 น. ณ ตำหนักสมเด็จพระสังฆราช เกตุนั้น ช่างภาพ-นักข่าวเกือบทุกสำนักมากฝึดปกติทั้งๆ ที่มีพระสงฆ์วัพระบัญชาเพียง 2 รูป เพราะผู้สื่อข่าวทุกสำนักมุ่งถ่ายรูปรทำข่าวเจ้าอาวาสรูปใหม่แห่งวัดโสธรฯ เท่านั้น วันนั้นท่านเหมือนดาราไม่มีฝึด เพราะแสงไฟจากกล้องถ่ายภาพวาบ

เจ้าคณะภาค 15 คัดเลือกพระสงฆ์ภาคละ 300 รูป รวม 4 ภาค จำนวน 1,200 รูป

1.2 เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร-สมุทรปราการ (ธรรมยุต) คัดเลือกพระสงฆ์ร่วมปฏิบัติธรรมจำนวน 89 รูป

1.3 เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร คัดเลือกพระสงฆ์ร่วมปฏิบัติธรรมจำนวน 100 รูป

1.4 เจ้าคณะจังหวัดทั่วประเทศ 61 จังหวัด (ยกเว้น 4 ภาค ในข้อ 1.1 และเจ้าคณะกรุงเทพมหานครในข้อ 1.2 และ 1.3) คัดเลือกพระสงฆ์ในเขตปกครองจังหวัดละ 10 รูปมาร่วมปฏิบัติธรรม รวม 610 รูป

2. กุหลาบที่บวชเนกขัมมปฏิบัติ นุ่งขาว ห่มขาว มาร่วมปฏิบัติธรรมตามโครงการจำนวน 1,999 คน

3. เชิญชวนพุทธศาสนิกชนมาร่วมกิจกรรมบำเพ็ญกุศลเป็นประจำทุกวันตามศรัทธาจำนวน 1,000 คน

กำหนดการจัดระหว่างวันที่ 3-7 ธ.ค. 2552 ณ พุทธมณฑล ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม โดยใช้งบประมาณ 3.8 ล้านบาท...พระมหา ดร.กมล ดาวโร เจ้าอาวาสวัดเทพนารี บางพลัด จัดโครงการอุปสมบทหมู่เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ระหว่างวันที่ 28 พ.ย. -7 ธ.ค. 2552 ซึ่งจะมีผู้เข้าอุปสมบทจำนวน 83 คน...ผู้ห้วงโยพระพุทธศาสนาต่างรู้สึกกังวลกับปัญหาการแต่งตั้งเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อโสธรว่าจะไม่จบง่ายๆ ดังที่เป็นข่าวเพราะดูเหมือนว่าปัญหาเพิ่งเริ่มต้นเท่านั้น ในขณะที่คณะสงฆ์

ตลอดเวลาที่ท่านขยับตัวจนกระทั่งรับพระบัญชาขึ้นรถ พร้อมกับขบวนเกียรติยศและคุ้มกันจำนวนมากกลับวัดที่แปดริ้ว...✿... ในการประชุมมส. เมื่อวันที่ 10 พ.ย.ที่ผ่านมา ท่านมีมติยกพระอายุ 80 ปี ที่เป็นเจ้าคณะจังหวัดเป็นที่ปรึกษา 2 รูป คือ พระเทพเมธากร (ณรงค์) เจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรี และ พระราชวราธรรมโกศล (แฉล้ม) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา เพราะเป็นพระเถระอายุ 80 ปีแล้ว...✿... การประชุมวันนั้น มส.เห็นชอบตั้งพระเถระอายุ 53 รูป เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระอารามหลวง 23 วัด ที่อยู่ในภาค 1-3-13-14 และ 15 แยกไปทุกรูป - สาธุ...✿...พระธรรมคุณากรณี เจ้าอาวาสวัดสามพระยา เจ้าคณะภาค 14 ประธานคณะทำงานโครงการประชุมสัมมนาและศึกษาดูงานผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลีดีเด่น ภาคละสงฆ์ที่เป็นผู้บริหารสำนักเรียน สำนักศาสนศึกษา และโรงเรียนพระปริยัติธรรมดีเด่น 51 รูป ไปศึกษาและดูงานที่ย่องกง ระหว่างวันที่ 23-26 พ.ย. 2552 วันที่ 22 พ.ย. ก่อนเดินทาง 1 วัน มีการประชุมสัมมนาคณะผู้บริหารที่จะเดินทางไปย่องกงที่วัดสามพระยา...✿...วันที่ท่านอุปอายุวัฒนมงคล 67 ปี พระพรหมเวที กรรมการมหาเถรสมาคม และเจ้าอาวาสวัดไตรมิตร เมื่อ 17 พ.ย. 2552 นั้น มส.เต็มใจตั้งเข้ามาสวดมนต์ฉันเช้าที่วัดไตรมิตร ในการนี้พระสาสนโสภณ เจ้าอาวาสวัดราชบพิธฯ ทำพิธีเบิกเนตรหลวงพ่อบึงทองคำจำลองที่เพิ่งหล่อเสร็จสมบูรณ์ ○

ตัวอย่างคอลัมน์ที่ไม่แบ่งนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ชัดเจน

แต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ 22 พฤศจิกายน 2552

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านการนำเสนอข่าวทางหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

การเก็บข้อมูลเรื่อง การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผู้วิจัยทำการเก็บข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาผ่านหน้าหนึ่งและข่าวในหน้าในส่วนการนำเสนอเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ทั้งหมด 15 ข่าว ผลปรากฏดังตารางที่ 10 หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์มีการนำเสนอข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ร้อยละ 53.33 และข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ร้อยละ 46.67

ตารางที่ 10 แสดงประเภท จำนวนข่าวและร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

ประเภทข่าว	จำนวนข่าว	ร้อยละ
ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	7	46.67
ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	8	53.33
รวม	15	100.00

1. ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งหมด 7 ข่าว โดยนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นความถี่ที่ต่างแตกต่างกันดังนี้

ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทางหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์มีการนำเสนอประเด็นความถี่ทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่แตกต่างกันดังผลที่ปรากฏในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
หลักธรรม	กรรม	3	16.67
	การหลุดพ้น	0	0.00
	ชาติภพ	2	11.11
	พึ่งตนเอง	1	5.56
	ความไม่เที่ยง	0	0.00

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
หลักธรรม	การประพฤติดี	4	22.22
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	4	22.22
	พยากรณ์	0	0.00
	พิธีกรรม	4	22.22
พุทธศาสนากับ วิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	0	0.00
	เหตุผล	0	0.00
	กระบวนการ	0	0.00
รวม		18	100.00

การนำเสนอข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏนั้น พบในด้านหลักธรรม คำสอนทางพุทธศาสนาในประเด็นการประพฤติดี และอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสาน ในประเด็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และพิธีกรรมเท่ากัน ร้อยละ 22.22 และนำเสนอทิศทางบวก คือ ส่งเสริมสนับสนุนประเด็นอุดมการณ์นั้นๆ

‘^{H5}ช่วยสิทธิ์ทำคุณไสยช่วยแม่

โพสต์ทูเดย์ — “ช่วยสิทธิ์” ทำพิธีสืบชะตาให้ “ทักษิณ” อึ้งเสื่อแตกน้ำช็อค ผ่ายตรงข้ามใส่บาตรอุทิศส่วนกุศล

พล.อ.ช่วยสิทธิ์ ชินวัตร อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด และอดีตผู้บัญชาการทหารบก พร้อมคนใกล้ชิด ชิด และกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ราว 300 คน นำโดย นายเพชรวรรตวัฒน์พงศ์ศิริกุล สวมเสื้อสีแดง ร่วมกันทำพิธีสืบชะตาและสะเดาะเคราะห์ให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ที่วัดอุโมงค์ ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ทั้งนี้ ในพิธียังได้ให้ผู้เข้าร่วมงานเขียนชื่อผู้ที่คิดว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามกับ พ.ต.ท.ทักษิณ เช่น พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ นายธานีธรรม

กรวิวิเชียร องคมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี และชื่อซึ่งคาดว่าจะ เป็นแกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เช่น นายจำลอง นายสนธิ แต่ไม่ระบุนามสกุล หย่อนลงในบาตรพระ เพื่อนำไปทำพิธีอุทิศส่วนกุศลให้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในการทำพิธีดังกล่าวปรากฏว่ามีผู้หญิงอายุประมาณ 50 ปี แต่งกายด้วยชุดขาว ทำหน้าที่ร่างทรงพระเจ้ามูลเมืองได้บอกกับผู้มาร่วมงาน ว่าชาติก่อน หรือประมาณหลายร้อยปีมาแล้ว เจ้ามูลเมืองทำกรรมไวระหว่างสู้รบกับพม่า จนกลายเป็นกรรมติดตัวมาจนถึงชาตินี้ เป็นกรรมหนักจะต้อง

แก้ไขด้วยการสร้างบุญบารมี จากนั้นร่างทรงได้นำธูปธรรชนิด 1,000 บาท และ 500 บาทจำนวนหนึ่ง ทำพิธีส่งคืนด้านหลังพระพุทธรูปปางห้ามญาติ ซึ่งที่ฐานพระพุทธรูปมีข้อความว่า “เจ้ามูลเมืองและเจ้าอินขอคืนอำนาจให้กับเจ้าชายสิริภักษัตริย์ และเมเหลสีขอโหสิกรรมซึ่งกันและกัน”

พล.อ.ช่วยสิทธิ์ กล่าวว่า การทำบุญสะเดาะเคราะห์เกิดจากความบังเอิญ และ พ.ต.ท.ทักษิณไม่ไ้ป่วย จนต้องมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์ แต่เป็นเพราะ พ.ต.ท.ทักษิณทำกรรมในอดีตไว้ เคยเป็นนักรบ ฆ่า ปล้นเงิน และนำพระเข้าศึกมา จึงมาทำพิธีคืนเงินให้ เพื่อจะได้หมดเวรหมดกรรม ◯

ตัวอย่างการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็น กรรม ชาติภพ และ

พิธีกรรมหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2552

2. ชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ทั้งหมด 8 ชาว ส่งผลต่ออุดมการณ์ในทิศทางที่ต่างกันตามตารางที่ 12 โดยส่งผลในทิศทางบวกร้อยละ 75.00 เช่น การนำเสนอข่าวร้านค้าเตรียมสังฆทานและเทียนพรรษาขายเพิ่มขึ้นในวันเข้าพรรษาและวันอาสาฬหบูชา แม้จะเป็นข่าวเศรษฐกิจ เนื้อหาข่าวไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาชัดเจน แต่ก็ส่งผลดีต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในแง่มีคนสนใจเข้าวัด ทำบุญ ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น ส่วนที่ส่งผลในด้านลบเป็นข่าวที่นำเสนอเกี่ยวกับ ความขัดแย้งกันของบุคคลในพุทธศาสนา ในกรณีวัดโสธร เป็นต้น

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

ประเภทข่าว	ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา		
	บวก	กลาง	ลบ
ชาวที่ไม่ได้แฝงนัยยะ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	6 (75.00)	0 (0.00)	2 (25.00)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ภาพ : สมานพร อินทร์

พระภิกษุและสามเณรกว่า 400 รูป จากวัดโสธรวารามวรวิหาร อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา เดินเท้าสวดมนต์จากวัดโสธราชูบ้ายผ้าขอความเจริญรุ่งเรืองขอความเป็นธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อนในวัดโสธรา และยื่นหนังสือร้องให้ทางธนาคารกสิกรไทยงดทำธุรกรรมเบิกจ่ายเงินของวัดทุกบัญชี มูลค่าหลายพันล้านบาท จนกว่าจะตั้งเจ้าอาวาสอย่างเป็นทางการได้

หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์วันที่ 4 พฤศจิกายน 2552

ยอดขายเครื่องสังฆภัณฑ์โตสวนศก.ทรุด A9
 น.ส.จินตนา ลีฮั่วฮวด เจ้าของร้านจำหน่ายเครื่องสังฆภัณฑ์จิบฮั่ว เขตเทศบาลนครตรัง เปิดเผยว่า ยอดการจำหน่ายเทียนพรรษาและเครื่องสังฆภัณฑ์ในปีนี้ดีกว่าปีที่ผ่านมา โดยมียอดเพิ่มขึ้น 20% ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าเทศกาลเข้าพรรษานี้ตรงกับช่วงต้นเดือน จึงทำให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปไม่ต้องกังวลกับสภาพเศรษฐกิจที่ซบเซาอยู่ในขณะนี้ และเชื่อว่าจากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทำให้พุทธศาสนิกชนต่างต้องการเข้าวัดทำบุญเพื่อขอพรพระให้สภาพทั่วไปดีขึ้น ○

หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์วันที่ 6 กรกฎาคม 2552

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์มติชน

การนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์มติชน

ลักษณะการนำเสนอคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์มติชนที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ประกอบด้วยคอลัมน์ดังต่อไปนี้

- รื่นรมย์ ร่มเย็น โดย เสถียรพงษ์ วรรณปก นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา ผ่านการนำเสนอโดยการยกเรื่องราว นิทาน คำสอนต่างๆ มาอธิบายสอดแทรกหลักธรรมะที่สามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น นิทานชาดก มงคล 38 ประการ พระพุทธจริยา 60 ปาง เป็นต้น
- มองอย่างพุทธ โดย พระไพศาล วิสาโล นำเสนอเรื่องราว ประเด็นต่างๆ ในแง่มุมของการนำคำสั่งสอนทางพุทธศาสนามาประยุกต์และอธิบายสอดแทรกประกอบให้เกิดข้อคิด สติ
- หน้าต่างความจริง โดย ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์ ให้ความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น พ.ร.บ.คลื่นความถี่กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศาสนากับรัฐธรรมนูญ
- จับจิตด้วยใจ โดย นายแพทย์วิธาน สุวานิช นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของจิตใจ การมองโลกโดยใช้จิตใจที่ดี
- ร้อยเหลี่ยมพันมุม โดย วิภา โดมพนานคร นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจ จรรโลงใจ
- ณ พรหมแดนแห่งความรู้ โดย เครือข่ายจิตตปัญญาศึกษา นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาจิต โดยสอดแทรกแนวคิดทางพุทธศาสนา

จากการเก็บข้อมูลการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์มติชนได้ ดังนี้

1. คอลัมน์ที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่เก็บค่าความถี่ได้

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์มติชน พบมากที่สุดใ ประเด็น การประพฤติดีร้อยละ 34.33 รองลงมา คือ ประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ในประเด็นการนำเสนอผ่านกระบวนการแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 16.42 และ

การหลุดพ้น ร้อยละ 14.18 การนำเสนออุดมการณ์ในประเด็นการประพฤติดีนั้น ประกอบด้วย การรักษาศีล การทำความดี ทางสายกลาง ละกิเลส มีสติ โดยในคอลัมน์ จับจิตด้วยใจ และร้อยเหลี่ยม พันมูม ทั้งสองนำเสนอเนื้อหาที่เน้นทางการพัฒนาจิตใจ การให้ข้อคิด กำลังใจ และคอลัมน์ต่างๆ มีการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นอื่นๆ ดังผลจากตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของคอลัมน์ หนังสือพิมพ์มติชน

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
หลักธรรม	กรรม	14	10.45
	การหลุดพ้น	19	14.18
	ชาติภพ	8	5.97
	พึ่งตนเอง	8	5.97
	ความไม่เที่ยง	7	5.22
	การประพฤติดี	46	34.33
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	4	2.99
	พยากรณ์	1	0.75
	พิธีกรรม	2	1.49
พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	2	1.49
	เหตุผล	1	0.75
	กระบวนการแนวคิด	22	16.42
	รวม	134	100.00

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ในประเด็น กระบวนการแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ในหนังสือพิมพ์มติชน ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนาโดยใช้แนวคิดหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ประกอบการเขียนดัง ตัวอย่างที่ปรากฏ

๒๒ กระบวนการทัศนกับการภาวนา

ณ พรหมแดนแห่งความรู้

~ปี...วิจักขณ์ พานิช
เครือข่ายจิตตปัญญาศึกษา <http://contemplative-knowledge.blogspot.com>

โดยแก่นสาระของการฝึกสมาธิภาวนานั้นไม่มีอะไรมากมาย ขอเพียงผู้ฝึกมีความซื่อตรงและมั่นคงกับประสบการณ์การฝึกของตัวเอง อย่างที่เรียกว่า เรียลิสติก (realistic) คือ ภาวนาเพื่อการขัดเกลาจิตใจตนเองจริงๆ ไม่ได้มาภาวนาเพื่อได้นั่นได้นี้ เห็นนั่นเห็นนี่ เรื่องปี่ไม่ใช่เรื่องเล่นๆ เพราะหากความทะเยอทะยานยังคิดเนื้อคิดตัวเรา มา การภาวนาก็จะเป็นไปในทิศทางของความทะเยอทะยานนั้น อาจจะถูกกล่าวได้ว่า "ภาวนา" เป็นคำกลางๆ ที่บ่งบอกถึงการเจริญใจตน ซึ่งในทางปฏิบัติก็จะแตกต่างกันไปตามอารมณ์ของผู้ฝึก บ้างก็อาจจะมาด้วยอารมณ์หวังผล อารมณ์บรรลุเป้าหมาย อารมณ์อยากได้ความสงบ อยากมีความสุข บากที่จะหาผู้ที่มาภาวนาเพื่อภาวนา เรียนเพื่อเรียน เปิดใจรับฟังประสบการณ์อย่างปราศจากสัมภาระ อคติ ความคิด ความคาดหวังได้อย่างแท้จริง

อารมณ์ที่ติดตัวผู้ฝึกมา ส่งผลต่อบรรยากาศการฝึกและวิธีการปฏิบัติของเขาผู้นั้นในทุกๆ สมหายใจเข้าออก และแน่นอนว่าย่อมมีผลโดยตรงต่อประสบการณ์ด้านในที่จะตามมาด้วย ส่วนใหญ่อารมณ์เหล่านี้มักจะถูกขับเคลื่อนด้วยแก่นความเชื่อ (Core Belief) บางอย่าง ตัวแก่นความเชื่อเหล่านี้ไม่ได้เป็นเรื่องน่าอายและน่ารังเกียจ ขอแค่ไม่มีมันมาติดสี ติดเพอร์เฟกต์กับอยู่ เพียงแค่ยอมรับและทำความเข้าใจกับแก่นความเชื่อเหล่านี้ที่มีอยู่ในตัวเราอย่างซื่อตรง ก็จะทำให้บรรยากาศของการฝึกมีการคลี่คลายและถ่ายเท เกิดเป็นพื้นที่ของการเรียนรู้ด้านในที่จะขยายกว้างออกไปได้ ตัวแก่นความเชื่อที่มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียว หรืออารมณ์เดียวกันด้วยความไม่บังเอิญ จะรวมตัวตัวพันกลายเป็นชุดของความเชื่อ นั่นคือความเชื่อที่อาจเป็นคนละเรื่อง แต่ถูกเหนี่ยวมาด้วยแรงบางอย่างที่ส่งผลต่อทิศทางของความเชื่อเหล่านั้นทั้งหมด แรงเหนี่ยวมานั้นอาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กระบวนทัศน์

ศูนย์วิจัยและพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(Paradigm) ซึ่งมันก็เป็นความเชื่ออีกอย่างหนึ่งนั่นเองแต่อยู่ในสเกลที่ใหญ่ขึ้น อำนาจมากขึ้น ส่งผลพัวพันกับเรื่องอื่นๆ มากขึ้น

อย่างคนสมัยก่อนเชื่อกันว่าโลกแบน ความเชื่อที่ว่าโลกแบนนั้นมีอำนาจมาก และมีผลกระทบต่อความเชื่ออื่นๆ อีกมากมายบ่อยครั้งที่ความเชื่อที่ยึดถือกันมานาน จนก่อให้เกิดโครงสร้างและอำนาจต่อช่องทางสังคมที่แข็งตัว เกินกว่าที่จะสามารถรองรับสังขรณ์แห่งความตื่น หรือการเปลี่ยนแปลงอย่างถึงรากได้ อย่างไรก็ดี ความเชื่อที่ว่าโลกแบนก็ได้เปลี่ยนมาเป็นโลกกลมในที่สุด ส่งผลถึงการเปิดกว้างของการรับรู้โลกและธรรมชาติตามที่เป็นอย่างใหญ่หลวง ทั้งนี้ต้องแลกมาด้วยความตายของความเชื่อเก่าๆ มากมายที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ก่อนจะตายก็ต้องสู้กับแรงต้านและการยึดมั่นจนเือกสุดท้ายกว่าจะศิโรราบยอมรับ ปรับทัศนคติให้เข้ากับการเรียนรู้ใหม่ที่สอดคล้อง จนนำไปสู่การเปิดตาแห่งปัญญาของมนุษย์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

“เป็นการภาวนาอย่างไรเงื่อนไข ไม่มีเทคนิค ไม่มีเป้าหมาย”

เรื่องราวของกระบวนการที่ค้นพบผลต่อการภาวนาอย่างยั่งยืน เพราะการภาวนา คือ การเดินทางด้านในของปัจเจกบุคคล โดยแต่ละย่างก้าวจะนำพาเราให้เห็นตัวเองและเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น ไม่ต่างจากการศึกษาที่พยายามทำให้เราเห็นโลกและเข้าใจโลกมากขึ้น ทว่าภาวนาหรือการเดินทางด้านใน จะคลี่คลายไปตามจังหวะแห่งฟ้าและธรรมชาติของการเรียนรู้ด้านในได้มันจำเป็นจะต้องหยุดยั้งการยึดมั่นของความเชื่อใจและกระบวนการที่ลบล้าง กระบวนการที่ที่สามารถรองรับมิติแห่งประสบการณ์ได้อย่างเปิดกว้างไม่มีข้อจำกัด

หากเราคุ้นเคยบนเส้นทางโดยยังแบกเอากระบวนการที่เรเคยใช้ได้ในเรื่องหน้าที่การงาน หรือความสำเร็จทางธุรกิจมาใช้กับการภาวนา หากเราเฝ้ามองการขัดเกลาจิตใจเป็นเหมือนเทคนิคการ

ได้มันได้ 16 ชั้น มุ่งหวังเป้าหมายและผลสำเร็จ ไม่ต่างกับการศึกษาเพื่อใบปริญญา มองหาเกียรตินิยมหรือรางวัลการชอปปิงในห้างหรู ผลลัพธ์ที่สามารถถูกประเมินเป็นสูตรสำเร็จของการภาวนา คงเป็นได้เพียงวัฒนธรรมของการลอกเลียน มากกว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง การภาวนาในแบบนี้ไม่ว่าจะดำเนินไปสักกี่สิบปี ก็มีฐานที่คับแคบและแบนเกินกว่าจะสามารถเปิดใจให้ผู้ฝึกมีความละเอียดอ่อนของการรับรู้ จนกลายเป็นปัจเจกบุคคลที่จริงแท้ขึ้นมาได้

คุณค่าทางจิตวิญญาณจะถูกถ่ายทอดออกมาได้ ไม่ใช่ในบรรยากาศของการเรียนรู้แบบบุคคลที่ 3 ไม่ใช่ด้วยการวิเคราะห์ ที่ลุ่มๆ ประเมิน และให้บทสรุปเชิงประจักษ์ว่า การศึกษา เหมารวม และวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้อื่นอย่างฉาบฉวยเช่นนั้น คงใช้ได้แค่เฉพาะกับโลกระนาบเดียวแบบวัตถุและกลไก กับโลกทางความคิดที่ไม่มีชีวิตชีวา ไม่มีลูกบ้า และความพหุ

สิ่งที่จะสามารถสะท้อนโลกอันรุ่มรวยและกว้างขวางทางจิตวิญญาณออก

มาได้ มีเพียงกระบวนการที่ค้นพบเรื่องเล่าตำนาน และเรื่องราวอันมีชีวิตที่ถูกถ่ายทอดออกมาด้วยหัวใจที่สั่นไหว แกว่งตาที่ฉายประกาย กับเลือดที่สูบฉีดทั่วสรรพางค์ของผู้เล่า ความตื่นตัวที่สะท้อนถึงประสบการณ์ที่มีความหมายต่อบุคคลผู้นั้น ความเป็นเนื้อเป็นตัวที่สามารถถ่ายทอดบางสิ่งบางอย่างที่ไม่อาจสื่อสารได้ด้วยคำพูด คุณค่าทางจิตวิญญาณที่ส่งออกมาบนผืนดินอันอุดมสมบูรณ์แห่งประสบการณ์ชีวิตทุกระนาบ เป็นผืนดินที่เปี่ยมด้วยเรื่องราวการเดินทางผ่านฤดูกาล ผ่านทุกข์ ผ่านสุข ผ่านร้อน ผ่านหนาว ผ่านการเกิดตาย ผืนดินที่เปรียบได้กับความรู้เมื่อรู้ตัวที่ทุกประสบการณ์เต็มเปี่ยมด้วยคุณค่า ความหมาย และแรงบันดาลใจ ติดตรึงในมณฑลของการรับรู้ในเนื้อในตัวอย่างไม่วันลบเลือน

และนั่นคืออารมณ์ของการภาวนาที่แท้จริง เป็นการภาวนาอย่างไรเงื่อนไข

ไม่มีเทคนิค ไม่มีเป้าหมาย และไม่มีใครเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง หรือสั่งสอน เป็นภาวนาที่ไม่ได้แยกขาดจากชีวิต และเป็นประสบการณ์ของการเป็นคนเดินดินธรรมดาคานหนึ่ง ทว่าวิถีการภาวนาจะเต็มไปด้วยเทคนิคร้อยพัน เทคนิคเหล่านั้นก็คงแค่ช่วยให้เราอยู่กับความรู้เนื้อตัวได้ดียิ่งขึ้น การภาวนาไม่ได้เทียบอื่นให้เราได้เห็นมันเห็นนี่ตามที่ใจปรารถนา ไม่ได้บอกว่าจะควรเป็นอะไร ควรทำอะไร ควรเดินไปทางไหน ไม่ได้บอกแม้กระทั่งว่าจะไร้อูฐ ไร่มืด

หากจะแทนที่ “ภาวนา” ด้วยคำว่า “การศึกษา” ก็คงไม่ได้ทำให้บทความชิ้นนี้มีความหมายต่างไปจากเดิมมากนัก หากหัวใจของการศึกษาคือการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่แท้จริงไม่ควรแยกขาดจากการเรียนรู้ด้านใน เมื่อการภาวนาคือการเรียนรู้ของใจ เราจึงควรถามตนเองเสมอว่า เรามีทัศนคติและกระบวนการที่สอดคล้องการเรียนรู้เช่นไร เป็นการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ หรือเรียนรู้เพื่ออะไร หมั่นใคร่ครวญด้วยความจริงใจ เพื่อให้การศึกษาและการภาวนาของเรามีความจริงแท้ และชื่อตรงจากภายในในทุกๆ ลมหายใจเข้าออก ◌

ตัวอย่างการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นกระบวนการแนวคิดทางวิทยาศาสตร์
หนังสือพิมพ์มติชนวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2552

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านการนำเสนอข่าวทางหนังสือพิมพ์มติชน

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผู้วิจัยทำการเก็บข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ผ่านหน้าหนึ่งและข่าวในหน้าในส่วนการนำเสนอเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์มติชน ทั้งหมด 40 ข่าว ผลที่ได้ปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 14 แสดงประเภท จำนวนข่าวและร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์มติชน

ประเภทข่าว	จำนวนข่าว	ร้อยละ
ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	22	55.00
ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	18	45.00
รวม	40	100.00

1. ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งหมด 22 ข่าว โดยนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นความดีที่ต่างแตกต่างกันดังนี้

ประเด็นทางด้านอุดมการณ์ที่ปรากฏมากที่สุดในข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มติชน คือ การประพฤติดี ร้อยละ 60.71 รองลง คือ กรรม ร้อยละ 17.86 และ พิธีกรรม ร้อยละ 14.29 ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์มติชน

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
หลักธรรม	กรรม	5	17.86
	การหลุดพ้น	0	0.00
	ชาติภพ	1	3.57
	พึ่งตนเอง	1	3.57
	ความไม่เที่ยง	0	0.00
	การประพฤติดี	17	60.71
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	0	0.00
	พยากรณ์	0	0.00

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ร้อยละ
ผสมผสาน	พิธีกรรม	4	14.29
พุทธศาสนากับ วิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	0	0.00
	เหตุผล	0	0.00
	กระบวนการ แนวคิด	0	0.00
รวม		28	100.00

การนำเสนอในด้านการประพจน์ดีมักจะนำเสนอเกี่ยวกับการสร้างกุศลเป็นส่วนใหญ่ ในเรื่องกรรม มีทั้งการนำเสนอในด้านของหลักเหตุและผล อกุศลกรรม และกุศลกรรม ส่วนพิธีกรรมมักนำเสนอในการประกอบพิธีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเช่น การสะเดาะเคราะห์ แก้กรรม เป็นต้น

2. ชาวที่ไม่ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนา

ชาวที่ไม่ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนามีทั้งหมด 18 ชาว ชาวที่ไม่ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาพบในทิศทางบวก และเป็นกลางในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ร้อยละ 44.00 และ 38.89 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละชาวที่ไม่ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์มติชน

ประเภทชาว	ทิศทางที่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา		
	บวก	กลาง	ลบ
ชาวที่ไม่ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนา	8 (44.00)	7 (38.89)	3 (16.67)

ภาพรวมการนำเสนอประเด็นและทิศทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์รายวัน

การนำเสนอประเด็นและทิศทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ฉบับ จากการศึกษาวิจัยพบว่ามีการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาจำนวน 801 ครั้ง ประเด็นทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ได้รับการนำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุด คือ การนำเสนอในด้านหลักธรรมคำสอน ในประเด็น การประพฤติดี จำนวนความถี่ที่นำเสนอทั้งหมด 337 ครั้ง ร้อยละ 42.07 รองลงมา คือ ประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเรื่อง กรรม นำเสนอในความถี่ทั้งหมด 98 ครั้ง ร้อยละ 12.23 ลำดับที่ 3 คือ การหลุดพ้น 88 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.99 ดังตาราง 17

ตารางที่ 17 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนอประเด็นและทิศทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์รายวัน

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ทิศทางนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		
			บวก	กลาง	ลบ
หลักธรรม	กรรม	98 (12.23)	98 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	การหลุดพ้น	88 (10.99)	88 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	ชาติภพ	54 (6.74)	54 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	พึ่งตนเอง	23 (2.87)	23 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	ความไม่เที่ยง	62 (7.74)	62 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	การประพฤติดี	337 (42.07)	337 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	22 (2.75)	12 (54.55)	4 (18.18)	6 (27.27)

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ทิศทางการนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		
			บวก	กลาง	ลบ
ผสมผสาน	พยากรณ์	4 (0.50)	1 (25.00)	1 (25.00)	2 (50.00)
	พิธีกรรม	12 (1.50)	4 (33.33)	2 16.67	6 50.00
พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	11 (1.37)	11 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	เหตุผล	6 (0.75)	6 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	กระบวนการแนวคิด	84 (10.49)	84 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	รวม	801 (100.00)	780 (97.38)	7 (0.87)	14 (1.75)

ประเด็นทางอุดมการณ์ที่ได้รับการนำเสนอมากที่สุดจัดอยู่ในอุดมการณ์ด้านหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา 3 ลำดับแรก ประกอบด้วย การประพฤติดี กรรม และการหลุดพ้น โดยการนำเสนออุดมการณ์ในประเด็นเรื่อง การประพฤติดี และ กรรม นั้นจากการศึกษานี้ผู้วิจัยสามารถแบ่งระดับย่อยที่ปรากฏในเนื้อหาที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ดังนี้

ประเด็นอุดมการณ์ในเรื่องการประพฤติดี ที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันนั้นเป็นการสอนคนให้เป็นคนดี สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- การนำเสนอการประพฤติดีในระดับของการกระทำ การปฏิบัติตน เช่น การทำความดี การรักษาศีล การมีวิถีชีวิตที่ปลอดภัยไร้การเบียดเบียน หรือการดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลแก่สังคม แก่โลก เป็นต้น
- การนำเสนอการประพฤติดีในระดับของจิต กล่าวคือ เป็นการกระทำในแง่จิตใจ การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิต เช่น การคิดดี การเห็นแก่ส่วนรวม โดยมีพื้นฐานมาจากจิตใจที่ดี มุ่งคิดดี มีคุณธรรม เมตตา ซื่อสัตย์ กตัญญู มีความเพียร อดทน

- การนำเสนอการประพฤติดีในระดับที่มุ่งเน้น การกระทำเพื่อให้เกิดปัญญา เช่น การตั้งสติ เพื่อให้เกิดสมาธิ และใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญญา การรู้จักคิดพิจารณา ไตร่ตรอง การนำความรู้มาใช้แก้ไขปัญญา เป็นต้น

ประเด็นอุดมการณ์เรื่อง กรรม นอกจากจะสามรถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ กุศลกรรม และอกุศลกรรม นอกจากนี้ประเด็นอุดมการณ์ที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันสามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

- กรรมที่กระทำในชาตินี้และผลกรรมปรากฏในชาตินี้
- กรรมที่กระทำในชาติก่อนและปรากฏผลในชาตินี้
- กรรมและวิบากกรรม โดยไม่ได้กล่าวว่าเป็นกรรมที่เกิดในชาตินี้ หรือชาติก่อน แต่เป็นการกระทำสิ่งใดก็จะได้รับผลของการกระทำสิ่งนั้น
- กรรมตามหลักเหตุและผล ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้ประเด็นอุดมการณ์เรื่องกรรม นอกจากจะเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าเป็นเรื่องของการกระทำ แต่โดยแท้จริงแล้วหลักทางพุทธศาสนา กรรม เป็นเรื่องของเหตุและผล เมื่อสิ่งนั้นเกิดขึ้นจึงเกิด กรรม ในระดับนี้จึงเป็นระดับที่นำเสนอในเรื่องของหลักเหตุและผล เช่น การนำเสนอเรื่อง อริยสัจ 4 เป็นต้น

ทิศทางในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาจากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าทิศทางในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่นำเสนอไปในทิศทางบวก กล่าวคือ สนับสนุนและส่งเสริมประเด็นอุดมการณ์ที่นำเสนอ เช่น การนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในเรื่อง กรรม ทิศทางในการนำเสนอจะนำเสนอในทิศทางบวก คือ ส่งเสริมและสนับสนุนหลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวกับกรรม ผลของการกระทำ และหลักการของเหตุและผล เมื่อกระทำสิ่งใดก็จะได้รับผลนั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

 ศาลาวัต

29 **หลักพุทธศาสนา**

ในช่วงวันอาสาฬหบูชา-เข้าพรรษาที่จะถึงนี้ นอกจากชาวพุทธจะถือโอกาสทำบุญตักบาตร เข้าวัด ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรมแล้ว

สิ่งหนึ่งที่ควรนำมาขบคิดหรือทบทวนก็คือหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนาที่นับถืออยู่มีอะไรบ้าง

อย่างแรก พุทธศาสนา สอนสังขธรรม คือความจริงแท้ของชีวิต และกฎธรรมชาติ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการหลุดพ้นจากวงจรแห่งทุกข์ทั้งปวง

หัวใจของพุทธศาสนา (โอวาทปาติโมกข์) คือ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญแต่ความดี การทำจิตให้ผ่องใส

พุทธศาสนา สอนว่า สิ่งทั้งหลายในโลกนี้ต่างมีเหตุให้เกิด เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นผลก็เกิดขึ้นตาม เมื่อเหตุนั้นไม่มีอีกแล้ว ผลก็ดับไป

อริยสัจ 4 สอนให้เข้าใจถึงหลักความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ คือ

ทุกข์ (มีความยากลำบาก หรือ มองตัวปัญหา)
สมุทัย (ความทุกข์นั้นมีสาเหตุให้เกิด หรือ มองสาเหตุของปัญหา)
นิโรธ (ความหมดสิ้นแห่งทุกข์ หรือ มองจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหา)
มรรค (วิถีทางอันประเสริฐที่จะนำไปถึงความดับทุกข์ หรือ ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหานั้นๆ)

สติปัฏฐาน 4 เป็นวิธีฝึกฝนกายและจิตเพื่อให้ถึงซึ่งความดับทุกข์ โดยเฉพาะเจาะจงแล้วหมายถึงมรรคองค์ที่ 7 คือสัมมาสติ แต่โดยกว้างแล้วหมายถึงหลักการฝึกฝนโดยรวมทั้งหมดเพื่อให้เกิดนิโรธ

ไตรลักษณ์ เป็นลักษณะสากลที่มีในทุกสิ่งดังนี้ คือ
อนิจจัง (ความไม่เที่ยงแท้ มีอันต้องแปรปรวนไป)
ทุกขัง (ความทนอยู่อย่างเดิมไม่ได้)
อนัตตา (ความไม่มีแก่นสารอะไรให้ถือเอาเป็นตัวตนของใครๆ ได้อย่างแท้จริง)

กฎแห่งกรรม กรรม คือการกระทำทุกอย่างทั้งทางกาย วาจา และใจ ที่มีเจตนาสั่งการโดยจิตของสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ดี (บุญ/กุศล) หรือไม่ดี (บาป/อกุศล) หรือกลางๆ อันทำให้มีผลของการกระทำตามมา โดยผลของการกระทำจะไม่สูญหายไปไหน แต่รอเวลาที่จะให้ผลตอบแทนที่เหมาะสมกับการกระทำนั้นๆ สะท้อนกลับมาหาผู้กระทำเสมอ โดยไม่สามารถนำบุญกับบาปมาหักล้างกันได้โดยตรง

กฎแห่งกรรมนี้ เป็นเงื่อนไขสำคัญที่กำหนดความเป็นไปของแต่ละจิตวิญญาณในสังสารวัฏ

นิพพาน คือสภาพที่พ้นออกไปเหนือโลก ออกไปจากสังสารวัฏ เป็นอิสระจากพันธนาการทุกอย่าง เป็นความสุขอันแท้จริง เป็นเป้าหมายอันสูงสุดที่พระพุทธศาสนาสั่งสอน

ตัวอย่างการนำเสนออุดมการณ์ตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาทิศทางบวกในประเด็น

กรรม ความไม่เที่ยง และการหลุดพ้น ในคอลัมน์ ศาลาวัต

จาก หนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 4 กรกฎาคม 2552

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพรวมการนำเสนอประเด็นและทิศทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนานอกจากจะนำเสนอผ่านทางคอลัมน์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาแล้วยังปรากฏในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาด้วย ผลจากการเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 18 แสดงประเภทข่าว จำนวน และร้อยละการนำเสนอประเด็นและทิศทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน

ประเภทข่าว	จำนวนข่าว	ร้อยละ
ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	173	52.91
ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	154	47.09
รวม	327	100.00

ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนามีจำนวนมากกว่าข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา แต่ห่างกันไม่มากนัก โดยข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาคิดเป็นร้อยละ 52.91 จาก 173 ข่าว และข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาร้อยละ 47.09 จากข่าว 154 ข่าว โดยข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาได้นำเสนอประเด็นอุดมการณ์ที่แตกต่างกันตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 19 แสดงค่าความถี่และร้อยละการนำเสนอประเด็นและทิศทางการนำเสนอดูมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน

ดูมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ความถี่	ทิศทางการนำเสนอดูมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		
			บวก	กลาง	ลบ
หลักธรรม	กรรม	22 (8.27)	20 (90.91)	1 (4.55)	1 (4.55)
	การหลุดพ้น	2 (0.75)	2 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	ชาติภพ	5 (1.88)	5 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	พึ่งตนเอง	3 (1.13)	3 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	ความไม่เที่ยง	5 (1.88)	5 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	การประพฤติดี	115 (43.23)	115 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	54 (20.30)	52 (96.30)	1 (1.85)	1 (1.85)
	พยากรณ์	28 (10.53)	26 (92.86)	1 (3.57)	1 (3.57)
	พิธีกรรม	28 (10.53)	25 (89.29)	0 (0.00)	3 (10.71)
พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	1 (0.38)	1 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	เหตุผล	3 (1.13)	3 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	กระบวนการแนวคิด	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	รวม	266 (100.00)	257 (96.61)	3 (1.13)	6 (2.26)

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ฉบับ ประเด็นด้านอุดมการณ์ที่นำเสนอมากที่สุด คือ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านหลักธรรมคำสอนในประเด็นการประพฤติดี ร้อยละ 43.23 โดยนำเสนอ การสอนให้เป็นคนดี การประพฤติตน การกระทำในสิ่งที่ดี การประกอบคุณงามความดี เช่น ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม กตัญญู การประพฤติดีในด้านจิตใจ เน้นการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ การคิดดี การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม การตั้งสติ ระลึกรู้ตน และการใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต รองลงมา คือ การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ร้อยละ 20.30 และนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวแตกต่างจากการนำเสนอผ่านคอลัมน์ คือ มีการนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาในด้านพุทธศานากับวิทยาศาสตร์ มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นอื่นๆ

2. ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งหมด 154 ข่าว แต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา โดยการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ เป็นข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านบวกมากที่สุดถึงร้อยละ 70

ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในทิศทางบวกนั้น แยกออกเป็น การนำเสนอเกี่ยวกับสถานที่ เช่น ข่าวสำนักปฏิบัติธรรมดีเด่น การพาเที่ยวชมในลักษณะการท่องเที่ยว การนำเสนอเกี่ยวกับปัจเจกบุคคล เช่น การได้เลื่อนสมณะศักดิ์ การสอบเปรียญธรรม การได้รับพระราชทานปริญญาบัตรกิตติมศักดิ์ การนำเสนอเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน ในที่นี้ไม่ได้นำเสนอถึงหลักธรรมคำสอนโดยตรงแต่เป็นการนำเสนอในการเข้าถึงหลักธรรมคำสอนต่างๆ เช่น การจัดทำซีดีรวมพระไตรปิฎก การสอนธรรมะผ่านเทคโนโลยี การสร้างหอพระไตรปิฎก เป็นต้น และมีการนำเสนอที่ส่งผลในทิศทางอื่นดังปรากฏในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละข่าวที่ไม่ได้เผยแพร่ข้อมูลการณทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุมการณทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

ประเภทข่าว	ส่งผลต่ออุมการณทางพุทธศาสนา		
	บวก	กลาง	ลบ
ข่าวที่ไม่ได้เผยแพร่ข้อมูลการณทางพุทธศาสนา	70 (45.45)	40 (25.97)	44 (28.57)

ข่าวที่ไม่ได้นำเผยแพร่ข้อมูลการณทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุมการณทางพุทธศาสนา โดยส่งผลบวกต่ออุมการณทางพุทธศาสนา จำนวน 70 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 45.45 และส่งผลลบ ร้อยละ 28.57

กรมการศาสนาเผยผลสรุปวิกฤติ เร่งพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

นายศศ เตงเอียด อธิบดีกรมการศาสนา (ศน.) กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) เปิดเผยว่า จากการที่กรมการศาสนาได้กำหนดให้โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นโครงการสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของชุมชนนั้น ขณะนี้ กรมการศาสนาได้จัดทำสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 18 ภาคคณะสงฆ์ จำนวน 3,231 ศูนย์ ประจำปีงบประมาณ 2551 แล้ว พบว่า ในหัวข้อคุณภาพของศูนย์ศึกษา ผู้บริหารระบุว่า พอใจในระดับดีถึงดีมาก ส่วนปัญหาของการพัฒนา คือ 1.แรงสนับสนุนจากผู้บริหาร 2.การทุ่มเทของครูผู้สอน 3.ครูผู้สอนขาดเทคนิคการสอนที่ดี สำหรับสาเหตุที่ทำให้ครูขาดการทุ่มเทในการสอนเกิดจาก 1.การติดกิงนิมนต์ 2.แรงจูงใจด้านงบประมาณ และ 3.การสอน

ทั้งนี้ การพัฒนาศูนย์ให้เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชน ผู้บริหารระบุว่า ต้องพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรองรับงานที่หนัก มีการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง อาทิ วันวิสาขบูชา มาฆบูชา ค่ายเยาวชน จะเข้เดี่ยวกันทรมการอบรมอาชีพร เพื่อดึงดูดเยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้เข้ามาในศูนย์มากขึ้น เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี เป็นต้น นอกจากนี้ ควรสร้างแรงจูงใจในการร่วมพัฒนาศูนย์มากขึ้น โดยอาจจะหาผู้นำชุมชนไปทัศนศึกษาตามแหล่งส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ รวมถึงมอบโล่ยกย่องศูนย์ที่มีการพัฒนาดีเด่นให้เป็นต้นแบบของชุมชนด้วย อย่างไรก็ตาม กรมการศาสนาได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวประมวลผลแล้ว โดยในปี 2552 จะหาแนวทางสนับสนุนพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ด้านนายฉัฐภัทร ชันอินทร์งาม นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลบางระเกะ อ.บางเลน จ.นครปฐม กล่าวว่า การส่งเสริมสนับสนุนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีคุณภาพ จะต้องสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นผลของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเด็กและเยาวชน ซึ่งตนเห็นตัวค่างของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) ได้พาดนไปทัศนศึกษางานคุณธรรมที่ประเทศเวียดนาม พอได้เห็นของจริงทำให้มีความต้องการนำกลับมาพัฒนาคุณธรรมเด็กและเยาวชนในชุมชนมากขึ้น ทั้งนี้ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม น่าจะทำให้ผู้นำท้องถิ่นเห็นผลดีของศูนย์ เพราะหน่วยงานท้องถิ่นพร้อมที่จะสนับสนุนงบประมาณพัฒนาคนอย่างเต็มที่

ตัวอย่างข่าวที่ไม่ได้เผยแพร่ข้อมูลการณทางพุทธศาสนาและส่งผลต่ออุมการณทางพุทธศาสนา

ในทิศทางบวก จากหนังสือพิมพ์ข่าวสด
วันที่ 14 มีนาคม 2552

การเปรียบเทียบการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในคอลัมน์ต่างๆ ของหนังสือพิมพ์รายวัน

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวันจากการศึกษาพบว่ามีการนำเสนอผ่านคอลัมน์เป็นหลัก โดยการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับมีการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นต่างๆ ที่แตกต่างกันตามผลในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงค่าความถี่ และร้อยละ เปรียบเทียบการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในคอลัมน์ต่างๆ ของหนังสือพิมพ์รายวัน

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ข่าวสด	คมชัดลึก	มติชน	โพสต์ทูเดย์
หลักธรรม	กรรม	17 (14.66)	15 (13.16)	14 (10.45)	52 (11.90)
	การหลุดพ้น	15 (12.93)	5 (4.39)	19 (14.18)	49 (11.21)
	ชาติภพ	9 (7.76)	3 (2.63)	8 (5.97)	34 (7.78)
	พึ่งตนเอง	6 (5.17)	4 (3.51)	8 (5.97)	5 (1.14)
	ความไม่เที่ยง	7 (6.03)	10 (8.77)	7 (5.22)	38 (8.70)
	การประพฤติดี	43 (37.07)	53 (46.49)	46 (34.33)	195 (44.62)
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	5 (4.31)	8 (7.02)	4 (2.99)	5 (1.14)
	พยากรณ์	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (0.75)	3 (0.69)
	พิธีกรรม	1 (0.86)	4 (3.51)	2 (1.49)	5 (1.14)
พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	0 (0.00)	1 (0.88)	2 (1.49)	8 (1.83)
	เหตุผล	3 (2.59)	2 (1.75)	1 (0.75)	0 (0.00)
	กระบวนการแนวคิด	10 (8.62)	9 (7.89)	22 (16.42)	43 (9.84)
	รวม	116 (14.48)	114 (14.23)	134 (16.73)	437 (54.56)

หนังสือพิมพ์รายวันที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนามากที่สุด คือ หนังสือพิมพ์โพสท์ทูเดย์ ความถี่ทั้งหมด 437 ครั้ง ร้อยละ 54.56 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ มติชน ร้อยละ 16.73 ในขณะที่การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวันเชิงปริมาณ คือ ข่าวสด และคมชัดลึก มีปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

การเปรียบเทียบการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ฉบับ มีความแตกต่างกันทั้งจำนวนข่าว ประเด็นการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาจากตารางที่ 22 พบว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ ทั้งข่าวสด และคมชัดลึก มีการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพทั้ง มติชน และโพสท์ทูเดย์ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ มีการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาทั้งข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา และข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ตารางที่ 22 แสดงประเภทข่าว ค่าความถี่ และร้อยละ เปรียบเทียบการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน

ประเภทข่าว	ข่าวสด	คมชัดลึก	มติชน	โพสท์ทูเดย์
ข่าวที่นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	75 (45.18)	69 (65.09)	22 (55.00)	7 (46.67)
ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา	91 (54.82)	37 (34.91)	18 (45.00)	8 (53.33)
รวม	166 (100.00)	106 (100.00)	40 (100.00)	15 (100.00)

หนังสือพิมพ์ที่มีการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามากที่สุด คือ หนังสือพิมพ์ข่าวสดจำนวน 166 ข่าว แต่เป็นข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาถึง 91 ข่าว ร้อยละ 54.82รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก มติชน และโพสท์ทูเดย์ โดยการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ นำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่แตกต่างกันดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 แสดงค่าความถี่ และร้อยละ เปรียบเทียบการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านข่าวพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ข่าวสด	คมชัดลึก	มติชน	โพสต์ทูเดย์
หลักธรรม	กรรม	7 (6.73)	7 (6.03)	5 (17.86)	3 (16.67)
	การหลุดพ้น	0 (0.00)	2 (1.72)	0 (0.00)	0 (0.00)
	ชาติภพ	1 (0.96)	1 (0.86)	1 (3.57)	2 (11.11)
	พึ่งตนเอง	1 (0.96)	0 (0.00)	1 (3.57)	1 (5.56)
	ความไม่เที่ยง	0 (0.00)	5 (4.31)	0 (0.00)	0 (0.00)
	การประพฤติดี	39 (37.50)	55 (47.41)	17 (60.71)	4 (22.22)
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	30 (28.85)	20 (17.24)	0 (0.00)	4 (22.22)
	พยากรณ์	26 (25.00)	2 (1.72)	0 (0.00)	0 (0.00)
	พิธีกรรม	0 (0.00)	20 (17.24)	4 (14.29)	4 (22.22)
พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	0 (0.00)	1 (0.86)	0 (0.00)	0 (0.00)
	เหตุผล	0 (0.00)	3 (2.59)	0 (0.00)	0 (0.00)
	กระบวนการแนวคิด	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
	รวม	104 (100.00)	116 (100.00)	28 (100.00)	18 (100.00)

ประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอผ่านข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ฉบับมากที่สุดคือ การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านหลักธรรมคำสอน ในประเด็นการประพฤติดี ในขณะที่การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านพุทธกับวิทยาศาสตร์ ประเด็นที่นำเสนอน้อยที่สุด คือ การเปรียบเทียบระหว่างพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์

นอกจากจะมีการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในประเด็นต่างๆผ่านลักษณะการนำเสนอแบบข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ฉบับแล้ว ยังมีการนำเสนอข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาโดยตรงแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางศาสนาตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น เมื่อเปรียบเทียบจำนวนข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอมากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ข่าวสด ร้อยละ 59.09 รองลงมาหนังสือพิมพ์คมชัดลึก ร้อยละ 24.03 หนังสือพิมพ์ที่นำเสนอข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะทางอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่น้อยที่สุดคือ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ร้อยละ 5.19 ทั้งนี้ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ ส่วนใหญ่จะส่งผลในทิศทางบวกต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ยกเว้นหนังสือพิมพ์คมชัดลึกที่ทิศทางที่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในทิศทางลบมากกว่าทิศทางบวก แต่ทั้งสามทิศทางทั้ง บวก กลาง และลบ อยู่ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ดังปรากฏในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละเปรียบเทียบข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

ข่าวที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแต่ทิศทางที่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา											
ข่าวสด			คมชัดลึก			มติชน			โพสต์ทูเดย์		
บวก	กลาง	ลบ	บวก	กลาง	ลบ	บวก	กลาง	ลบ	บวก	กลาง	ลบ
44 (48.35)	21 (23.08)	26 (28.57)	12 (32.43)	12 (32.43)	13 (35.14)	8 (44.44)	7 (38.89)	3 (16.67)	6 (75.00)	0 (32.43)	2 (25.00)
91 (59.09)			37 (24.03)			18 (11.69)			8 (5.19)		

จากการวิจัยพบว่า การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งในรูปแบบข่าวและคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ฉบับ หนังสือพิมพ์ที่นำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนามากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ร้อยละ 42.64 รองลงมา คือ คมชัดลึก ข่าวสด และมติชน

ตามลำดับ สำหรับประเด็นอุดมการณ์ที่ถูกลำเสนอมากที่สุดคือ การประพฤติดี ร้อยละ 42.36 รองลงมาคือ กรรม 11.25 และการหลุดพ้นเป็นลำดับที่ 3 ร้อยละ 8.43 และกระบวนการแนวคิดทางวิทยาศาสตร์อยู่ในลำดับที่ 4 ร้อยละ 7.87 ดังตารางแสดงผลที่ 25

ตารางที่ 25 แสดงความถี่และร้อยละการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา		ข่าวสด	คมชัดลึก	มติชน	โพสต์ทูเดย์	รวม
หลักธรรม	กรรม	24 (2.25)	22 (2.06)	19 (1.76)	55 (5.15)	120 (11.25)
	การหลุดพ้น	15 (1.41)	7 (0.66)	19 (1.78)	49 (4.59)	90 (8.43)
	ชาติภพ	10 (0.94)	4 (0.37)	9 (0.84)	36 (3.37)	59 (5.53)
	พึ่งตนเอง	7 (0.66)	4 (0.37)	9 (0.84)	6 (0.56)	26 (2.44)
	ความไม่เที่ยง	7 (0.66)	15 (1.41)	7 (0.66)	38 (3.56)	67 (6.28)
	การประพฤติดี	82 (7.69)	108 (10.12)	63 (5.90)	199 (18.65)	452 (42.36)
ผสมผสาน	อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์	35 (3.28)	28 (2.62)	4 (0.37)	9 (0.84)	76 (7.12)
	พยากรณ์	26 (2.44)	2 (0.19)	1 (0.09)	3 (0.28)	32 (3.00)
	พิธีกรรม	1 (0.09)	24 (2.25)	6 (0.56)	9 (0.84)	40 (3.75)
พุทธศาสนากับ วิทยาศาสตร์	การเปรียบเทียบ	0 (0.00)	2 (0.19)	2 (0.19)	8 (0.75)	12 (1.12)
	เหตุผล	3 (0.28)	5 (0.47)	1 (0.09)	0 (0.00)	9 (0.84)
	กระบวนการ	10 (0.94)	9 (0.84)	22 (2.06)	43 (4.03)	84 (7.87)
	รวม	220 (20.62)	230 (21.56)	162 (15.18)	455 (42.64)	1067 (100.00)

นอกจากการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งข่าวและคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์รายวันมีการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ในความถี่ที่แตกต่าง ลักษณะการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ 2 ประเภท คือ ปริมาณ และคุณภาพ มีความแตกต่างกันในประเด็นที่เลือกนำเสนอ โดยผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ประเด็นหลักในการนำเสนอ การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันที่สอดแทรกอยู่ในข่าวและคอลัมน์ต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ ไม่แตกต่างกันมากนักแต่วิธีการในการเลือกประเด็นที่โดดเด่นแตกต่างกัน ดังตัวอย่างนี้

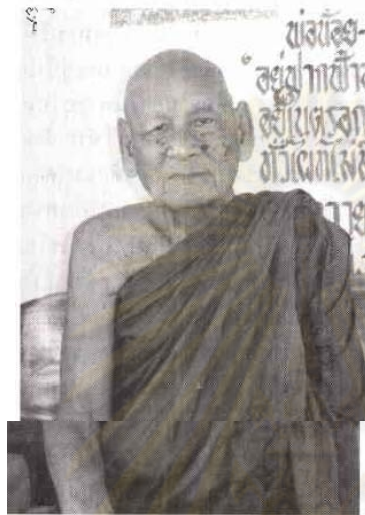

<p>หลวงปู่ฉุน ชินปุตโต เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองแสง อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม เป็นพระวิปัสสนาจารย์ชื่อดังที่มีความเคร่งครัดในพระธรรมวินัยและศึกษาแนวทางปฏิบัติจากหลวงปู่ฝั้นที่ วัดบ้านคอนกมล อ.นาเชือก พระเกจิอาจารย์ชื่อดังของเมืองมหาสารคาม</p> <p>ปัจจุบัน หลวงปู่ฉุน สิริอายุ 88 พรรษา 32 เป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านหนองแสง ต.เขวาสี อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม</p> <p>อดีตในประวัติ มีนามเดิมว่า คุณ โพธิ์รินทร์ เกิดในปี พ.ศ. 2464 ณ บ้านหนองเลา ต.หนองเม็ก อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม เป็นบุตรของพ่อวัน-แม่อุ่น โพธิ์รินทร์ ครอบครัวประกอบอาชีพทำไร่ทำนา</p> <p>ในช่วงวัยเด็ก หลังจบการศึกษาชั้นประถมปีที่ 4 ได้ลาออกมาช่วยงานครอบครัวด้วยความขยันขันแข็ง พออายุ</p>	<p>ครบวช ได้เข้าพิธีอุปสมบทที่วัดบ้านหนองเลา อ.นาเชือก โดยมีพระอาจารย์เรื่อง เป็นพระอุปัชฌาย์</p> <p>ท่านได้บวชเรียนยาวนานกว่า 16 พรรษา ต่อมาได้มีความจำเป็นต้องลาสิกขา เพื่อดูแลบิดา-มารดา ที่แก่ชรา เนื่องจากบรรดาพี่น้องได้แต่งงานมีครอบครัว</p> <p>อย่างไรก็ตาม ท่านใช้ชีวิตฆราวาสอยู่นานหลายสิบปี กระทั่งบิดามารดาเสียชีวิตลง ท่านจึงหันหน้าเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์เป็นครั้งที่ 2 โดยเข้าพิธีอุปสมบท ณ อุโบสถวัดบ้านคอนกมล อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม โดยมีหลวงปู่ฝั้น มังคโล เป็นพระอุปัชฌาย์, พระครูปัญญา คุณากร วัดหนองบัวแดง เป็นพระอนุสาวนาจารย์ และพระอาจารย์รอง วัดหนองเลา เป็นพระกรรมวาจาจารย์</p> <p>หลังอุปสมบท ท่านได้จำพรรษาศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ณ สำนักเรียนวัดบ้านคอนกมล มุมนะศึกษาเล่าเรียนจนสอบได้นักธรรมชั้นเอก</p> <p>นอกจากนี้ ท่านยังให้ความสนใจด้านวิทยาคม จึงขอฝากตัวเป็นศิษย์เรียนวิทยาคมกับหลวงปู่ฝั้น พระเกจิอาจารย์ชื่อดังของเมือง</p>
--	--

คู่มือวิทยานิพนธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลวงปู่ลุน บินปุทโท

สายธรรมหลวงปู่ผู้น้อย

สารคาม ซึ่งหลวงปู่ผู้น้อย ได้เมตตาถ่ายทอดวิชาให้จนหมดสิ้น ทั้งแคล้วคลาด คงกระพัน เมตตามหานิยม กันบ้านกันเมือง

หลายปีต่อมาวัดบ้านหนองแสง ด.เขาวัว อ.นาเชือก ขาดแคลนพระผู้ใหญ่ ชาวบ้านจึงนิมนต์ท่านอยู่จำพรรษาที่วัดบ้านหนองแสง

หลวงปู่ลุน ได้รับนิมนต์ให้มาจำพรรษาปฏิบัติศาสนกิจอยู่วัดแห่งนี้ตราบนานปัจจุบัน

กล่าวได้ว่า หลวงปู่ลุน มีพลังจิตที่กล้าแข็งมาก บางครั้งในการออกตรวจควักรไปตามป่าเขาถ้ำเนาไพร ต้องเผชิญหน้ากับสัตว์ร้ายในระยะประชิด ท่านก็แผ่เมตตาทำให้สัตว์เหล่านั้นไม่กล้ากรายเข้ามาทำร้ายท่าน ทำให้หลวงปู่ลุน มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักในวงกว้างอย่างรวดเร็ว

ในแต่ละวันจะมีญาติโยมจากทั่วสารทิศ

หลวงปู่ลุน เป็นพระที่มีความเคร่งครัดในพระธรรมวินัยเป็นอย่างยิ่ง ถึงแม้จะบวชเรียนเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ในวัยชรา แต่ท่านก็หมั่นฝึกฝนปฏิบัติตามคำสอนของหลวงปู่ผู้น้อย ทำให้เกิดความเข้มแข็ง โดยท่านตั้งจิตอธิษฐานไว้ว่าจะละสังขารในเพศบรรพชิต

หลวงปู่ลุน มีความสำรวมในหลักพระธรรมวินัย ตั้งมั่นอยู่อย่างสันโดษใช้ชีวิตสมถะเรียบง่าย

ด้านการปกครอง หลวงปู่ลุน ได้กำหนดกฎระเบียบเข้มไว้เป็นแนวปฏิบัติ คือ ไม่ให้ติดตั้งเครื่องอำนวยความสะดวกในกุฏิที่พัก หากรูปใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษทางวินัย

นอกจากเป็นพระเกจิอาจารย์ชื่อดัง ท่านยังได้ชื่อว่าเป็นพระนักพัฒนา ท่านยังได้นำปัจจัยส่วนหนึ่งไปพัฒนาสร้างความสำเร็จรุ่งเรืองให้กับวัดแห่งนี้ไม่ว่าจะเป็นศาลาการเปรียญ อุโบสถ เป็นต้น ทำให้วัดบ้านหนองแสงเจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว

หลวงปู่ลุน จึงเป็นเนื้อนาบุญของชาวมหาสารคามอย่างแท้จริง

เชิด ชันตี ณ พล

เดินทางมาราบมนัสการ รับฟังธรรมและประพรมน้ำพระพุทธมนต์ที่เข้มขลัง รวมทั้งปรารธนาวัดดงมงคล รวมทั้งเหรียญรูปเหมือนที่เข้มขลังจากหลวงปู่ลุนอย่างล้นหลาม

ซึ่งวัดดงมงคลของหลวงปู่ลุน จะมีพุทธคุณด้านอยู่ยงคงกระพัน แคล้วคลาด และเมตตามหานิยม แต่ถึงแม้อคมของท่านจะเข้มขลังเพียงใด ท่านก็ไม่เคยโอ้อวด ท่านพร่ำสอนญาติโยม ว่า ให้ดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาท ขณะมีชีวิตขอให้ทุกคนหมั่นประกอบแต่กรรมดี คือ 5 รักษาให้ได้จะทำให้ชีวิตพบแต่ความสุข

พระธรรมไตรโลกาจารย์ (รักษ์ เรวโต)

ผู้ค้ำจุนกองทัพพระกรรมฐาน

คาบไบลาน

ท่านลาบพระ:

๗...ณคักต์ อัจฉิมานธ ๕

การท้งรากลเผยแผ่ธรรมของกองทัพพระกรรมฐานสายสำนักพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ในดินแดนภาคอีสาน โดยเฉพาะในแถบ จ.หนองคาย เลย และอุดรธานี นั้นจะสมบูรณ์ไปมิได้เลย หากขาดชื่อของ พระธรรมไตรโลกาจารย์ (รักษ์ เรวโต) แห่งวัดศรีเมือง

ต.ในเมือง อ.เมือง จ.หนองคาย หลวงปู่พระธรรมไตรโลกาจารย์ นับเป็นกำลังสำคัญในการอุปถัมภ์บำรุงการปฏิบัติกรรมฐานของพระป่าท่านร่วมมือกับพ่อแม่ครูอาจารย์องค์สำคัญในสำนักพระอาจารย์มั่น อาทิ หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน หลวงปู่ฮ่อ ญาณสิริ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี ฯลฯ สนับสนุนให้มีการเผยแผ่การปฏิบัติกรรมฐานออกไปอย่างกว้างขวาง ในเขตปกครองของท่าน

โดยเฉพาะการเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการสร้างวัดน้ำเอราวัณ อนุกลาง-วังสะพุง จ.เลย ซึ่งเป็นสถานที่บำเพ็ญสมณธรรมที่สำคัญของพระป่าและ

สาธุชนผู้ศรัทธาในการปฏิบัติกรรมฐานชาติภูมิเดิมของหลวงปู่พระธรรมไตรโลกาจารย์นั้น เป็นชาวลาว เกิดที่บ้านขุนตราดศรีฐาน อ.เมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว มีนามเดิมว่า รักษ์ มีวรรณดิษฐ์

ในวัยเยาว์ได้ศึกษาหนังสือกับบิดา ทั้งหนังสือภาษาไทย-ลาว-ขอม และหนังสือธรรมต่างๆ จนอายุได้ 10 ขวบ จึงได้เข้าศึกษาภาษาฝรั่งเศสที่โรงเรียนวัดจันทบุรี แต่ศึกษาอยู่ได้เพียง 3-4 เดือน ก็ต้องหยุดไปเพราะเข้าสู่ช่วงปิดภาคเรียนเสียก่อน เมื่ออายุได้ 11 ขวบ จึงได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดขุนตา ต.ศรีฐาน

หลังจากบรรพชาแล้วได้ศึกษาธรรมบาลีกับพระอาจารย์มหาแก้วที่โรงเรียนวัดจันทบุรีในนครเวียงจันทน์ กระทั่งอายุได้ 15 ปี จึงเดินทางไปศึกษาบาลีต่อที่สำนักวัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ โดยพระอาจารย์มหาแก้วได้ทำหนังสือฝากฝังให้อยู่กับเจ้าคุณอุบลาคูณุปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) เจ้าอาวาสวัดบรมนิวาส

สามเณรรักษ์ได้เดินทางจากนครเวียงจันทน์ผ่านมาทาง จ.หนองคาย และได้พักอยู่ที่วัดทุ่งสว่าง (วัดโนนหม้อ) เป็นเวลา 3 คืน เพื่อรอขบวนเกวียนของพ่อค้าที่จะนำสินค้าไปจำหน่ายที่จ.นครราชสีมา ทอดครบ 3 วันแล้วสามเณรรักษ์ก็อาศัยกองเกวียนเดินทางมาจนถึง จ.นครราชสีมา และได้พักอยู่ที่วัดบึง ก่อนจะเข้ากรุงเทพฯ โดยเมื่อไปถึงวัดบรมนิวาส ท่านก็ได้บรรพชาเป็นสามเณรใหม่อีกครั้งและเข้าเรียนบาลีไวยากรณ์ ำเรียนบาลีที่สำนักวัดบรมนิวาสจนสามารถสอบได้นักธรรมชั้นตรี และเปรียญธรรม 3

ประโยค กระทั่งอายุครบบวชจึงได้อุปสมบทที่วัดบรมนิวาส เมื่อวันที่ 15 มิ.ย. 2470 โดยมีเจ้าคุณอุบลาคูณุปมาจารย์เป็นพระอุปัชฌาย์

หลังสอบได้เปรียญธรรม 4 ประโยคได้ในพรรษาที่ 2 หลวงปู่พระธรรมไตรโลกาจารย์ก็ได้เดินทางกลับไปยังบ้านเกิดที่นครเวียงจันทน์ เพื่อทำบุญอุทิศให้โยมบิดาที่ถึงแก่กรรม ครั้นนั้น เจ้าเมืองคำหา ญาติฝ่ายมารดา ได้ขอให้มาเป็นครูสอนบาลีอยู่ทางนครเวียงจันทน์ ท่านจึงเดินทางกลับม่าวัดบรมนิวาสเพื่อกราบขออนุญาต เจ้าคุณอุบลาคูณุปมาจารย์ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงเดินทางกลับมานครเวียงจันทน์ และได้ยู่สอนบาลีที่วัดจันทบุรี นครเวียงจันทน์ เป็นเวลา 1 พรรษา ต่อมาในปีพ.ศ. 2474 ท่านได้เดินทางไปวัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี และได้เข้าฝากเนื้อฝากตัวกับ พระธรรมเจดีย์ (จุม พันธุโล) ซึ่งพระธรรมเจดีย์ได้แต่งตั้งให้หลวงปู่พระธรรมไตรโลกาจารย์ เป็นครูสอนบาลีที่วัดโพธิสมภรณ์ ท่านสอนปริยัติธรรมแผนกบาลีอยู่ที่วัดโพธิ

สมภรณ์อยู่ 2 พรรษา ก็ได้รับการขอร้องจากพระครูศีลสารวิสุทธิ เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย ให้มาเป็นครูสอนธรรมบาลี ที่วัดศรีเมือง จ.หนองคาย ด้วยเห็นว่า จ.หนองคาย อยู่ใกล้กับเวียงจันทน์ ซึ่งก็ได้ตอบรับคำขอของพระครูศีลสารวิสุทธิ และเดินทางมาจำพรรษาอยู่ที่วัดศรีเมืองซึ่งเป็นวัดธรรมยุตแห่งแรกใน จ.หนองคาย นับแต่นั้นจวบจนท่านดับขันธ

หลวงปู่พระธรรมไตรโลกาจารย์ เป็นพระสังฆาธิการที่มีความเคร่งครัดในธรรมวินัยอย่างสูง และสนับสนุนค้ำจุนพระศาสนาทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติ โดยองค์ท่านเป็นเคารพนับถือของพุทธศาสนิกชนทั้งในพื้นที่ จ.หนองคาย เลย อุดรธานี ไปจนถึงนครเวียงจันทน์ ประเทศลาว ท่านเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการจัดตั้งศูนย์บาลีอีสาน (ธรรมยุต) ขึ้นที่วัดโพธิสมภรณ์ จ.อุดรธานี เพื่อให้เป็นศูนย์รวบรวมการศึกษาพระปริยัติธรรมด้านภาษาบาลีในภาคอีสาน ซึ่งได้ให้การศึกษาแก่พระเณรมากมาย

ในด้านปฏิบัติภาวนาท่านมีความสนใจอย่าง

ยิ่งในการออกวิเวกกรรมฐาน เมื่อว่างจากภารกิจการงาน หลวงปู่พระธรรมไตรโลกาจารย์ก็มักจะแสวงหาความสงบทางจิตใจ ร่วมกับพ่อแม่ครูอาจารย์สายกรรมฐาน โดยท่านมักเดินทางไปกราบนมัสการพระเถระ ซึ่งเป็นศิษย์รุ่นใหญ่ในสำนักพระอาจารย์มั่นอยู่เสมอ

นอกจากนี้ ท่านยังเป็นหนึ่งในพระเถระที่เดินทางไปกราบนมัสการพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ในช่วงบั้นปลายชีวิตของท่าน โดยในช่วงนั้นมีพระเถระฝ่ายสังฆาธิการเดินทางไปกราบนมัสการ และเข้ารับคำแนะนำเรื่องการปฏิบัติภาวนาจากพระอาจารย์มั่นหลายองค์ อาทิ พระธรรมวราลังการ (ศรีจันทร์ วัฒนานาโก) วัดศรีสุทธารวาส จ.เลย พระเทพสุทธาจารย์ (โชติ คุณสัมพันธ์) วัดวชิราลงกรณ์ จ.นครราชสีมา พระอริยเวที (เขียน ฐิตสีโล) วัดรังสีปาลิวัน จ.กาฬสินธุ์ พระปราจีนมุนี (เพ็ง กิตติงฺกโร) วัดมะกอก จ.ปราจีนบุรี พระเทพวราคุณ (อำ กัทธาวโร) วัดมณีชลขันธ์ จ.ลพบุรี ผู้เป็นน้องชายของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท)

นอกจากการสร้างถาวรวัตถุเพื่อสนับสนุนการพระศาสนาฝ่ายปฏิบัติแล้ว ในด้านอื่นๆ ท่านก็ให้การสนับสนุนเสมอมาไม่เคยขาด ท่านเป็นพระอุปัชฌาย์ หลวงปู่จันทร์โสม กิตติกาโม อริยสงฆ์แห่งวัดป่าจันทร์สี จ.อุดรธานี หรือในครั้งที่หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านดาด จ.อุดรธานี ออกนำสาธุชนออกมาทอดผ้าป่าช่วยชาติ ท่านก็เดินทางมาเยี่ยมให้กำลังใจถึงวัด ซึ่งครั้งนั้นท่านได้กล่าวกับหลวงตามหาบัวว่า “หลวงตามหาบัวนี่ เป็นพระสิวลี (ผู้เลิศด้วยลาภ) ยุคปัจจุบันนะ”

หลวงปู่พระธรรมไตรโลกาจารย์ กับหลวงตามหาบัวนั้น รู้จักคุ้นเคยต่อกันเป็นอย่างดี เนื่องจากเคยอยู่ฝึกปฏิบัติภาวนากับพระอาจารย์ ซึ่งในช่วงบั้นปลายชีวิตของหลวงปู่พระธรรมไตรโลกาจารย์ หลวงตามหาบัวก็ได้เดินทางมาเยี่ยมและถวายน้ำพระพุทธมนต์แด่ท่าน

ปฏิบัติของหลวงปู่ที่ศิษยานุศิษย์กล่าวขาน สืบเนื่องมาจากรูปธรรมะที่ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ท่านจะสอนพระเถระและลูกศิษย์ให้เป็นผู้มีกฏระเบียบ ส่วนตัวและส่วนรวม รู้จักรักษากฎเกณฑ์นั้น เพื่อเป็นเครื่องขัดเกลาตนเองและรักษาหมู่คณะ จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีสำนึก โดยไม่ต้องเกี่ยงงอนกันทำงาน

นอกจากนี้ ท่านยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่เคร่งครัดรักษาเวลายิ่ง ไม่ว่าจะนัดหมายเรื่องใดกับใคร ท่านจะเดินทางไปถึงก่อนเวลา ในยามทำงานก็จะกำหนดเวลาเริ่มต้นและเวลาเสร็จ ซึ่งหลวงปู่ได้ฝึกให้พระเถระและญาติโยมเป็นผู้ตรงต่อเวลารักษาเวลา และรู้คุณค่าของเวลาอยู่เสมอ

หลวงปู่ดำรงชันษเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรแก่ญาติโยมมาจนกระทั่งปีพ.ศ. 2547 จึงได้ละสังขารลงอย่างสงบ สิริรวมอายุ 98 ปี พรรษา 77 ◯

จากตัวอย่างการนำเสนอคอลัมน์ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ของหนังสือพิมพ์ข่าวสด และโพสต์ทูเดย์ จะเห็นได้ว่าแม้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะปัจเจกสงฆ์ กล่าวคือ การนำเสนอประวัติ เรื่องราวของพระสงฆ์แต่ลักษณะการนำเสนอการชูประเด็น หรือการเลือกกรอบในการนำเสนอแตกต่างกัน หนังสือพิมพ์ข่าวสดนำเสนอความสามารถ คุณสมบัติเฉพาะบุคคล โดยเฉพาะด้านวัตถุมงคล ความเชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรม ส่วนหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์เน้นการนำเสนอเนื้อหาทั้งประวัติ และการปฏิบัติตนที่ดีเป็นแบบอย่างแก่ลูกศิษย์ในทางธรรม พระสงฆ์สายปฏิบัติมากกว่าการนำเสนอเนื้อหาเชิงพุทธคุณ ความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้านที่ผสมผสานทั้งไสยศาสตร์และโหราศาสตร์

2. รูปแบบการนำเสนอ การนำเสนอข่าวและคอลัมน์เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ รูปแบบในการนำเสนอแบ่งออกเป็นกรนำเสนอผ่านข่าว และคอลัมน์ หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณจะนำเสนอข่าวและคอลัมน์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ ส่วนหนังสือพิมพ์ มติชนเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวที่มีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างจากฉบับอื่น กล่าวคือ ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาคอลัมน์ที่มีความถี่คงที่ดังที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ข่าวสด คมชัดลึก และโพสต์ทูเดย์ รูปแบบคอลัมน์ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ มติชนนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาทั้งที่นำเสนอโดยตรง และมีคอลัมน์ประเภทที่เน้นการนำเสนอด้านจิตใจ เช่น ร้อยเหลี่ยมพันมุม และจับจิตด้วยใจ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบการนำเสนอในหนังสือพิมพ์อื่นๆ ที่มีรูปแบบการนำเสนอคอลัมน์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาก็มุ่งเน้นไปที่หลักธรรมคำสอน หรือคอลัมน์ที่นำเสนอเกี่ยวพระเครื่องที่ส่งผ่านอุดมการณ์ในประเด็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

‘สวนทาง’สร้างมิติใหม่

ถ้าบอกว่าคนอย่างเราที่เดินไปเดินมา พุดคุย หัวเราะ ทำงานไปตามหน้าที่ในอาชีพของตัวเองไม่ได้ทำทุกอย่างไปตามที่ตนเองสั่งการอย่างเดียวนะ แต่มีผู้บงการอยู่เบื้องหลังทั้งนั้น คงจะสร้างความงงววย แล้วเกิดความพิศวงว่า ชีวิตเป็นของฉัน ใครที่ไหนจะมาบงการได้ **๒**

ต้องบอกว่าจอมบงการที่แสนฉลาดนั้น ไม่ปรากฏตัวให้ใครมองเห็นหรือรู้จักได้ง่ายๆ กระทั่งบางคนอาจไม่รู้จักรเลยจนชั่วชีวิต

ถ้าใครอยากทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ที่ลึกลับที่ว่าต้องลองเดินสวนทางกับคนอื่นๆ เดินสวนทางเพื่อจะได้ย้อนกลับไป

ทางเก่า แล้วหันหลังกลับมามองดูว่า ตามเส้นทางที่เดินผ่านไปครั้งแรกนั้น มีความเคลื่อนไหวอะไรจากใครเกิดขึ้นบ้าง และมีอิทธิพลต่อตัวเราอย่างไรบ้าง จากที่ก่อนหน้านี้ไม่เคยคิดจะสำรวจเลยว่า เส้นทางที่เราเดินผ่านไปเรื่อยๆ นั้น มีสิ่งใดแฝงเร้นอยู่

การเดินทางนี้ไม่ต้องไปเสาะแสวงหาสถานที่แห่งไหนเลย เพราะเพียงแค่ ‘เปิดใจ’ ก็เริ่มได้แล้ว เพราะนี่คือการ ‘สวนทางใจ’ โดยการย้อนรอยอารมณ์และความคิดนานาชนิด เพื่อไปดูว่าบรรดาความรู้สึกต่างๆ นั้น มีที่มาที่ไปยังไง ทำไมมาปรากฏตัวอยู่ในใจเราได้

แค่เริ่มคิดที่จะย้อนรอยใจตัวเองก็นับว่าเป็นการเดินทางกับคนทั่วไปแล้ว เพราะคนส่วนใหญ่จะไปตามทางที่มีอยู่ โดยไม่เห็นเหตุผลที่จะต้องมาสืบสาวหาอะไรให้ยุ่งยาก

สำหรับคนที่เคยสวนทางใจตัวเองมาแล้วอย่าง ‘พระโชติกะ’ อดีตวิศวกรไฟฟ้า ชาวพม่า ได้บอกเล่าประสบการณ์และมุมมอง

มองไว้ใน “หิมะกลางฤดูร้อน” ซึ่งทำให้เห็นว่า ผลที่ได้คือสายตาใหม่ๆ ที่ทำให้มองเห็นความแปลกใหม่ที่คนอื่นมองไม่เห็น ซึ่งมีคุณค่ามหาศาล

เริ่มตั้งแต่การเท่าทันและวิธีที่จะก้าวไปอยู่ข้างหน้าในเรื่องของจิตใจ ด้วยการตีความการใช้ชีวิตของคนด้วยมุมมองที่กว้างไปกว่าเดิม

...จิตนี้มันเจ้าเล่ห์แสนกล มันต้องการการเปลี่ยนแปลงต้องการสิ่งที่แตกต่างออกไปอยู่ตลอดเวลา มันจึงโหยหาความบันเทิง เร็วร้อนและความเร้าใจ ความฮึดอดเบื้อหน่ายนี้เป็นปัญหาใหญ่จนเป็นเหตุให้คนส่วนมากวิ่งไล่ตามสิ่งเร้าใจไม่แบบใดก็แบบหนึ่งอยู่ตลอดเวลา

จิตของเรามีความเชื่อมโยงแบบแฝงอยู่เสมอ เราจึงต้องการเรื่องตื่นเต้นมาคอยกระตุ้น เช่น การพุดคุย อ่านหนังสือ เดินทางท่องเที่ยว

ถ้าสามารถฝึกจิตให้ตื่นอยู่ตลอดเวลาได้ โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งกระตุ้นใดๆ ก็จะมีพลังแบบใหม่...

จากรูปแบบเดิมๆ ที่เคยเผชิญเมื่อมีอารมณ์ต่างๆ เกิดขึ้น ก็เลือกเปลี่ยนแปลงใหม่ได้แล้วเห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ...ลองเปลี่ยนใหม่แบบนี้ หากเกิดโลกะ

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หรือความเพลิดเพลินใดๆ ขึ้นในใจ บอกตัวเองว่า "อยู่ก่อนนะอย่าเพิ่งหายไป ขอทำความรู้จักเธอหน่อย" จะพบว่ามันวิเศษจริงๆ โลกจะเป็นนักมายากลชั้นเยี่ยม ลองตามดูวิธีที่มันเนรมิตความรู้สึกดีๆ ขึ้นมาต่อใจคุณ จิตของเราแต่ละที่ถูกเล่นที่เหลี่ยมของโลกะ หลอกล่อจนหัวปักหัวปำ แทนที่จะเห็นว่ามันเป็นนักมายากล เรากลับเห็นว่าเป็นตัวตนของเราเองไปได้...

เหมือนได้วิธีแยกความทับซ้อนที่แสนจะเนียนสนิทให้กระจายออกจากกันได้ "ต๋อ ฮันตีสวี" นักโฆษณาชื่อดัง ซึ่งคลุกคลีอยู่กับการปั่นอารมณ์คนมานาน เป็นอีกคนหนึ่งที่มีโอกาสได้ฝึกฝนวิธีการสวนทางใจมาแล้ว ได้ทำความรู้จักกับผู้ที่อยู่ในตัวเราแบบแอบๆ นานาน มักคุ้นกระทั่งรู้ว่าเขามายู้อย่างไร อยู่แล้วมีผลยังไงกับชีวิต ถ้าต้องการให้เขาหายไปเสียบ้างจะต้องมีกลวิธีอย่างไร

...เวลาเห็นอะไรก็อยาก ส่วนมากจะไม่คิดว่ากิเลสมันอยาก พอชอบบีบกิเลสมันจะคิดเร็วมากเหมือนคอมพิวเตอร์ จะคิดเลยว่าทำไหว คว้าก็กระเป๋าดูเหมือนจะเป็นเจ้าของทันที แต่ถ้าค่อยๆ พิจารณา เหมือนกับเราฉายหนังสไลม์ชิ้นว่า นี่...ชอบ...อยากได้...แล้วก็หยุดอยู่แค่ออยากได้ เออ...มันอยากได้อีกแล้วนะ ปล่อยให้มันอยาก ให้มันทรมานทรมายเล่น คือเรารู้ว่ามีมัน แต่มันไม่ใช่เรา

มีข้อเสนออย่างจากอาจารย์ ท่านบอกว่า เก็บกดไม่ได้นะ อย่าไปบังคับ อย่าไป

ห้าม เพราะจะเกิดการเก็บกดซึ่งไม่ใช่วิธีที่จะละกิเลส ท่านบอกว่าให้มองดูมันเฉยๆ แต่อย่าไปทำตามคำสั่งมัน...

ความอยากได้บ้าง ไม่อยากได้บ้าง สุขบ้าง ทุกข์บ้าง ล้วนแล้วแต่มีที่มาจากผู้บังกรรไกรนี้

...กิเลสมันแรงมาก มันฉลาดกว่าคน สามารถใช้สมองของเรามาให้เหตุผลว่าทำไมต้องซื้อ มีข้อแก้ตัวให้เสร็จ ก็ใช้สมองเราแต่ละคิด เพราะสมองไม่ใช่ของเราคนเดียว สมองเป็นของกลาง เต็มเราใช้เดี่ยวกิเลสใช้

เวลาทำสมาธิจึงเป็นเวลาของการไม่ใช้สมองหรืออารมณ์ แค่มือคุณหายใจปิดกิเลสชั่วคราว เพราะเดี๋ยวพอเราเคลมมันก็จะพาเราไปคิดเรื่องอนาคตหรืออดีต ลองสังเกตดูกิเลสมันไม่ชอบอยู่กับปัจจุบัน ไม่ชอบให้เราสติ เพราะมันจะไม่มีที่อยู่...

จากทางเดินของชีวิตในรูปแบบเดิม ที่ทุกอย่างดำเนินไปภายใต้แรงดึงดูดภายใน ที่ยากจะกำหนดหรือขัดขึ้นให้เกิดตามความพอดีที่เป็นไปได้ ซึ่งทุกคนรู้ว่าเส้นทางนี้มีอารมณ์ของความทุกข์เรียงรายอยู่ข้างทาง รอจังหวะที่จะซาร์จเข้าหาใจเรา แล้วแผลงฤทธิ์ให้รู้สึกเจ็บแสบมาก-น้อยต่างกันไป

เราสามารถสร้างเส้นทางแห่งมิติใหม่ที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการหลบเลี่ยงผู้ที่จ้องจะโจมตีได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ด้วยการสวนทางใจด้วยสตินั่นเอง

ตัวอย่างการนำเสนอคอลัมน์ร้อยเหลี่ยมพันมุมหนังสือพิมพ์มติชนวันที่ 22 มีนาคม 2552

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 ภาพสะท้อนของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันจากการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

วัตถุมงคลนิยม การนำเสนอเนื้อหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาส่วนใหญ่ยังมีการนำเสนอเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง วัตถุมงคลประเภทต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณที่นำเสนอมากกว่าข่าวสารที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนาโดยทั่วไป สะท้อนให้เห็นว่าพุทธศาสนาในประเทศไทยนอกจากจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนแล้ว ยังนิยมการใช้ลักษณะเชิงสัญลักษณ์หรือการใช้พระเครื่องวัตถุมงคลเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกในการนับถือพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านการสะสม ทั้งพุทธคุณ พุทธศิลป์ และพุทธพาณิชย์ประกอบด้วย แม้ศาสนาพุทธจะเป็นศาสนาที่สอนให้คนรู้จักพึ่งตนเอง ไม่อ้อนวอนขอต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่พระเครื่องวัตถุมงคลก็ยังคงได้รับความนิยมมาทุกยุค ทุกสมัย

ส่องเหรียญเด่น

๙๒

ในโอกาสฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 150 ปี วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม ได้มีการจัดสร้าง "เหรียญปั๊มพระพุทธรูป" โดยให้ชื่อรุ่นว่า "ฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 150 ปี" เพื่อร่วมเป็นที่ระลึกฉลองกรุง นับได้ว่าเป็นเหรียญปั๊มที่มีความสวยงาม และเป็นเหรียญพระพุทธรูปที่ได้รับความนิยมสะสมในแวดวงนักนิยมสะสมพระเครื่องพระบูชามากเหรียญหนึ่งทีเดียว

ศิลปะแบบลังกา พระเจ้าสีหนุ พระมหากษัตริย์แห่งลังกาทวีป ทรงสร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ. 700 ได้เข้ามาสู่สยามในสมัยพ่อขุนรามคำแหง ตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ที่มีพุทธลักษณะงดงาม และเป็นที่น่าถือศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยทั่วไปว่า เป็นพระพุทธรูปที่ให้ความร่มเย็น ความอุดมสมบูรณ์ จึงมักอาราธนามาสรงน้ำกันในวันขึ้นปีใหม่และวันสงกรานต์เป็นประจำทุกปี

สำหรับวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร สร้างโดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เพื่อทรงอุทิศถวายแด่พระสงฆ์คณะธรรมยุต และเพื่อให้ถูกต้องตามโบราณ

เหรียญพระพุทธรูป วัดราชประดิษฐ์ กรุงเทพฯ

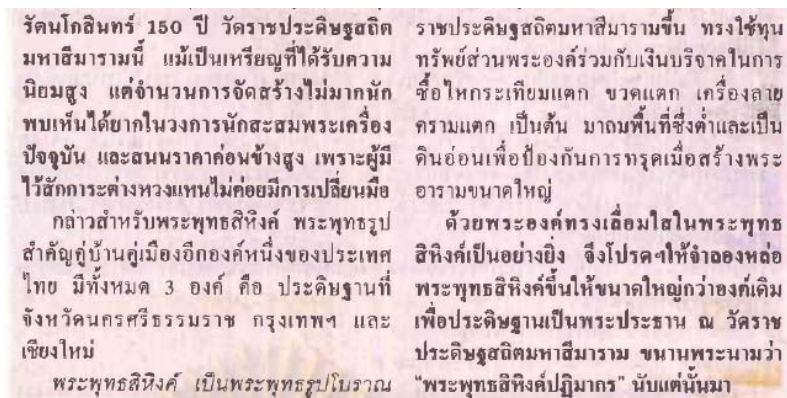
เหรียญปั๊มพระพุทธรูป รุ่นฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 150 ปี วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม เป็นเหรียญปั๊มรูปไข่ หูเชื่อม ด้านหน้า ยกขอบเป็นเส้นลวดโดยรอบ ตรงกลางเป็นรูปจำลองพระพุทธรูปปางปฐมเมธปฏิบัติสมาธิเหนืออาสนะฐานบัว 2 ชั้น จารึกอักษรไทยว่า "พระพุทธรูป" พื้นเหรียญเป็นลายดอกไม้ร่วงด้านหลังเป็นพื้นเรียบ ตรงกลางมีอักษรขอม 2 แถว ด้านบนและล่างประดับลวดลายไทย เป็นเหรียญที่มีพุทธลักษณะเรียบร้อย แต่คงไว้ซึ่งความงามสง่าในทีด้วยรูปจำลองพระพุทธรูปปางปฐมเมธปฏิบัติสมาธิ

เหรียญปั๊มพระพุทธรูป รุ่นฉลองกรุง

ราชประเพณีที่ว่า บนแผ่นดินไทย เมื่อเมืองใดเป็นเมืองหลวง จะต้องมิวัดสำคัญ 3 วัด คือ วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ และวัดราชประดิษฐ์

ทรงเห็นว่า กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงมีอยู่เพียง 2 วัดเท่านั้น คือ วัดมหาธาตุ และวัดราชบูรณะ จึงมีพระราชดำริสร้างวัด

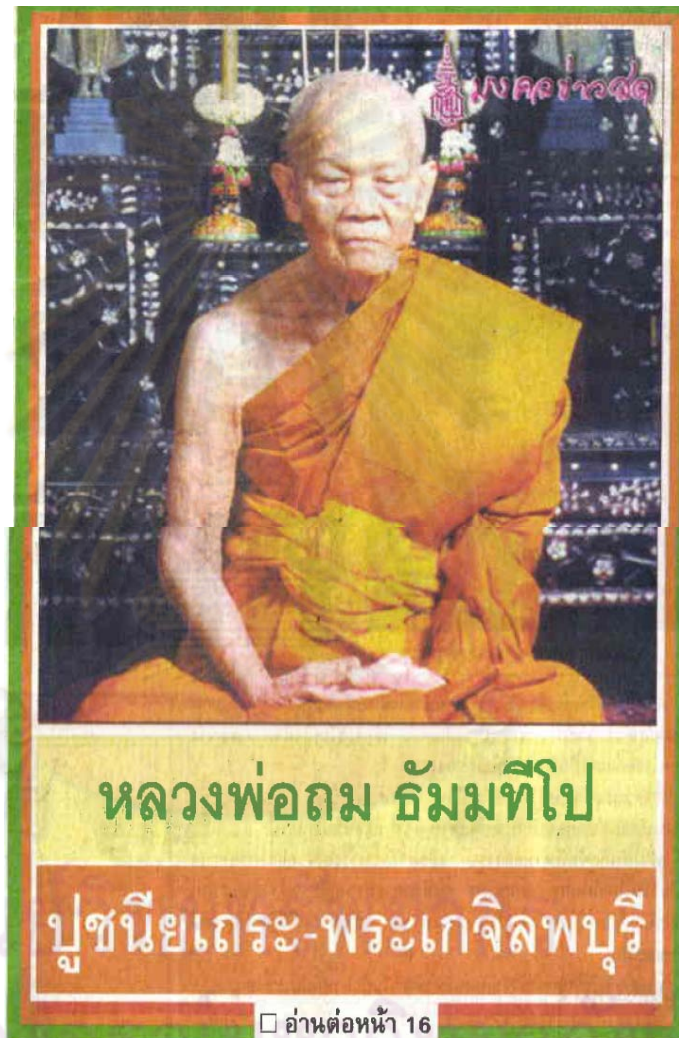

ตัวอย่างคอลัมน์ส่องเหรียญเด่น หนังสือพิมพ์ข่าวสด วันที่ 17 พฤษภาคม 2552

พุทธประเพณี พุทธศาสนาในสังคมไทยนอกจากพุทธศาสนิกชนจะนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ในการประพฤติปฏิบัติตนแล้ว ก็สะท้อนออกมาในแนวทางการกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างๆ ทั้งวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี แทบจะทุกวันนอกจากเป็นการระลึกถึงความสำคัญของวันดังกล่าว การประกอบกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ตามวิถีแห่งพุทธประเพณีนั้นก็ยังเป็นโอกาสหนึ่งที่ชาวพุทธได้เข้าวัด ทำบุญกุศล หรือแม้แต่สามารถสะท้อนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไทยได้ เช่น คนเข้าวัดทำบุญเข้าพรรษามากขึ้นเพราะต้องการที่พึ่งทางใจ ธุรกิจร้านสังฆภัณฑ์ขยายตัวมากขึ้นเพราะคนนิยมไปทำบุญมากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่ส่งผลในด้านบวกที่มักปรากฏในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์จะเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับการประเพณี กิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น ตักบาตร เวียนเทียน แห่เทียนพรรษา ซึ่งเป็นสังคมพุทธแบบปฏิบัติตามประเพณี อาจจะไม่เรียกได้ว่าจนเกิดความเคยชิน แต่อย่างน้อยก็ทำให้คนได้เข้าวัดทำบุญ แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีความผูกพันกับพุทธศาสนามายาวนาน

ปัจเจกนิยม พระรัตนตรัยหรือ แก้ว 3 ประการ ในพุทธศาสนานั้นประกอบไปด้วย พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ พระสงฆ์มิได้เป็นเอกพจน์ หรือพระรูปใดรูปหนึ่งเท่านั้น แต่จากการนำเสนอเนื้อหาข่าวในหนังสือพิมพ์แสดงให้เห็นว่าสังคมชาวพุทธในปัจจุบัน มีการเลือกนับถือพระสงฆ์เป็นรายปัจเจกบุคคลมากขึ้น พระสงฆ์นอกจากจะเป็นตัวแทนของศาสนาแล้วยังมีการ

แยกย่อยออกไปหลายสาขา ทั้งพระสงฆ์ผู้มีวิชาอาคม พระสงฆ์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประกอบพิธีกรรม พระสงฆ์ด้านพระนักพัฒนา พระสงฆ์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวาทิตวิทยา รวมไปถึงพระสงฆ์ที่เป็นเลิศด้านการเจริญกรรมฐาน วิปัสสนา มีคอลัมน์ที่เน้นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์ ประวัติ ผลงาน ความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้านด้วย

ตัวอย่างข่าวที่สะท้อนพุทธศาสนาแบบปัจเจกนิยมหนังสือพิมพ์ข่าวสด 22 มีนาคม 2552

'พ่อท่านเอี่ยม'ปลุกเสก พระรุ่น 'ไหว้ครู ๑๐๔ ปี'

พ่อท่านเอี่ยม กตปุญโญ เป็นชาว จ.นครศรีธรรมราช อุปสมบทเมื่ออายุได้ ๕๐ ปี ได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างมุ่งมั่นและจริงจังจากหลายอาจารย์ทั้งพระเกจิอาจารย์และฆราวาส จนแตกฉานในวิชาอาคมต่างๆ ด้วยความทรงจำที่เป็นเลิศ จากนั้นท่านออกจาริกธุดงค์ไปตามป่าเขาต่างๆ บางครั้งต้องเดินข้ามภูเขาทั้งน้อยใหญ่กว่า ๒๔ ลูก เพื่อมุ่งปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดตลอดเวลา จนเชื่อมั่นว่า ท่านได้บรรลุธรรมขั้นสูง มีสมาธิจิตอันแก่กล้า ปัจจุบันท่านมีอายุ ๑๐๔ ปี แต่สุขภาพยังแข็งแรงดี ยืนเดินได้อย่างคล่องแคล่ว

พ่อท่านเอี่ยมประพรมน้ำพระพุทธมนต์

พ่อท่านเอี่ยมนั่งบวกอธิษฐานจิตวัดดงมดคล
รุ่น "ไหว้ครู ๑๐๔ ปี"

พระพ่อท่านเอี่ยม รุ่น "ไหว้ครู ๑๐๔ ปี"

นอกจากการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดแล้ว พ่อท่านเอี่ยมยังศึกษาทางไสยเวทและวิชาคม ทั้งหลักศาสนาอิสลาม พราหมณ์ ขอม และพุทธ มาตั้งแต่อายุ ๑๖ ปี จนถึงปัจจุบัน ทำให้ท่านมีความรู้แตกฉาน ลึกซึ้ง และแกร่งกล้าสามารถ ทั้งทางด้านไสยศาสตร์ และเวทมนต์คาถาอาคมในทุกๆ ด้าน

นับได้ว่า พ่อท่านเอี่ยม เป็นพระเกจิอาจารย์ระดับ เพชรน้ำหนึ่ง ของภาคใต้ จนได้รับการขนานนามว่า "เทพเจ้ามหาเวทย์แห่งศูนย์ปากพนัง" ผู้มีอำนาจจิต และตะบะบารมีสูง วัดดงมดคลที่ท่านอธิษฐานจิตปลุกเสกให้ จึงมีอิทธิปาฏิหาริย์ และประสบการณ์ในทุกด้าน

ตัวอย่างข่าวที่สะท้อนพุทธศาสนาแบบปัจเจกนิยมหนังสือพิมพ์คมชัดลึก 26 มิถุนายน 2552

พุทธแบบผสมผสาน พุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันจากการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนานั้นกล่าวได้ว่า บางส่วนไม่ได้เป็นการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาตามแบบแผนดั้งเดิม แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อทางพุทธศาสนา ไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ เช่น คอแลมน์เกี่ยวกับพระเครื่องแม้จะมีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอยู่บ้าง แต่ก็มีกรอบแนวคิดอื่นผสมผสานอยู่ผ่านการประกอบพิธีกรรม ปลุกเสก อิทธิฤทธิ์ พุทธคุณ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจแก่ผู้อ่านพอสมควร

ธรรมะประยุกต์ การนำหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนพึงปฏิบัติอยู่แล้ว การนำเสนอข่าวทางหนังสือพิมพ์รายวันหลักธรรมคำสอนก็ถูกนำมาถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ทั้งแบบที่ให้เกิด ใต้ออนใจ ข้อคิด ข้อควรปฏิบัติตน กำลังใจ รวมไปถึงการนำเอาเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ มาใช้อธิบายและแนะแนวทางในแง่มุมทางพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นว่าพุทธศาสนายังเป็นที่พึ่งและเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน และหลักธรรมคำสอนต่างๆ ไม่ล้าสมัยยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เสมอ

บ้านเมืองจะเหลืออะไร?

ปัญหาหนึ่ง ที่ได้ยินได้ฟังข่าวกันมาทุกยุคทุกสมัย คือ **การฉ้อราษฎร์บังหลวง** หรือ **ปัญหาการคอร์รัปชัน** ที่ผู้หลงผิด หลงติดอยู่ในลาภ ยศ สักการะ สรรเสริญ และ หลงติดอยู่ในสามีสถูฯ พวกกันตะเกียกตะกายแสวงหาอำนาจ และใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม เพื่อกอบกู้ผลประโยชน์ มาสู่ตน และพวกพ้อง ด้วยวิธีการอันไม่ชอบธรรม เช่น ด้วยวิธีการฉ้อโกง เอารัดเอาเปรียบ ช่มชู้หรือทำลายล้าง ผู้อื่นหรือคู่แข่งให้พินาศไป เป็นต้น

ดังเช่นมีข่าวการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกต่างๆ มีการใช้ กลโกงการเลือกตั้งมากมายหลายวิธี ดังปรากฏตัวอย่างหัว ข้อข่าวหนังสือพิมพ์อยู่เป็นประจำที่ **“หาเสียงเลือก อบต.**

แจกสละบัตร เหล้าเดือน-ยาบ้า” นี่เป็นเรื่องของคนอยากมี อำนาจ

เมื่อประชาชนคนเลือกตั้งเมาเสียแล้ว ก็เลือกได้แต่คน เมาๆ ให้เข้ามาทำหน้าที่แทนตน อย่างนี้บ้านเมืองจะเหลือ อะไร

ผู้ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาโดยวิธีทุจริตอย่างนี้ พอได้ รับเลือกตั้งเข้ามามีอำนาจก็เมาอำนาจ แล้วก็ใช้อำนาจใน ทางผิดๆ กอบโกยผลประโยชน์เพื่อตนเองต่อไปอีก

แต่แล้วทั้งผู้เลือกตั้งและผู้ได้รับเลือกตั้งนั้นแหละ ต่างก็หาความสุขที่แท้จริง คือ ที่เที่ยงแท้ถาวรจากกรรมอัน ชั่วช้านั้นไม่ได้ เกมนี้จะได้รับผลจากกรรมชั่วนั้น เป็น ความเสื่อม หรือเป็นโทษ เป็นความทุกข์เดือดร้อนในชีวิต ต่อๆ ไป อีกมากได้

ดังมีตัวอย่างให้เห็นกันอยู่ทุกแล้ว แต่ก็ไม่ใช่ติดกัน สักที เพราะความเป็นพาลปัญญาโหดเขลา จึงต้องได้รับ โทษเป็นความทุกข์เดือดร้อนในภายหลัง โทษของความเมา

อำนาจ หรือหลงอำนาจนั้น เป็นเหมือนดังคำพังเพยโบราณ ที่กล่าวไว้ว่า

*“ข้างเอียงข้างพลาย ได้กินไผ่ใบคอกคึกคกมัน
มนุษย์ตัวน้อยหนักหนายังสามารถ อย่าถือตัวว่าเป็นข้าง
ท้าววงโต ร่างกายกำยำสาส์น ทำคุณมันหมวยว่ากายโต
ทำช่วงบาศก์คล้องคอกคึกเพราะฤทธิ์ใจ จะยืนโซ่ติดปลอกไม่
ออกเออ”*

โบราณท่านจึงว่า **“ทางไปสวรรค์-ทางไปนรก
เตียน”** สำหรับคนพาลปัญญาโหดเขลา
เพราะฉะนั้น สาธุชนทั้งหลาย ท่านทั้งหลาย จง
พิจารณาเห็นบุญคุณคุณความดี โดยความเป็น **“ความดี”**
ตามที่เป็นจริง อันควรค่าเนิน และจงพิจารณาเห็น
บาปอกุศลหรือความชั่ว โดยความเป็น **“ความชั่ว”** ตามที่
เป็นจริง อันควรงดเว้น ด้วยปัญญาอันเห็นชอบเด็ด
แล้วท่านจะสามารถดำเนินชีวิตไปสู่ความเจริญและ
สันติสุขแต่ด้วยเดี๋ยว

ตัวอย่างคอลัมน์ที่มีการประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในประเด็นต่างๆ ของสังคม

จาก หนังสือพิมพ์คมชัดลึก 23 เมษายน 2552

องค์กรด้านพุทธศาสนา พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของคนไทย ในอดีตหน่วยงานในการควบคุมดูแลพุทธศาสนาไม่ได้มีมากนัก ปัจจุบันมีหลายหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เห็นมาใส่ใจนอกจากจะสนับสนุนกิจกรรมทางพุทธศาสนาแล้ว ยังมีหน่วยงาน องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล จากการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนาผ่านหนังสือพิมพ์มีข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับองค์กร หน่วยงานทางพุทธศาสนาเป็นประจำ ทั้งการประกาศกฎข้อบังคับ การประกาศเกี่ยวกับ ยศ สมณะศักดิ์ของพระสงฆ์ สะท้อนให้เห็นว่าพุทธศาสนาในปัจจุบันมีลักษณะโครงสร้างที่มีการกำกับดูแลด้วยองค์กรด้านพุทธศาสนาด้วยส่วนหนึ่งเพื่อความสงบเรียบร้อย ความเป็นระเบียบ และสามารถสนองตอบเจตนารมณ์ และส่งผ่านอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง

มหาเถรสมาคมรับทราบร่างประกาศ.ร.ปริยัติฯ

นายพรรัตน์ เบญจวิฒนานันท์ รองผอ.สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) เปิดเผยว่า ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ได้รับทราบร่างประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแล้ว โดยหลังจากนี้จะดำเนินการพิจารณาออกระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอต่อที่ประชุมมหาเถรฯ ต่อไป โดยรายละเอียดสำคัญของร่างประกาศดังกล่าว คือจะมีการรับรองสถานภาพให้กับครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พร้อมทั้งจะกำหนดคุณสมบัติของครูที่จะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ รวมทั้งจะให้ตั้งบอร์ดในการดำเนินการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยจะมีการรวมทั้งพระสงฆ์และภราดรที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อดำเนินงานในลักษณะเดียวกับบอร์ดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำหรับรายละเอียดของร่างประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะประกอบด้วยเกณฑ์ในการจัดตั้ง และขยายชั้นเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เกณฑ์ในการยุบรวม หยุดดำเนินการ เลิกดำเนินการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งจะกำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ตัวอย่างข่าวที่สะท้อนด้านองค์กรพระพุทธศาสนาหนังสือพิมพ์ข่าวสด วันที่ 27 ธันวาคม 2552

ความเสื่อมของพุทธศาสนา ข่าวที่ปรากฏทางหน้าหนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่ นอกจากจะเป็นข่าวสารเกี่ยวกับพุทธประเพณี กิจกรรมทางพุทธศาสนาแล้ว ยังปรากฏข่าวที่ส่งผลเสียต่อพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก คือ การปฏิบัติตนที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ การละเมิดสิกขา หรือข้อปฏิบัติของสงฆ์ สะท้อนให้เห็นความเสื่อมของพุทธศาสนาที่ยังแฝงตัวอยู่ในแวดวงของพระสงฆ์

เผยแพร่ผลวิจัย ‘พระ’ ละเมียดจริยธรรม

๑ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พระปรีเชษฐพงษ์ คุณปัญญา นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล (มม.) นำเสนอผลการวิจัย เรื่อง ปัญหาการล่วงละเมิดจริยธรรมของพระภิกษุสามเณร ในการประชุมวิชาการ “ครบรอบ 40 ปี คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์” มม.ว่า การวิจัยเรื่องนี้เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของการล่วงละเมิดจริยธรรมของพระภิกษุที่ปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากผู้เคยล่วงละเมิดจริยธรรม ในขณะที่เป็นพระภิกษุแล้วถูกดำเนินคดีในเรือนจำภายในประเทศไทย กรณีศึกษาละ 1 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการแบบสัมภาษณ์ และมีการบันทึกเสียงบางกรณีได้แก่ ผู้ต้องหาคดีอาชญากรรม คดีล่วงละเมิดทางเพศ คดีลักทรัพย์ และคดียาเสพติด รวมทั้งรวบรวมข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวันในรอบ 5 ปี ตั้งแต่ปี 2546-2550 ซึ่งรวบรวมได้ 117 คดี แยกเป็น คดีฆาตกรรมซึ่งมีสถิติสูงสุด 37 คดี หรือร้อยละ 31.6 คดีล่วงละเมิดทางเพศ 35 คดี

หรือร้อยละ 29.9 คดีลักทรัพย์ 30 คดี หรือร้อยละ 25.6 คดียาเสพติด 15 คดี หรือร้อยละ 12.8 พระปรีเชษฐพงษ์กล่าวว่า อายุของพระภิกษุสงฆ์ที่ก่อคดี มีตั้งแต่ 13-80 ปี อายุน้อยที่สุดคือ 13 ปี มี 1 คดี และพระกระทำความผิดที่อายุมากที่สุดคือ 80 ปี มี 2 คดี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มี 13 คดี ด้านความสัมพันธ์ของผู้ก่อคดีกับผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ พบว่าเป็นคนสนิทคุ้นเคยกันดี มากที่สุด 24 คดี รองลงมา คนทำเสน่ห์ 6 ราย คนขายบริการ และคนมาดูแล 2 ราย ส่วนสถานที่ที่ใช้อาศัยมากที่สุดคือ ที่พักสงฆ์ หรือกุฏิ 17 คดี รองลงมา โรงแรม 4 คดี นอกจากนี้ในงานวิจัยยังพบว่า พระภิกษุสงฆ์ที่ก่อคดีส่วนมากเป็นพระที่มีการอุปสมบทนานแล้ว มีพรรษามากกว่า 5 พรรษาขึ้นไป 34 คดี เป็นพระมียศสำคัญ ถึงระดับเจ้าคุณชั้นสามัญเคยดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะเขตในกรุงเทพฯ ส่วนผู้ถูกละเมิดเป็นหญิง 34 ราย อายุ 20-40 ปี และยังไม่ได้สมรสมากที่สุด ส่วนผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศที่อายุน้อยที่สุดคือ 8 ขวบ

ตัวอย่างข่าวที่สะท้อนความเสื่อมของพุทธศาสนาหนังสือพิมพ์มติชน 19 ธันวาคม 2552

การใช้สื่อเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์/บอกบุญ จากข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่น่าเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันนอกจากจะเป็นการนำเสนอหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาแล้วยังมีส่วนที่เป็นการบอกข่าว ประชาสัมพันธ์หรือที่ชาวพุทธเรียกว่าเป็นการบอกบุญ พุทธศาสนาในปัจจุบันนี้ได้ใช้สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์รายวันเชิงปริมาณในหน้าศาสนาเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมงานบุญต่าง

เชิญร่วมบุญกฐิน-วัดป่าสามัคคีธรรม

พระทองใบ ปัญญาโณ เจ้าอาวาสวัดป่าสามัคคีธรรม (วัดป่าบ้านท่าโฮ) หมู่ 8 ต.หาดแหง อ.ศรีสงคราม จ.นครพนม เปิดเผยว่า คณะศิษยานุศิษย์ พระภิกษุสามเณร และคณะกรรมการวัด ได้หารือและมีมติจะดำเนินการจัดสร้างพระมหาเจดีย์ค่าแก้วสมปรารถนามหารัตนมนี เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ประทานให้เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2551 ซึ่งได้ประกอบพิธีอัญเชิญมาประดิษฐานไว้ที่วัด และเฉลิมฉลองไปแล้วเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2551 สำหรับเจดีย์ที่จะจัดสร้างเป็นเจดีย์ผสมผสานระหว่างศิลปะสมัยล้านช้างและทวารวดี รูปทรงคล้ายองค์พระธาตุพนม สูง 52 เมตร ฐานกว้างด้านละ 19 เมตร ฐานบนสุดจะบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ชั้นล่างเป็นอุโบสถ

ไว้ประกอบสังฆกรรม และพิธีรักษาวัดชีวิตของชน 7 เผ่าในจังหวัด ตั้งงบประมาณไว้ 20 ล้านบาท คาดว่าจะแล้วเสร็จใน 2 ปี ทั้งนี้ ในวันที่ 23 ตุลาคม 2552 วัดป่าสามัคคีธรรมจัดพิธีปฏิบัติธรรมกัมมัฏฐาน บวชชีพราหมณ์ตลอดคืน พิธีกรรมเทศนา ส่วนในวันที่ 24 ตุลาคม 2552 จัดพิธีทอดถวายกฐินสามัคคี ก่อนประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์พระมหาเจดีย์ค่าแก้ว โดยมีพระเกจิอาจารย์สายอีสานมาร่วมพิธีค้ำบัลลังก์ ผู้มีจิตศรัทธาประสงค์จะร่วมบริจาคทำบุญสมทบสร้างพระมหาเจดีย์ดังกล่าว และเป็นเจ้าภาพตั้งโรงงาน ติดต่ได้ที่วัดโดยตรง โทร. 0-4253-8089, 08-5747-0219 หรือบัญชีธนาคารออมสิน (สาขาศรีสงคราม) บัญชีออมทรัพย์ชื่อบัญชี “พระทองใบ ปัญญาโณ” หมายเลขบัญชี 11-5506-2005-80565 31

ตัวอย่างข่าวที่สะท้อนการใช้สื่อเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์/บอกบุญ

หนังสือพิมพ์ข่าวสด วันที่ 24 ตุลาคม 2552

กรรมะเชิงท่องเที่ยว การไปวัดหรือสถานที่สำคัญทางศาสนาในลักษณะของการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่ชาวพุทธในปัจจุบันนิยมเป็นอย่างมาก มีการจัดการที่สอดคล้องตอบสนองความต้องการ เช่น การจัดทริปท่องเที่ยว 9 วัด การล่องเรือชมวัด การเดินทางไปเยี่ยมชมวัดที่มีชื่อเสียง หรือมีสิ่งก่อสร้างทางพุทธสถาน หรือพุทธวัตถุที่แปลกต่างต่างมักจะได้รับความสนใจและถูกนำมาเสนอ ในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นประจำ พร้อมด้วยการสอดแทรกอุดมการณ์ทั้งหลักธรรมคำสอน อุดมการณ์แบบผสมผสานในประเด็นอิทธิฤทธิ์หรือพิธีกรรม การนำเสนอพุทธศาสนาในแง่ของการท่องเที่ยวมากเกินไปอาจทำให้หลงลืมแก่นแท้หรือวัตถุประสงค์หลักของการสร้างวัด โบสถ์ หรือแม้แต่พระพุทธรูปก็เป็นได้

จำนวนของพระสงฆ์ สามเณร ลดน้อยลง การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาใน หนังสือพิมพ์รายวันที่สะท้อนให้เห็นว่าจำนวนพระภิกษุและสามเณรลดลง คือ ข่าวการจัดโครงการ ต่างๆเพื่อชักชวนให้มีการอุปสมบท บรรพชามากขึ้นทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น โครงการ บรรพชาภาคฤดูร้อน นอกจากนี้ยังมีข่าวที่นำเสนอจำนวนสามเณร ภิกษุลดน้อยลงจากองค์การทาง พุทธศาสนาอีกด้วย

พศ.อุทัยฯห่วงพระเณรลด

๑๖

ผุดโครงการศาสนทายาท

นายสุวัฒน์ แจ้งจิต ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุทัยธานี เปิดเผยว่า คณะสงฆ์จังหวัดอุทัยธานี ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุทัยธานี ได้จัดทำ โครงการศาสนทายาทขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบต่อพระพุทธศาสนา เนื่องจากจำนวน พระภิกษุ-สามเณรในปัจจุบันลดลง วัดในจังหวัดอุทัยธานี ที่อยู่นอกเมืองชนบทห่างไกลก็ ขาดแคลนเจ้าอาวาส และยังเห็นการช่วยเหลือเด็กคือโอกาสที่ต้องการบวชเรียน ศึกษาเล่า เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับชั้น ม.ปลาย (เรียนฟรี) และ ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี โดยมุ่งเน้นให้พระภิกษุ-สามเณรได้ศึกษาทางโลกและทางธรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความสามารถนำไปพัฒนาตำบลของตนให้ คืบคั้น และหากมีคุณสมบัติครบก็จะได้แต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาส ทั้งนี้ ที่ประชุมพระสังฆาธิ การ ได้แจ้งให้เจ้าคณะตำบลปลัดสรรผู้เข้าเรียนค่าบวชละ 2 รูป ซึ่งขณะนี้ยังไม่ครบตามเป้า

สำหรับคุณสมบัติสมัครเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต้องเป็นเพศชาย จบป.6 หรือนัก ธรรมเอก หากเป็นลูกพี่ลูกน้องทางวัดจัดบวชให้ฟรี ส่วนผู้สมัครเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก็ ต้องเป็นเพศชายจบชั้น ม.3 หรือปรีชญธรรม 3 ประโยค สมัครได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2552 ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุทัยธานี โทร.0-5657-1764-5 หรือโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ วัดมณีสถิต กปิฎุราม อ.เมือง จ.อุทัยธานี โทร.0-5651-2945 หรือโรงเรียนอุเทนอุทิศธรรมวิทยา วัดหนองขุนชาติ อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี โทร.0-5653-1296

ตัวอย่างข่าวสะท้อนจำนวนของพระสงฆ์ สามเณร ลดน้อยลง

หนังสือพิมพ์ข่าวสดวันที่ 23 เมษายน 2552

ความขัดแย้ง **ความขัดแย้งทางอุดมการณ์** เช่น กรณีวัดที่นำกระดูกของผู้ป่วยโรคเอดส์ มาทำเป็นฟอสซิลเพื่อเตือนใจแก่ผู้พบเห็นว่าชีวิตเป็นสิ่งไม่เที่ยงเมื่อยังมีชีวิตอยู่ควรดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท ใช้ชีวิตอย่างมีสติ ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานทางด้านสิทธิมนุษยชนได้ทำการเรียกร้องให้ทางวัดหยุดการกระทำดังกล่าวเนื่องจากการละเมิดสิทธิของเจ้าของโครงกระดูกนั้น แม้จะเสียชีวิตไปแล้วทางวัดก็ไม่มีสิทธิ์นำมากระทำดังกล่าว **ความขัดแย้งอันเกิดจากปัญหาสังคม** เช่น กรณีความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการนำเสนอข่าวพระสงฆ์ถูกดักยิง เห็นได้ว่าความขัดแย้งต่างๆก็ส่งผลต่อพุทธศาสนาเช่นกัน นอกจากนี้ความขัดแย้งที่สำคัญที่สุดคือ **ความขัดแย้งภายในวงการพระพุทธศาสนาเอง** เช่น ในกรณีของวัดโสธรที่มีการแบ่งกลุ่มพระสงฆ์ออกเป็นกลุ่ม เป็นพวกในการเรียกร้องอำนาจในการปกครองวัดแก่ฝ่ายที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสม

**พระ-เถรวัดโสธรรวมพลัง
เลี้ยงยื่นปลดเจ้าคณะจังหวัด**
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระ เถร วัดโสธรรวมพลัง เตรียมยื่น
หนังสือถึงสมเด็จเจ้าคณะเจ้าคณะจังหวัด ให้มหา
เถรสมาคมพิจารณาตั้งเจ้าอาวาสอย่างเป็นทางการ ชูทำ
เรื่องถวายฎีกาสมเด็จพระสังฆราช ย้ำเคลื่อนไหวเพื่อ
ผลประโยชน์ของวัด **อ่านหน้า 13**

ตัวอย่างข่าวความขัดแย้งภายในวงการพระพุทธศาสนา

หนังสือพิมพ์มติชน 8 พฤศจิกายน 2552

**แม่พระยะลา
ขณะบิณฑบาต** **เจ้าอาวาสแฉ
ไร่ชุดคุ้มครอง
ใจใต้โหดร้ายก้าถล่ม
พระ 2 รูป ที่เดินบิณฑบาต
กลางเมืองยะลา มรณภาพ
1 สาทัส 1 □ อ่านต่อหน้า 14**

ตัวอย่างข่าวความขัดแย้งอันเกิดจากปัญหาสังคม

จากหนังสือพิมพ์ข่าวสดวันที่ 13 มิถุนายน 2552

**ชีวิตพระบาทเล็ก
ไขว้ศพป่วยเอคส์
มูลนิธิคุ้มครองสิทธิด้าน
เอคส์ฯ ไว้วัดพระบาทน้ำพุ
นำศพคนตายจัดแสดงใน
พิพิธภัณฑ์ □ อ่านต่อหน้า 15**

● พระบาท □ ต่อจากหน้า 1

ชีวิต ถูกยัดยัดใส่กล่องกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ ให้ตรวจสอบ ซึ่งขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน เพราะไม่มีสื่อเข้าปกปิดเบาะแสชัดเจนวาระ

เป็นการประจานมากกว่าจัดแสดงเป็นอุทาหรณ์ นำศพไปทำพิธีทางศาสนาทันทีหลังเสียชีวิต

เมื่อเวลา 15.00 น. วันที่ 9 ก.ย. ที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มูลนิธิศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอคส์และองค์กรเครือข่าย นำโดย น.ส.สุภัทรา นาคะผิว ผอ.มูลนิธิ เข้ายื่นเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อขอให้ตรวจสอบและดำเนินการยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติของวัดพระบาทน้ำพุโดยด่วนที่สุด

เนื่องจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติผู้ป่วยที่เสียชีวิตด้วยโรคเอคส์ที่ไปรับบริการที่วัดพระบาทน้ำพุมาจัดแสดง พร้อมเขียนประวัติว่าเคยประกอบอาชีพอะไรหรือใช้ชีวิตแบบใดจึงคิดเชื่อ อาทิ ขาดบริการหรือไข้มาสาหัสคิด เป็นต้น และเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชม โดยอ้างว่าเป็นอุทาหรณ์สอนใจให้ผู้คนเกรงกลัวต่อโรคเอคส์ และผู้เสียชีวิตทำหนังสือแสดงความยินยอมให้นำศพไปใช้เพื่อการศึกษา

ผู้ร้องมองว่า การกระทำเช่นนี้เป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน แม้ว่ามีผู้ป่วยจะทำหนังสือยินยอมแล้วก็ตาม แต่ผู้รับบริจาคจะต้องเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ตาย การนำร่างที่ไม่มีชีวิต โดยไม่มีอธิการบดีมาปกปิดร่างกาย พร้อมนำประวัติส่วนตัวมาแสดง

เป็นการประจานมากกว่าการให้ความรู้ และบอกย้ำว่า การคิดเชื่อเกิดกับกลุ่มผู้ประหลาดไม่ดี บางกลุ่มเท่านั้น ทั้งๆ ที่การคิดเชื่อเกิดได้กับทุกคนที่มีเพศสัมพันธ์แล้วไม่ป้องกัน อีกทั้งทำให้ผู้คิดเชื่ออยู่ในสังคมได้ลำบาก จึงขอให้ทางวัดนำศพของผู้ป่วยที่เสียชีวิตทั้งหมดไปทำพิธีทางศาสนาในทันที เพื่อปกป้องสิทธิของผู้เสียชีวิต และครอบครัว รวมทั้งลดผลกระทบที่จะเกิดกับผู้คิดเชื่อในสังคมต่อไป

น.ส.สุภัทรา กล่าวว่า ที่ผ่านมามองได้ชัดคือไปทางวัดพระบาทน้ำพุ เพื่อพูดคุยแต่ได้รับการ

ปฏิเสธ และเราก็ยังไม่ได้พูดคุยกับพระองค์กตติงปัญโญ เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ การช่วยเหลือเป็นเรื่องที่ทำได้แต่ต้องอยู่บนหลักการที่จะไม่ละเมิดสิทธิ และที่ผ่านมาร่างก็ได้เห็นแล้วว่า การประจานไม่เคยแก้ปัญหาใดๆ ขณะที่ผู้ป่วยที่เข้าไปรับความช่วยเหลือเองก็อยู่ในภาวะพึ่งพิงจึงไม่อาจจะปฏิเสธได้ หากวัดต้องการจะให้ตระหนักถึงปัญหาเอคส์เราก็พร้อมที่จะร่วมมือกันแต่ไม่ใช่เอาศพมาทำเช่นนี้

ด้านนายบริพัตร คอนมอญ ประธานเครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี เอดส์ ประเทศไทย กล่าวว่า ตอนนี้วัดกำลังเอาความเจ็บปวด ความน่าสงสารมาเรียกร้องและเรียกรับบริจาคพุทธ โดยไม่ได้คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ผู้ป่วยที่ต้องเงินยอมรับนั้นก็ถือว่าอยู่ในสภาวะจำยอม เขาต้องเข้าไปพึ่งพิงไม่สามารถเจรจาต่อรองได้

ผู้สื่อข่าวถามว่าการทำพิธีภังษณ์ถือเป็นการปฏิบัติหรือไม่ นายบริพัตรกล่าวว่า ถามว่าทำอย่างนี้มีเจตนาป้องกันผู้ติดเชื้ออย่างไร คนไม่เห็นด้วยกับแนวทางการวัดพระบาทน้ำพุตั้งแต่แรก เพราะทุกวันนี้องานการผู้ติดเชื้อไม่รุนแรงเท่ากับในอดีต เคยอยู่ในโรงพยาบาลก็ไม่แน่นอนแล้ว การเข้าถึงก็สามารถทำได้ง่ายโดยผ่านทางสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติไม่จำเป็นต้องนำผู้ป่วยเข้าไปอยู่รวมกันเช่นนั้น เว้นแต่ต้องการที่จะแยกผู้ป่วยออกจากสังคม

เมื่อถามว่ากลัวถูกมองว่าเป็นการรังแกหลายวัดหรือไม่ เพราะก่อนหน้านี้ก็มีเอ็นจีโอต่างๆ ชาติโยมติประเด็นนี้ นายบริพัตรกล่าวว่า ถอนออกมาคือผู้เรื่องนี้เร่ร่อนคิดมากเหมือนนั้น เพราะเราอาจจะถูกประณามได้ วันนี้เรารู้สึกไม่ปลอดภัย เพราะคนกำลังมองว่าทางวัดกำลังทำความดีเป็นการช่วยเหลือผู้ป่วย เรายังเป็นชาวพุทธเหมือนกัน แต่เรื่องนี้มีเร่ร่อนไม่ได้ การทำอย่างนี้ทำให้สังคมมองว่าคนคิดเชื่อเป็นคนไม่ดี และอยู่ในสังคมได้ลำบาก

นางอมรา พงศาพิชญ์ ประธานคณะกรรมการสิทธิฯ กล่าวว่า คณะกรรมการสิทธิฯ จะรับเรื่องนี้ไว้ดำเนินการต่อไปตามขั้นตอนและจะลงพื้นที่เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงจากทั้งสองฝ่าย

แต่จากการดูเบื้องต้นก็พบว่าการกระทำดังกล่าวเข้าข่ายการละเมิดสิทธิ ซึ่งหากพบว่าวัดกระทำผิดจริงก็ต้องไปประสานงานเพื่อหาทางแก้ไข แต่สงสัยว่าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมีมานานแล้วทำไมถึงเพิ่งมาร้อง และเหตุใดจึงคิดต่อทางวัดไม่ได้

พุทธกับเทคโนโลยี การเผยแผ่พระพุทธศาสนานอกจากจะทำด้วยวิธีการจากบุคคล ทั้งพระสงฆ์ พุทธศาสนิกชน สื่อมวลชนแล้ว ยังมีการนำเสนอข่าวที่สะท้อนให้เห็นว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนายังสามารถกระทำได้ผ่านช่องทางการใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งการนำเสนอผ่านซีดีรอม และเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคม การทำบุญออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงโดยไม่จำกัดเพศ อาชีพ วัย สามารถเข้าถึงหลักธรรมคำสอนได้ใกล้ชิดและรวดเร็วมากขึ้น

ตัวอย่างข่าวสะท้อนพุทธศาสนากับเทคโนโลยี จากหนังสือพิมพ์คมชัดลึก 10 ธันวาคม 2552

พุทธศาสนากับสังคม พุทธศาสนากับสังคมสองสิ่งนี้ล้วนช่วยเหลือ ค้ำจุนซึ่งกันและกัน จากการวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาผ่านหนังสือพิมพ์รายวันสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยว่า ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปนานเท่าไร สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลง พัฒนา แต่พุทธศาสนาก็ยังคงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นเหมือนหนึ่งกลไกทางอุดมการณ์ที่สำคัญของสังคมที่ช่วยหล่อหลอมให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ในขณะเดียวกันสังคมก็ช่วยค้ำจุนพุทธศาสนาสามารถดำรงอยู่ในประเทศไทยได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ข่าวพุทธศาสนาช่วยสังคม เช่น การสร้างโรงเรียน การให้ทุนการศึกษา การถ่ายทอดอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาให้คนได้นำไปประพฤติปฏิบัติตนในทางที่เหมาะสม นอกจากนี้หน่วยงานต่างๆ ในสังคมยังคงสนับสนุน ส่งเสริม

พุทธศาสนา เช่น การร่วมการทอดผ้าป่าทำบุญ การสร้างวัด พระพุทธรูป รวมไปถึงการสร้างพระเครื่องในวาระครบรอบต่างๆของหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

พุทธพาณิชย์ การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาผ่านหนังสือพิมพ์รายวันนอกจากจะปรากฏการนำเสนอเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอนต่างๆ แล้ว การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาในแง่มุมทางด้านเศรษฐกิจก็ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ ส่วนใหญ่มักจะนำเสนอควบคู่ไปกับวัดอุโมงค์ เช่น การให้รายละเอียด เบอร์โทรศัพท์เพื่อติดต่อขอเช่าบูชาพระ หรือเป็นการโฆษณาทางอ้อมโดยการให้รายละเอียด บอกพุทธคุณหรือสถานที่ในการติดต่อแต่ไม่ได้ให้รายละเอียดด้านการขายโดยตรง

กรรมพาณิชย์ กระแสข่าวเรื่องกรรมในช่วงที่ผ่านมาได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก นอกจากจะมีการนำเสนอเนื้อหาในแง่ของความเชื่อ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแล้วยังมีการนำเสนอธุรกิจอันเกี่ยวข้องกับกระแสกรรมอีกด้วย ในสังคมพุทธความเชื่อเรื่องกรรมแต่เดิมก็มีอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีการนำเสนอข่าวการทำธุรกิจเกี่ยวกับกรรม ทั้งพิธีการสะเดาะเคราะห์ พิธีแก้กรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านกรรม การจำหน่ายหนังสือเกี่ยวกับกรรม แสดงให้เห็นว่านอกจากจะเป็นความเชื่อในทางพุทธศาสนาแล้วยังมีแง่มุมทางด้านเศรษฐกิจกลายเป็นสังคมพุทธที่มีการนำเสนอเรื่องกรรมในเชิงพาณิชย์

**‘กรรม’ พหุณีย์
ธุรกิจบนความเชื่อ**

ค ติธรรมในทางพุทธศาสนาให้คำนิยามเรื่อง
ของ “กรรม” ว่าเป็นการกระทำของมนุษย์
หากประกอบกรรมดีย่อมได้ดีแน่นอน และ
หากประกอบกรรมชั่วไว้ก็จะได้รับผลตอบแทนที่ชั่วร้าย
ในภายหลัง
ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับอดีตชาติมักเสาะแสวงหาว่าใน
ชาติที่แล้วได้ประกอบกรรมใดมาบ้าง ก่อนจะมีชีวิตอยู่
ในชาติภพปัจจุบัน ด้วยการทำพิธีส่งกรรมหรือสแกน
กรรมคืนหาอดีตชาติ เพื่อนำไปสู่การตัดกรรม ซึ่งได้ทำ
ให้เกิดธุรกิจเกี่ยวเนื่องออกมาสู่ศตวรรษ “คนมีกรรม”
หลายประเภท ๐

ตัวอย่างข่าวที่นำเสนอเรื่องกรรมพาณิชย์ จากหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ 9 สิงหาคม 2552

ข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่งจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันที่นอกจากจะนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาและสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันแล้ว ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์จากเก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา คือ การนำเสนอปัญหาต่างๆ ในมุมมองของพุทธศาสนา ศาสนาไม่ได้เป็นเพียงอุดมการณ์ ความเชื่อที่ยากแก่การเข้าใจ และเข้าถึง การนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ในแง่มุมทางพุทธศาสนาแสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนายังมีความทันสมัยอยู่เสมอ ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

ภานาวี
พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

เช่นนั้นเอง

เมื่อวิฤตติการณผ่านพ้นไป ในที่สุดทุกฝ่ายจะพบได้ด้วยตนเองว่าปัญหาย่อมมีทางออกทั้งสิ้น ไม่ว่าจะยอมรับหรือไม่ก็ตามที่

เพราะในแง่หนึ่งทุกปัญหา โดยตัวของมันเอง ย่อมมี ที่มา-ที่ไป มีคำอธิบาย และมี คำตอบ อยู่ด้วยเสมอ อีกทั้งในสรรพสิ่ง ทั้งหลายทั้งปวง ย่อมไม่มีสิ่งใด ยืนยง-คงทน โดยไม่ เปลี่ยนแปลง และ/หรือ เสื่อมสลาย

หากวิฤตติ คือที่สุดของปัญหา เมื่อพยายามแสวงหา หรือค้นจนพบ คำตอบ จะมากจะน้อย คำตอบนั้นย่อมชี้ให้เห็นทางออกไปพร้อมๆ กัน

ดังถ้อยคำที่ว่า “วิฤตติคือโอกาส” ซึ่งผู้รู้ได้กล่าวไว้แต่เนิ่นนานแล้วนั่นเอง โดยข้อเท็จจริงเช่นนี้ ใช่หรือไม่ว่า ในด้านหนึ่ง “ปัญหาที่ไร้ทางออก” สำหรับหลายคน เอาเข้าจริงกลับมีมูลเหตุอยู่ที่จิต อันอ่อนล้า ความรู้สึก หรืออารมณ์ที่อ่อนแอและอ่อนไหวเป็นด้านหลัก

ต่อ “ความจริง” ในแง่มุมต่างๆ นั้นเอง ด้วยว่าไม่ว่ามนุษย์จะค้นพบสิ่งจะเหล่านี้หรือไม่ ธรรมชาติก็ยังดำรงความจริงทั้งหลายเอาไว้ และยังดำเนินไปตามเหตุและปัจจัย ซึ่งส่งผลต่อเนื่อง และเชื่อมโยงระหว่างกันและกันเช่นนี้ อยู่แน่นอน

แนวทางและกระบวนการพิสูจน์ความจริง เพื่อค้นหาคำตอบเช่นนี้ เป็นสิ่งซึ่งพระบรมศาสดาได้ทดลองและประมวลสรุปคำตอบเอาไว้แล้ว มาแต่ห้วงเวลาที่พระองค์ยังทรงพระชนม์ชีพ จึงมิใช่เรื่องใหม่ที่เพิ่งค้นพบแต่อย่างใด

แม้เวลาจะล่วงเลยมากกว่า ๒,๕๐๐ ปี หาก ชูความจริงดังกล่าว ยังร่วมสมัย และสามารถตอบสนอง ต่อคำถามของชีวิต และธรรมชาติที่เกิดขึ้นภายหลังได้เสมอ ในลักษณะที่เรียกด้วยภาษาว่าดว่า ว่า อกาลิก คือ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงด้วยเวลาแต่อย่างใด

โดยนัยเดียวกัน วิฤตติการณ หรือ

ท่านองว่า ทางออก หรือทางแก้ มีอยู่ แต่ความหวังไหวของใจ กลับบดบัง ใ้ จนรับรู้ไม่ได้...มองไม่เห็น เสียมากกว่า ขอเท็จจริงเหล่านี้มิใช่เรื่องราวของ ความศักดิ์สิทธิ์ พิเศษ หรือยิ่งใหญ่ แต่ ประการใด หากเป็นบทสรุปปรากฏการณ์ ของธรรมชาติ ธรรมดาสามัญ ไม่ว่าจะ เป็น ด้านในของมนุษย์ หรือธรรมชาติของ สรรพสิ่ง ที่แวดล้อมพวกเขา (และเธอ) อยู่ก็ตาม

ขอเพียงได้เปิดใจให้กว้าง เพื่อ การเฝ้าดู สังเกต จดจำ วิเคราะห์ ประเมิน และสรุปบทเรียน ก็ย่อมไม่ยาก เป็นนักที่ใครสักคนจะสัมผัส สัจจะจาก ธรรมชาติ

และจะว่าไปแล้วก็มีไม่น้อยที่คำตอบ จากเรื่องหนึ่งจะเป็นแนวทางให้ค้นพบ ทางออกของอีกด้านหนึ่ง หรือสิ่งที่ยิ่งใหญ่ กว่า ลึกซึ้งกว่าต่อเนื่องกันไป อย่างแทบจะ ไม่รู้จักที่สิ้นสุด

อาจกล่าวได้ว่า นี่เป็นเรื่องราวของ มนุษย์ กับความจริง และการวางท่าที

ความตึงเครียดของการขัดแย้งในทุกเรื่อง ก็เสมือนหนึ่งเป็นจุดเริ่มต้น สำหรับ กระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการศึกษา เพื่อฝึกคน ตลอดจน กระบวนการแห่งการ บรรลุธรรมของบรรดา นักภวนา บน ภาวนาวีถีโดยแท้

นำเสียดายที่ ชาวพุทธร่วมสมัย มัก ปราศจาก คันทุนแห่งศรัทธา และ หลัก คืด ตลอดจน หลักแห่งการภาวนา ในเชิง พุทธ เช่นที่ควรจะมีและควรจะเป็น

หลายต่อหลายคน ปล่อยให้พระ ไตรปิฎกถูกหลงลืมอยู่ในตู้ พระพุทธรูป กลับกลายเป็นสัญลักษณ์ แห่งการ วิจารณ์ ร้องขอ เพื่อที่จะสยบยอมต่อไสยศาสตร์ไป ในที่สุด พร้อมๆ กับที่สงฆ์สาวกจำนวน หนึ่ง ได้กลับกลายเป็นเครื่องจักรแห่ง การ ประกอบพิธีกรรม ในลักษณะ “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” โดยมีได้จุดคิด หรือแม้แต่จะรู้สึกเฉยใจ...

หรือว่าเป็นหนึ่งในอนิจจังลักษณะ เป็นธรรมชาติ เป็นธรรมดา และเป็นเช่น นั้นเอง

คอลัมน์ภาวนาวีถี หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ วันที่ 23 เมษายน 2552

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนอเนื้อหาภายหลังเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเมื่อ เดือน เมษายน 2552 เนื้อหาที่นำเสนอแม้จะเป็นภายหลัง เหตุการณ์แต่ก็แสดงให้เห็นว่าเมื่อ พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นในมุมมองทางพุทธศาสนา อาจจะพบคำตอบที่ต่างออกไป ทำให้ใจเข้าวิถี เข้าใจปัญหาและเปิดมุมมองใหม่ๆ ให้ผู้อ่านได้เรียนรู้มากขึ้น

กรรมภาวิวัฒน์

๒...๑.๑.๑ วรรณกรรม

กรรมตัดกรรม มิใช่คนตัด

ในพระพุทธศาสนามีชนิดของกรรมอีกอย่างหนึ่งที่มีหน้าที่เข้าไปฆ่ากรรมอื่น และผลของกรรมอื่นได้อย่างสิ้นเชิงเด็ดขาด กรรมชนิดนี้ก็คือ อุปฆาตกรรม

หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อุปปัจเจกกรรม ซึ่งก็คือกรรมที่มีหน้าที่เข้าไปตัดกรรมอื่นและผลแห่งกรรมอื่น

อุปฆาตกรรมแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ทั้งฝ่ายกุศล (ดี) และฝ่ายอกุศล (ไม่ดี) และหน้าที่ของอุปฆาตกรรมก็คือ ถ้าอกุศลกรรมฝ่ายอกุศลตามมาทันแล้วก็จะทำหน้าที่เข้าไปฆ่าอกุศลกรรมและผลแห่งอกุศลกรรมของบุคคลนั้นให้สิ้นลงอย่างเด็ดขาด

ในขณะที่เดียวกัน อุปฆาตกรรมฝ่ายกุศลตามมาทันแล้วก็จะทำหน้าที่เข้าไปฆ่าอกุศลกรรมและผลแห่งอกุศลกรรมของบุคคลให้สิ้นลงอย่างเด็ดขาดทันที

กล่าวคือ บุคคลที่กุศลกรรมของบุคคลใดให้ผล เป็นคนที่สมบูรณ์ด้วยสมบัติต่างๆ เจริญด้วยยศอำนาจ เป็นที่นับถือของมหาชน

หากว่าอุปฆาตกรรมฝ่ายอกุศลตามมาทันแล้วในครั้งเดียวยามเดียวก็ล้มตายเกิดวิบัติอันตรายต่างๆ ยับเป็น หรือตัดอายุตายในครู่เดียวยามเดียว

ตัวอย่าง พระเจ้าพิมพิสาร เป็นพระราชชาติที่เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์เป็นอันมาก ทรงเป็นพระอริยบุคคลชั้นโสดาบัน ได้ถูกพระราชกุมารอชาตศัตรูทรงปลงพระชนม์

เรื่องก็มีว่าพระราชกุมารอชาตศัตรูพอเจริญวัยแล้วได้เลื่อมใสในพระพุทธเจ้าจนถูกพระเวทที่ดลางสมองด้วยการยุยงให้ปลงพระชนม์พระราชาบิดา ฝ่ายพระเวทที่ดลางต้องการปลงพระชนม์พระพุทธเจ้าขึ้นเป็นพระพุทธเจ้าเสียเอง

ปรากฏพระราชกุมารปลงพระชนม์พระเจ้าพิมพิสารผู้บิดาสำเร็จ เริ่มต้นด้วยวิธีการจับกุมคุมขัง ตัดขาดการส่งข้าวส่งน้ำ ห้ามทุกคนเยี่ยมรับสั่งให้คนเอามิดโขนไปกรีดที่ฝ่าพระบาททั้งสองข้างแล้วทาดำด้วยน้ำเกลือ จนพระเจ้าพิมพิสารทนไม่ได้ต้องสิ้นพระชนม์ในที่สุด

ครั้นพอพระบิดาสิ้นพระชนม์พระองค์ขึ้นเป็นพระราชชาติแล้วก็หาได้มีความสุขพระทัย เพราะบาปกรรมที่ทำกับพระบิดาได้มาปรากฏอยู่เรื่อยๆ ไม่นานก็รู้สึกสำนึกในบาปที่ทำจึงได้ทำบุญมากมาย ต่อมาได้มาเลื่อมใสในพระพุทธเจ้าได้ทรงทำบุญกุศลต่างๆ มากมาย

ครั้นหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วก็ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์การสังคายนาครั้งที่

1 ซึ่งมีพระมหาภิกษุสงฆ์เป็นประธานการทำสังคายนาด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนามากเพียงใดก็ตาม เมื่อคราวที่พระองค์จะถึงคราวสิ้นพระชนม์อุปฆาตกรรมฝ่ายอกุศลก็ได้ทำหน้าที่อันชื่อสัตย์ของมัน

นั่นคือ อุปฆาตกรรมฝ่ายอกุศล ที่เกิดจากการที่พระองค์ทรงทำปิตุฆาตได้แล่นติดตามมาทันแล้วเข้าทำหน้าที่เข้าตัดอกุศลกรรมความดีที่ง่วงที่ได้กระทำไว้มากมายในหนหลัง

จากนั้นก็จัดการกดขี่ลากคร่าเอาพระเจ้าอชาตศัตรูให้ลงไปบังเกิดเป็นสัตว์นรกในโลหกุมภี และจักต้องเสวยทุกข์ในโลหกุมภีอีก 6 แสนปี จึงจะพ้นจากนรกนั้น

นี่เป็นตัวอย่างของอุปฆาตกรรมฝ่ายอกุศล ส่วนอุปฆาตกรรมฝ่ายกุศลก็จะมีหน้าที่ที่ตรงกันข้ามกันนี้ก็คือจะมีหน้าที่เข้าไปตัดอกุศลกรรมและผลแห่งอกุศลกรรมของผู้นั้น

เพราะฉะนั้น จึงขอบอกว่าคุณจะไปทำพิธีตัดนั้นไม่ได้แน่นอนและไม่มีความดี แต่ผู้ที่จะไปตัดกรรมนั้นได้จริงก็คือกรรมที่ผู้นั้นทำต่างหาก ○

คอลัมน์กรรมภาวิวัฒน์ หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ วันที่ 2 สิงหาคม 2252

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนอเรื่องของกรรม ในช่วงที่กระแสเรื่องกรรม การตัดกรรม กำลังเป็นที่กล่าวถึงในวงกว้าง การนำเสนอเรื่องกรรมข้างต้นนอกจากจะนำเสนออุดมการณ์ตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาแล้ว ทำให้เห็นมุมมองที่แท้จริงที่ถูกต้องตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาว่า แท้จริงแล้วกรรมไม่สามารถตัดหรือกำจัดให้หายไปได้ด้วยพิธีกรรมใดๆ แม้พาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์จะนำเสนอเรื่องพิธีการตัดกรรมที่มุ่งเน้นประเด็นด้านการเมือง แต่ภายในหน้าในหรือส่วนที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาแสดงให้เห็นว่าเมื่อพิจารณาในแง่ของพุทธศาสนาที่แท้จริงแล้ว ปัญหา หรือทางออกแท้จริงแล้วเป็นอย่างไร

ส่วนที่ 3 **ความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน**

การศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม(Focus Group) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน การสนทนากลุ่มแบ่งออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

- มิติด้านการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน
- มิติด้านการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันผ่านหนังสือพิมพ์รายวัน
- มิติด้านบทบาทของสื่อต่อการส่งเสริมเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมีรายละเอียด ดังนี้

1. มิติด้านการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

การสนทนากลุ่มในมิติด้านการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันซึ่งเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการสนทนากลุ่มจากประเด็นที่ผู้ร่วมสนทนาสามารถเข้าใจได้ง่ายไปสู่ประเด็นหลักในการสนทนา โดยเริ่มจากข้อซักถามเกี่ยวกับความสนใจเรื่องสื่อและการนำเสนอเกี่ยวกับพุทธศาสนา ความคิดเห็นต่อลักษณะการนำเสนอทั้งการใช้ภาษา และรูปแบบการนำเสนอ เพื่อนำไปสู่ประเด็นการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ถูกถ่ายทอดหรือสอดแทรกผ่านการนำเสนอข่าว บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อให้สามารถดำเนินการสนทนาได้ตรงกับวัตถุประสงค์มากที่สุด ประเด็นในการสนทนามี ดังนี้

1.1 ความสนใจเรื่องสื่อและการนำเสนอเกี่ยวกับพุทธศาสนา

จุดมุ่งหมายในการสนทนาในประเด็นนี้เพื่อให้ทราบความสนใจที่แตกต่างกันของผู้ร่วมสนทนากลุ่มแต่ละคนว่ามีความสนใจในการติดตามข่าวสาร รวมไปถึงการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนา ผู้ร่วมสนทนากลุ่มในประเด็นนี้แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ ผู้ที่สนใจและติดตามข่าวพุทธศาสนา และผู้ที่ไม่ได้ติดตามอ่านข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนามากนัก โดยมีความเห็นไปใน

ทิศทางเดียวกันว่าติดตามข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนาผ่านข่าวที่นำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันมากกว่าการอ่านคอลัมน์ประจำด้านใน โดยมีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนา

“ติดตามข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นช่วงๆ ส่วนใหญ่จะสนใจในแง่ลบมากกว่า”

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มบางคนเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาในด้านลบมากกว่าด้านบวก และบางส่วนเห็นว่าการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระพุทธรูปนั้นขึ้นอยู่กับกระแสหรือประเด็นของสังคมในช่วงเวลานั้น เช่น ความขัดแย้งทางสังคม ความขัดแย้งทางการเมือง ก็จะมีการนำเสนอในแง่ลบของพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งการให้แง่คิดทางพุทธศาสนา หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นปัญหานั้นของพระสงฆ์

จากคำตอบเกี่ยวกับความสนใจสื่อและพุทธศาสนาของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีทั้งที่สนใจติดตามต่อเนื่อง และติดตามข่าวเฉพาะประเด็นเด่นๆ ที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์ และส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวพุทธศาสนาในด้านลบมากกว่าด้านบวก อีกทั้งการนำเสนอในด้านบวกไม่ได้เป็นประเด็นโดดเด่นให้ผู้คนสนใจหรือจดจำ

นอกจากนี้ผู้วิจัยในชกถามผู้ที่ไม่ได้สนใจติดตามข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาว่าเพราะเหตุใดจึงสนใจข่าวอื่นมากกว่า โดยขอยกตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ร่วมสนทนากลุ่มในข้อคำถามนี้

“ปกติ หนังสือพิมพ์ก็มีการนำเสนอข่าวทางหน้าในอยู่แล้ว แต่โดยปกติการอ่านของเราจะไม่ได้เปิดเข้าไปอ่านในทุกหน้า โดยธรรมชาติการอ่านเราก็จะสนใจข่าวหน้าหนึ่งที่เกี่ยวข้องสังคม เศรษฐกิจมากกว่า สนใจข่าวปากท้อง อาจจะเป็นเพราะว่ามีมันไม่ได้เป็นข่าวเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หนังสือพิมพ์ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญในข่าวพุทธศาสนามากนัก เพราะไม่ใช่ประเด็นหลักที่หนังสือพิมพ์ขายอยู่แล้ว”

ผู้วิจัยพบว่าสาเหตุที่ทำให้ความสนใจข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาน้อยกว่าข่าวอื่นๆ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประการ ประการแรก ผู้ติดตามอ่านข่าวสารโดยทั่วไปสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปากท้อง ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือข่าวที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองมากกว่า ประการที่สอง คือ ข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาไม่ใช่ประเด็นหลักหรือเรื่องหลักที่เป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์

ในขณะที่เดียวกันก็มีความคิดเห็นแย้งในเรื่องของความสนใจการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าความสนใจ แบ่งออกเป็น ความสนใจที่มีอยู่ในปัจเจกบุคคลแต่ละคนที่มีความสนใจในเรื่องการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่แตกต่างกัน และสถานการณ์ของแต่ละบุคคลในช่วงเวลานั้นๆ เช่น เมื่อมีปัญหา ทุกข์ใจ เมื่อมีเหตุความสนใจที่จะไขว่คว้า หรือค้นหาวิธีการเพื่อให้หลุดพ้นจากทุกข์ หรือปัญหานั้น คอลัมน์ทางพุทธศาสนาก็จะได้รับความสนใจมากขึ้น

1.2 ลักษณะการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

การสนทนาในประเด็นเรื่องลักษณะการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์รายวันนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ทราบปัญหาในการนำเสนอ รวมไปถึงวิธีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาเพื่อให้นำสนใจและติดตามอ่านมากขึ้น ข้อซักถามในประเด็นแรก คือ การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างไรที่จะทำให้ผู้อ่านสนใจมากขึ้น

จากการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์คำตอบออกมาเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก การใช้ภาษาในการเขียนควรจะทำให้อ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย ไม่เน้นหนักตามทฤษฎี ตามตัวหนังสือในพระไตรปิฎกมากจนอ่านแล้วไม่เข้าใจ ควรจะง่ายต่อการตีความและการทำความเข้าใจ

ประเด็นที่สอง การดึงจุดเด่นของแต่ละเรื่องออกมานำเสนอ ยกตัวอย่างจากความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

“การที่จะทำให้ข่าวพุทธศาสนาเป็นที่น่าสนใจ อาจจะต้องปรับเปลี่ยนประเด็นในการนำเสนอ อาจจะเป็นการนำพระที่มีชื่อเสียง อยู่ในกระแสมานำเสนอประเด็นที่เป็นที่กล่าวถึงในสังคมในช่วงนั้นๆ จะทำให้คนสนใจมากกว่า แต่ข้อคิดที่ในชีวิตคนเราเจอเรื่องไม่เหมือนกัน การนำเสนอในเรื่องราวของสังคมอาจจะทำให้ได้รับความสนใจมากกว่า”

ประเด็นที่สาม รูปแบบในการนำเสนอ การนำเสนอเรื่องราวเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่เดิมคนมีความเชื่ออยู่แล้วว่าเป็นเรื่องที่น่าเข้าใจได้ยาก หากมีวิธีการปรับเปลี่ยนในหลายรูปแบบ เช่น

การตีพิมพ์ธรรมะ ก็จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายและเห็นภาพได้ชัดเจน มากกว่าการเขียนบรรยายด้วยตัวหนังสือ

ประเด็นที่ดี นอกจากรูปแบบวิธีการเขียนแล้วมีผู้เข้าร่วมสนทนาได้เสนอความคิดเห็นว่า หนังสือพิมพ์ควรมีการใช้หลักการทางการตลาดเข้ามาช่วย เช่น การกำหนดกลุ่มเป้าหมายว่า คอลัมน์หรือเนื้อหาแบบใด เหมาะสำหรับผู้่านแบบไหน ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนานั้นควรมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่มีอยู่หลายกลุ่ม

“อย่างน้อยน่าจะเอาหลักการตลาดหากกลุ่มเป้าหมายที่เราจะให้คำสอน”

“คอลัมน์นี้เหมาะกับคนเหล่านี้ แบบนี้กับคนแบบนี้”

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ซักถามในประเด็นเรื่องการใช้ภาษาที่นำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ โดยผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางทิศทางที่สอดคล้องกันว่า หนังสือพิมพ์ควรมีการมัดระวังในการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาในการพาดหัวข่าว จากการสนทนาดังกล่าว กลุ่มผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง ดังนี้

“การใช้ภาษาควรมีการมัดระวัง เพราะพระก็เป็นสถาบันหนึ่งของสังคม เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ”

“อย่าง คำว่า พระตุ๊ด ก็ทำให้ภาพดูติดลบมันทำให้เรามองในภาพรวมติดลบ ”

“ควรจะให้เกียรติในฐานะที่เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา”

ในขณะที่เดียวกันผู้วิจัยสังเกตได้ว่ามีผู้ร่วมสนทนาดังกล่าวบางส่วนไม่เห็นด้วย เพราะมีความเห็นว่าเป็นธรรมชาติของการใช้ภาษาของการเขียนข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ต้องการดึงดูดให้ผู้อ่านสนใจและให้ข่าวขายได้ จากการสนทนาเกี่ยวกับลักษณะการนำเสนอยังพบอีกว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาดังกล่าวส่วนใหญ่เห็นว่าความสนใจของผู้อ่านไม่ได้เพิ่มไปตามพื้นที่ในการนำเสนอ กล่าวคือแม้หนังสือพิมพ์จะมีการเพิ่มพื้นที่ในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนามากขึ้น ก็ไม่ได้ทำให้คนสนใจเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากปรับเปลี่ยนประเด็น รูปแบบในการนำเสนอจะทำให้ผู้อ่านสนใจมากขึ้น

1.3 การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

การสนทนาในประเด็นการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านหนังสือพิมพ์รายวันซึ่งเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ การสนทนาในประเด็นนี้เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจในความหมายของคำว่าอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงได้ซักถามในแต่ละประเด็น และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าอุดมการณ์ที่หนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอมากที่สุด คือ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านผสมผสาน ในประเด็น พิธีกรรม พยากรณ์ และอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ โดยมองว่าสิ่งเหล่านี้เข้ามาเป็นที่พึ่งทางจิตใจของมนุษย์ทั้งการดูดวง การประกอบพิธีกรรมต่างๆ รวมไปถึงวัดถ้ำมรกต

“เกี่ยวกับเรื่องดวงชะตา โหราศาสตร์ พิธีกรรม บางที่เป็นทางอ้อม เช่น ช่างดาวา นักร้อง หรือข่าวขอลอย”

ในขณะที่เดียวกันก็มีความเห็นว่าการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ที่ผสมผสานกันระหว่างพุทธ พราหมณ์ ฮินดู อาจจะทำให้ผู้อ่านไม่สามารถแยกแยะหรือเข้าใจได้ว่าสิ่งไหน คำสอน หรือการปฏิบัติแบบใดคือวิถีพุทธที่แท้จริงได้

“รู้สึกเหมือนกันมันดูจะกลืนๆกัน”

อย่างไรก็ตามมีบางคนที่เข้าใจอยู่แล้วว่าพุทธศาสนานั้นมีรากฐานมาจากศาสนาอื่นๆ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะปรากฏการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ผสมผสานกัน

“ด้วยพื้นฐานเรา(พุทธศาสนา)มีพราหมณ์ ฮินดู เรามีหลายอย่างผสมกัน”

ผู้วิจัยพบว่าจากการสนทนาดังกล่าวผู้เข้าร่วมสนทนาเห็นว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาบางประเด็น เช่น การแก้กรรม ที่นำเสนอหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาผสมผสานไปกับไสยศาสตร์และโหราศาสตร์นั้นไม่ได้ทำให้เข้าใจหลักธรรมทางพุทธศาสนาบิดเบือนไป ไม่ได้ทำให้เข้าใจว่ากรรมเป็นสิ่งที่แก้ได้ โดยผู้เข้าร่วมสนทนาเห็นว่าการประกอบพิธีกรรมเหล่านั้นเป็นเรื่องส่วนบุคคล และเป็นเรื่องของความสบายใจ และเห็นว่าการนำเสนอในเรื่องกรรมส่วนใหญ่มักหยิบ

ยกลงของการกระทำที่เลวร้าย น่ากลัวเพื่อให้คนอ่านรู้สึกกลัวผลในด้านลบของการกระทำที่ไม่ดี เหล่านั้น กลัวที่จะทำเลวเพราะผลที่จะได้รับ

“มันแก้กันไม่ได้อยู่แล้ว”

“กรรมจริงๆในทางพุทธศาสนาเป็นเรื่องของการกระทำ ถ้าเราไม่นอนในโลงแล้วหาหมันก็ไม่จริงอยู่แล้ว มันเป็นเรื่องของความเชื่อส่วนบุคคลทำแล้วสบายใจ แต่ถ้าก็ไม่ได้ทำให้เข้าใจ หลักกรรมผิดเพี้ยนไป”

“มันก็ช่วยให้จิตใจเราดีขึ้น อย่างสื่อในทีวีก็นำเรื่องกรรมมานำเสนอมากขึ้น”

“อย่างสื่อพยายามที่จะนำเสนอในลักษณะของผลที่เลวร้ายจากการกระทำที่ไม่ดี คืออยากให้คนทำดี ก็นำเสนอผลกรรมของการทำไม่ดี ทำให้คนกลัว ไม่อยากทำ”

“ทำให้คนเรากลัวไม่กล้าที่จะทำอย่างนั้น”

“มันสมเหตุสมผล เป็นเรื่องของเหตุผล”

1.4 รูปแบบ วิธีการในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

รูปแบบวิธีการนำเสนอที่ผู้ร่วมสนทนามีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่าถ้ามีการปรับเปลี่ยน การนำเสนอก็จะทำให้คนสนใจเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

รูปแบบการนำเสนอ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา แม้จะถูกถ่ายทอดหรือสอดแทรกตามข้อเขียนต่างๆ ทั้งที่มีเจตนาจะนำเสนอโดยตรง และไม่ได้เจตนาจะนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาโดยตรง ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านทางหนังสือพิมพ์รายวันนั้นสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ การนำเสนอโดยอ้อมอาจจะนำมาซึ่งความสนใจในพุทธศาสนามากขึ้น เช่น คอลัมน์แนะนำหนังสือธรรมะ การนำเสนอในรูปแบบการท่องเที่ยว

“วิธีการแนะนำหนังสือ อย่างน้อยก็เป็นสื่อกลางไปสู่ธรรมะอีกทางหนึ่ง”

“การนำเสนอในลักษณะการท่องเที่ยว มองในแง่ดีส่งเสริมให้คนเข้าวัดมากขึ้น”

“อย่างบางทีแค่เราได้เข้าวัดมันก็เป็นเรื่องของจิตใจทำให้เราสบายใจขึ้น เหมือนไปเที่ยวด้วย”

“เหมือนไปเที่ยวแต่สิ่งที่เราได้กลับมามันมากกว่านั้น อาจมีคำสอน ข้อคิดดีๆ เรื่องของประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม”

“ก็เป็นสิ่งดึงดูดให้คนมาสนใจวัดมากขึ้น”

“เที่ยวด้วย ได้ธรรมะด้วย ได้ทำบุญด้วย”

การเลือกแง่มุมในการนำเสนอก็เป็นส่วนสำคัญให้ผู้อ่านสนใจและติดตามอ่านข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามากขึ้น ผู้ร่วมสนทนาเห็นว่าสื่อมีอิทธิพลในการเลือก แง่มุมการนำเสนอเพื่อให้นักสนใจ และการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาควรมีหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่แตกต่างกัน

“ควรมีหลากหลายเพราะความต้องการของคนไม่เหมือนกัน ควรมีวิธีการที่จะตอบสนองความต้องการของแต่ละคนด้วยวิธีการต่างๆ”

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาไม่ได้หมายถึงการนำเสนอคำสอนทางพุทธศาสนาโดยตรง เพียงอย่างเดียว แต่กระบวนการนำเสนอของสื่อ และกระบวนการคิดของผู้อ่านก็เป็นส่วนประกอบสำคัญ ยกตัวอย่างความเห็นของผู้ร่วมสนทนาดังกล่าวเกี่ยวกับการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาโดยใช้รูปแบบการท่องเที่ยว และการเลือกนำเสนอลักษณะเด่นในเรื่องอื่นๆ

“ในส่วนของวัดหรือพุทธศาสนาเองก็มีเรื่องราวหลากหลายแง่มุม มีประเด็นหลากหลายขึ้นอยู่กับว่าสื่อจะเลือกหยิบประเด็นไหนขึ้นมา เช่น เรื่องวัดโพธิ์ที่มีจุดเด่นด้านการรักษาพยาบาล อาจจะหยิบยกเรื่องนี้มานำเสนอ”

“บางวัดเด่นด้วยสถานที่ สวย น่าไป”

“เหมือนวัด พุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นมากกว่าวัด หรือพุทธศาสนา เช่น การเข้ามาช่วยเหลือสังคม การรักษาพยาบาล วัดพระบาทน้ำพุ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ขึ้นอยู่กับว่าจะหยิบประเด็นไหน”

“คือมันจับได้ทุกเรื่องขึ้นอยู่กับว่าเราจะหยิบประเด็นไหนในการนำเสนอ”

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในความเห็นของผู้ร่วมสนทนายังสามารถนำเสนอในประเด็นอื่นนอกจากการนำเสนอโดยหลักธรรมทางพุทธศาสนาโดยตรง เพื่อเพิ่มความสนใจเฉพาะกลุ่มได้

“การที่จะทำให้น่าสนใจของวัยรุ่นน่าจะเปลี่ยนไปในเชิงปรัชญามากกว่า ในแง่จิตใจ อย่างพูดเรื่องธรรมะ ห้ามฉันนี่เราก็ไม่ทำ น่าจะเน้นไปที่การยกระดับของจิตใจ อย่างหนังสือ ทำยังไงให้หลุดพ้นจากรัก โลภ โกรธ หลง เค๋ไม่ได้พูดในเชิงพุทธศาสนาโดยตรง แต่ทำยังไงให้อยู่กับสิ่งเหล่านี้ได้ปรับเปลี่ยนการเขียนให้มันเข้ากับเราได้”

2. มิติด้านการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันผ่านหนังสือพิมพ์รายวัน

การสนทนากลุ่มในมิติด้านการสะท้อนภาพพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดให้ของผู้อ่านในบทบาทหน้าที่หนึ่งของสื่อที่ทำหน้าที่สะท้อนความเป็นไปในสังคม รวมไปถึงการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันด้วย

จากการสนทนากลุ่มผู้วิจัยพบว่าผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าสื่อสามารถที่จะสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันได้ แต่อย่างไรก็ตามไม่ได้สะท้อนภาพความเป็นจริงทั้งหมดเป็นเพียงบางแง่มุมให้คนทั่วไปได้รับทราบ กระตุ้นให้เกิดความสนใจ และแก้ไขปัญหา

“อย่างบางที่เราไม่ได้สนใจมาก เราก็ได้รับรู้ข่าวสารต่างๆจากสื่อนี้ละว่าตอนนี้มีวัดเท่าไร มีคนบวชน้อยลงนะ”

“เป็นตัวกระตุ้นมากกว่าเมื่อสื่อนำเสนอก็ทำให้คนสนใจมากขึ้น”

“ใช่เหมือนสถานการณ์ทางการเมือง อย่างที่ต่างจังหวัดดูร้ายแรงแต่จริงๆไม่ใช่ สะท้อนแค่บางส่วนบางมุม ไม่ใช่ทั้งหมดที่เป็นอยู่”

“มันไม่ใช่ประเด็นทั้งหมด บางทีเรื่องมันแค่นี้แต่ก็มีการเพิ่มเติมเข้าไปเพื่อให้มันขายได้”

“เหมือนกลิ้งขยาย แวนขยายจากมุมเล็กๆ เพื่อให้คนอื่นได้เห็น”

นอกจากนี้จากข้อคำถามเรื่อง การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันอย่างไร ผู้ร่วมสนทนาแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ มีความเห็นว่าพุทธศาสนาเสื่อมลง และพุทธศาสนาไม่ได้เสื่อมลงแต่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมมากกว่า

ผู้ที่คิดว่าพุทธศาสนาเสื่อมลงให้ความคิดเห็นว่า

“เสื่อมลงนะ คนที่ห่มผ้าเหลืองได้ต้องศึกษาธรรมะเพื่อเป็นตัวแทนของศาสนา แต่ปัจจุบันนี้มีคนใช้พุทธศาสนาเพื่อการหลอกลวงมากกว่าเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาจริงๆ เช่น นาคปรก หนีกรรม ปกปิดเรื่องของตัวเองทำ เช่น พาผู้หญิงเข้ากฎ หรือการหลอกเงิน ซึ่งที่มองว่าเสื่อมนี้มาจากประสบการณ์ที่พบเจอเอง และจากข่าวตามสื่อต่างๆ”

“มองคล้ายกันคือเสื่อมอยู่แล้วแต่ ในอดีตสื่อไม่ได้เข้ามานำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ มันมีอยู่แล้ว”

ส่วนที่คิดว่าพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงไปให้ความคิดเห็นว่า

“เปลี่ยนแปลงไป อย่างเรื่องเสื่อมโทรมอาจจะเป็นเรื่องที่มีอยู่แล้วก็ได้แต่ไม่ได้มีการนำเสนอ แต่ปัจจุบันนี้สื่อสามารถเข้าถึง มีมากมาย มีการนำเสนอมากขึ้นก็เลยอาจจะทำให้เราคิดว่ามันเสื่อมโทรมลง แต่ส่วนตัวแล้วคิดว่ามันเปลี่ยนแปลงไป คือ เปลี่ยนไปปรับเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ตามบริบทของสังคมนั้น”

ในกรณีของการนำเสนอพุทธศาสนาในแง่มุมทางพาณิชย์ เช่น การนำเสนอเรื่องพระเครื่องพร้อมเบอร์โทรศัพท์ให้ผู้สนใจติดบูชา เข้าพระเครื่อง ผู้ร่วมสนทนามีทั้งผู้ที่คิดว่าเป็นการนำเรื่องพาณิชย์เข้ามาเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา การนำเสนอเรื่องดังกล่าวสะท้อนภาพพุทธพาณิชย์ และมีความเห็นว่าเป็นเรื่องของความสนใจส่วนบุคคล และความคิดที่แย้งกัน

“คิดว่ามันเป็นเรื่องความสนใจของแต่ละบุคคลมากกว่า จะมองว่าเป็นพุทธพาณิชย์ไหมก็เป็นนะ แต่มองว่าเป็นเรื่องความสนใจของคนการให้เบอร์ติดต่อก็อาจจะเป็นเรื่องของคนที่สนใจสามารถติดต่อไปได้ เราจะหาเช่า บูชาได้ที่ไหน มันเกิดจากความสนใจ”

“มันอาจจะไม่ใช่พุทธศาสนาโดยตรงอาจเป็นคนที่สนใจ”

“แต่การดำรงอยู่ของพุทธศาสนาก็ต้องมีแง่มุมด้วยเศรษฐกิจสิ่งเหล่านี้ก็ทำให้วัดอยู่ได้ เศรษฐกิจไม่ดีคนก็เข้าวัดเยอะนะ คนต้องการที่พึ่งทางจิตใจ”

“แต่ถ้าในแง่หลักพุทธศาสนามันไม่ใช่ เพราะพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจแต่ไม่ได้หมายถึงการใช้วัตถุเข้ามา”

จากการสนทนากลุ่มในมิติด้านการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันผ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยพบว่าผู้ร่วมสนทนาเห็นว่าสื่อเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในเรื่องนั้น ในแง่ของการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันเป็นการนำเสนอแค่เพียงบางส่วน บางแง่มุม ไม่ได้หมายถึงพุทธศาสนาทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามการนำเสนอข่าวด้านลบก็ส่งผลให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นว่าสื่อได้สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมของพุทธศาสนาในปัจจุบัน รวมไปถึงเรื่องพุทธพาณิชย์ที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า สื่อได้นำเสนอพุทธศาสนาในแง่มุมด้านพาณิชย์แต่เมื่อพิจารณาในด้านความเข้าใจ ผู้อ่านมีความเข้าใจว่าสิ่งต่างๆ รวมไปถึงพุทธศาสนาก็ต้องอาศัยปัจจัยด้านเศรษฐกิจด้วยซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้อ่านรับได้ แต่ต้องอยู่ในกรอบที่พอดีไม่มากเกินไปจนลืมนึกไปว่าหน้าที่หลักของวัดหรือพุทธศาสนาคืออะไร

3. มิติด้านบทบาทของสื่อต่อการส่งเสริมเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ในส่วนของมิติด้านบทบาทของสื่อต่อการส่งเสริมเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านถึงการทำหน้าที่ของสื่อในบทบาทการส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สนทนากลุ่มเพื่อเปรียบเทียบระหว่างการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านหนังสือพิมพ์และการนำเสนอผ่านอินเทอร์เน็ต

3.1 การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านอินเทอร์เน็ตและหนังสือพิมพ์

จากการสนทนากลุ่มผู้วิจัยพบว่า ถ้าพิจารณาในด้านความน่าสนใจการนำเสนอผ่านอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมมากกว่า แต่เมื่อพิจารณาในด้านเนื้อหา การเข้าถึงมีการแสดงความความคิดเห็นออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มแรก เห็นว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทางอินเทอร์เน็ตได้รับความสนใจมากกว่า

“อย่างเค้าทำงานเราใช้อินเทอร์เน็ตอยู่แล้วหนังสือพิมพ์ไม่ได้อ่าน แต่อ่านในเว็บไซต์”

“สื่อหนังสือพิมพ์ไม่ถึงทุกกลุ่มยิ่งปัจจุบันมีเรื่องสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาทำให้ลดความสำคัญของสื่อหนังสือพิมพ์ลง คนให้ความสำคัญกับข่าวอย่างอื่นเยอะ”

กลุ่มที่สอง เห็นว่าความน่าสนใจไม่ได้อยู่ที่การใช้สื่อสมัยใหม่แต่อยู่ที่ความสามารถในการใช้และการเข้าถึง และความรู้สึกที่ได้รับจากการทำบุญแบบเสมือน

“อย่างรุ่นพ่อแม่เราเค้าเคยชินกับการอ่านหนังสือ เข้าถึงง่ายมากกว่า การอ่าน การได้ปฏิบัติจริงๆ เมื่อเทียบกับการไปทำบุญจุดธูปเทียนทางอินเทอร์เน็ต เค้าจะรู้สึกเหมือนได้บุญจริงๆ ทำจริงๆ สัมผัสกับสิ่งเหล่านั้นจริง อย่างเราทำบุญทางอินเทอร์เน็ตแต่ความรู้สึกมันก็ไม่เหมือนกับเราไปตักบาตรจริงๆ”

“มันเหมือนความสบายใจมากกว่า การทำผ่านอินเทอร์เน็ตการใช้เทคโนโลยีเข้ามาก็ช่วยได้ในระดับหนึ่ง”

“แต่สำหรับเราเราเข้าถึงหนังสือพิมพ์ง่ายกว่านะ”

“มันอยู่ที่ทักษะทางการใช้เทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตด้วย อยู่ที่สภาพแวดล้อม ณ วันนั้น เราไม่ได้ใช้คอมพิวเตอร์”

“อย่างเราใช้อินเทอร์เน็ตมันมีสิ่งอื่นมาดึงดูดใจเรามากกว่า คือ ดึงความสนใจเราไปจากเรื่องพุทธศาสนาได้ง่ายมีสิ่งอื่น ๆ แต่ถ้าเราเปิดหนังสือพิมพ์เราก็จะเห็นเลยว่ามันมีคอลัมน์หรือมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอยู่ แต่สุดท้ายแล้วมันก็ขึ้นอยู่กับตัวเราเองด้วยว่าเราเลือกที่จะอ่านไหม”

3.2 บทบาทในการส่งเสริมการเผยแพร่ และการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

ส่วนบทบาทในการส่งเสริมการเผยแพร่ การถ่ายทอดอุดมการณ์ทางพุทธศาสนานั้นผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าสื่อมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างความคิดเห็นที่สนับสนุนความคิดนี้ คือ

“สื่อมีบทบาททั้ง ให้ความรู้ ชักจูงใจ เป็นสิ่งชักจูงเราเข้าสู่พระพุทธศาสนา”

“มีส่วนในการเผยแพร่ เพราะสื่อเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเสพ ไม่ว่าจะเป็ประเภทไหนก็แล้วแต่ อย่างเช่นพวกธรรมะวันพระ แต่อาจถูกตัดไปเพราะไม่มีคนสนใจ เราว่าทีวีเข้าถึงได้ง่ายและมีอิทธิพลต่อทัศนคติและความคิด”

“ มุมที่สื่อเลือกมานำเสนอทำให้คนตามสนใจเรื่องนั้น เอาแง่มุมคนก็สนใจอาจจะลืมน้อย แต่อย่างน้อยก็ทำให้คนได้รับรู้ในแง่มุมต่างๆ “

“สื่อในความหมายของมันคือเป็นตัวกลางระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เข้ามามีบทบาทถ้าสื่อไปในทางที่ดีก็ดี ในทางที่ไม่ดีก็ไม่ดี”

นอกจากจะเห็นว่าสื่อมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อผู้รับสารแล้วยังมีข้อคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อว่าควรมีการนำเสนออย่างมีจรรยาบรรณ และผู้ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่มีผลต่อความเชื่อ ทัศนคติ พฤติกรรมของบุคคล รวมทั้งเป็นเรื่องที่มีผลต่อความศรัทธาของผู้คนต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญและศึกษา มีความรู้ในเรื่องนั้นจริง

“อย่างน้อยสื่อควรมีจรรยาบรรณในการนำเสนอทุกอย่างอยู่ปลายปากกา และคนเสพสื่อต้องมีปัญญา คนเขียนควรมีความรู้เรื่องนั้นจริง”

ผู้ที่บริโภคสื่อต้องใช้วิจารณญาณ ใช้ปัญญาในการอ่านพิจารณาโดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อที่ง่ายต่อการถูกชักจูงได้

“ศาสนาอาจต้องใช้ปัญญา และศรัทธา ถ้าเรามีแต่ศรัทธาแต่ไม่ใช้ปัญญาในการช่วยคิดไตร่ตรอง ก็ดูจะดูเหมื่อนงมงาย อย่างศรัทธาเราก็จะเห็นมีการสะเดาะเคราะห์ การให้หวย การแก้ดวง จริงๆเรื่องเหล่านี้มันไม่ใช่แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา”

การสนทนากลุ่มในมิติบทบาทของสื่อในการส่งเสริมและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ผู้วิจัยยังได้พบว่า นอกจากผู้ร่วมสนทนากลุ่มจะเห็นว่าสื่อมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมและเผยแพร่พระพุทธศาสนา แม้จะเป็นการนำเสนอด้านลบก็มีส่วนในการส่งเสริมและเผยแพร่พระพุทธศาสนา เช่นกัน โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นดังนี้

“แต่การนำเสนอในแง่ไม่ดีก็ไม่ใช่ข้อเสียอย่างเดียวนะ พอมีการนำเสนอมันกระตุ้นให้คนมาสนใจในพระพุทธศาสนา กระตุ้นให้ปัญหานั้นได้รับการแก้ไข ไม่ใช่ว่าพอนำเสนอแล้วมันจะติดลบไปเลย อย่างน้อยมันก็เป็นส่วนหนึ่งที่กระตุ้นให้มีการแก้ไขปัญหา ก็ยังมีส่วนที่ดีอยู่บ้าง”

“ก็มีข้อดีในการนำเสนอในทางลบ นำไปสู่การแก้ไขและการปรับปรุง”

จากการสนทนากลุ่มในมิตินี้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าสื่อมีบทบาทอย่างมากต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา รวมไปถึงการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางศาสนาผ่านการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนา แต่อย่างไรก็ตามการทำหน้าที่ของสื่อต้องมีจรรยาบรรณและมีความเที่ยงตรงในการนำเสนอข้อมูลในด้านของผู้ส่งสาร ในด้านของผู้รับสารนั้นนอกจากจะมีศรัทธาเป็นเบื้องต้นแล้วก็ต้องใช้ปัญญา ใช้วิจรรณญาณในการพิจารณาไตร่ตรองในเรื่องราวต่างๆ สุดท้ายแล้วแม้จะเป็นการนำเสนอในด้านลบแต่ผู้ร่วมสนทนาฯ ยังเห็นมุมนี้อะไรของเรื่องราวเหล่านั้นที่สามารถทำให้เกิดมุมมอง กระตุ้นให้เกิดความสนใจในพุทธศาสนามากขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดการปรับปรุงและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน” ผู้วิจัยได้ศึกษาการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน การสะท้อนภาพของพุทธศาสนาในสังคมไทยจากการนำเสนอข่าวผ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และการศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปตามคำถามวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นและทิศทางในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน
2. ภาพสะท้อนของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันจากการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน
3. ความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวัน

ผลจากการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน ในด้านการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนออุดมการณ์เป็น 3 ด้านหลัก และมีประเด็นอุดมการณ์ย่อยในแต่ละด้านดังนี้

- อุดมการณ์ตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ประกอบด้วยประเด็นอุดมการณ์ 6 ประเด็น ได้แก่ การพึ่งตนเอง กรรม ความไม่เที่ยง ชาติภพ การหลุดพ้น และการประพฤดีดี
- อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาแบบผสมผสาน ประกอบด้วยประเด็นอุดมการณ์ 3 ประเด็น ได้แก่ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ การพยากรณ์ และพิธีกรรม
- อุดมการณ์ทางพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยประเด็นอุดมการณ์ 2 ประเด็น ได้แก่ หลักของเหตุและผล การเปรียบเทียบ และกระบวนการแนวคิดทางวิทยาศาสตร์

จากการวิจัยพบว่า การนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาถูกนำเสนอผ่านรูปแบบการนำเสนอ 2 รูปแบบ คือ การนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาผ่านข่าว และการนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาผ่านคอลัมน์ โดยนำเสนอผ่านคอลัมน์นำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนามากกว่าการนำเสนอผ่านข่าว การนำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาผ่านคอลัมน์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทแรกคอลัมน์ที่นำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาในความคิดที่คงที่ กล่าวคือ นำเสนออุดมการณ์เดิมในทุกครั้งที่นำเสนอ โดยคอลัมน์ที่มีความถี่ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับเท่านั้น คือ ข่าวสด คมชัดลึก และมติชน อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาที่นำเสนอ มี 2 ประเด็น คือ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และพิธีกรรม ประเภทที่สองคอลัมน์ที่ไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาแต่ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา ประเภทที่สามคอลัมน์ที่สามารถเก็บค่าความถี่ได้ คือ คอลัมน์ที่นำเสนออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาชัดเจนในประเด็นต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้แบ่งไว้ข้างต้น

อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ถูกนำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุดจากการนำเสนอทั้ง 2 รูปแบบทั้งข่าวและคอลัมน์ คือ อุดมการณ์ตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในประเด็นการประพฤติดีมากที่สุด การนำเสนออุดมการณ์ในประเด็นนี้เป็นการนำเสนอหลักในการสอนคนให้เป็นคนดี ปฏิบัติตน การดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน ทั้งกาย วาจา และใจ โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกในประเด็นอุดมการณ์ที่นำเสนอตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

- การนำเสนอการประพฤติดีในระดับของการกระทำ การปฏิบัติตน เช่น การทำความดี การรักษาศีล การมีวิถีชีวิตที่ปลอดภัยไร้การเบียดเบียน หรือการดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลแก่สังคม แก่โลก เป็นต้น
- การนำเสนอการประพฤติดีในระดับของจิต กล่าวคือ เป็นการกระทำในแง่จิตใจ การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิต เช่น การคิดดี การเห็นแก่ส่วนรวม โดยมีพื้นฐานมาจากจิตใจที่ดี มุ่งคิดดี มีคุณธรรม เมตตา ซื่อสัตย์ กตัญญู มีความเพียร อดทน
- การนำเสนอการประพฤติดีในระดับที่มุ่งเน้น การกระทำเพื่อให้เกิดปัญญา เช่น การตั้งสติ เพื่อให้เกิดสมาธิ และใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา การรู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรอง การนำความรู้มาใช้แก้ไขปัญหา เป็นต้น

อุดมการณ์ในประเด็นเรื่อง กรรม เป็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ถูกนำเสนอลงมา จากประเด็นการประพาศิตี นอกจากจะนำเสนอในประเด็นกุศลกรรม และอกุศลกรรม ผู้วิจัย สามารถจำแนกการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา ประเด็นกรรม ที่ถูกนำเสนอใน หนังสือพิมพ์รายวันได้ ดังนี้

- กรรมที่กระทำในชาตินี้และผลกรรมปรากฏในชาตินี้
- กรรมที่กระทำในชาติก่อนและปรากฏผลในชาตินี้
- กรรมและวิบากกรรม โดยไม่ได้กล่าวว่าเป็นกรรมที่เกิดในชาตินี้ หรือชาติก่อน แต่ เป็นการกระทำสิ่งใดก็จะได้รับผลของการกระทำสิ่งนั้น
- กรรมตามหลักเหตุและผล ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้ประเด็นอุดมการณ์เรื่องกรรม นอกจากจะเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าเป็นเรื่องของกรรมกระทำ แต่โดยแท้จริงแล้ว หลักทางพุทธศาสนา กรรม เป็นเรื่องของเหตุและผล เมื่อสิ่งนั้นเกิด สิ่งนี้จึงเกิด กรรม ในระดับนี้จึงเป็นระดับที่นำเสนอในเรื่องของหลักเหตุและผล เช่น การนำเสนอเรื่อง อริยสัจ 4 เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตคือ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ถูกนำเสนอลงมาเป็น ลำดับที่สองจากการนำเสนอในรูปแบบของข่าวคือ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสานใน ประเด็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ซึ่งแตกต่างจากการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านคอลัมน์ ต่างๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน อาจเนื่องมาจากการนำเสนอข่าวเพื่อให้ดึงดูดความสนใจแก่ผู้อ่าน ต้องดึงประเด็นที่โดดเด่น น่าสนใจ น่าค้นหา ซึ่งเป็นลักษณะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบ ผสมผสาน ในประเด็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เมื่อถูกนำเสนอให้เป็นข่าวก็เป็นที่สนใจของประชาชน โดยทั่วไป

เมื่อพิจารณาตามประเภทของหนังสือพิมพ์และการนำเสนอทั้งข่าวและคอลัมน์เกี่ยวกับ พุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บข้อมูลจากทั้งหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ และหนังสือพิมพ์เชิง คุณภาพ พบว่า หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณแม้จะให้พื้นที่ในการนำเสนอข่าวสาร หรือบทความที่ เกี่ยวกับพุทธศาสนามากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ แต่หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพมีการนำเสนอ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนามากที่สุด โดยความถี่ในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาใน หนังสือพิมพ์ 4 ฉบับ มากน้อยตามลำดับดังนี้ โพสต์ทูเดย์ คมชัดลึก ข่าวสด และ มติชน โดยข่าว

สดและคมชัดลึกลงนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในปริมาณความถี่ที่ใกล้เคียงกัน ดังปรากฏในตารางที่ 25

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ทิศทางของการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อมีการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาใด ทิศทางของการนำเสนอก็จะเป็นไปในทิศทางบวกมากกว่าลบ โดยทิศทางในการนำเสนอ นั้นจะส่งเสริม สนับสนุนอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอ

2. ภาพสะท้อนของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันจากการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน นอกจากจากหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ในการถ่ายทอด สอดแทรก ผลิตซ้ำอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแล้ว หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ในการสะท้อนความเป็นไปของพุทธศาสนาในสังคมไทยอีกด้วย จากการวิจัยพบว่า การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์รายวันสามารถสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยได้ ดังนี้ วัตถุประสงค์ ด้านพุทธศาสนา ความเชื่อของพุทธศาสนา การใช้สื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์/บอกบุญ ธรรมะเชิงท่องเที่ยว จำนวนของพระสงฆ์สามเณรลดน้อยลง ความขัดแย้ง พุทธกับเทคโนโลยี พุทธศาสนากับสังคม พุทธพาณิชย์ และกรรมพาณิชย์

3. ความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม จากการวิจัยพบว่า ผู้อ่านเห็นว่ารูปแบบการนำเสนอเป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้คนสนใจอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวัน อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ผู้อ่านคิดว่าการนำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุดคือ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสาน ทั้งประเด็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ พิธีกรรม และการพยากรณ์ อีกทั้งหนังสือพิมพ์ยังมีอิทธิพลต่อการกำหนดประเด็นในการนำเสนอ ในส่วนของการสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันนั้น ผู้อ่านเห็นว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่ในการสะท้อนภาพพุทธศาสนาเพียงบางแง่มุมเท่านั้น ไม่ใช่สภาพหรือความเป็นจริงเกี่ยวกับพุทธศาสนาในสังคมไทยทั้งหมด นอกจากนี้ผู้อ่านยังมีความเห็นสอดคล้องกันว่าหนังสือพิมพ์รวมไปถึงสื่อประเภทอื่นๆ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและเผยแพร่พระพุทธศาสนา

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง “การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน” โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสนทนากลุ่ม สามารถอภิปรายผลในประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

คำว่า “อุดมการณ์ทางพุทธศาสนา” ที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ คือ เป็นกรอบในการมองโลกของมนุษย์ที่มีผลมาจากแนวคิด ความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนาที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน โดยเชื่อว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง และเชื่อว่าเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดที่พึงปฏิบัติในการใช้ชีวิตในสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในทางพุทธศาสนา คือ นิพพาน

อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเป็นอีกอุดมการณ์หนึ่ง que เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่คนส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน และศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเป็นกลไกด้านอุดมการณ์หนึ่งของรัฐ ดังที่ปรากฏในงานของ Althusser ที่แบ่งองค์การของรัฐออกเป็น 2 ส่วน คือ กลไกด้านการปราบปรามกับกลไกด้านอุดมการณ์ (กาญจนา แก้วเทพ, 2529)

อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาจัดได้ว่าเป็นกลไกด้านอุดมการณ์ทางรัฐ อันเนื่องมาจากศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมซึ่งเป็นรากฐานของชนบทรวมนิยมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมต่างๆ มีความสำคัญต่อระบบความเชื่อและการปฏิบัติของคน (Harry M. Johnson, 1970) ศาสนาเป็นสิ่งที่ให้คำตอบและแก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ เช่น ความทุกข์ ความผิดหวัง ความเจ็บป่วย และความตาย ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมอันเป็นที่ยอมรับกันในสังคมและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ (Max Weber, 1973)

ศาสนาเป็นรูปแบบความคิดเห็นหนึ่งในสังคม ในสังคมไทยคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ความรู้ความคิดจากพุทธศาสนา ย่อมครอบคลุมความคิดด้านต่างๆ ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เศรษฐกิจ การศึกษา หรือการเมืองการปกครอง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2536:7) ศาสนาจึงเป็นสถาบันที่จำเป็นยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลและการคงอยู่ของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งศาสนาที่จะดำรงอยู่สืบไปในสังคมจะต้องมีบทบาทและหน้าที่อำนวยความสะดวกช่วยชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมในสังคม สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคน

ในสังคม และสร้างความมั่นคงในสังคม (พินิจ ลาภานานนท์, 2549:20) ทำให้คนในสังคมสามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างสงบสุข

จากผลการวิจัยพบว่าอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุด คือ อุดมการณ์ตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในประเด็น การประพฤติดี การสอนคนให้เป็นคนดี ซึ่งปรากฏทั้งด้านกาย วาจา และใจ การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการประพฤติดีนั้นเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติตนในทุกระดับตั้งแต่ด้านจิตใจ วิถีคิด การใช้ปัญญา ตลอดจนพฤติกรรมหรือการกระทำ สนับสนุนแนวคิดข้างต้นที่กล่าวว่าอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเป็นกลไกทางด้านอุดมการณ์ของรัฐ เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนในชาติสามารถดำเนินชีวิตได้ร่วมกันได้

ประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอเรื่อง กรรม การนำเสนอเรื่องกรรมในหนังสือพิมพ์รายวันจากการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นที่น่าสนใจว่าการนำเสนอเรื่องกรรม ส่วนใหญ่จะนำเสนอโดยยกผลกระทบจากการกระทำชั่ว เช่น ผลกรรมการฆ่าบิดามารดา การเจ็บป่วยร้ายแรงอันเนื่องมาจากกรรมในอดีต โดยนำเสนอเพื่อให้คนกลัวผลจากการทำชั่วและ ให้เห็นผลที่เลวร้ายจากการกระทำดังกล่าว แต่การนำเสนอกรรมในลักษณะของกรรมที่แท้จริงตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่นอกจากเป็นผลของการกระทำแต่เป็นหลักของเหตุและผลนั้นมีน้อย ในขณะที่การนำเสนอเรื่องกรรมโดยยกผลบวกขึ้นมาแนะนำเสนอเป็นประเด็นหลักนั้นแทบจะไม่มีเลย อาจเป็นเพราะเมื่อยกด้านดีขึ้นมาแนะนำเสนอไม่เป็นที่สนใจของผู้อ่าน หรือผลที่เกิดกับผู้อ่านเมื่ออ่านเรื่องราวดังกล่าวแล้วอาจได้ผลที่ต่างกัน เมื่อหยิบยกผลที่น่ากลัวขึ้นมาแนะนำเสนอก็เป็นเรื่องธรรมดา เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเกิดความกลัวและทำให้ไม่กระทำผิดโดยปริยาย

ในขณะที่การนำเสนอในประเด็นชาติภาพ หนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรก ชาติภาพที่ยกตัวอย่างจากบุคคลในพุทธกาล เช่น พุทธสาวก สาวิกานำเสนอในแง่ของประวัติ ส่วนประเด็นที่สอง ชาติภาพที่นำเสนอไปพร้อมกับคำสอนเรื่องกรรม เช่น ผลที่เกิด และสิ่งที่เป็นอยู่ในชาตินี้เป็นผลมาจากการกระทำในชาติก่อนภพก่อน แต่แท้จริงแล้วการนำเสนอเรื่องชาติภาพหนังสือพิมพ์สามารถที่จะเลือกนำเสนอในประเด็น สถานการณ์ หรือ การกระทำในปัจจุบันเป็นจุดเริ่มต้นได้ หรือจากจุดเริ่มต้นเล็กๆ ไปสู่คำสอนที่ให้ผลในภาพใหญ่ได้ เช่น ความขัดแย้งกันของคนในปัจจุบันแม้เมื่อนำมาศึกษาในแง่ของชาติภาพแล้วอาจจะไม่พบประเด็นที่สัมพันธ์กันที่เกี่ยวข้องกัน แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมเมื่อจุดเริ่มต้นจากความขัดแย้งในประเด็นเล็กน้อย ก็

สามารถนำไปสู่การกระทำได้อีกมากมายทั้งดีและชั่ว ผลจากการกระทำนั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลในชาติภพต่อไปของผู้กระทำได้ สามารถที่จะนำเสนอเพื่อให้เห็นผลล่วงหน้าได้ ไม่ใช่แค่การนำผลที่เกิดในปัจจุบันเพื่อไปหาสาเหตุในอดีตชาติ การนำเสนอให้เห็นผลล่วงหน้านี้อาจเป็นเครื่องเตือนสติได้

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสานในทั้งสามประเด็น คือ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ การพยากรณ์ และพิธีกรรม เป็นที่น่าสังเกตว่า หากนำผลจากความถี่ทั้งสามประเด็นมารวมกันประเด็นอุดมการณ์ในด้านนี้มากกว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในเรื่องกรรม อาจเป็นเพราะการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสานทั้งสามประเด็นนี้ มักจะถูกนำเสนอไปพร้อมกัน ในข่าวหรือในคอลัมน์เดียวกัน เช่น การนำเสนอเรื่องวัตถุมงคลหรือเกจิอาจารย์ เนื้อหาที่นำเสนอมักเป็นเรื่องการทำพิธีกรรมในการปลุกเสก อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ในแง่ของพุทธคุณ หรือความสามารถทางโหราศาสตร์ในการพยากรณ์ การที่หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอในประเด็นนี้อาจเนื่องมาจากเป็นเรื่องที่อยู่ความสนใจของผู้อ่าน ประชาชนทั่วไป หรือคนที่มีความสนใจเฉพาะด้าน เช่น นักสะสมพระเครื่อง ก็จะติดตามการนำเสนอเนื้อหาในส่วนนี้มากกว่าการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาในเรื่องอื่นๆ

ในขณะที่เดียวกันกล่าวได้ว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสานมีผลต่อจิตใจของผู้อ่านเมื่อเปรียบเทียบกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สอนให้พึ่งตนเอง ทุกอย่างเกิดจากการกระทำของตนเอง ไม่สอนให้อ่อนนอนพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นใด ในการนำเสนอประเด็นอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับการพึ่งตนเองมีความถี่น้อยกว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสานอยู่มาก ดังตาราง 25 หากพิจารณาในมุมมองของผู้อ่านก็เป็นเรื่องปกติหากคนที่ต้องการที่พึ่งทางจิตใจ มีปัญหา มีความทุกข์ใจ เมื่อมีสิ่งใดที่สามารถให้ผลที่เป็นประโยชน์ในช่วงเวลาที่ตนเองต้องการย่อมได้รับความสนใจมากกว่า ทั้งการพึ่งพาวัตถุมงคล การดูดวง หรือแม้กระทั่งการประกอบพิธีสะเดาะเคราะห์ อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่า การหันพึ่งพาสิ่งอื่นจะทำให้คนหลงลืมหลักธรรมคำสอนการพึ่งตนเองของพุทธศาสนาไป

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ การพยากรณ์ และพิธีกรรม หนังสือพิมพ์ก็สามารถที่สอดแทรกคำสอนทางพุทธศาสนาเข้าไปได้ ไม่ควรจะนำเสนอเรื่องราวจนเกินจริง กลายเป็นการโฆษณาสินค้าเพื่อให้นักสนใจ อย่างไรก็ตามมีบางคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์แม้ประเด็น

หลักที่จะนำเสนอเรื่องพุทธคุณ ความศรัทธา ในวัตถุมงคลต่าง เช่น คอแลมน์สรณะคนดัง ในหนังสือพิมพ์คมชัดลึก ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพระเครื่องของบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการต่างๆ ทั้งประวัติ ที่มาของพระเครื่อง รวมไปถึงพุทธคุณของพระเครื่อง แต่ก็มีข้อคิดจากจากบุคคลที่มีชื่อเสียง ที่มักจะพูดไปทำนองเดียวกันว่าแม้จะมีพระที่มีพุทธคุณแกร่งกล้าเพียงใดแต่สุดท้ายแล้วก็ขึ้นอยู่กับการกระทำของเจ้าของเอง หากทำดีก็จะได้ดี หากกระทำชั่วพระดีเพียงใดก็ไม่สามารถคุ้มครองเราได้ หนังสือพิมพ์สามารถเลือกประเด็นในการนำเสนอหรือกำหนดกรอบในการนำเสนอได้ แม้เรื่องหลักเป็นเรื่องพระเครื่อง อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์แต่ก็สามารถสอดแทรกแง่คิดทางพุทธศาสนาได้เช่นกัน

อุดมการณ์ทางพุทธศาสนากลุ่มสุดท้ายที่นำเสนอบ่อย คือ อุดมการณ์พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ อาจเป็นผลเนื่องมาจากการนำเสนอข่าวสารหรือเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่ที่มีการนำเสนอเป็นประจำอยู่แล้วในทุกวันสำหรับหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ และในทุกสัปดาห์ในหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพส่วนใหญ่เป็นคอแลมน์ประจำที่นำเสนอเรื่องราวต่างๆอยู่แล้ว ดังนั้นจากการวิจัยพบว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์นั้นปรากฏอยู่ในข่าว หรือบทความพิเศษ อีกทั้งความสนใจในการนำเสนอเรื่องพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์มักอิงกับกระแสในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น จากข่าวที่ปรากฏในอดีตที่ผ่านมา เช่น จากภาพยนตร์ จากหนังสือพระพุทธเจ้าถามไอนส์ไต้หวันตอบ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการนำเสนอในประเด็นกระบวนการและแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ในการนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนาปรากฏในหนังสือพิมพ์มติชน และโพสต์ทูเดย์ อาจเนื่องมาจากการนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนาที่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธา เกี่ยวข้องกับความรู้สึก จิตใจ เมื่อนำเสนอโดยใช้แนวคิดทางวิทยาศาสตร์จะทำให้การนำเสนอเนื้อหาดูน่าเชื่อถือ มีหลักการให้สามารถเข้าใจตามกระบวนการหรือแนวคิดที่เป็นหลักเกณฑ์ ทฤษฎีที่มีการพิสูจน์ ค้นพบทางวิทยาศาสตร์มาแล้ว

ในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาพบว่า การนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนาทั้งที่แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาและไม่ได้แฝงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาล้วนส่งผลต่ออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาทั้งสิ้น ทั้งทิศทางบวกและทิศทางลบ

การนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนาที่ส่งผลในทิศทางบวกแม้จะปรากฏเป็นจำนวนมากกว่าในทิศทางอื่นๆ แต่ก็เป็นกรนำเสนอเนื้อเกี่ยวกับพุทธศาสนาในเหตุการณ์ดีทั่วไป เช่น การประกาศสถานปฏิบัติธรรมดีเด่น การเลื่อนสมณศักดิ์ แต่การนำเสนอข่าวที่ส่งผลในทิศทางบวกที่เป็นนำเสนอเนื้อหาเหตุการณ์ทางพุทธศาสนาโดยเฉพาะมีน้อย ส่วนที่ส่งผลในทิศทางลบนั้นส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอเนื้อหาอันเนื่องมาจากการประพฤติปฏิบัติตนของพระสงฆ์ในทางเสื่อมเสีย ก่อให้เกิดผลต่อพุทธศาสนาและอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในทิศทางลบ ในขณะที่ผลจากการวิจัยพบว่ากรนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันมีการนำเสนอข่าวดี หรือส่งผลในทิศทางที่ดีต่อพุทธศาสนามากกว่าทิศทางลบ แย้งกับกระแสสังคมในปัจจุบันเห็นว่าการนำเสนอข่าวในทางลบมากกว่า อาจเนื่องมาจากข่าวในทางลบส่วนใหญ่มักจะถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน และเป็นข่าวที่มีคุณค่าข่าวในทางลบ เช่น ความขัดแย้ง ความเสื่อมของพระสงฆ์ เป็นเรื่องธรรมดาที่คนทั่วไปจะจดจำเรื่องดีในระยะเวลายันสั้นกว่า และจดจำเรื่องไม่ดีได้นานกว่า ผลที่ปรากฏว่ามีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาในทางบวกมากกว่าเป็นผลอันเนื่องมาจากการนำเสนอข่าวในหน้าใน หน้าศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันฉบับต่างๆ ที่มีการนำเสนอข่าวในด้านบวกเสียเป็นส่วนใหญ่แต่ได้รับความสนใจจากคนอ่านน้อยกว่า

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเมื่อเปรียบเทียบกรนำเสนอในหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณและหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพพบว่า หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพมีการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนามากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ แม้หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ จะมีปริมาณและพื้นที่ในการนำเสนอมากกว่าคือนำเสนอทุกวันทั้งข่าวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และคอลัมน์ประจำ ส่วนหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพนั้นนำเสนอเพียงสัปดาห์ละครั้งแต่มีคอลัมน์ประจำที่เน้นกรนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนามากกว่า ส่วนหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณข่าวที่นำเสนอบางข่าวไม่ได้นำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเพียงแต่ส่งผลต่อทิศทางของอุดมการณ์ทางศาสนาเท่านั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับพื้นที่ในการนำเสนอแต่ขึ้นอยู่กับกรเลือกประเด็นที่จะนำเสนอมากกว่า

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่น่าเสนอและถ่ายทอดอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาไปสู่ผู้รับสาร เพื่อให้กรรอบความคิด ความเชื่อตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาสามารถดำรงอยู่ได้ ดังที่ Althusser ชี้ให้เห็นว่า การที่อุดมการณ์หนึ่งๆ จะกลายเป็นอุดมการณ์ที่ยั่งยืน ทนทานได้นั้น

ต้องผ่านกระบวนการในการผลิตซ้ำ โดยอาศัยการถ่ายทอดผ่านสถาบันและกลไกต่างๆ ของสังคม ให้เป็นที่รับรู้ของสมาชิกในสังคมอย่างสม่ำเสมอ (กาญจนา แก้วเทพ, 2529) แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ก็มีบทบาทในการเป็นสื่อกลางที่ถ่ายทอด สอดแทรก ผลิตซ้ำอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาไปสู่ผู้รับสาร

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวันไม่เพียงแต่สอดแทรกแนวคิด อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาไปยังผู้รับสารเท่านั้นแต่ยังได้สะท้อนความเป็นไปของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน การวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า หนังสือพิมพ์นอกจากจะทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารต่างๆ แล้ว เนื้อหาหรือเรื่องราวที่นำเสนอเหล่านั้นยังได้แสดงให้เห็นสภาวะ สะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันในลักษณะต่างๆ ดังที่นำเสนอในผลสรุปข้างต้น อันประกอบด้วยเรื่อง วัตถุมงคลนิยม พุทธประเพณี บัณฑิตนิยม พุทธแบบผสมผสาน ธรรมะประยุกต์ องค์กรด้านพุทธศาสนา ความเสื่อมของพุทธศาสนา การใช้สื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์/บอกบุญ ธรรมะเชิงท่องเที่ยว จำนวนของพระสงฆ์สามเณรลดน้อยลง ความขัดแย้ง พุทธกับเทคโนโลยี พุทธศาสนากับสังคม พุทธพาณิชย์ และกรรมพาณิชย์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชนนั้นสามารถสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมได้ จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “สื่อมวลชนกับการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนา” ได้ศึกษาเนื้อหาทางพระพุทธรูปศาสนาที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน ในงานของอรทัย พนาราม (2545) พบว่าเนื้อหาโดยรวมที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน สามารถสะท้อนถึงความต้องการคำสอนแบบต่างๆ และความเป็นไปของพุทธศาสนาในสังคม

อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้แตกต่างจาก การวิจัยเรื่อง สื่อมวลชนกับการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนา เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากผลของการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่า หนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่สะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยเพียงส่วนหนึ่งหรือแง่มุมหนึ่งเท่านั้น แต่ไม่ได้สะท้อนภาพพุทธศาสนาตามความจริงทั้งหมด ดังที่ Grossberg เห็นว่าสำหรับการทำงานและหน้าที่ของสื่อมวลชนในระบบอุดมการณ์ สื่อมวลชน คือ ทางผ่านของอุดมการณ์ไปสู่ผู้รับ เพียงแต่เป็นทางผ่านที่ไม่ได้ให้ทุกมุมมองของเรื่องที่น่าสนใจกับเรา เช่น ภาพยนตร์ มุมกล้องเปรียบได้กับสายตาของผู้ชม ซึ่งที่จริงแล้วอยู่แค่ในกรอบสี่เหลี่ยมเท่านั้น เราจะไม่รู้เรื่องราวนอก

กรอบสี่เหลี่ยมนั้นเลย แต่ผู้รับสารก็รู้สึกว่าเป็นการบังคับให้รับสารเท่าที่ส่งมาเท่านั้น (Grossberg et al, 1998 : 199)

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยพบข้อสังเกตประการสำคัญ คือ การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนานอกจากจะนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา และสะท้อนความเป็นไปของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันแล้ว การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยเฉพาะในการนำเสนอในรูปแบบคอลัมน์ยังได้ให้แง่คิดและเปิดมุมมองใหม่ๆ ของผู้อ่าน ซึ่งผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

ประเด็นแรก กระแสพุทธศาสนาไม่ได้เสื่อมลง หรือได้รับความนิยมน้อยลงจากการนำเสนอข่าวทางด้านลบที่เพิ่มมากขึ้น แต่ในทางกลับกันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์แสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนา ไม่ได้เป็นเพียงอุดมการณ์ หลักธรรมคำสอนที่ยากแก่การเข้าใจ เข้าถึง มีการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ในมุมมองทางพุทธศาสนามากขึ้น ทั้งปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ประเด็นที่เป็นที่พูดถึงในสังคม ในส่วนหน้าศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวันได้นำเสนอผ่านแง่มุมทางพุทธศาสนามากขึ้น พุทธศาสนาไม่ได้เป็นเรื่องล้าสมัย เป็นการเปิดมุมมองใหม่ๆ ให้เข้าใจปัญหา และหาทางออกได้อย่างเหมาะสม แม้พุทธศาสนาจะสอนให้ยอมรับในกฎธรรมชาติ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ทุกสิ่งเป็นอนิจจัง ไม่จีรังยั่งยืน การนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์สอนให้เข้าใจในธรรมชาติ แต่ไม่ได้สอนให้จำนนต่อปัญหา การทำความเข้าใจด้วยเหตุและผล การมองปัญหาผ่านมุมมองทางพุทธศาสนาอาจจะไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุด แต่ก็ใช่อีกหนทางหนึ่งในการพัฒนาจิตใจ ปัญญา และการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น เปรียบเสมือนกระจกเงาอีกบานที่ทำให้เราให้เห็นสะท้อนให้เห็นเรื่องราวในมุมมองที่ต่างไป

ประเด็นที่สอง การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน ด้านหนึ่งเป็นการนำเสนออุดมการณ์ที่เป็นกลไกหนึ่งของรัฐในการส่งเสริมสนับสนุนให้คนในสังคมสามารถอยู่รวมกันได้อย่างสงบสุขแล้ว นอกจากนี้การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวันในมุมมองของผู้วิจัยเอง ไม่ได้เป็นเครื่องมือทางอุดมการณ์ของผู้มีอำนาจหรือชนชั้นสูงในสังคมใช้กดขี่ชนชั้นที่ต่ำกว่า หรือยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ทางสังคมแต่อย่างใด แต่การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนา สามารถทำให้ดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข ด้วยวิถีทางที่เหมาะสม อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาสามารถใช้ได้กับทุกชีวิตในทุกชนชั้นของสังคม

ทั้งนี้การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาไม่จำเป็นจะต้องยกหลักธรรมคำสอนจากหนังสือธรรมะ หรือคำสอนที่ถอดออกมาจากพระไตรปิฎก แต่ต้องเป็นการนำเสนอในแง่ของการอธิบายพร้อมกับสอดแทรกแนวคิด หรือคำสอน ไม่ต้องยกขึ้นมาอธิบายโดยตรง เช่น ปฏิจจสมุพบาท คือ อะไร เนื้อหาบางเรื่องเป็นสิ่งที่ยากเกินกว่าที่จะทำความเข้าใจในพื้นที่ที่จำกัด ในกรอบที่จำกัดของหนังสือพิมพ์ได้ จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า บางเรื่องมีการแบ่งการนำเสนอออกเป็นตอน ไม่สามารถนำเสนอให้จบภายในคราวเดียวได้ การนำเสนอในรูปแบบนี้อาจเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านที่ติดตามอ่านเป็นประจำทำให้สามารถเข้าใจเรื่องราว หรือประเด็นที่ต้องการนำเสนอได้ แต่ในขณะเดียวกันหากผู้อ่านที่ไม่ได้เป็นผู้อ่านประจำก็อาจส่งผลให้ไม่สามารถที่จะติดตามหรือทำความเข้าใจในเรื่องนั้นได้อย่างทอ้งแท้ หรือการอ่านเพียงบางประเด็นหรือบางส่วนอาจทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายในการนำเสนอของผู้เขียนได้

การนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนากับพระรัตนตรัย

การนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันนอกจากจะนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาและสะท้อนภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันแล้วเมื่อพิจารณาโดยนำหลักองค์ประกอบของพระรัตนตรัย หรือแก้วสามประการ ในพุทธศาสนาอันประกอบด้วยพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ จากการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ฉบับ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

พระพุทธ ในความหมายของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปที่ทราบกันดี อันหมายถึงพระพุทเจ้า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เองแล้วนั้น จากการวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันพบว่า ความหมายในความเข้าใจของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นยังปรากฏอยู่ และพบพระพุทธถูกนำเสนอในหลายด้าน ดังต่อไปนี้

พระพุทธ อันหมายถึงการกล่าวอ้างถึงพระพุทเจ้าเมื่อมีการยกหลักธรรมคำสอนมานำเสนอในเนื้อหา ประกอบกับการกล่าวอ้างถึงองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาล ประกอบกับการอธิบายนิทานธรรมะ เรื่องราวในสมัยพุทธกาล เช่น การสอนเรื่องความอดทน ก็มี การกล่าวอ้างถึงพระพุทเจ้า มักใช้คำว่า ดังเช่นพระพุทองค์เคยตรัสไว้ว่า..... หรือในสมัย

พุทธกาลพระพุทธเจ้า.... เป็นการกล่าวอ้างถึงด้วยความเคารพบูชา ด้วยการเทิดทูน และเพื่อประกอบกรณานิเทศน์ที่น่าเชื่อถือ รวมไปถึงการกล่าวถึงพุทธพจน์ต่างๆ

พระพุทธ อันหมายถึง ผู้เป็นแบบอย่าง ผู้ประพฤติตนเป็นตัวอย่าง ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอพระจริยวัตรที่งดงาม การโปรดสัตว์ การบำเพ็ญเพียรด้วยความอดทนเป็นตัวอย่างของการอดทนเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ตัวอย่างของการให้อภัย การทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ผู้มีความเพียรเมตตาและกรุณา เป็นต้น

พระพุทธ อันหมายถึง พระพุทธรูป เป็นตัวแทนแห่งองค์พระศาสดา เพื่อประกอบพิธีกรรมหรือเพื่อเคารพบูชา รวมไปถึงการอ้อนวอนขอซึ่งแย้งกับหลักคำสอนเรื่องการพึ่งตนเองทางพุทธศาสนา แต่อย่างไรก็ตามแม้พระพุทธ อันหมายถึงพระพุทธรูปก็สามารถเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชนได้เป็นอย่างดี

พระพุทธ อันหมายถึง วัตถุมงคล หรือ พระพุทธรูปองค์จำลองมีการนำเสนอในแง่มุมที่หลากหลาย และปรากฏวัตถุมงคลในหลายลักษณะ เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวหรือเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวพุทธ และมีการนำเสนอในแง่มุมของพุทธศิลป์และพุทธพาณิชย์อีกด้วย

พระธรรม จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า การนำเสนอหลักธรรมคำสอนของหนังสือพิมพ์รายวันมีการนำเสนอหลักธรรมเพื่อสอนให้คนเป็นคนดีมากที่สุด ทั้งด้านกาย วาจา และใจ ส่วนการนำเสนอหลักธรรมโดยให้รายละเอียดเจาะลึกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นเรื่องๆ นั้นมีน้อย และการนำเสนอในลักษณะหลักธรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะมักนำเสนอโดยใช้ภาษาเขียน อธิบายตามหลักพระไตรปิฎกที่เข้าใจยากกว่าการนำเสนอในรูปแบบอื่น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการนำเสนอหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ง่ายขึ้น และสามารถนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมในแง่มุมทางพุทธศาสนามากขึ้น แสดงให้เห็นว่าหลักธรรมในสมัยพุทธกาลสามารถนำมาใช้ในพุทธยุคปัจจุบันได้อย่างไม่มีวันล้าสมัย หากแต่เพียงรู้จักวิธีการ รูปแบบในการนำเสนอให้ผู้อ่านสามารถตีความ เข้าใจได้ และรู้จักนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต อย่างไรก็ตามการนำเสนอหลักธรรมคำสอนเพื่อสอนให้คนเป็นคนดี ในขณะที่หลักธรรมคำสอนเรื่องอื่นมีน้อยอาจเป็นเหตุให้ความเข้าใจของชาวพุทธในประเด็นอุดมการณ์ในเรื่องอื่นๆ ทั้งการพึ่งตนเอง กรรม หรือการหลุดพ้น มีความเข้าใจอย่างผิวเผินได้ เช่น

เรื่องการพึ่งตนเองไม่ได้หมายความว่า เป็นการกระทำทุกอย่างด้วยตนเองเพียงคนเดียว แต่ในทางพุทธศาสนา คือ การลงมือกระทำไม่ได้หวังการอ่อนวอนขอจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

พระสงฆ์ จากการนำเสนอผ่านทางหนังสือพิมพ์รายวันพบว่าพระสงฆ์อันเป็นสาวกของพระศาสดาผู้มีหน้าที่สืบทอดเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันมีการนำเสนอในหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

พระสงฆ์ผู้เจริญ พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ผู้ประพฤติตนตามหลักพุทธศาสนา เจริญสมาธิกรรมฐาน และสามารถบรรลุธรรมขั้นต่างๆ เช่น การนำเสนอประวัติพระสงฆ์สายปฏิบัติ ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ

พระสงฆ์ ผู้ประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา มักจะถูกนำเสนอโดยการเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมอันผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธ พราหมณ์ ฮินดู หรือลัทธิความเชื่ออื่นๆ ส่วนใหญ่จะนำเสนอควบคู่กับวัตถุมงคล เครื่องรางของขลัง

พระสงฆ์เกจิ มักนำเสนอโดยประวัติ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของพระสงฆ์แต่ละรูป ทั้งด้านความสามารถในการบรรยายธรรม การปลุกเสก การแก้อาคม ไโหราศาสตร์ เป็นต้น

พระสงฆ์นักพัฒนา ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นพระสงฆ์ยุคใหม่ หรือพระสงฆ์รุ่นใหม่ที่ยังไม่มากนัก ทำงานศาสนาควบคู่ไปกับการพัฒนาทั้งการพัฒนาสังคม และพัฒนาพุทธศาสนา พระสงฆ์ที่มุ่งศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาในระดับชั้นต่างๆ สร้างผลงานด้านสังคมมากขึ้น

พระสงฆ์เสื่อม การปฏิบัติตนในทางที่เสื่อมของพระสงฆ์ ทั้งการพนัน มั่วสีกา ยาเสพติด ตลอดจนการเบี่ยงเบนทางเพศ กรณีนี้ส่งผลต่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากพระสงฆ์ในสังคมไทยเป็นผู้ควรค่าแก่การยกย่อง เคารพบูชา การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ได้รับการคาดหวังจากสังคมว่าจะต้องประพฤติดี สวรรวม เมื่อกระทำผิดแม้จะเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนพระสงฆ์ทั้งหมดแต่ก็ส่งผลต่อจิตใจ ความเชื่อมั่นของพุทธศาสนิกชน และความมั่นคงของพุทธศาสนาได้

ปัจจุบันนี้ทั้งพระสงฆ์และสื่อก็มีการสร้างอัตลักษณ์ให้กับตนเอง ให้เห็นว่าพระสงฆ์มีหลายรูปแบบ หลายประเภท แต่แท้จริงแล้วจุดมุ่งหมาย หรือหน้าที่ของพระสงฆ์คือการสืบทอดพระพุทธศาสนา เผยแผ่พระพุทธศาสนา ตลอดจนจรรยาวัจให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ การบวชในปัจจุบันมักถูกนำเสนอว่าเป็นการบวชเพื่อทดแทนคุณ แม้จะเป็นความเชื่อที่ดีในการตอบแทนพระคุณบิดามารดาในทางพุทธศาสนา แต่ก็ไม่ควรลืมว่าแท้จริงแล้วการบวช คือ การศึกษาพระธรรมคำสั่งสอน และเผยแผ่พระธรรม และการดำรงตนอย่างสงบ สัมรวม

ความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

จากการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้อ่านเห็นว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ถูกนำเสนอมากที่สุด คือ อุดมการณ์พุทธศาสนาแบบผสมผสานทั้ง พิธีกรรม การพยากรณ์ และอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ซึ่งต่างจากการเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่พบว่า อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่หนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอมากที่สุดคือ อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาตามหลักธรรมคำสั่งสอนในประเด็น การประพฤติดีมากที่สุด รองลงมาคือ กรรม และการหลุดพ้น ตามลำดับ เหตุที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอมากที่สุดคือ อุดมการณ์แบบผสมผสาน ในทั้ง 3 ประเด็นข้างต้นนั้น ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 สาเหตุ ดังนี้

ประการแรก ผู้อ่านไม่ได้สนใจอ่านในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาในประเด็นอุดมการณ์อื่น ผู้อ่านเห็นว่าเป็นสิ่งที่รู้อยู่แล้วจากการเรียนรู้ผ่านชีวิตประจำวัน การอบรมสั่งสอน การหล่อหลอมจากการเลี้ยงดูของคนในครอบครัว โรงเรียน จารีตประเพณี ทำให้มองข้ามหรือความสนใจในการติดตามน้อยลงเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่รู้อยู่แล้ว

ประการที่สอง ผู้อ่านนำข่าวสารที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ได้รับรู้ผสมผสานกับกรอบประสบการณ์ส่วนตัวของตนเอง เมื่อเรื่องราวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเป็นเนื้อหาที่ตนเองให้ความสนใจอยู่แล้วก็จะจดจำได้ง่าย และนี่ก็ถึงเป็นลำดับแรก อีกทั้งอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแบบผสมผสานมักเป็นเรื่องที่น่าค้นหา ติดตาม หรือทดลองเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือประสบการณ์จากคนใกล้ตัว บุคคลที่มีชื่อเสียง มีอิทธิพลต่อความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด เช่น การประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ การพยากรณ์ทางโหราศาสตร์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

จากผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดที่ว่า กระบวนการทำงานของอุดมการณ์ในสมองคนเหมือนกับการทำงานของประสาทการณ คือ เมื่อคนเรามีประสาทการณในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราก็จะเชื่อฝังใจในสิ่งที่ตนเองรับรู้อย่างไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ถ้ามีประสาทการณผ่านประสาทสัมผัสของตนเอง จากการมองเห็น รู้สึก ได้กลิ่น ด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคนอื่นจะบอกอย่างไรก็คงเชื่อใจในสิ่งที่ตนเองมีประสาทการณมากที่สุด การทำงานของอุดมการณ์ก็คล้ายคลึงกัน คือ อุดมการณ์จะทำให้คนผู้นั้นรู้สึกเหมือนว่าตนเองได้รับอุดมการณ์นั้นไปจริงๆ เป็นเจ้าของอุดมการณ์และเข้าใจด้วยตนเอง ไม่ว่าจะใครจะว่าอย่างไรก็ยังเชื่อในอุดมการณ์นั้นอยู่ เราจะเกิดความเชื่อในประสาทการณนั้นโดยปราศจากเหตุผล ทั้งที่จริงแล้วมันคือประสาทการณที่ถูกสร้างให้ตรงกับกรับรู้ของเรา (Grossberg, Wartella and Whitney, 1998 : 191-195)

นอกจากนี้ผู้อ่านยังเห็นว่าหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งมีอิทธิพลต่อการคัดเลือก กำหนดประเด็นในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา และการคัดเลือก การกำหนดกรอบในการนำเสนอ นั้นมีผลต่อความสนใจอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันมากยิ่งขึ้น ดังที่ McCombs & Shaw (1972 อ้างถึงใน ยุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ, 2550:13) ผู้อ่านเห็นว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนานั้นสามารถนำเสนอได้หลายวิธี ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่เจตนาและไม่ได้เจตนา เช่น การนำเสนอผ่านคอลัมน์แนะนำหนังสือธรรมะ การนำเสนอเชิงท่องเที่ยว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการกำหนดกรอบการนำเสนอผ่านรูปแบบการนำเสนอต่างๆ มีผลต่อการรับรู้ ความสนใจ และการตีความของผู้รับสารได้ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดเรื่อง กรอบของข่าว คือโครงสร้างข่าวที่ได้รับการจัดระเบียบด้วยวิธีต่างๆ โดยสื่อ ทั้งนี้เพื่อใช้ในการนำเสนอมุมมอง หรือทัศนคติที่มีต่อข่าวอาจเป็นแก่นเรื่อง (Theme) หรือรูปแบบ (Style) ที่นำมาใช้เพื่อดึงดูดใจผู้อ่าน และอาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ของผู้อ่านทั้งทางตรงหรือทางอ้อมได้

ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้อ่านเห็นว่าการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาควรจะมีหลากหลาย เรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาไม่จำเป็นจะต้องนำเสนอเหมือนยกออกมาจากหนังสือธรรมะหรือพระไตรปิฎกที่ยากจะเข้าใจได้ง่ายสำหรับผู้อ่านโดยทั่วไป การนำเสนอให้มีความสอดคล้องหรือตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละระดับจะทำให้ได้รับความสนใจมากขึ้น เช่น เรื่องสั้น การ์ตูน การพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอโดยการนำเสนอสถานการณหรือ

เหตุการณ์ ประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคมมานำเสนอในแง่มุมทางด้านพุทธศาสนาก็จะทำให้การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาได้รับความสนใจ และคนอ่านเกิดความเข้าใจสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เนื่องจากกรอบประสบการณ์ของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเพื่อให้ตรงกับความต้องการของคนที่หลากหลายอาจเป็นไปได้ยาก แต่ประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคมในสภาวะนั้นๆ เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ประสบพบเจอเหมือนกัน ตรงกับกรอบประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละคน เมื่อสื่อหยิบยกมานำเสนอก็จะทำให้ผู้อ่านเลือกที่จะรับรู้ และทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น รวมถึงภาษาที่ใช้ในการนำเสนอควรจะมีระดับที่ง่าย เนื่องจากศาสนาเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งของสังคมไทย สื่อจะต้องมีจรรยาบรรณในการนำเสนอ มีความเที่ยงตรง ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องราว เนื้อหาที่นำเสนอจริง เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรม ผู้อ่านต้องใช้ศรัทธาและปัญญาในการอ่านและไตร่ตรอง อย่าให้สื่อต้องกลายเป็นบรรจุกัณฑ์ที่ให้รายละเอียดในการขายและพุทธศาสนากลายเป็นสินค้า เพื่อส่งไปยังผู้รับสารที่อยู่ในฐานะของผู้บริโภค ทั้งในกระแสของกรรมพาณิชย์และพุทธพาณิชย์ที่สะท้อนผ่านการนำเสนอของหนังสือพิมพ์รายวันดังที่ปรากฏจากผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่นำเสนอข้างต้น

ผลจากการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน

จากการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยสามารถที่แบ่งผลออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ผลจากการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันทำให้แสดงให้เห็นบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการ ทั้งสังเกตการณ์ หรือสอดส่องระแวดระวังสภาพแวดล้อมในสังคม การประสานส่วนต่างๆ ในสังคม การถ่ายทอดมรดกทางสังคมไปสู่คนรุ่นต่อไป การช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด แม้อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่นำเสนอส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอในด้านหลักในการประพฤติปฏิบัติตน เป็นการนำเสนอผ่านหลักธรรมคำสอน แต่ก็มีบางประเด็นที่นำเสนอในลักษณะของการยกระดับทางจิตใจ ด้วยบทบาทหรือความสำคัญของศาสนาที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นที่พึ่งทางใจ แม้ไม่ได้ทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงโดยตรง แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้ความผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดของปัจเจกบุคคลซึ่งส่งผลให้สมาชิกของสังคมสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้ง่ายขึ้น (Charles R. Wright, 1960)

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันในประเด็นต่างๆ ที่ปรากฏผลจากการศึกษาวิจัยสังเกตได้ว่านอกจากจะถูกนำเสนอผ่านคอลัมน์ บทความต่างๆ แล้ว ยังถูกนำเสนอและถ่ายทอดผ่านการนำเสนอข่าวสาร อีกทั้งหนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ในการรายงานความเคลื่อนไหวของพุทธศาสนาให้คนในสังคมได้รับทราบ จากผลการวิจัยพบว่า นอกจากเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารแล้วยังสะท้อนความเป็นไปของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันให้สมาชิกของสังคมได้รับรู้ แม้หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารมักเป็นข่าวสารในด้านลบในวงการพุทธศาสนา แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งในการทำหน้าที่ในการระแวดระวัง สำรวจตรวจสอบความเป็นไปของพุทธศาสนาซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญในสังคมไทย ผู้อ่านเห็นว่าการนำเสนอในด้านลบนั้นไม่ได้ส่งผลเสียแก่พุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว เมื่อพิจารณาอีกด้านหนึ่งพบว่าการนำเสนอในด้านลบก็เป็นประโยชน์ให้เกิดการพัฒนา และปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พุทธศาสนาสามารถดำรงอยู่ได้

นอกจากนี้การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา จากผลการวิจัยยังพบว่ามีผลกระทบต่อภาพพุทธศาสนาในสังคมไทยจากการนำเสนอของหนังสือพิมพ์รายวัน ผ่านรูปแบบธรรมะประยุกต์ คือ การนำเสนอประเด็นที่เกิดขึ้นต่างๆ โดยใช้มุมมองทางพุทธศาสนา เป็นการทำหน้าที่ของสื่อในการประสานส่วนต่างๆ ของสังคมให้เห็นอีกมุมมองหนึ่งของเรื่องราว หรือประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นในขณะนั้น หนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่ในการเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในเหตุการณ์ผ่านแง่มุมทางพุทธศาสนา

2. ผลจากการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาส่งผลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันเป็นการสอดแทรกหลักธรรมคำสอน ทั้งที่ทางตรงและทางอ้อม การนำเสนอหลักธรรมคำสอนไปสู่ผู้อ่านย่อมส่งผลดีต่อผู้อ่านเองไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดหลักธรรมในเรื่องใดๆ เมื่อผู้อ่านรู้จักนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตของตนเองให้ถูกต้องและเหมาะสมย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทั้งสิ้น การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันไม่ว่าจะหยิบยกด้านดีหรือด้านลบมานำเสนอ ล้วนมีผลต่อการรับรู้ การตีความ และส่งผลต่อผู้อ่านทั้งในระดับความคิด จิตใจ ไปสู่การกระทำ

การนำเสนอในอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในด้านหลักธรรมคำสอน ทั้งในประเด็นกรรม การหลุดพ้น การประพฤติดี ความไม่เที่ยง ชาติภพ และการพึ่งตนเองหลักธรรมคำสอนเหล่านี้มีผล

ต่อกระบวนการในการคิด และการกระทำ แม้ผลที่เกิดกับผู้อ่านแต่ละคนจะอยู่ในระดับที่ต่างกันตามความสนใจ ความเข้าใจและการนำหลักธรรม คำสอนต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ แต่อย่างน้อยที่สุดก็สามารถเป็นเครื่องเตือนสติ หรือ เปิดมุมมองให้เห็นว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง กิติ คนรอบข้าง หรือปัญหาของสังคมก็ดี ยังมีอีกมุมมองหรือแง่มุมทางพุทธศาสนาที่สามารถใช้ในการแก้ปัญหาหรือหาทางออกได้

3. ส่งผลต่อพุทธศาสนา ผลจากการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศานานอกจากจะแสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการทำหน้าที่ทางด้านศาสนา ส่งผลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านแล้ว การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนายังส่งผลที่เป็นโยชน์แก่วงการพุทธศาสนาในประเทศไทยอีกด้วย แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

ประการแรก จากการทำหน้าที่ในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือรายวันสามารถเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนผู้รับสารที่มีความหลากหลายได้มีโอกาสเข้าถึง ทำความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนต่างๆ มากขึ้น

ประการที่สอง การทำหน้าที่รายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวของพุทธศาสนาในปัจจุบันยังทำให้ผู้ที่มิชอบที่รับผิดชอบ หรือองค์กรทางพุทธศาสนารับรู้ข่าวสารมากขึ้น สามารถปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง ป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับพุทธศาสนา ทั้งความเสียหายด้าน ศาสนสถาน ศาสนบุคคล ศาสนาประเพณี ศาสนาธรรม และความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ช่วยให้พุทธศาสนาสามารถดำรงอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมั่นคงต่อไป

โดยสรุปแล้วการวิจัยนี้พบว่าหนังสือพิมพ์รายวันได้ทำหน้าที่ในการผลิตซ้ำ และส่งผ่านอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาไปสู่ผู้รับสาร เป็นส่วนหนึ่งของกลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐที่ทำให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข นอกจากนี้จะทำหน้าที่ในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาแล้วหนังสือพิมพ์รายวันยังสะท้อนภาพความเป็นไปของพุทธศาสนาให้คนในสังคมได้รับทราบ แม้ผู้อ่านจะเห็นว่าเป็นเพียงการสะท้อนภาพบางแง่มุมหนึ่งเท่านั้น อีกทั้งผู้อ่านยังเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีบทบาทในฐานะสื่อมวลชนประเภทหนึ่งในการเผยแผ่และส่งเสริมพุทธศาสนา อย่างไรก็ตามการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันสามารถทำได้หลาย

รูปแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่หลากหลาย ทั้งที่นำเสนอโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถซึมซับและนำอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

งานวิจัย เป็นอีกชิ้นงานหนึ่ง que แสดงให้เห็นคุณค่าของพุทธศาสนาที่ยังดำรงอยู่มาเป็นเวลายาวนาน อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ถูกนำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการถ่ายทอดหลักธรรม ความเชื่อ คำสอนตามแนวทางของพุทธศาสนาที่อยู่ในทุกแง่มุมในการดำรงชีวิตของพุทธศาสนิกชน

การศึกษาเรื่อง การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวัน ในเบื้องต้นเริ่มจากข้อสังเกตเพียงจุดเล็กๆ ว่าหนังสือพิมพ์รายวันมีการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาอย่างไร การศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะตอบคำถามวิจัยใคร่ที่จะรู้ว่าอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันมีประเด็นใด การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาสามารถสะท้อนให้เห็นความเป็นไปของพุทธศาสนาในสังคมไทยอย่างไร และความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันแล้ว จากศึกษาพบว่า การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นมากกว่าการทำหน้าที่ในการรายงานข่าวแต่ยังได้สอดแทรก และผลิตซ้ำอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของการทำหน้าที่ระหว่างสื่อและพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบันนี้ การศึกษาระหว่างสื่อกับพุทธศาสนามักจะมุ่งศึกษาการทำหน้าที่ของสื่อในการนำเสนอข่าวพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอในด้านลบทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา การรับรู้ของประชาชน ความคิดเห็นของสื่อมวลชนและพระสงฆ์ แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับพุทธศาสนาก็ยังมีส่วนที่นำเสนอในด้านที่ดี ส่งเสริมสนับสนุนการทำหน้าที่ของกันและกัน สื่อสามารถเป็นช่องทางหนึ่งในการส่งผ่านอุดมการณ์ เผยแผ่พุทธศาสนา ในขณะที่เนื้อหาด้านพุทธศาสนาที่สื่อนำเสนอก็กลายเป็นเนื้อหาประเภทหนึ่งที่ทำให้สื่อสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากจะทำหน้าที่ในการรายงานข่าวความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมในมิติต่างๆ แล้ว ยังทำหน้าที่ในการนำเสนอเรื่องราวทางพุทธศาสนาเป็นส่วนเติมเต็มการทำหน้าที่ของสื่อให้มีความหลากหลายมากขึ้น

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าด้วยข้อจำกัดของสื่อประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ทำให้ผู้อ่านเห็นว่ามีที่น่าสนใจน้อยกว่าการนำเสนอในรูปแบบอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ พุทธศาสนากับการนำเสนอโดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้รับความนิยมมากขึ้น ทั้งผู้ผลิตสื่อและผู้รับสารเอง แต่อย่างไรก็ตามสื่อทั้งสองประเภททั้งหนังสือพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็มีข้อจำกัดในการใช้ที่แตกต่างกัน หนังสือพิมพ์แม้จะสร้างความสนใจได้น้อยกว่า มีลูกเล่นน้อยกว่าแต่สามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าเช่นกัน ในขณะที่เดียวกันการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้รับสารบางกลุ่มที่นอกจากจะมีความสามารถในการเข้าถึงแล้วต้องมีความสามารถในการใช้อีกด้วย

การสื่อสารพุทธศาสนาของสื่อ สื่อมีบทบาทหรือมีศักยภาพในการนำเสนอข่าวสารทั้งการสื่อสารทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม นอกจากนี้การสื่อสารพุทธศาสนาก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของสังคม รวมถึงการสร้างคนให้เป็นคนดีในสังคม การสร้างคนให้เป็นคนดีได้นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านทั้งการอบรมสั่งสอนจากคนในครอบครัว สภาพแวดล้อม ในขณะเดียวกันสื่อก็มีเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างคนดีให้กับสังคมได้ โดยการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการนำเสนอข้อคิด คำสอนทางพุทธศาสนาไปสู่ผู้อ่าน เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาสังคม และสร้างคนดีในสังคม ด้วยศักยภาพในการนำเสนอของสื่อสามารถเป็นแรงสนับสนุนการสร้างคนดีสู่สังคมได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าสื่อจะเลือกนำเสนอหรือใช้ศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ในทิศทางใด

จากการวิจัยพบว่า การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในหนังสือพิมพ์รายวันมีทิศทางที่ดี กล่าวคือ มีปริมาณและมีพื้นที่ในการนำเสนอทั้งในหนังสือพิมพ์คุณภาพและหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ แต่ปัจจัยที่ควรตระหนักถึง คือ การพิจารณาด้านคุณค่าข่าวของเนื้อหาที่นำเสนอ สำหรับการนำเสนอข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนา ควรจะมีการใช้หลักในการพิจารณาเพื่อคัดเลือกการนำเสนอโดยใช้คุณค่าข่าวในหลักการใด การพิจารณาโดยใช้คุณค่าข่าวเรื่อง ความขัดแย้ง ความแปลกประหลาด ความสนใจของประชาชน คำนิยามหรือการให้ความหมายของคุณค่าข่าวเหล่านี้เมื่อนำมาใช้ในการพิจารณานำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนามักนำไปสู่การนำเสนอข่าวในด้านลบ เช่น ข่าวการประทุพติตของพระสงฆ์ ข่าวเชิงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ การขอหวยจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมไปถึงความขัดแย้งทางพุทธศาสนาทั้งความขัดแย้งของ

พระสงฆ์ดังกรณีวัดโสธร หรือความขัดแย้งทางพุทธศาสนาที่มีการแบ่งแยกออกเป็นสำนักต่างๆ ทำให้มุมมองหรือภาพจำของผู้รับสารเมื่อนึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อ กับ พุทธศาสนาก็จะกลายเป็นการนำเสนอด้านลบเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการทำเรื่องดีให้เป็นข่าว หรือการนำเสนอข่าวในเรื่องที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนานั้น สื่อควรมีกรอบวิธีการหรือการกำหนดคุณค่าข่าวเพื่อให้สามารถนำเสนอเนื้อหาข่าวด้านดีของพุทธศาสนาไปยังผู้รับสารได้

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาหรือการนำเสนอข่าวดีทางพุทธศาสนาที่สามารถสร้างความจดจำให้ผู้คนได้น้อย นอกจากปัจจัยด้านคุณค่าข่าวแล้วอาจจะเนื่องมาจากการสื่อถูกมองว่าเป็นช่องทางเพื่อการสื่อสารทางการเมือง หรือเรื่องราวเกี่ยวกับปากท้องของประชาชนมากกว่าเรื่องพุทธศาสนาทั้งที่แท้จริงแล้วศาสนาเองก็เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของคนเช่นกัน อีกทั้งสังคมไทยมักคุ้นชินกับการแบ่งแยกเรื่องทางโลกและทางธรรมออกจากกัน การแบ่งแยกว่าเรื่องใดเป็นเรื่องทางโลก และพุทธศาสนา ทำให้การนำเสนอแตกต่างและแบ่งแยกกันชัดเจน ในทางกลับกันหากมองว่าเรื่องทางธรรมก็อยู่ในเรื่องทางโลกได้ก็จะทำให้การสื่อสารพุทธศาสนาสามารถสอดแทรกไปในเรื่องราวที่สื่อนำเสนอได้มากขึ้น

นอกจากนี้การพัฒนาบุคลากรด้านการสื่อสารทางพุทธศาสนาก็เป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสารพุทธศาสนาผ่านสื่อมวลชน จากการวิจัยพบว่าแหล่งข่าว หรือผู้เขียนในสวนคอลัมน์ประจำมีทั้งฆราวาสที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น เขียนพระ เครือข่ายสมาคมทางพุทธศาสนา ราชบัณฑิต และมีคอลัมน์จำนวนไม่น้อยที่ผู้เขียนเป็นพระสงฆ์ การพัฒนาบุคลากรด้านการสื่อสารทางพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การนำเสนอเรื่องราวทางพุทธศาสนามีมุมมอง ลักษณะรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายมากขึ้น สร้างความสนใจแก่ผู้อ่านมากขึ้นเช่นกัน การสร้างบุคลากรด้านสื่อสารทางพุทธศาสนา นอกจากจะทำให้คนสนใจในเนื้อหาแล้วยังทำให้สนใจในลักษณะของการติดตามผลงานของผู้เขียนด้วย เนื่องจากบุคลากรด้านสื่อสารทั้งนักข่าว หรือแม้แต่ผู้มีชื่อเสียง ผู้มีความเชี่ยวชาญมีความรู้เฉพาะด้านนอกจากจะเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านแล้วยังเพิ่มความน่าเชื่อถือของเนื้อหาอีกด้วย

การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนา นอกจากจะเป็นหน้าที่ของสื่อในการทำหน้าที่เป็นช่องทางเพื่อส่งสารไปยังผู้รับสารแล้ว องค์การทางพุทธศาสนา เช่น มหาเถรสมาคม เครือข่ายทาง

พุทธศาสนาก็สามารถมีส่วนร่วมโดยจัดตั้งหน่วยงานทางพุทธศาสนาที่รับผิดชอบในการสื่อสารกับพุทธศาสนิกชน ตลอดจนการติดตามการนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนาเพื่อให้สามารถกำหนดวิธีการ หรือการนำเสนอในทิศทางที่เหมาะสม ตลอดจนการชี้แจงในกรณีที่มีข่าวด้านลบ เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจอย่างถูกต้องทั้งในด้านหลักธรรมคำสอน ข้อวินัยของพระสงฆ์ เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ คนไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน การมีหน่วยงานทางพุทธศาสนาที่ทำหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อด้านการสื่อสารเป็นผลดีทั้งต่อพุทธศาสนา สื่อ และผู้รับสาร กล่าวคือในการนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนาผ่านสื่อต่างๆ มีความชัดเจนมากขึ้น สื่อสามารถติดต่อสอบถามเพื่อหาข้อมูลทางพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับสาร ในขณะที่พุทธศาสนาก็สามารถนำเสนอข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องทั้งด้านหลักธรรมคำสอน และการให้ความรู้ทางพุทธศาสนาในด้านอื่นๆ ปัจจุบันนี้ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าสื่อมีส่วนสำคัญต่อการรับรู้ และความศรัทธาในพุทธศาสนาของประชาชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมเพื่อรับผิดชอบต่อด้านการสื่อสารเพื่อพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องก็จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงอยู่ของพุทธศาสนา ความเข้าใจในพุทธศาสนาที่ถูกต้อง ตลอดจนสนับสนุนการทำงานของสื่อในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม

หนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็นสื่อประเภทหนึ่งต้องทำหน้าที่ให้เป็นมากกว่าแผ่นกระดาษที่นำเสนอเรื่องราวต่างๆ รวมไปถึงไม่เป็นเครื่องมือในการโฆษณาขายสินค้า ส่งเสริมพุทธพาณิชย์เพื่อมุ่งหวังผลกำไร แม้เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่อยู่ในทุกหน่วยของสังคมไม่เว้นแม้แต่พุทธศาสนา แต่หนังสือพิมพ์เองต้องไม่ลืมว่าแท้จริงแล้วแก่นแท้ของพุทธศาสนาคืออะไร ทำหน้าที่ และมีบทบาทอย่างไรในสังคม การทำหน้าที่ในการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันอาจเป็นเพียงส่วนจุดเล็กๆ หรือพื้นที่ส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ข่าวประเภทอื่นในหนังสือพิมพ์รายวัน อย่างไรก็ตามส่วนเล็กๆ นี้ อาจช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติ มุมมอง หรือให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตที่ดีของผู้อ่านได้ การนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาของหนังสือพิมพ์รายวันไม่ได้เป็นการนำเสนออุดมการณ์ของชนชั้นบนเพื่อครอบงำชนชั้นล่าง แต่เป็นอุดมการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกชนชั้น ตราบใดที่ทุกชีวิตยังคงอยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติ ความไม่เที่ยง สุดท้ายแล้วไม่ว่าจะเป็นคนชนชั้นใดของสังคมก็ต้องพบจุดจบเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ในส่วนของทวิเคราะห์เนื้อหาผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ฉบับเท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาเพิ่มเติมในสื่ออื่นมากขึ้น เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โทรทัศน์ หรือวิทยุ
2. ควรศึกษาในส่วนความคิดเห็นของกลุ่มผู้อ่านเพิ่มเติม โดยศึกษาความคิดเห็นผู้อ่านที่มีความหลากหลายมากขึ้น และศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีความแตกต่างกันต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้ศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านเพียงบางส่วนเท่านั้น และไม่ได้เน้นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบ แต่ศึกษาเพื่อให้ทราบความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อการนำเสนออุดมการณ์ทางพุทธศาสนาผ่านหนังสือพิมพ์รายวันเท่านั้น
3. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ตัวเนื้อหาสารที่ถูกส่งผ่านช่องทางมายังผู้รับสาร และศึกษาความคิดเห็นของผู้รับสารเพียงบางกลุ่มเท่านั้นไม่ได้ศึกษาในมุมมองของสื่อมวลชนผู้ทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปควรศึกษามุมมองทางสื่อมวลชนต่อการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพุทธศาสนาว่ามีกระบวนการ วิธีการ หรือแนวคิด นโยบายในการนำเสนออย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์, 2549.

กาญจนา แก้วเทพ. การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์ (Critical theory) : แนวคิดและตัวอย่างงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2541.

คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาวารสารสนเทศ. การรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร. กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

กิตติ กันภัย,บรรณาธิการ. หนังสือชุดความรู้โลกของสื่อ ลำดับที่ 3 “สื่อกับศาสนา”. กรุงเทพมหานคร : ที พี พรินท์, 2542.

คุณ ไทชนธ์. พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2545.

ชายน่า ภาววิมล.พุทธพาณิชย์ : ผลกระทบจากการใช้สื่อมวลชนในการโฆษณาเพื่อจำหน่ายพระเครื่องที่มีต่อทัศนคติความเชื่อของพุทธศาสนิกชนในเรื่องสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาประชาสัมพันธ์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

จันทร์ภา สุภาพงษ์. บทบาทของหนังสือพิมพ์ไทยในการวางกรอบอุดมการณ์ทางสังคมในกรณีการนำเสนอข่าววัดพระธรรมกาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. สื่อมวลชนกับวิกฤตศรัทธาในพระพุทธศาสนา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 28(ก.ค.-ธ.ค. 2545):47-78.

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. สื่อสารมวลชนกับความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 33,1(ม.ค.-มิ.ย.2550):31-37.

दन्य ไซโยธา. **ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อ กับประเพณีนิยมในท้องถิ่น.**

กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์, 2538.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน... [และคณะ]. **ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย :**

การปลุกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต : รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : คณะ
พัฒนาสังคมและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540.

ทิพกาภาญณ์ ประภารัตน์. **การศึกษาวิเคราะห์เรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ในพระพุทธรูปศาสนาเถร**

วาท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.

เบญจวรรณ สมสิน. **กลยุทธ์การกำหนดวาระข่าวสารของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์.** วิทยานิพนธ์

ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ปจวรีย์ ธนะสมบุญถนกิจ. **หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับการกำหนดวาระความขัดแย้งทางการเมือง**

ในเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
หนังสือพิมพ์ ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2538.

ปรีชา ช่างขวัญเย็น. **ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ปรีชา วงศาสุลักษณ์. **บทบาทของสื่อมวลชนที่สร้างเสริมคุณค่าให้กับพระเครื่องและพระ**

บูชา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

พัสนัย นุตาลัย. **การสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง .** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต

สาขาประชาสัมพันธ์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2540.

พิมพ์พร สุทธวิริยกุล. **กระบวนการประกอบสร้างอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์ไทยในช่วง
ภาวะวิกฤตการเมือง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

พจนนตรี พึ่งหลวง. **ความขัดแย้งในแนวอุดมการณ์ทางการเมือง "เผด็จการรัฐนิยม" กับ
"สังคมนิยมประชาธิปไตย" ในช่วง พ.ศ. 2475-2490**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2544.

พระเชษฐวิวิทย์ อุตตสนุนโต. **การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง
: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2548.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม (ฉบับเดิม)**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2544.

พระพรหมวชิรญาณ. **พฤติกรรมความเชื่อในสังคมไทย**. **วารสารรามคำแหง** 20,1(ม.ค.-มิ.ย.
2546),1-16.

พระพรหมวชิรญาณ. **ความเชื่อโหราศาสตร์กับพระพุทธศาสนาในสังคมไทย**. **วารสารรามคำแหง
ฉบับมนุษยศาสตร์**(2547),323-335.

พารีดดา เตชะวรินทร์เลิศ. **ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เท่าทันสื่อกับการได้รับอิทธิพลด้าน
การกำหนดความสำคัญแก่ข่าวสาร และการเลือกกรอบในการตีความ
ข่าวสาร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสาร
สนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ภาวดี ดวงนภา. **การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุมงคล "จุดคามรามเทพ" ของหนังสือพิมพ์
รายวันและความคิดเห็นของประชาชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขา
วารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2550.

มาลี บุญศิริพันธ์. **วารสารศาสตร์เบื้องต้น ปรัชญาและแนวคิด**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

รัตนวดี เทพช่วยสุข. **การรับรู้ของชาวพุทธต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์กับการนำเสนอผ่าน
สื่อมวลชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน ภาควิชาการ
สื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ลาด มณี โชคดี ; กรุณา กุศลาลัย (แปลและเรียบเรียง). **พราหมณ์ พุทธ ฮินดู**. กรุงเทพมหานคร :
แม่คำผาง, 2542.

ลอเรนซ์, ริชาร์ด; สมชาย สัมฤทธิ์ทรัพย์ (แปล). **ศาสตร์แห่งพลัง**. สมุทรปราการ : เรือนบุญ,
2542.

วคิน อินทสระ. **หลักธรรมอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมดา, 2544.

วรรณมณี บัวเทศ. **อุดมการณ์ทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่ปรากฏในข้อเขียน
เกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศแถบเอเชียเปรียบเทียบกับนิตยสารไทม์กับเอเชียวิค.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.**

ศิริญา นาคศัพท์. **พุทธศาสนากับโหราศาสตร์**. สารนิพนธ์ศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล,
2551.

สมพร เทพสิทธิ์า. **การส่งเสริมพระพุทธศาสนาในภาวะวิกฤตของสังคมไทย**.

กรุงเทพมหานคร : สภาอุรวุพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2542.

สิริวันท์ กลิ่นละมุน. **การสะท้อนอุดมการณ์ผ่านการเล่าเรื่องในข่าวกรณีความขัดแย้ง**

โรงไฟฟ้าบ่อนอก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ ภาควิชา

วารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

- สุทัศน์ ใจทยักระโทก. **ทัศนคติของพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานครต่อการเสนอข่าวสารทางพระพุทธศาสนาของสื่อมวลชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์ ภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สุมน อมรวิวัฒน์. **นันททัศนคติต่อหัวใจพระพุทธศาสนา : รายงานการวิจัยจากเรียงความที่ส่งเข้าประกวด เพื่อรับรางวัลบริษัทปูนซิเมนต์ไทย.** [กรุงเทพมหานคร] : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สุรพงษ์ ชัยนาม. อันโตนิโย กรัมซี้ กับทฤษฎีว่าด้วยการครองความเป็นใหญ่. **ปาจารย์สาร** ปีที่ 8 ฉบับที่ 6 (ธันวาคม 2527):70-79.
- สุวิชา ชัยวรรณธรรม. **การสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีและ www.sarakadee.com.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์ ภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สุวิทย์ ทองศรีเกตุ. **การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่มีต่อพฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524.
- หลุยส์ อัลดูแซร์ ; กาญจนา แก้วเทพ (แปล). **อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ = Ideologic et appareils ideologifucs d'Etat.** กรุงเทพมหานคร : โครงการหนังสือเล่มมสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, บรรณาธิการ. **สื่อสารมวลชนเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- อรรถัย พนาราม. **สื่อมวลชนกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

เอกสารการสอนชุดวิชา 12304 ความเชื่อ และศาสนาในสังคมไทย = Belifs and religions in Thai society. สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช . นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550.

ภาษาอังกฤษ

Baran, Stanley J. *Mass communication theory : foundations, ferment, and future*. Belmont, CA : Thomson/Wadsworth, 2006.

David Domke and Dhavan V. Shah. Interpretation of issues and voter decision-making strategies: A new perspective on 'issue-oriented' election coverage. *Journalism and Mass Communication Quarterly*.72 (spring 1995): 45-71.

Entman, Robert M. 1993. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm.*Journal of Communication*. 43 (4): 51-8.

Goffman, E. *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. New York: Harper and Row, 1974.

Golan, Guy & Wanta, Wayne .Second-level agenda setting in the New Hampshire primary: A comparison of coverage in three newspapers and public perceptions of candidates.*Journalism and Mass Communication Quarterly*.78 (July 2001):247-259.

Iyengar, S. and A. Simon (1993). News coverage of the Gulf crisis and public opinion, *Communication Research* 20(3): 365-383.

Klausner, William J. *Popular Buddhism in Northeast Thailand*. In Study Peeersonality Cross-Culturality. David Kaphan (ed.) N.Y.: Row, Peterson and Company, 1961.

Maher, T.M.1995. Media framing and public perception of environmental causality. *Southwest western Mass Communication Journal*.12(1),61-73.

Masahiro Haruki .The role of amulet magazines in promoting buddhist commercialism in Thai society. Master's thesis, Faculty of Arts Chulalongkorn University, 2006.

Severin, Werner J. Communication theories : origins, methods, and uses in the mass media. New York : Addison Wesley Longman, 2001

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกข้อมูล

หนังสือพิมพ์/วันที่

ประเด็นข่าว/คอลัมน์.....

ลักษณะเนื้อหา

.....

.....

.....

.....

.....

	ส่งผลต่ออุดมการณ์(บวก กลาง ลบ)		
	ทิศทาง(บวก กลาง ลบ)		
☐ ไม่ได้แผงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา			
☐ แผงนัยยะอุดมการณ์ทางพุทธศาสนา			
☐ ชัดเจน ☐ ไม่ชัดเจน			
<u>หลักธรรม</u>			
☐ กรรม.....			
☐ การหลุดพ้น.....			
☐ ความไม่เที่ยง.....			
☐ ฟังตนเอง.....			
☐ ซาติภาพ.....			
☐ การประพฤติดี.....			
☐ อื่นๆ			
<u>ผสมผสาน</u>			
☐ อธิติฤทธิ์.....			
☐ พยากรณ์.....			
☐ พิธีกรรม.....			
<u>พุทธวิทยาศาสตร์</u>			
☐ เหตุผล.....			
☐ การเปรียบเทียบ.....			
<u>อื่นๆ</u>			

<p><u>ภาพสะท้อนพุทธศาสนา</u></p> <p> ☐ ธรรมประยุกต์ ☐ พุทธแบบผสมผสาน ☐ พุทธประเพณี ☐ พุทธพาณิชย์ ☐ วัดถ่มงคด ☐ บัจเจกนิยม ☐ อื่นๆ..... </p>	<p><u>หมายเหตุ</u></p>
--	------------------------

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวประภาภรณ์ รัตโน เกิดเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2529 ที่จังหวัดร้อยเอ็ด สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง เมื่อปีการศึกษา 2550 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ ในปี พ.ศ. 2551

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย